ROMÂNIA
1918-2018 | SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

Avocatul Poporului

RAPORT SPECIAL

privind respectarea drepturilor persoanelor persecutate din motive politice de către dictatura instaurată în România în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989

2018

Coperta: ***Fortul nr. 13 Jilava***
Sursa foto: www.modernism.ro

INSTITUȚIA AVOCATUL POPORULUI

RAPORT SPECIAL
PRIVIND RESPECTAREA DREPTURILOR PERSOANELOR PERSECUTATE DIN MOTIVE POLITICE DE CĂTRE DICTATURA INSTAURATĂ ÎN ROMÂNIA ÎN PERIOADA 6 MARTIE 1945-22 DECEMBRIE 1989

Bucureşti, 2018

Autori: doamna Ecaterina Mirea, adjunct al Avocatului Poporului, doamna Dáné Erzsébet, fost adjunct al Avocatului Poporului, domnul Molnár Zsolt, adjunct al Avocatului Poporului și domnul Marius-Florin Ghilezan

Au contribuit:

- domnul Dorel Bahrin, doamna Monica Iulia Acatrinei, doamna Dorina Elena David, doamna Luiza Portase-Necula, doamna Roxana Denis Gavrilă, consilieri în cadrul Domeniului Drepturile omului, egalitate de şanse între bărbaţi şi femei, culte religioase şi minorităţi naţionale;

- domnul Corneliu Sicoe, domnul Andrei Tudor Răutu, domnul Noni-Emil Iordache, domnul Cătălin Şerban, consilieri în cadrul Cabinetului Avocatului Poporului;

Coordonator,
Domnul Victor CIORBEA,
AVOCATUL POPORULUI

Ținem să mulţumim în mod deosebit pentru sprijinul acordat: domnului Octav Bjoza, preşedintele Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România şi Victime ale Dictaturii din România (AFDPR), Subsecretar de Stat în Guvernul României – Departamentul Luptători în Rezistenţa Anticomunistă; domnului Aurel Marian, preşedintele Asociaţiei Naţionale a Refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru (A.N.R.P.N.), domnului Aurel Vainer, Preşedintele Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România (F.C.E.R.) şi conducerii celorlalte asociaţii privind apărarea drepturilor persoanelor deportate în străinătate ori foştilor prizonieri de război, sau persecutate pe motive etnice şi religioase.

Totodată, mulțumim Birourilor teritoriale ale Avocatului Poporului pentru cazuistica pusă la dispoziție

Cuprins

Precizări preliminare, scopul şi sursele Raportului special.....7

Capitolul 1. SCURTĂ PREZENTARE A REGIMULUI OPRESIV COMUNIST DIN PERIOADA 1945–1989.....12

1.1 Aspecte referitoare la Gulagul sovietic.....12

1.2. Gulagul românesc. Închisorile politice şi lagărele de muncă din România comunistă. Date statistice.....15

1.3. Tipuri de închisori comuniste din România şi prezentarea unora dintre acestea.....19

1.4. Represaliile asupra studenţimii române – 1956.....37

1.5. Măsuri administrative cu caracter politic.....43

1.6 Regimul aplicat foştilor refugiaţi de dincolo de Nistru şi de Prut.....43

1.7 Deportarea saşilor şi şvabilor din Transilvania şi Banat în URSS.....46

1.8 Detaşamentele de muncă - stagiul militar în detaşamentele de muncă, din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii, din perioada 14 ianuarie 1950 – 28 februarie 1961.....48

1.9 Deportaţii în Bărăgan.....49

1.9.1 Mărturiile deportaţilor în Bărăgan.....50

Capitolul 2. CELE MAI IMPORTANTE PERSONALITĂŢI UCISE ÎN TEMNIŢELE COMUNISTE.....52

Iuliu Maniu.....52

Ion Mihalache.....55

Gheorghe Brătianu.....57

Constantin Titel Petrescu.....58

Ion Flueraş.....61

Iosif Jumanca.....65

Gheorghe Ene-Filipescu.....68

Generalul Nicolae Ciupercă.....69

Victor Rădulescu Pogoneanu.....70

Sass Kálmán.....72

Capitolul 3. CELE MAI IMPORTANTE PERSONALITĂŢI CARE AU SUPRAVIEȚUIT ÎNCHISORILOR COMUNISTE.....74

Seniorul Corneliu Coposu 74
Ion Diaconescu 78
Radu Câmpeanu 80
Cardinalul Iuliu Hossu 82
Părintele Arsenie Boca 83
Constantin Ticu Dumitrescu 84
Elisabeta Rizea 86
Wilhelm Filderman 87
Márton Áron 88
Remus Radina 90
Ion Radu 93
Ilie Lazăr 95
Alte mărturii din temniţa comunistă 96
Capitolul 4. CADRUL LEGAL 117
4.1. Decretul-lege nr. 118 din 30 martie 1990 117
4.2. Principalele drepturi prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990 120
4.2.1. Principalele drepturi ale persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945 120
4.2.2. Principalele drepturi ale urmaşilor celor decedaţi 123
4.2.3. Autorităţi publice implicate în aplicarea Decretului Lege nr. 118/1990, cu modificările şi completările ulterioare 124
4.3. Legea nr. 221 din 2 iunie 2009 126
4.3.1. Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62 din 30 iunie 2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 221/2009 128
4.4. Principalele drepturi prevăzute de Legea nr. 221/2009 136
4.4.1. Principalele drepturi ale persoanelor condamnate politic sau asupra cărora s-au luat măsuri cu caracter administrativ în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989 136
4.4.2. Principalele drepturi ale altor categorii de persoane 139
4.4.3. Autorităţi publice implicate în aplicarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic si masurile administrative asimilate acestora, pronunțate in perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 139
4.5. Legea nr. 189 din 2 noiembrie 2000 139

4.6. Legea nr. 309 din 22 mai 2002 142

4.7. Codul Fiscal (Legea nr. 227/2015) - modul în care a influenţat în mod negativ unele drepturi ale beneficiarilor Decretul-lege nr. 118/2010.....143

4.8. Legislaţia în domeniul retrocedării - modul în care a influenţat în mod negativ unele drepturi ale beneficiarilor Decretul-lege nr. 118/2010.....147

Capitolul 5. CAZUISTICA INSTITUȚIEI AVOCATUL POPORULUI .151

5.1. Disfuncţionalităţi administrative 151

5.2. Cazuistică.....152

Capitolul 6. REVENDICĂRI ALE PERSOANELOR PERSECUTATE DIN MOTIVE POLITICE 170

6.1 Revendicări ale foştilor deţinuţi politici 170

6.2 Revendicări ale refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru 193

Capitolul 7. DEMERSURI ALE INSTITUȚIEI AVOCATUL POPORULUI.....198

Capitolul 8. CONCLUZII 215

Capitolul 9. PROPUNERI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA CADRULUI LEGISLATIV ȘI A ACTIVITĂȚII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE ÎN MATERIE.....224

9.1 Propuneri care vizează legislația în materie 224

9.2 Propuneri privind îmbunătăţirea activităţii administraţiei publice locale şi centrale 239

Bibliografie selectivă 241

Abrevieri 244

Precizări preliminare, scopul şi sursele Raportului special

În calitate de apărător al drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, Avocatul Poporului consideră că recunoştinţa pe care poporul român o datorează persoanelor care au fost persecutate din motive politice, curajul şi sacrificiul acestora, trebuie să se reflecte şi în modul în care instituţiile statului se raportează la această categorie specială de persoane, pe care legiuitorul român trebuie să o protejeze.

Prezentul Raport special îşi propune, pe de o parte, să aducă în atenţia societăţii dificultăţile pe care le întâmpină persoanele care au fost persecutate din motive politice şi urmaşii acestora, pe de altă parte, să contribuie, prin recomandările propuse, la crearea unui cadru legislativ şi administrativ coerent, menit să asigure respectarea efectivă a drepturilor şi libertăţilor prevăzute în Constituţia României.

Nu în ultimul rând, prin acest Raport special **se prezintă în sinteză şi doar cu titlu de exemplu,** suferinţele sociale, morale şi materiale ale unor persoane ca urmare a persecuţiilor politice la care au fost supuse de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 martie 1945.

În temeiul art. 29 alin. (2) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea şi funcţionarea instituţiei Avocatul Poporului, republicată, de câte ori constată, cu prilejul cercetărilor întreprinse, lacune în legislaţie sau cazuri grave de corupţie ori de nerespectare a legilor ţării, Avocatul Poporului prezintă preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului sau, după caz, Prim-ministrului României, un raport cu cele constatate.

În acest context, Avocatul Poporului şi-a propus să identifice şi să facă demersuri pentru soluţionarea dificultăţilor de natură legală şi administrativă a persoanelor persecutate din motive politice şi a urmaşilor acestora, generate de încălcarea drepturilor acestei categorii de persoane de către autorităţile

administraţiei publice, de proceduri administrative greoaie sau reglementări legale ambigue, care permit interpretări în defavoarea celor care ar trebui să beneficieze de protecţie specială.

Nu în ultimul rând, prezentul Raport special are scopul de a evidenţia lacunele legislative create în urma declarării ca neconstituţionale a dispoziţiilor art. 5 alin. (1) lit. a), teza întâi, din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989.

În egală măsură, ne-au preocupat efectele actelor normative emise în materia dreptului de proprietate şi propunerea de completare a art. 33 și/sau a art. 34 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, în sensul stabilirii unui regim prioritar de soluționare a cererilor respectiv a dosarelor persoanelor vizate de Decretul Lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare.

În acest sens, apreciem ca fiind de interes Rezoluţiile Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, respectiv Rezoluţia nr. 1096/1996 (*Măsurile de eliminare a moştenirii fostelor sisteme totalitare comuniste*) şi Rezoluţia nr. 1481/ 2006 (*Necesitatea condamnării internaţionale a crimelor comise de regimul comunist*). Potrivit acestor acte cu caracter de recomandare pentru statele membre ale Consiliului Europei[1], **este necesar ca persoanele nevinovate, care au fost persecutate pentru fapte considerate legale într-o societate democratică, să fie reabilitate, să le fie restituite proprietăţile confiscate (sau să primească unele compensaţii, dacă restituirea nu mai este**

[1] România a aderat la Statutul Consiliului Europei prin Legea nr. 64/1993 pentru aderarea României la Statutul Consiliului Europei, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I. nr. 238 din 4 octombrie 1993.

posibilă) şi, atâta timp cât victimele regimului comunist sau familiile lor mai sunt în viaţă, să poată primi reparaţii pentru daunele morale suferite.

Reiterăm, cu această ocazie, faptul că, prin Raportul special al Avocatului Poporului, transmis preşedinţilor celor două Camere ale Parlamentului, precum şi Prim-ministrului României în anul 2012, s-a prezentat legiuitorului român necesitatea respectării recomandărilor amintite mai sus şi acordarea reparaţiilor cuvenite acestei categorii de persoane.

Tot în anul 2012, luând act de sesizarea Parlamentului de către Curtea Constituţională, **Avocatul Poporului a propus ca soluţie pentru rezolvarea acestei situaţii, finalizarea procedurilor parlamentare în cazul Proiectului de Lege privind regimul juridic al drepturilor cuvenite victimelor regimului totalitar comunist, PL-x nr. 244/09.05.2011, desigur, într-o formulare care să răspundă atât deciziilor Curţii Constituţionale, cât şi exigenţelor impuse de art. 138 alin. (5) din Constituţie**.

Prin acelaşi Raport, Avocatul Poporului a mai propus, ca art. 5 alin. (1) lit. a), teza întâi din Legea nr. 221/2009, să aibă următorul conţinut:

(*1) Orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, precum şi, după decesul acestei persoane, soţul sau descendenţii acesteia până la gradul al II-lea inclusiv poate solicita instanţei prevăzute la art. 4 alin. (4), în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentelor dispoziţii, obligarea statului la: a) acordarea de compensaţii băneşti pentru prejudiciile morale cauzate de condamnările cu caracter politic sau de măsurile administrative cu caracter politic. Pentru sume mai mari de 50 000 de lei, plata se face în tranşe egale, în termen de 5 ani de la pronunţarea hotărârii judecătoreşti definitive şi irevocabile.*

În altă ordine de idei, am considerat necesară prezentarea dimensiunii istorice a reparaţiei care se cere făcută acestei categorii aparte de persoane, date fiind ororile îndurate de foştii deţinuţi politici.

Cu titlu de exemplu şi fără a se considera părtinitoare cazurile prezentate, pentru a realiza tratamentul abominabil la care au fost supuşi şi caracterul imperativ al restaurării drepturilor acestei categorii speciale de persoane, subiect al prezentului Raport special, am socotit oportun să includem istorii personale ale câtorva dintre victimele terorii şi abuzurilor regimului comunist, care au sesizat Avocatul Poporului și care sunt recunoscute ca mari personalităţi ale acestei ţări.

Subliniem că acest capitol al Raportului special nu-şi propune să constituie un studiu istoric, instituţia Avocatul Poporului neînţelegând să se substituie, în demersul său, rolului istoricilor ori academicienilor, ci doar să ofere o perspectivă asupra suferinţelor îndurate de persoanele persecutate din motive politice şi de urmaşii acestora.

În acest sens, pentru a reda cât mai clar suferinţele foştilor deţinuţi politici, au fost realizate mai multe interviuri cu unii dintre supravieţuitorii terorii comuniste, interviuri pe care le-am inclus în primul capitol, alături de prezentarea unor personalităţi care, la momentul redactării Raportului special, nu mai erau în viaţă.

În vederea întocmirii acestui Raport special s-au analizat modificările legislative apărute după intrarea în vigoare a Decretului-lege nr. 118/1990, încălcările repetate ale drepturilor persoanelor persecutate din motive politice şi ale urmaşilor acestora, precum şi Recomandările Consiliului Europei, privind actele de reparaţii materiale şi morale necesare pe care ţările europene trebuie să le promoveze pentru această categorie de cetăţeni, care a suferit privaţiuni de libertate în anii dictaturii.

Ca sursă de documentare s-au folosit arhivele IICCMER, cărţi din Biblioteca Memorialului Sighet, colecţia ziarelor **România liberă**, **Dreptatea**, **Evenimentul zilei**, din perioada 1990-2018, arhivele CNSAS, mărturiile scrise ale supravieţuitorilor gulagului comunist.

Pentru redarea cât mai fidelă a nemulţumirilor fostelor persoanele persecutate din motive politice, Avocatul Poporului, prin experţi de specialitate, a realizat zeci de interviuri cu persoane beneficiare ale Decretului-lege nr. 118/1990.

Pentru că internetul e un izvor nesecat de povestiri despre suferinţă, o serie de limbaje specifice detenţiei au fost folosite de redactorii prezentului Raport special. Diferitele cazuri, prezentate în Raportul special, demonstrează că regimul totalitar nu a făcut abstracţie de religie, etnie sau orientare politică atunci când i-au judecat pe contestatarii regimului şi i-au condamnat pe nedrept la ani grei de temniţă pentru că s-au opus dictaturii.

Acest Raport special se doreşte a fi şi un elogiu adus fruntaşilor Marii Uniri de la 1918, fiecare dintre promotorii acelui eveniment unic din istoria naţională având un spaţiu memorialistic, pentru a arăta destinul unor mari patrioţi, astfel ca ororile să nu se mai repete niciodată, dar și un act de memorialistică, pentru cinstirea vizionarilor înaintaşi, care au părăsit această lume.

De Centenar, gândurile echipei care a întocmit prezentul Raport special se îndreaptă spre cei care au realizat România Mare.

Capitolul 1. SCURTĂ PREZENTARE A REGIMULUI OPRESIV COMUNIST DIN PERIOADA 1945–1989

1.1 Aspecte referitoare la Gulagul sovietic

Pentru a putea înţelege suferinţa şi umilinţa pe care foştii deţinuţi politici le-au trăit de-a lungul vieţii, adesea curmată în gulagul românesc, trebuie să întoarcem filele zbuciumatului secol XX şi să privim evenimentele istorice care au influenţat, în mod dramatic, soarta poporului român.

Spectrul Primului Război Mondial a aruncat o pată întunecată asupra viitorului lumii moderne. Odată cu declanşarea crizelor economice şi sociale, regimurile dictatoriale au profitat de contextul geo-politic şi economico-social al societăţii. Aceste regimuri au apărut pe fondul nemulţumirilor populare născute din oprimările pe care le suferiseră, în special, muncitorimea şi ţărănimea. Puternic ideologizante, puterile totalitare au condus ţările în dezacord cu nevoile reale ale oamenilor. Au existat şi voci contestatare. Majoritatea acestora a fost reprimată violent. Împotriva disidenţilor, s-a inventat un sistem care să inducă teama şi să-i dezarmeze pe cei care ar fi încercat să se mai opună noii orânduiri.

Astfel a apărut Gulagul, acea reţea de lagăre şi colonii de muncă forţată ce se întindea *de-a lungul şi de-a latul Uniunii Sovietice, de la insulele împrăştiate în Marea Albă până la ţărmurile Mării Negre, de la Cercul Polar până în câmpiile Asiei Centrale, de la Murmansk la Vorkuta şi Kazahstan,* aşa cum a fost descris în cartea „Gulagul”[2] a jurnalistei şi scriitoarei Anne Applebaum, distinsă cu Premiul Pulitzer pentru contribuţia la cunoaşterea regimurilor comuniste din Europa de Est.

Scopul acestor închisori-lagăr era de a-i izola pe cei declaraţi suspecţi, de a-i elimina pe aşa-zişii duşmani ai statului şi ai orânduirii, dar şi de a oferi mână

[2] Anne Applebaum, *Gulagul. O istorie*. Editura Humanitas, București, 2011, p.123.

de lucru ieftină pentru economia unei ţări uriaşe, cum era Rusia sovietică. Oamenii erau sacrificaţi fără niciun pic de milă. Acest cuvânt nu a existat în vocabularul vreunui dictator. Iosif Vissarionovici Stalin, ca Adolf Hitler, a fost catalogat de istorici ca fiind unul dintre cei mai mari călăi ai umanităţii.

Cel care a menţionat pentru prima dată cuvântul **lagăr** a fost Lev Davidovici Troţki, el cerând ca prizonierii să fie duşi într-o închisoare în aer liber. Maxima amplitudine a sistemului concentraţionar a avut loc odată cu apariţia poliţiei secrete CEKA (sau VECEKA – Comisia extraordinară pe întreaga Rusie pentru combaterea contrarevoluției și sabotajului), organizatoarea fostelor lagăre, unde erau închişi prizonierii germani pe care Troţki[3] i-a eliberat deoarece încheiase un tratat cu Germania. Acesta a fost momentul definitoriu al începutului *arhipelagului Gulag*[4], descris de Alexandr Soljeniţîn. Vladimir Ilici Lenin a dat un decret prin care CEKA a fost plasată în afara sistemului judiciar şi a tuturor normelor de drept, permiţându-i-se să aibă propriile tribunale secrete, organizând, astfel, aşa-numita *Teroare Roşie*.

Prin lagăr de concentrare s-a înţeles un loc unde burghezia rurală şi urbană putea fi pusă să facă muncile cele mai degradante, în spatele frontului. Vladimir Ilici Lenin a preluat ideea dând ordin ca *preoţii, chiaburii şi albgardiştii, precum şi indivizii care nu inspiră încredere să fie cu toţii închişi în lagăre de concentrare situate în afara oraşelor,* după cum spune scriitorul Paul Johnson, în cartea sa „Stalin”[5].

Întreg aparatul terorii sovietice, alcătuit din poliţie secretă, închisori şi lagăre de concentrare, asasinate în masă, exista înainte de Stalin, în perioada lui Lenin. Acesta ceruse, încă din 1918, ca elementele care nu inspiră încredere să fie închise în lagăre situate în afara oraşelor mari. Printre acestea se numărau aristocraţi, negustori şi alte persoane catalogate drept posibili duşmani ai poporului. Închisorile erau locuri insalubre, închise, neacoperite, care

[3] Lev Davidovici Trotki, *Terrorisme et communisme* (*Anti - Kautski*), Paris, 1920, ediţia 1, p.53
[4] Alexandr Soljeniţîn, *Arhipelagul Gulag*, Editura Univers, 2012, p.6.
[5] Paul Johnson, *Stalin*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2014, p.42.

adăposteau de cele mai multe ori un număr mult prea mare de persoane. Din cauza lipsei de hrană şi a igienei necorespunzătoare se murea masiv. Oamenii contractau diverse boli, cele mai comune fiind tifosul şi dizenteria.

> Într-o accepţiune mai largă, gulag a ajuns să semnifice însuşi sistemul sovietic de represiune, cu întregul său şir de metode; deţinuţii l-au numit cândva **maşina de tocat**: arestările, interogatoriile, transportul în vagoane pentru vite, neîncălzite, munca silnică, destrămarea familiilor, anii petrecuţi în exil, morţile inutile şi premature.

Odată cu venirea la putere a lui Stalin, lagărele au început să joace un rol central în economia sovietică.

> Ele furnizau o treime din producţia de aur a ţării, o mare parte din cea de cărbune şi cherestea şi o parte însemnată din producţia de alte bunuri. De-a lungul existenţei Uniunii Sovietice au fost înfiinţate 476 de complexe concentraţionare, numărând mii de unităţi, fiecare dintre ele reţinând în permanenţă între câteva sute şi mai multe mii de deţinuţi. Arestaţii lucrau în aproape toate domeniile: exploatări forestiere, minerit, construcţii, industrie şi agricultură, proiectarea avioanelor şi a pieselor de artilerie - trăind efectiv într-un stat în stat, poate chiar într-o civilizaţie distinctă. [6]
>
> Gulagul avea propriile legi, propriile obiceiuri, propriile principii morale şi chiar propriul dialect. Şi-a creat o literatură proprie, cu o galerie distinctă de ticăloşi şi eroi, lăsându-şi amprenta asupra tuturor celor care au trecut pe acolo, fie prizonieri, fie gardieni.[7]

Între 1946 și 1949, deţinuţii au construit 7.000 de km de drumuri în zonele cele mai aspre ale ţării. Lagărele au furnizat şi soldaţi pentru armata sovietică, sute de mii de deţinuţi aflaţi în lagărele de concentrare fiind trimise pe front.

„*Arhipelagul Gulag*” este un nume metaforic (care îi aparţine Soljeniţîn)

---

[6] Theodor Parapiru, Expresii celebre. *Arhipelagul Gulag*, în revista culturală Axis Libri An II, nr.5, decembrie 2009, p.6.
[7] *Ibidem*, p.7.

în definirea unui spaţiu al recluziunii, al suferinţei copleşitoare, al terorii permanente şi al exterminării sistematice, în care drepturile omului nu există.[8]

Istoricii au făcut diverse calcule pentru a putea oferi cifre cât mai exacte în ceea ce priveşte numărul deţinuţilor care au trecut prin lagărele sovietice. Potrivit unor estimări, până la moartea lui Stalin, peste 18 milioane de oameni trecuseră prin acest univers concentraţionar, iar şase milioane au fost trimise în exil, deportate în deşerturile Kazahstanului sau în pădurile siberiene.

Robert Conquest, cercetător la Institutul Hoover, Universitatea Stanford, după consultarea mai multor surse documentare, prezintă următoarele cifre: **arestaţi (1937-1938) – cca. 7 milioane, executaţi – cca. 1 milion, morţi în lagăre – cca. 2 milioane și în lagăre, la sfârşitul anului 1938, cca. 8 milioane.**

În 1946, Gulagul mai număra 1.6 milioane de deţinuţi, lagărele speciale fiind populate cu prizonierii antisovietici, care nu mai ajungeau acasă la expirarea pedepsei, ci erau exilaţi.[9] Abia în 1987, Mihail Gorbaciov a desfiinţat lagărele de deţinuţi politici.

Prin apariţia la Paris, în 1973, a cărţii lui Soljeniţîn, *Arhipelagul Gulag,* întreaga lume a aflat despre măsurile represive din lagărele sovietice.

1.2. Gulagul românesc. Închisorile politice şi lagărele de muncă din România comunistă. Date statistice.

În anul 1945, reţeaua penitenciarelor din România număra 74 de închisori şi avea o capacitate de aproximativ 15.000 de locuri, care a crescut constant prin ordine succesive pentru a putea să-i cazeze pe toţi *duşmanii poporului*[10].

Potrivit IICCMER, în timpul regimului comunist, în România, au existat 44 de penitenciare principale şi 72 de lagăre de muncă forţată pentru deţinuţii politici.[11] Acestea erau coordonate de Direcţia Generală a Penitenciarelor. Harta

[8] https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/arhipelagul-gulag.
[9] Robert Conquest, *Marea teroare. Procesul comunismului*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998, p.574.
[10] Mihnea Berindei *Istoria comunismului din Romania vol. II: Documente Nicolae Ceausescu* (1965-1971), Editura Polirom, București, 2012, p.92.

unităţilor din sistemul concentraţionar, publicată în *Addenda* alcătuită de Fundaţia Academia Civică pentru ediţia în limba română a „Cărţii negre a comunismului”, pentru perioada 1945-1989, prezintă 240 unităţi de detenţie, între care 44 de penitenciare, 61 de locuri de anchetă, depozit şi surghiun, 72 de lagăre de muncă forţată, 63 de centre de deportare şi domicilii obligatorii, 10 azile psihiatrice cu caracter politic, 93 de locuri de asasinate, gropi comune[12]. Aceeaşi statistică vorbeşte şi despre 100 de sedii regionale, raionale/judeţene, unde se desfăşurau anchetele Securităţii, rezultând 450 de locuri de detenţie sau reprimare. Harta este expusă la intrarea în Memorialul de la Sighet, şi a fost completată cu încă aproape 20 de locuri rezultate din investigaţiile de istorie orală, din observaţiile vizitatorilor Memorialului, din cercetări.[13]

Şi în ceea ce priveşte numărul deţinuţilor, există mai multe variante. Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România precizează că prin închisorile, lagărele şi alte locuri de detenţie şi deportare au trecut în jur de 2.000.000 de deţinuţi politici. Declaraţia a fost făcută chiar de preşedintele de atunci al Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România, Constantin Ticu Dumitrescu.[14]

Printre deţinuţii politici aruncaţi după gratii a fost şi toată elita României – demnitari, lideri politici, preşedinţi ai partidelor istorice, toţi generalii Armatei Române şi toată conducerea armatei, o parte dintre jurnalişti, scriitori, oameni de cultură, studenţi, prelaţi. Preoţii au fost urmăriţi în mod deosebit pentru că nu voiau să se „înroleze” într-un partid ateu. Aşa se face că mii de preoţi ortodocşi, catolici, romano-catolici etc. au fost arestaţi, torturaţi, duşi la muncă silnică, deoarece au ales să lupte, până la moarte, pentru credinţa în Dumnezeu. Pentru mulţi dintre ei, cuvintele Apostolului Pavel au fost autentic trăite: *„Căci pentru mine a trăi este Hristos şi a muri este un câştig”* (Epistola Apostolului Pavel

---

[11] *Raportul Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România,* 2006, p.232

[12]Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc, *Sistemul penitenciar din România - 1945-1989,* p.1.

[13] *Raportul Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România*, 2006, p.210 - https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/RAPORT%20FINAL_%20CADCR.pdf.

[14] *Raportul Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România,* 2006, p.216.

către Filipeni - Cap. 1:21).

Din păcate, numărul muzeelor care evocă teroarea comunistă este mic, deşi au trecut 29 de ani de când România este o ţară liberă şi democrată. Bunăoară, niciunul dintre zecile de lagăre ale morţii de pe traseul Canalul Dunăre – Marea Neagră – Balta Brăilei – Delta Dunării nu a rămas în picioare pentru a deveni muzeu şi mărturie peste timp a crimelor şi ororilor comuniste. Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România a primit un spaţiu în Muzeul destinat ororilor comuniste din Republica Moldova, dar nu are un sprijin logistic din partea autorităţilor române.

România este totuşi ţara care a avut o închisoare pentru deţinuţii politici minori, unde au ajuns inclusiv elevi de 9 ani, şi o temniţă unde s-a pus la cale un fenomen de spălare a creierelor tinerilor fără corespondent în lume.

Milioanele de români catalogaţi ca „duşmani ai poporului" au fost, aşadar, încarceraţi, mulţi ucişi, iar familiile lor hărţuite, batjocorite şi supuse unui tratament poreclit „regim special". Abuzurile nu au cunoscut limite: intelectuali de marcă ai ţării au fost daţi afară din facultăţi pentru că erau cu „origine nesănătoasă" şi trimişi în posturi de muncitori necalificaţi; preoţii, fie au fost lichidaţi, fie deportaţi în lagăre de concentrare; profesori, medici, politicieni sau ţărani s-au trezit peste noapte arestaţi, supuşi torturilor Securităţii şi trimişi în închisoare. După modelul lui Anton Makarenko, Securitatea a pus la cale și a aplicat un plan diabolic pentru lichidarea rezistenţei morale a deţinuţilor politici.

Regimul de înfometare şi de teroare urmărea transformarea „duşmanilor poporului" sau a „bandiţilor" , cum erau numiţi de gardieni, în „omul nou". În închisorile comuniste, deţinuţii erau supuşi celor mai cumplite suplicii, unor torturi neîntrerupte, atât fizice, cât şi psihice, torţionarii urmărind convertirea lor la ideologia comunistă.

Sub presiunea internaţională, temniţele comuniste şi-au deschis porţile în vara anului 1964. Vinovaţi de „uneltire contra ordinii sociale", foştii deţinuţi

politici au suferit, însă, şi după „marea eliberare”, fiind periodic chemaţi la Securitate, bătuţi, urmăriţi şi ameninţaţi. După eliberarea deţinuţilor politici din 1964, Securitatea a declanşat o acţiune amplă de supraveghere informativă la nivel naţional. Suspecţii puteau fi nu doar foştii deţinuţi politici, ci şi persoane fără antecedente politice, dar care erau considerate „cu potenţial ostil” sau persoane care interacţionau cu foştii deţinuţi politici. În acest sens, după 1964, represiunea comunistă împotriva opozanţilor regimului s-a adaptat la noile realităţi, utilizând instrumente mai rafinate de reprimare a acestora: impunerea domiciliului obligatoriu, supravegherea foştilor deţinuţi politici, utilizarea spitalelor de psihiatrie ca locuri de recluziune, arestarea şi anchetarea sub pretextul unor delicte de drept comun etc. Chiar dacă oficial, după acest an nu au mai existat deţinuţi politici, realitatea era alta, aşa cum, de altfel, o dovedeşte cazul Gheorghe Ursu, omorât de Securitate în noiembrie 1985.

Prin instituirea acestui regim diabolic, statul totalitar a încălcat flagrant dispoziţiile Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 octombrie 1948, precum şi prevederile a numeroase alte tratate, convenţii şi reglementări internaţionale în materie.

Cerinţele moralei sociale impuneau ca după conflagraţia mondială să se adopte unele măsuri reparatorii pentru victimele politicilor represive ale statelor beligerante. Reparaţiile morale şi materiale s-au acordat doar în ţările vestice, nu şi în cele estice, aflate în sfera de influenţă sovietică.

În Europa au fost două mari exoduri în timpul celei de-a doua conflagraţii mondiale şi după terminarea războiului:

1. Refugiul germanilor din Polonia şi Germania de Est în spaţiul occidental
2. Refugiul a peste un milion de români din zonele ocupate după Pactul Ribbentrop-Molotov.

În cazul germanilor, conform Bundesgesetzblatt (Monitorul Oficial, din 22.05.1953), prin *Legea privind problemele exilaţilor şi refugiaţilor – Legea federală-BVFG*, s-au dat compensaţii materiale celor refugiaţi.

Între anii 1944-1946, în urma deciziei Comandamentului Aliat, au fost arestate în jur de 100.000 de persoane „născute în URSS" şi trimise peste Prut, conform unui studiu făcut de Asociaţia Naţională a Refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru.[15]

1.3. Tipuri de închisori comuniste din România şi prezentarea unora dintre acestea

Închisorile de exterminare a elitei politice şi intelectuale: Aiud, Sighet, Râmnicu Sărat, Piteşti, Galaţi, Craiova, Braşov, Oradea.

Penitenciarele reeducării: Piteşti, Gherla, Târgu Ocna, Târgşor, Braşov, Ocnele Mari, Peninsula, Suceava.

Lagăre de muncă: Canalul Dunăre – Marea Neagră (Peninsula, Poarta Alba, Salcia, Periprava, Constanţa, Midia, Capul Midia, Cernavodă), coloniile de muncă din Balta Brăilei.

Închisori de triaj şi tranzit: Jilava, Văcăreşti.

Închisori de anchetă: Rahova, Malmaison, Uranus.

Închisori pentru femei: Mărgineni, Mislea, Miercurea Ciuc, Dumbrăveni.

Penitenciare pentru minori: Târgşor, Mărgineni, Cluj.

Penitenciare-Spital: Târgu Ocna şi Văcăreşti.

Penitenciarul Sighet

Construită în 1897 de autorităţile austro-ungare, închisoarea de la Sighet urma să devină locul de detenţie a peste 200 de deţinuţi, opozanţi ai regimului comunist. În această închisoare au fost, practic, decimaţi membri ai elitei politice a României şi alte personalităţi marcante.

---

[15] A se vedea: *Proiect de Propunere legislativă* privind modificarea Legii nr. 189/2000 privind aprobarea O.G. nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate in Romania cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945.

În 5-6 mai 1950, au fost aduşi la penitenciarul Sighet aproximativ o sută de demnitari din întreaga ţară - foşti miniştri, academicieni, economişti, militari, istorici, ziarişti, politicieni, unii dintre ei condamnaţi la pedepse grele, alţii nici măcar judecaţi. Majoritatea avea peste 60 de ani, unul împlinise chiar 93 de ani. Între octombrie și noiembrie 1950, au fost transportaţi la Sighet şi 45-50 de episcopi, preoţi greco-catolici şi romano-catolici, iar în august 1951 a fost transferat lotul PNŢ - condamnaţi în noiembrie 1947 la pedepse „draconice”[16].

Printre cei încarceraţi la Sighet s-au numărat: Iuliu Maniu (preşedinte al Partidului Naţional Ţărănesc, fost prim-ministru, cu un rol hotărâtor în realizarea Marii Uniri de la 1918, decedat în penitenciar în 1953); Corneliu Coposu (secretar al lui Iuliu Maniu, apoi secretar general adjunct al Partidului Naţional Ţărănesc, arestat în 1947, eliberat în 1962 din închisoare şi în 1964 trimis în domiciliul forţat, preşedintele PNŢCD, după 1989); Gheorghe I. Brătianu (istoric şi om politic, profesor universitar, membru al Academiei Române, ucis la Sighet în 1953); Constantin Argetoianu (fost preşedinte al Consiliului de Miniştri, ministru de Justiţie, ministru de Finanţe, ministru de Interne, care a murit în închisoare în 1952); Ion Bălan (episcop greco-catolic de Lugoj); Sebastian Bornemisa (gazetar, ministru secretar de stat la Cultură între 1937 - 1938, fost primar al Clujului şi al Orăştiei, mort în 1953); Constantin I.C.(Dinu) Brătianu (istoric, profesor universitar); Dimitrie Burileanu (fost guvernator al Băncii Naţionale, care a murit în închisoare); Ion Cămărăşescu (fost ministru de Interne, mort în închisoare); Arlette Coposu (soţia lui Corneliu Coposu, funcţionară la Ministerul de Externe, arestată în 1950, eliberată în 1964, murind de cancer la scurt timp de la eliberare); Anton Durcovici (episcop romano-catolic de Iaşi, lăsat să moară de foame în închisoare); episcopul romano-catolic Marton Áron, episcopul greco-catolic Alexandru Todea, Aurel Baciu şi mulţi alţii.

[16] Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România, *Album Memorial*, Editura Ziua, 2004, p.8.

> Penitenciarul era considerat „unitate de muncă specială”, cunoscut sub numele de „colonia Dunărea”, dar în realitate era un loc de exterminare pentru elita ţării şi în acelaşi timp un loc sigur, de unde nu se putea fugi, frontiera Uniunii Sovietice fiind situată la mai puţin de doi kilometri. Metodele de tortură erau de neimaginat. Cei consideraţi foarte periculoşi erau duşi la „neagra”, o celulă de tip carceră, fără lumină, unde erau ţinuţi zile întregi, izolaţi, legaţi cu lanţuri la picioare pentru a nu se sinucide. Erau scoşi din carceră leşinaţi, după mai multe zile în care stăteau nemâncaţi şi fără apă.[17]

Din păcate, mulţi dintre deţinuţii politici de la Sighet au pierit între zidurile temniţei, iar trupurile neînsufleţite au fost aruncate la groapa comună. Din acest motiv, nici până astăzi nu s-au putut identifica şi recupera osemintele marelui om de stat Iuliu Maniu.

În 1992 a apărut pentru prima dată ideea Memorialului Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei[18] (fondatori scriitorii Ana Blandiana şi Romulus Rusan) şi a fost finalizat în următorul deceniu, împreună cu o prestigioasă echipă de istorici, arhitecţi, constructori şi designeri. Primii bani au sosit din donaţii ale românilor din exil şi apoi de la Consiliul Europei. Este cel mai important memorial din Europa Centrală şi de Est, în cadrul acestuia desfăşurându-se, anual, conferinţe, şcoli de vară, reuniuni interne şi internaţionale şi are numeroşi vizitatori din ţară şi din străinătate.

Închisoarea Râmnicu Sărat

Rămâne în istorie ca una dintre cele mai odioase închisori comuniste. După 1945, aici au fost închişi membri ai guvernului Ion Antonescu, generali ai armatei, fruntaşi ai PNŢ. Dintre ei îi amintim pe Ion Mihalache, Corneliu Coposu, Ion Diaconescu, generalul Dumitru Dobre, generalul Constantin

---

[17] https://ziarulexclusiv.ro/2015/11/08/memorialul-sighet-strigatul-martirilor-care-dezvaluie-istoria-adevarata-a-romaniei-ultimei-jumatati-de-secol-xx/

[18] Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței este format dintr-un muzeu situat în fosta închisoare politică din Sighetu Marmației (Memorialul Sighet) și un Centru Internațional de Sudii asupra Comunismului, cu sediul în București

Pantazi, generalul Gheorghe Jienescu, contraamiralul Horia Măcelariu, Ion Petrovici, Victor Pogoneanu. La Râmnicu Sărat, Alexandru Nicolski, cel mai crunt torţionar al tuturor închisorilor, a organizat, încă din 1948, teroarea şi regimul de detenţie.

Corneliu Coposu şi Ion Diaconescu au stat şapte ani la izolare totală, la Râmnicu Sărat. Când au fost eliberaţi şi duşi în domiciliul forţat nu mai puteau articula niciun cuvânt.

Condiţiile de detenţie sunt relatate de Corneliu Coposu într-unul dintre interviurile de după 1989.

> Fiecare deţinut fiind singur în celulă nu avea deloc lumină naturală... ferăstruica celulei era în permanenţă oblonită pe dinafară, ca să nu se poată vedea cerul. De altfel, geamul era şi de neatins la înălţimea la care era situat. În afară de opt ore destinate somnului, în timpul zilei trebuia să stai în picioare, sau pe tinetă. Nu aveai dreptul să te aşezi pe pat, nu aveai cu cine să vorbeşti. Râmnicu Sărat era nu numai cea mai dură puşcărie, dar şi un fel de închisoare experimentală, liceu de aplicaţie pentru viitoarele cadre. Pentru menţinerea ordinii, aplicau ca metodă de disciplină bătaia. Intrau în celulă cinci-şase gardieni, gealaţi înalţi cu bastoane şi băteau toţi deţinuţii pe rând, fără nici o justificare, până cădeau jos. Toţi deţinuţii, indiferent de vârstă şi starea sănătăţii, erau bătuţi metodic. Regimul acesta nu l-a ocolit nici pe Mihalache la 82 de ani; nu fusese scutit de bătaie nici Pogoneanu, fost director în Ministerul de Externe care, paralizat pe jumătate, nu putea sta în picioare, era bătut în pat, culcat.[19]

După decesul lui Corneliu Coposu, foştii deţinuţi politici, în frunte cu Ion Diaconescu, dar şi surorile Seniorului[20], au luptat pentru transformarea închisorii în Memorial, ca mărturie a terorii sistemului represiv care a decimat elita politică şi intelectuală românească, prin cele mai barbare metode.

---

[19] Cicerone Ioniţiu, *Râmnicu Sărat – cea mai odioasă închisoare*, Revista Memoria, august 1991, p.54 (http://revista.memoria.ro/?location=view_article&id=824).

[20] Petre Ţuţea „i-a conferit” lui Corneliu Coposu „titlul” de Senior.

Prin H.G. nr. 549/2007 privind înscrierea unui imobil în inventarul centralizat al bunurilor din domeniul public al statului şi transmiterea acestuia din domeniul public al statului şi din administrarea Ministerului Culturii şi Cultelor în administrarea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, fosta închisoare de la Râmnicu Sărat a fost trecută din administrarea Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional în administrarea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România (devenit ulterior Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc), cu scopul organizării unui Memorial al Victimelor Comunismului. Astfel, eforturile Institutului s-au concentrat în ultimii ani în direcţia unei campanii de promovare şi strângere de fonduri pentru organizarea Memorialului.

În 2012 s-a făcut un prim pas spre restaurarea monumentului, prin includerea acestuia în Planul Naţional de Restaurare, program derulat de către Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional, prin Institutul Naţional al Patrimoniului.[21]

Acesta reprezintă unul dintre cele mai importante proiecte educaţionale ale IICCMER adresate mediului universitar, unde se organizează anual şi o universitate de vară.

IICCMER şi autorităţile din Parchet şi Justiţie au contribuit la sensibilizarea opiniei publice privind cazul fostului comandant al închisorii de la Râmnicu Sărat, Alexandru Vişinescu, care a fost condamnat definitiv la 20 de ani de închisoare.

Alexandru Vişinescu a fost primul torţionar trimis în judecată pentru crime împotriva umanităţii. Anchetatorii au susţinut, în dosarul pe care l-au trimis instanţei de judecată, faptul că, în perioada 1956-1963, când a condus Penitenciarul Râmnicu Sărat, Alexandru Vişinescu i-a supus pe deţinuţii politici la rele tratamente, bătăi şi alte violenţe, i-a lipsit de hrană, medicamente şi

[21] http://memorialulramnicusarat.ro/argument.

asistenţă medicală. Procurorii au susţinut că 12 deţinuţi politici au murit în închisoarea condusă de acesta. Zeci de supravieţuitori şi de rude ale deţinuţilor politici au depus mărturii în instanţă împotriva sa, în procesul care a început în anul 2014.

Alături de Alexandru Vişinescu, istoricii au identificat alte 35 de persoane ale căror nume se leagă de moartea a zeci de deţinuţi politici.

Penitenciarul Piteşti

A fost construit în perioada 1937-1941 şi era cel mai modern spaţiu de detenţie din ţară la acea vreme. Situată în extremitatea nordică a oraşului, clădirea structurată pe patru niveluri, avea o capacitate proiectată de 700-800 de locuri. În primii ani de funcţionare, închisoarea a adăpostit deţinuţi de drept comun, aflaţi în arest preventiv. Din 1942, au început să sosească şi câţiva elevi minori, arestaţi pentru participarea la rebeliunea legionară din ianuarie 1941, fiind, practic, primii deţinuţi politici din Piteşti[22]. Numărul celor închişi din motive politice a crescut semnificativ după 23 august 1944: politicieni membri ai PNŢ şi PNL, regalişti, legionari, foşti poliţişti sau jandarmi.

Închisoarea, supranumită *bestiarul gulagului românesc*[23], este cunoscută pentru acţiunile violente din perioada noiembrie 1949-mai 1951, când mai mulţi studenţi au murit în urma tratamentului inuman, bestial, la care au fost supuşi. Aici, torţionarul Eugen Ţurcanu a experimentat cele mai sinistre metode de tortură, care l-au făcut pe Alexandr Soljeniţîn, cel mai cunoscut disident rus, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1970, să spună că experimentul de la Piteşti reprezintă „**cea mai teribilă barbarie a lumii contemporane**”.

„Fenomenul Piteşti” a reprezentat un experiment de reeducare unic în lume și a constat în distrugerea psihică şi fizică a individului. Unul dintre cei mai temuţi torţionari, care a pus în aplicare tehnici de tortură nemaiîntâlnite

[22] http://www.fenomenulpitesti.ro/istoric-3.
[23] denumită astfel de Cicerone Ioniţoiu.

până atunci, a fost Eugen Ţurcanu, fost student din Iaşi, obligat să-şi schilodească prietenii şi colegii de temniţă. A pus bazele Organizaţiei Deţinuţilor cu Convingeri Comuniste[24].

Metodele sale de tortură implicau loviturile sub stern, strânsul de beregată cu mâna, celebrele bătăi la rotisor, lovitul cu capul de perete, priponirea individului în jug, bătăi cu scândura de la pat, curele, apoi lovituri cu palme, pumnul şi piciorul, care se aplicau la tălpi, fese, pe muşchii posteriori ai picioarelor, la palme, peste faţă.

> Ţurcanu obişnuia să scoată măselele şi dinţii din gură prin lovirea cu vârful bocancului, în manieră rugbistică, prin fixarea capului celui ales. Fostul său rival, Alexandru Bogdanovici, a fost cel care a îndurat cel mai mult această tortură, el murind în urma agresiunilor fizice pe 15 aprilie 1950, fără niciun dinte în gură.[25]

Tortura continua zi şi noapte, indiferent dacă era vorba despre somn, mâncare, interogatorii. De pildă, deţinuţilor li se turna mâncarea fierbinte pe gât, erau obligaţi să se:

> aşeze în patru labe, cu mâinile la spate, şi să se folosească doar de gură, ba uneori să şi guiţe ca porcii. Scoaterea „la program" (adică la toaletă) se făcea în grabă maximă, o dată pe zi, iar cine nu apuca să îşi facă nevoile era nevoit să şi le facă mai târziu în celulă, în gamelele din care mânca, fără să aibă dreptul să le arunce ori să spele gamela, astfel că unii deţinuţi îşi îngurgitau fecalele de bună voie, pentru a putea primi mâncare.(...) Schingiuirile durau între câteva zile şi câteva luni...[26]

Cu toate acestea, puţini au cedat, chiar dacă e de neimaginat acest lucru. Iată doar un exemplu de cât au putut să îndure, fără să cedeze, tinerii torturaţi la

---

[24] Dumitru Șandru, Gheorghe Onișoiu, *Începuturile represiunii în România,* în Arhivele Totalitarismului, Anul VI, nr. 21/1998, p.93, director Radu Ciuceanu, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Academia Română.
[25] http://www.fenomenulpitesti.ro/istoric-3.
[26] http://www.fenomenulpitesti.ro/istoric-2.

Piteşti.

> Una dintre victimele torturate cu săptămânile a recurs la o altă stratagemă: legat de mâini şi de picioare la un loc şi învârtit într-o „vârtelniţă” improvizată până ameţea, băgat apoi cu capul în WC şi trezit din leşin cu apă rece, călcat în picioare şi lovit la spate şi tălpi timp de zece zile, aşezat pe jos, i s-au pus în spate alţi deţinuţi, până la douăzeci; spânzurat de picioare, cu capul în jos şi bătut la picioare până i s-a rupt laba piciorului stâng, Mihai Timaru a ţipat în cele din urmă agresorilor să se oprească, fiindcă va vorbi. I s-a dat hârtie, însă el a denunţat toţi activiştii partidului comunist din judeţul Vrancea (de unde era originar) pe care îi ştia. Minciuna a fost descoperită peste câteva zile, astfel că a fost şi mai crunt torturat în săptămânile care au urmat.[27]

Alte exemple de torturi:

a) În noaptea Paştelui, deţinuţii care refuzau să-şi facă „autodemascarea” totală în faţa organelor de anchetă erau împărtăşiţi cu materii fecale;

b) Cei bănuiţi că nu colaborează erau „botezaţi” de torţionari, fiind băgaţi cu capul în tinetele pline cu urină;

c) Deţinuţii erau forţaţi să îl scuipe în gură pe şeful lor de luptă anticomunistă, pentru a-l face să se răzbune, „demascându-l”;

d) În ziua de Crăciun, un deţinut oarecare era obligat, sub ameninţarea bătăilor, să se aşeze pe tinetă cu mâinile răstignite, pentru a simboliza naşterea lui Isus; ceilalţi deţinuţi politici erau forţaţi să se aşeze în genunchi şi să i se închine.

Penitenciarul Piteşti a funcţionat până în 1977. După 1990, clădirea s-a privatizat şi s-a împărţit între mai multe firme de construcţii. Astăzi, doar o mică parte din ea mai aduce aminte de fosta închisoare.

Penitenciarul de la Aiud

Se distinge între temniţele Gulagului românesc prin faptul că a *adăpostit*

[27] http://www.fenomenulpitesti.ro/istoric-3.

nu doar până în 1964, ci până în anul 1989, deţinuţi ale căror infracţiuni erau definite politic[28].

Penitenciarul datează din secolul al XVII-lea, când a funcţionat ca o închisoare-tribunal şi a fost, de-a lungul perioadei comuniste, epicentrul sistemului represiv din România comunistă, fiind, alături de cele de la Jilava şi Gherla, prin numărul şi importanţa deţinuţilor, închisoare de categoria I.

Spre deosebire de celelalte închisori, cea din Aiud şi-a păstrat caracterul de spaţiu de pedepsire, reeducare şi izolare de-a lungul întregii epoci comuniste. Cei ajunşi la Aiud între anii 1945-1989 au fost consideraţi ca fiind cei mai periculoşi dintre deţinuţii politici. Legionari, foşti demnitari, reprezentanţi de marcă ai elitelor politice, sociale, culturale, economice şi-au pierdut viaţa în condiţii subumane.

Dacă în Evul Mediu, cel care tortura, trăgea pe rug sau omora din cruzime era denumit călău, preluând vechile practici, noul gardian al fricii poartă numele de torţionar. Mai mulţi la un loc au reprezentat braţul înarmat ale partidului şi al Securităţii. Erau de o ferocitate rar întâlnită.

Conform relatărilor supravieţuitorilor, deţinuţii erau dezbrăcaţi şi atârnaţi de o grindă şi bătuţi de o femeie, cu o biciuşcă. Loviturile erau aplicate de sus în jos, întâi pe faţă, pe gât, pe umeri, pe mâinile sângerânde, pe piept, insistându-se apoi cu loviturile în zona organului genital.

În penitenciarul de la Aiud au fost închişi nu numai oameni politici, ci şi numeroase personalităţi ale vieţii culturale, printre care Mircea Vulcănescu, Virgil Gafencu, Nichifor Crainic, Sandu Tudor sau Radu Gyr. Supranumit şi „*poetul temniţelor*”, Radu Gyr a fost supus unui regim de detenţie de o duritate ieşită din comun. Un alt intelectual important întemniţat la Aiud, fost şef de serviciu şi apoi director în Ministerul Economiei Naţionale în cadrul Guvernului Naţional-Legionar, Petre Ţuţea era imaginea simbol a ceea ce comuniştii

[28] https://www.historia.ro/sectiune/actualitate/articol/mormintele-a-patru-fosti-detinuti-politici-dezgropate-la-rapa-robilor-din-aiud.

înţelegeau prin duşman al poporului. De aceea, s-a încercat, în zadar însă, reeducarea lui prin metode crunte de tortură fizică şi psihică.

Statistic, în perioada studiată, a fost înregistrat un număr de 563 de decese. Conform actelor nominale de deces aflate la Primăria Aiud, în perioada 1945-1947, 149 de persoane au decedat în Penitenciarul Aiud, jumătate dintre aceştia fiind acuzaţi de delicte politice, iar între 1948–1964 au mai murit 437 de persoane, însă, după unele estimări neoficiale, cifra ar fi de circa 700[29].

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc a demarat o campanie de săpături la Râpa Robilor, din Aiud, unde au fost descoperite rămăşiţele unor foşti deţinuţi politici de la închisoarea din Aiud, îngropaţi de către securitatea comunistă.

Penitenciarul Gherla

A funcţionat ca un institut de prevenţie în perioada interbelică, comuniştii transformându-l în locul de ispăşire a pedepselor pentru condamnaţii politici.

La mijlocul anului 1950, la Gherla se aflau circa 1.600 de deţinuţi, din care 104 de drept comun, 1.186 de condamnaţi politic şi 304 arestaţi de către Direcţia Generală a Securităţii Poporului. *„Gherla a fost iadul”*, spun foştii deţinuţi politici, supravieţuitori ai torturilor şi reeducării de la Gherla. Aici le-a fost dat să cunoască o adevărată echipă a morţii: Goiciu, Istrate, fraţii Şomlea, Cârciu. Istrate Constantin Teodor a fost comandant la Gherla şi şef al plutonului de execuţie. Sadismul directorului de atunci al închisorii a fost reliefat în lucrarea „Gherla,” scrisă de Paul Goma, în 1976, fiind mai apoi zugrăvit şi de alţi supravieţuitori.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc a solicitat Parchetului Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, în 2014, începerea urmăririi penale în cazul lui Constantin Istrate (88 de ani), fost

[29] https://www.historia.ro/sectiune/actualitate/articol/mormintele-a-patru-fosti-detinuti-politici-dezgropate-la-rapa-robilor-din-aiud.

locţiitor al comandantului de la Penitenciarul Gherla, pentru săvârşirea de infracţiuni contra umanităţii.

Potrivit IICCMER, foştii deţinuţi politici au declarat că Istrate a fost unul dintre cei mai cruzi torţionari din penitenciarele comuniste, prin duritatea regimului de detenţie aplicat, făcându-se vinovat de decesul a 217 deţinuţi, dintre care 216 numai la Penitenciarul Gherla.

IICCMER prezintă şi mărturia cutremurătoare a medicului Gheorghe Cornea despre cum deţinuţii politici erau aduşi în saci şi descărcaţi dintr-un camion, unii ajungând morţi.

> Eram doi medici, eu şi unu' Maier, din Târgu Mureş. El era, de fapt, student. El era cu patul încolo, spre geam. Zic: "Mă Maier, ia uită-te tu ce se întâmplă în curtea aia, mă!'. Se auzeau vaiete, zgomot de motor, zgomote. Ăla se uită şi zice: 'Nu ştiu ce descarcă dintr-un camion. Nişte saci. Îi aruncă jos. Mă, dar sacii ăia sunt vii, parcă mârâie cineva!'. Erau nişte oameni... Se deschide uşa la celulă: 'Cornea şi Maier, îmbrăcaţi-vă şi ieşiţi afară!'. Ne ducem jos. Istrate: 'Puneţi mâna pe ei şi vedeţi-le pulsul! Care-s morţi îi lăsaţi aicea, grămadă, care-s vii luaţi-i în braţe şi îi duceţi sus, în cameră!'. Nu ştiam cine sunt ăştia. Pun mâna pe puls, pun mâna la gât, nimic. Erau îngheţaţi, morţi. Unii erau mai pe picioarele lor, unii trebuiau duşi în spate. Şi i-am cărat în spate.[30]

Istrate e cunoscut ca fiind torţionarul lui Paul Goma şi a lui Octav Bjoza.

Penitenciarul Târgu Ocna

În Penitenciarul Târgu Ocna, potrivit Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc, numai în perioada 1950-1954 au decedat 54 de deţinuţi politici, însă până în 1964, numărul a crescut considerabil[31]. Trupurile neînsufleţite au fost îngropate fără sicriu, lângă

[30]https://adevarul.ro/cultura/istorie/marturiidespre-tortionarul-constantin-istrate-puscaria-gherla-dadea-ciocanul-talpi-dai-toporul-lemne-1_53bbb9dc0d133766a83dbec5/index.html.

[31] https://www.historia.ro/sectiune/actualitate/articol/iiccmer-deschide-un-santier-arheologic-pentru-cautarea-detinutilor-politici-decedati-in-penitenciarul-de-la-targu-ocna.

penitenciar, fără să fie marcate de cruci. Printre cei îngropaţi la Târgu Ocna a fost şi Valeriu Gafencu, numit de toţi cei care l-au cunoscut Sfântul Închisorilor, titlu care a apărut în cărţile scrise de monahul Nicolae Steinhardt.

În perioada comunistă, la penitenciarul de la Târgu Ocna au fost aduse persoanele bolnave de TBC, acesta fiind caracterizat în literatura de specialitate drept o adevărată Bastilie sanitară a României comuniste[32].

În urma investigaţiilor de teren desfăşurate în mai multe rânduri de IICCMER, a fost identificat locul unde au fost înhumaţi foştii deţinuţi politici, decedaţi în închisoarea de la Târgu Ocna. Locul se află undeva în apropierea penitenciarului, în cimitirul de lângă biserica ortodoxă cu hramul Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena, din Parohia Poieni. Prima intervenţie arheologică în acest loc a avut loc în septembrie 2011.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc, în parteneriat cu Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca (MNIT), a organizat de atunci campanii de investigaţii arheologice în Târgu Ocna, în vederea identificării şi deshumării, pe cale arheologică, a osemintelor foştilor deţinuţi politici.

Penitenciarul Suceava

Locul de detenţie a tinerilor ţărănişti şi liberali din Moldova, care s-au opus comunizării forţate a României, a fost transformat în Palat de Justiţie. De altfel, pe placa memorială de pe Palatul de Justiţie scrie: *Aici, în această clădire, au fost schingiuiţi şi martirizaţi unii dintre cei mai buni fii ai neamului românesc care s-au jertfit pentru libertate luptând împotriva comunismului*[33].

În închisoarea de la Suceava, erau închişi, în 1948, în jur de 600-700 de tineri. Mulţi dintre ei erau studenţi la facultăţi ale Universităţii din Iaşi: Litere,

---

[32] http://www.tgocna.ro/istoria-penitenciarului-targu-ocna-sanatoriul-tbc-targu-ocna-03-iulie-1851/#.W_vZLegzbIU

[33] https://adevarul.ro/locale/suceava/povestea-palatului-justitie-suceava-fosta-inchisoare-fost-schingiuiti-martirizati-luptatori-anticomunisti-1_54edda26448e03c0fdfa9c06/index.html

Drept, Medicină, Agronomie. La Suceava şi-au făcut „ucenicia”, torţionarii Alexandru Bogdanovici şi Eugen Ţurcanu, iar prin metodele de tortură aplicate au început procesul reeducării deţinuţilor politici. Tehnicile experimentate la Suceava au dus ulterior la apariţia „Fenomenului Piteşti” („Experimentul Piteşti 1949-1951”[34]) – cea mai sumbră pagină a regimului concentraţionar din România. În Penitenciarul Suceava se efectuau anchetele Securităţii, care, de regulă, durau în jur de un an, după care deţinuţii erau trimişi în alte închisori.

Metodele de tortură de la Suceava - printre cele mai abominabile – au testat rezistenţa omului. Deţinuţii politici erau bătuţi cu vâna de bou, cu cravaşa, biciul şi ciomagul. Torţionarii îi legau de mâini şi de picioare şi îi suspendau pe o capră de lemne. Apoi îi roteau, iar tălpile şi fesele le erau supuse loviturilor cu ciomagul, loviturile fiind resimţite până în ceafă, potrivit mărturiilor celor care au supravieţuit ororilor. La început, anchetatorii îi băteau şi la pielea goală, apoi, din cauza multitudinii rănilor, puneau peste ei un cearşaf ud, pentru ca tortura să poată fi reluată.

Conform cercetărilor efectuate de dr. Radu Florin Bruja, unul dintre specialiştii suceveni în istorie recentă, în curtea penitenciarului au existat cel puţin cinci gropi comune ale deţinuţilor morţi în timpul anchetelor, una dintre ele chiar în curtea interioară a fostei închisori, undeva la 10-15 metri în spatele celor trei statui care dau supranumele parcului (*Trei Bărboşi*).

Fortul 13 Jilava

La sugestia regelui Carol I, în jurul Bucureştiului a fost ridicat, între anii 1870 şi 1890, un sistem de apărare împotriva unui eventual atac otoman format din 18 forturi. Proiectul a fost elaborat de generalul belgian Henry Alexis Brialmont şi de căpitanul de geniu Ioan Clucer[35].

Între 1907 şi 1948, Fortul 13 Jilava a funcţionat ca închisoare militară în

[34] http://www.experimentulpitesti.org/public/experimentul-pitesti/

[35] https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/centura-de-fortificatii-din-jurul-capitalei-istoria-celei-mai-negre-zile-a-bucurestiului.

subordinea Statului Major al Armatei. În perioada 1948-1964, la Penitenciarul Jilava era adusă majoritatea deţinuţilor politici, fiind un loc de tranzit spre alte închisori. Afluxul mare de deţinuţi a transformat penitenciarul într-un centru al lumii concentraţionare.

Potrivit Administraţiei Naţionale a Penitenciarelor, la sosirea în penitenciarul Jilava, deţinuţii erau obligaţi să treacă printr-un „tunel" format din gardieni aşezaţi pe două rânduri, înarmaţi cu bâte, cozi de topoare şi cazmale, mături, vine de bou şi bastoane de cauciuc, care loveau din toate direcţiile. În timpul acestei treceri, gardienii îi băteau pe deţinuţi în cap şi în alte părţi ale corpului, astfel încât nici un deţinut nu scăpa nelovit[36].

De altfel, în intervalul 1948-1964, regimul de detenţie de la Jilava a fost unul de exterminare a deţinuţilor politici, prin bătăi, tortură şi înfometarea celor închişi, se arată într-un material de pe pagina oficială de internet a Administraţiei Naţionale a Penitenciarelor.

Fortul 13 Jilava a devenit Memorial şi poate fi vizitat, deşi se află într-o stare deplorabilă. Cu toate că a fost tranzitată de sute de personalităţi şi a fost una dintre cele mai sinistre temniţe, constituind memoria naţiunii, până în prezent s-au făcut paşi timizi pentru consolidarea clădirii monument istoric. Mai mult, vizitarea Fortului 13 se poate face doar în condiţii speciale, neexistând o intrare separată de penitenciarul de drept comun de astăzi. În ultimii ani, mii de elevi au fost aduşi să viziteze Fortul 13 Jilava, cei mai mulţi însoţiţi de preşedintele AFDPR, Octav Bjoza.

Dintre personalităţile care au trecut pe la Jilava amintim pe Corneliu Coposu, Monseniorul Vladimir Ghica, Constantin Argetoianu sau Petre Ţuţea.

Închisoarea de la Târgşor

În perioada 1948-1952, la Târgşor, judeţul Prahova, a funcţionat singura puşcărie pentru copii din lume. Sute de minori au fost aduşi la Târgşor, după ce

[36] http://anp.gov.ro/penitenciarul-bucuresti-jilava/fortul-13-jilava/.

autorităţile comuniste i-au identificat ca fiind duşmani ai poporului, în ciuda vârstei fragede. Printre deţinuţii aduşi la Târgşor se numărau minori care fuseseră prinşi împărţind manifeste sau ajutând, în diverse alte feluri, pe cei care se opuneau comuniştilor. Mulţi dintre tineri începuseră să se organizeze în mişcări de rezistenţă.

Târgşor a funcţionat ca „închisoarea copiilor”[37] între 1948-1952, iar după aceea au fost aduşi deţinuţi politici adulţi. Supravieţuitorii au relatat, în memoriile lor de după 1989, un dialog între Alexandru Nicolski şi cel mai mic dintre copiii care se aflau în acel moment în temniţă, în vârstă de 12 ani, care l-a înfruntat pe torţionarul Securităţii fără nicio urmă de spaimă. Dimpotrivă, i-a spus că, deşi are 12 ani, face politică de un an, dar este politica dragostei de neam şi de ţară.

În prezent, la Târgşor funcţionează cel mai mare penitenciar pentru femei din România.

Închisoarea de anchetă Malmaison

În secolul al XIX-lea, în locul respectiv, funcţiona principala cazarmă a trupelor de cavalerie menite să apere Bucureştiul, iar în perioada comunistă, în această temniţă, au fost încarceraţi liderii politici din perioada interbelică.

Primii care au fost aduşi la Malmaison au fost liderii PNŢ, toată conducerea partidului, cunoscutul „Lot Tămădău”, arestată în 1947, după ce unii au căzut în capcana comuniştilor, fiind prinşi încercând să plece din ţară cu un avion. Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Nicolae Penescu şi Corneliu Coposu sunt printre cei care au fost anchetaţi cu duritate la Malmaison.[38]

Aici, prin bunăvoinţa unui gardian, a avut loc, la sfârşitul anului 1947, ultima întâlnire dintre Iuliu Maniu şi Corneliu Coposu, relatată chiar de Senior într-unul din interviurile de după 1989. Marele lider politic i-a spus lui Corneliu

[37] https://www.crestinortodox.ro/religie/targsor-inchisoarea-copiilor-126259.html.
[38] http://www.cnsas.ro/documente/caiete/Caiete_CNSAS_nr_19_2017.pdf

Coposu că e datoria lui să salveze partidul şi ţara, după ce va ieşi din puşcărie. Corneliu Coposu a declarat că a luat această ultimă discuţie ca pe un testament politic pe care i l-a lăsat Iuliu Maniu.

Securitatea a încercat să şteargă urmele acelui loc sinistru, transformat, în mod ironic, în grădiniţă, iar celularul a redevenit cazarmă.

Lagărul de muncă de la Periprava

Aflată în cel mai estic punct din România, pe braţul Chilia, Periprava este un sat de pescari din Tulcea, unde astăzi trăiesc mai puţin de 60 de familii.

În urmă cu 50 de ani, la Periprava s-a înfiinţat unul dintre cele mai sinistre lagăre de muncă forţată, unde deţinuţii politici au fost supuşi unui regim al terorii de o cruzime inimaginabilă. Mulţi dintre ei nu au supravieţuit. Au fost perioade în care, la Periprava, în fiecare noapte, mureau doi sau trei deţinuţi.

Conform rapoartelor IICCMER, informaţiile documentare, precum şi numeroasele mărturii, provenite de la foştii deţinuţi politici, arată faptul că decesele au fost cauzate de înfometare, de frigul din sezonul rece, de lipsa apei potabile şi a asistenţei medicale, de accidente survenite în condiţii de muncă istovitoare şi de regimul de detenţie pe care mulţi l-au îndurat în lagărele şi închisorile unde au fost încarceraţi anterior. Unii dintre deţinuţi au fost împuşcaţi în diferite împrejurări, alţii au fost bătuţi sălbatic de către gardieni.[39]

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc a organizat în perioada 17-27 iulie 2017, a patra campanie de investigaţii arheologice în localitatea Periprava pentru a descoperi şi recupera rămăşiţele pământeşti ale deţinuţilor politici decedaţi în fosta colonie penitenciară.

În acest loc, în perioada anilor 1959-1964, au fost înhumaţi mulți deţinuţi politici decedaţi în colonia de muncă.

[39]https://www.iiccr.ro/o-noua-campanie-de-investigatii-arheologice-pentru-cautarea-si-descoperirea-mormintelor-detinutilor-politici-morti-lagarul-de-munca-de-la-periprava-jud-tulcea/

Colonia de muncă a fost condusă de Ion Ficior, Nicolae Cristea şi Dumitru Condurache. În ultimii ani, IICCMER a strâns dovezi care atestă faptul că, sub conducerea lui Ion Fecior, la Periprava au murit 103 deţinuţi politici. Conducerea IICCMER a descoperit că, în 1959, a murit un deţinut la trei zile. Cel mai tânăr decedat avea 19 ani, iar cel mai bătrân 71 de ani.

În martie 2017, torţionarul Ion Fecior a fost condamnat la 20 de ani de închisoare şi obligat să plătească daune morale de 310.000 euro unora dintre supravieţuitorii atrocităţilor petrecute la Periprava.[40] Sentinţa a fost dată de judecătorii Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie care l-au găsit vinovat de infracţiuni contra umanităţii. Ion Ficior, fostul comandant al închisorii Periprava, se face vinovat de moartea a 103 deţinuţi politici.

Pe lângă cei 103 oameni ucişi prin tortură la Periprava, alţii au supravieţuit miraculos bătăilor, tratamentului inuman şi înfometării.

Ion Ficior este al doilea torţionar român care ajunge în închisoare, după Alexandru Vişinescu, condamnat de aceeaşi instanţă la 20 de ani de detenţie.

IICCMER a identificat peste 50 de supravieţuitori ai Coloniei de muncă de la Periprava, dintre care 21 de foşti deţinuţi politici au depus mărturie împotriva torţionarului Fecior.[41]

Lagărele de muncă de la Canal

Pentru regimul comunist, Canalul a reprezentat o altă metodă preferată de exterminare a adversarilor politici. Începând din luna mai a anului 1950, de-a lungul celor 65 de kilometri dintre Constanţa şi Cernavodă, la recomandarea lui Stalin, guvernul lui Gheorghe Gheorghiu Dej a creat 12 lagăre de exterminare prin muncă forţată, unde şi-au găsit sfârşitul mulţi deţinuţi politici. Potrivit IICCMER, în 1952, deţinuţii reprezentau 82,5% din forţa de muncă de la Canal.

---

[40] https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/tortionarul-ion-ficior-primeste-miercuri-decizia-definitiva-fostul-comandant-de-la-periprava-risca-20-de-ani-de-inchisoare.html

[41] https://adevarul.ro/news/eveniment/tortionarul-ion-ficior-scapa-acuzatia-genocid-insa-cercetat-infractiuni-comunitatii-risca-inchisoarea-viata-1_5358afab0d133766a80b4da7/index.html

Lăgărele de muncă forţată Canalul Dunăre – Marea Neagră, aşa cum reies din *Dicţionarul Penitenciarelor din România Comunistă (1945-1967),* realizat sub egida Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, sunt următoarele:[42]

- Columbia (Cernavodă), cu un efectiv cuprins între 1.200 şi 8.000 de deţinuţi;
- Saligny, cu un efectiv cuprins între 2.000 şi 8.000 de deţinuţi (majoritatea femei);
- Kilometrul 5, cu circa 2.000 de deţinuţi;
- Kilometrul 31, cu un efectiv de 1.500 de deţinuţi;
- Poarta Albă, cu un efectiv cuprins între 10.000 şi 12.000 de deţinuţi;
- Galeş (sau Coasta Galeş), cu un efectiv de 3.000 de deţinuţi;
- Noua Culme (Culmea 9 cum apare în documente), cu un efectiv cuprins între 2.000 şi 7.500 de deţinuţi;
- Taşaul, cu un efectiv de 1.500 de deţinuţi;
- Peninsula (Valea Neagră), cu un efectiv cuprins între 6.000 şi 8.500 de deţinuţi;
- Capul Midia, cu un efectiv cuprins între 500 şi 2.500 de deţinuţi.

Pe lângă acestea mai erau două lagăre speciale: Eforie (300 de deţinuţi) şi Constanţa (Stadion, 400 de deţinuţi) şi lagăre auxiliare: Seimeni, Saligny, Medgidia, Basarabi sau Năvodari.

Nu există o cifră oficială privind numărul deţinuţilor politici care au murit la Canal nici până în acest moment. Mai mulţi foşti deţinuţi politici au studiat, în ultimii ani, registrele de stare civilă în încercarea de a avea o cifră cât mai apropiată de realitate. O anchetă a Securităţii, din 1967, arată că pentru 1.034 de persoane decedate nu a fost întocmit niciun fel de act şi nu au fost trecute în registrul de stare civilă, ca atare, este greu de precizat care este cifra reală, vehiculându-se mai multe variante.

[42] Andrei Muraru, *Dicţionarul Penitenciarelor din România Comunistă (1945-1967),* Editura Polirom, Bucureşti, 2008, p.98.

Deţinuţii politici erau luaţi din închisorile comuniste şi transportaţi pe şantierele de la Canal, în trenuri de tip „marfar”, unde intrau uneori şi câte patruzeci de bărbaţi într-un vagon. Fiecare avea de dislocat doi metri pătraţi de rocă pe zi, indiferent de anotimp, lucrând doar cu sape şi târnăcoape. Corneliu Coposu, Radu Câmpeanu, Şerban Ghica şi alţi fruntaşi ai partidelor politice au muncit ani de zile la Canal. Corneliu Coposu avea să-şi amintească „norocul” de a fi scăpat de prăbuşirea unui mal, soldată cu morţi şi răniţi.

Valea Neagră reprezintă traducerea din limba turcă a termenului *Kara Su,* vale care traversa Dobrogea de la Est la Vest[43]. Atunci când ploua, valea se umplea cu o apă tulbure, plină de mocirlă, care se vărsa în Dunăre, lângă Cernavodă. Pe acest traiect, a început construcţia Canalului Dunăre – Marea Neagră. Deţinuţii aduşi la Canal cu trenul erau debarcaţi în halta Dorobanţu, după care erau repartizaţi în lagărele din Dobrogea.

Lagărul Poarta Albă era situat aproximativ la jumătatea distanţei dintre Dunăre şi Marea Neagră, fiind centrul de tranzit din care se făceau repartizările către celelalte lagăre din zonă. De regulă, la Poarta Albă rămâneau condamnaţii care primiseră pedepse sub 5 ani, în timp ce aceia care aveau condamnări de la 5 la 10 ani erau trimişi la Peninsula.

1.4. Represaliile asupra studenţimii române – 1956

Contextul istoric

Mişcările studenţeşti anticomuniste din Timişoara s-au declanşat şi s-au desfăşurat în timpul şi în contextul creat de Revoluţia anticomunistă din Ungaria. Au fost şi alte încercări, în Bucureşti, Iaşi, dar regimul totalitar le-a reprimat încă din primele momente.

Mişcarea studenţească din Timişoara şi-a fixat ca principale obiective: solidaritatea cu tineretul universitar maghiar, promotor al Revoluţiei din

[43] https://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/reeducarea-in-romania-comunista-ii-de-mircea-stanescu-9901708

Ungaria și condamnarea sistemului comunist din România vinovat de complicitate la subjugarea ţării de către URSS, guvernare prin teroare şi crimă, anularea drepturilor fundamentale ale omului, dezastrul economic şi social, degradarea învăţământului românesc şi a întregului sistem educaţional[44].

Principalele acţiuni, aşa cum ne-au fost prezentate de preşedintele Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România, filiala Timişoara, domnul Teodor Stanca, şi cum sunt regăsite şi pe pagina de internet a asociaţiei, sunt următoarele:

a) **Perioada 23-26 octombrie 1956 -** urmărirea evoluţiei Revoluţiei din Ungaria, perceperea stării de spirit a populaţiei şi receptarea mesajului acesteia privind implicarea studenţimii într-o acţiune similară celei din Ungaria și

b) **27 octombrie 1956 -** boicotarea şedinţelor pe grupe de studenţi, în cadrul cărora reprezentanţii puterii, prelucrând Circulara nr. 22 a CC a PMR, au prezentat într-o lumină falsă evenimentele din Ungaria, scoţând în evidenţă teama puterii privind o eventuală extindere a acestora şi în ţara noastră.

Studenţii au reacţionat la încercarea oficialilor de a manipula populaţia prin manifestaţii de stradă, în urma cărora au apărut primele condamnări ale regimului comunist exprimate public. Astfel, studenţilor le-a venit ideea organizării unei mari adunări pentru clarificarea adevărului privind situaţia din Ungaria şi a motivelor reale ale declanşării Revoluţiei, motive ce se regăseau şi în societatea românească[45].

În **28-29 octombrie 1956,** la Politehnica din Timişoara, s-a constituit grupul de iniţiativă pentru organizarea şi coordonarea unor acţiuni menite a da semnalul luptei împotriva regimului comunist, la care să se poată alătura şi alte categorii ale populaţiei din Timişoara. Grupul era format din studenţi din anii terminali ai Facultăţii de Mecanică, printre care remarcându-se Aurel Baghiu,

---

[44] ttp://afdpr.ro/informativ/miscarile-studentesti-anticomuniste-din-centrul-universitar-timisoara-octombrie-1956

[45] Dumitru Şandru, Gheorghe Onişoru, *Demascări, teroare şi distrugerea demnităţii*, în Arhivele Totalitarismului, Anul VI, nr. 21/1998, director Radu Ciucianu, Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, Academia Română, p.93.

Caius Muţiu, Teodor Stanca, Frederich Bart, Heinrich Drobnt, Rusu Valentin, Nagy Ladislau s.a.m.d. Grupul de iniţiativă a stabilit ca debutul acţiunilor să se organizeze, în 30 octombrie, ora 14.00, la Facultatea de Mecanică, o mare adunare cu studenţii din întreg centrul universitar, la care să fie invitaţi rectorii institutelor de învăţământ din Timişoara şi reprezentanţi ai puterii centrale, prezenţi la Timişoara pentru supravegherea stării de spirit din zonă, pentru un dialog cu studenţii. Pentru zilele următoare, în funcţie de reacţia puterii, se prevedeau şi alte forme de luptă, cea mai previzibilă fiind o demonstraţie de stradă.

În dimineaţa zilei de **30 octombrie 1956**, începând cu ora 09.00, grupul de iniţiativă, prin oameni de legătură, a mobilizat tinerimea pentru adunarea studenţească de la Facultatea de Mecanică cu începere de la ora 14.00. La acea adunare fost invitat rectorul Institutului Politehnic, decanii facultăţilor şi ministrul adjunct al învățământului, prezent la Timişoara. S-a redactat „Memoriul" din partea studenţilor, care cuprindea principalele probleme şi revendicări.

La ora 14.00, în amfiteatrul Facultăţii de Mecanică a început adunarea studenţească. Din toate colţurile Timişoarei, sute de studenţi au sosit în locul prestabilit. În scurt timp, amfiteatrul a devenit neîncăpător. Întreaga asistenţă s-a deplasat la cantina studenţească din apropiere. În mai puţin de o oră, în sală s-au adunat în jur de 2.000 de studenţi, profesori, cetăţeni dornici de a vedea ce se întâmplă acolo. La întâlnirea cu studenţii s-a prezentat rectorul Politehnicii, Alexandru Rogojan, ministrul adjunct al Învăţământului, Coriolan Drăgulescu, alţi reprezentanţi ai conducerii facultăţilor şi ai puterii politice locale. În timpul dezbaterilor au apărut trimişii CC ai PMR, Petre Lupu şi Ilie Verdeţ. Între 14.00 şi 18.00, în cadrul adunării, reprezentanţii puterii politice au fost supuşi unui adevărat tir de acuze din partea studenţilor, privind dezastrul economic şi social în care a fost aruncată România de către regimul comunist, la îndemnurile „stăpânilor" de la Moscova. Sub avalanşa de întrebări şi acuze, reprezentantul

CC al PMR le-a promis studenţilor că cererile lor vor fi aduse la cunoştinţa Comitetului Central, invocând un răgaz de trei zile pentru a formula răspunsurile cuvenite, care vor fi rediscutate într-o adunare organizată în acelaşi loc şi în aceeaşi componenţă. Totodată, el a promis studenţilor că nimeni nu va avea de suferit pentru problemele discutate. După părăsirea sălii de către autorităţi, studenţii au continuat dezbaterile citindu-se „Memoriul" pregătit anterior, care a fost aprobat şi completat de către cei prezenţi.

S-a format un Comitet Studenţesc, format din câte un reprezentant de la fiecare facultate. A doua zi acesta urma să prezinte „Memoriul" autorităţilor locale şi presei, pentru publicare şi eventual, transmiterea acestuia agenţiilor de presă internaţionale. S-a decis ca în cazul în care se vor opera arestări, studenţii să declanşeze greva şi să protesteze pentru eliberarea celor arestaţi.

În timpul adunării, principalele sloganuri au fost: „Afară ruşii din ţară!", „Ce caută ruşii la uraniul şi petrolul nostru?", „Vrem libertate! Ne-am săturat de robie", „Unde sunt libertăţile prevăzute în Constituţie?".[46]

În acelaşi timp cu desfăşurarea şedinţei, organele de represiune au intrat în dispozitivul de luptă. Trupele de securitate, poliţie şi armată au înconjurat întreaga zonă, iar la 21.00, s-a trecut la represalii. Studenţii din căminul de lângă Facultatea de Mecanică au fost readuşi cu forţa în sala cantinei. Au fost arestaţi pe loc şase studenţi (cei care au luat, printre primii, cuvântul la adunare) şi duşi la Securitate, ceilalţi prezenţi fiind urcaţi în camioane şi transportaţi, sub escorta armatei, în localitatea Becicherecul Mic (la cca. 18 km de Timişoara) într-o tabără militară.

La **31 octombrie 1956**, în centrul Timişoarei s-a organizat o demonstrație de stradă în sprijinul celor arestaţi în noaptea anterioară. Coloana de demonstranţi (800-l.000 de participanţi), formată din studenţi care, din diverse motive nu au fost prezenţi la adunarea din ziua anterioară (cei mai mulţi

[46] Recurs la istorie - 47 de ani de la miscarile studentesti anticomuniste dinTimisoara, octombrie 1956 (http://www.observatorul.com/articles_main.asp?action=articleviewdetail&ID=778=).

aparţinând Institutului Agronomic), a pornit de la Institutul de Agronomie spre centrul oraşului, cerând eliberarea celor arestaţi. În faţa Catedralei, coloana a fost înconjurată de trupe de intervenţie militare şi de securitate. S-au tras focuri de avertisment. Studenţii au fost îmbarcați în camioane şi transportați în aceeaşi localitate, Becicherecul Mic.

Au avut loc altercaţii între studentele de la căminul din apropierea Catedralei şi soldaţii care le-au sechestrat în cămin, mai ales în momentul în care coloana de demonstranţi a ajuns în preajma acestuia. Studentele au aruncat cu tot felul de obiecte în soldaţi şi au strigat sloganuri anticomuniste, cerând eliberarea colegilor arestaţi. Studenţii de la Medicină au refuzat să dialogheze cu reprezentanţii oficialităţilor, declarând greva foamei şi baricadându-se în cămin. Începând din noaptea de 30 spre 31 octombrie, au fost evacuate şi alte cămine studenţeşti cu destinaţia Becicherecu Mic, iar studentele au fost transportate sub escortă în cazarma grănicerilor de pe Calea Lipovei.

Întreg oraşul a intrat într-o adevărată blocadă. Pe străzi patrulau tancuri şi care blindate. Facultăţile au fost închise şi înconjurate de armată, la fel şi căminele studenţeşti. Peste tot s-a declanşat vânătoarea studenţilor, pe străzi, în autogări şi în gări.

Pe lângă Comitetul Regional PMR s-a constituit un comandament politico-militar format din prim-secretarul Regiunii, Martin Isac, şeful Securităţii Banat, colonelul Vasile Negrea, generalul Marcu Stan, comandantul trupelor de grăniceri, alţi activişti de partid şi comandanţi militari. Demnă de luat în seamă este participarea în acest comandament a înalţilor demnitari comunişti Alexandru Moghioroş, Ilie Verdeţ şi Ion Cârcei. Rolul comandamentului era de a lua măsuri drastice de reprimare a mişcărilor studenţeşti.

Perioada 1-4 noiembrie 1956

În l noiembrie 1956, s-a forţat evacuarea studenţilor din căminul Institutului de Medicină, baricadaţi din ziua anterioară. Organele de represiune

au intervenit în forţă. S-au tras focuri de armă în zidurile clădirii. În final, şi aceşti studenţi au fost evacuaţi şi transportaţi în aceeaşi tabără militară de la Becicherecu Mic. În perioada 31 octombrie - 04 noiembrie 1956, în tabăra de la Becicherecu Mic, peste 2.000 de studenţi au fost reţinuţi fără drept de apărare. Dintre aceştia, 800-900 au fost supuşi unor anchete şi operaţiuni de triere pentru depistarea celor care au luat cuvântul la adunare sau care au avut un anume rol în organizarea acţiunilor studenţeşti şi a demonstraţiei de stradă. A fost reţinut un nou lot de 24 de studenţi.

S-au făcut pregătiri pentru reluarea studiilor, condiţia obligatorie pentru a fi admişi în facultate fiind semnarea unor declaraţii de desolidarizare cu organizatorii demonstraţiilor. Semnarea se făcea cu dificultate. Unii studenţi au refuzat.

În 04 noiembrie 1956, prin invadarea Ungariei de trupele sovietice, Revoluţia maghiară era înecată în sânge. O nouă speranţă a ţărilor subjugate Uniunii Sovietice s-a năruit.

Urmări şi represalii

Studenţii arestaţi şi duşi la Securitate au suferit lungi anchete în regim de urgenţă şi trimişi în judecată în două loturi:

- primul lot - compus din şapte studenţi şi un asistent universitar - a fost judecat în zilele de 15- 16 noiembrie 1956;

- al doilea lot - format din 20 de studenţi - a fost judecat în zilele de 12-13 decembrie 1956.

Cuantumul de pedepse a fost între 6 luni şi 8 ani. Cu opt ani de închisoare au fost pedepsiţi cei trei principali organizatori: Caius Muţiu, Teodor Stanca şi Aurel Baghiu. Mulți studenţi au fost exmatriculaţi. Din păcate, numărul exact al acestora nu este cunoscut. Exmatriculările au continuat şi în anul următor şi chiar şi în 1958. Numărul celor sancţionaţi a ajuns la aproximativ 250 de persoane.

În institutele de învăţământ superior s-a instalat, pentru o lungă perioadă de timp, un adevărat regim de teroare. Multe cadre didactice, găsite vinovate de comportamentul studenţilor, au fost sancţionate şi chiar eliminate din învăţământul superior.

1.5. Măsuri administrative cu caracter politic

Comuniștii au urmărit nu numai să schimbe administrația statului, ci și să impună un model de societate, în care „omul nou" era cel eliberat de constrângerile memoriei și a dorinței de liberate. Noul partid conducător și-a înlăturat întreaga opoziție politică. Împotriva conducătorilor, care n-au dorit să dezerteze din credințele lor ideologice, s-au impus măsuri administrative și coercitive prin intermediul Ministerului de Interne.

1.6 Regimul aplicat foştilor refugiaţi de dincolo de Nistru şi de Prut

Între 1944 și 1946, în urma deciziei Comandamentului Aliat, au fost arestate în jur de 100.000 de persoane „născute în URSS" şi trimise peste Prut, conform studiului făcut de Asociaţiei Naţionale a Refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru. În noaptea de 12/13 septembrie 1944, s-a semnat la Moscova Convenţia de Armistiţiu cu Aliaţii. *Punctul 5 al Convenţiei prevedea „repatrierea" cetăţenilor sovietici (basarabeni şi bucovineni).* Aşa s-a ajuns să-i fie propus tânărului jurist, de doar 28 de ani, Alexandru Danielopol negocierea acestui punct. Trebuie menţionat faptul că, prin *basarabeni*, ruşii vizau atât cetăţenii din republica (nou creată) autonomă RSSA Moldovenească, „creeată" în 1924, cât şi cetăţenii din teritoriille între Prut şi Nistru (Basarabia), teritorii trecute în componenţa URSS, prin Protocolul Adiţional Secret (ruso-german) de tip imperialist - Pactul Molotov-Ribbentrop, privitor la sferele de influenţă şi dominaţie în Est-Europa, semnat între Uniunea Sovietică şi Germania nazistă, la 23 august 1939.

> Pe 12 octombrie 1924, Uniunea Sovietică a înfiinţat o republică autonomă, R.S.S.A. Moldovenească, în componenţa R.S.S. Ucrainene, pe o parte din teritoriul dintre râurile Nistru şi Bug, republică în cadrul căreia românii (sau moldovenii, conform terminologiei oficiale sovietice) constituiau circa 40% din populaţie. Acest lucru s-a fost făcut în speranţa determinării românilor basarabeni să se rupă de România.[47]

Partea română a reuşit totuşi, cu toate opreliştile, să intre în posesia dreptului sovietic, iar Danielopol a gasit o chichiţă in textul de lege sovietic prin care să-i salveze pe basarabeni. În textul decretului Sovietului Suprem din 8 martie 1941 scria: „*Toate persoanele care la data de 7 noiembrie 1917 aveau calitatea de supuşi ai fostului imperiu rus* ***şi*** *care la data de 28 iunie 1940 au trăit pe teritoriul Basarabiei, precum şi copiii lor…”.* Aceasta conjunctie „şi” a fost salvarea potrivit istoricului Florian Bichir[48]. Din 400.000 de persoane, cât estimau să repatrieze ruşii, au putut să ducă in URSS, arestând între 60.000 şi 100.000 de români. Aceştia au fost condamnaţi şi duşi la muncă forţată în minele de cupru, nichel, uraniu etc., în exploatările din taga, alţii chiar dincolo de cercul polar. Aproximativ 300.000 de persoane au putut fi fost salvate prin prestaţia tânărului jurist Danielopol.

Apoi, după moartea lui Stalin, în 1953, dar mai precis după tratativele din 9-13 septembrie 1955, dintre cancelarul vest grman Konrad Adenauer şi noul conducător al URSS, Nikita Hruşciov, situaţia prizonierilor şi deportaţilor (indiferent de naţionalitate) a început să se îmbunătăţească şi, pe măsură ce se refăceau, erau repatriaţi.[49]

La o primă evaluare numerică, apreciată ca fiind incompletă, cercetătorul Adrian Brişcă, a constatat că, loturile de cetăţeni români repatriaţi, după detenţia din URSS, au sosit în România în perioada 1 decembrie 1955- februarie 1957.

---

[47] Nistor Ion , *Vechimea aşezărilor româneşti dincolo de Nistru*. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională. Bucureşri, 1939, p.22.
[48] https://bisericasecreta.wordpress.com/2007/09/30/cum-ne-batem-joc-de-istorie/
[49] Adrian Brişcă, *Cetăţeni români reveniţi în ţară, după detenţia în URSS* , Arhivele Totalitarismului Anul VI, nr.21/1998, Institutul Naíonal pentru Studiul Totalitarismului, p.134.

Cerinţele moralei sociale impuneau ca după conflagraţia mondială să se adopte unele măsuri reparatorii pentru victimele politicilor represive ale statelor beligerante. Reparaţiile morale şi materiale s-au acordat doar în ţările „vestice," nu şi în cele „estice", aflate în sfera de influenţă sovietică.

În Europa au fost două mari exoduri în timpul celei de-a doua conflagraţii mondiale şi după terminarea războiului:

1. Refugiul germanilor din Polonia şi Germania de Est în spaţiul occidental. În cazul germanilor au fost acordate compensaţii materiale substanţiale celor refugiaţi[50].

2. Refugiul a peste un milion de români din zonele ocupate după Pactul Ribbentrop-Molotov, incluzând şi populaţia românească care s-a retras din URSS o dată cu retragerea armatei române de pe Frontul de Est.

Aurel Marian, la 84 de ani, tot mai caută dreptatea refugiaţilor

Aurel Marian este preşedintele Asociaţiei Naţionale a Refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru. De zeci de ani se luptă pentru nedreptăţile făcute refugiaţilor şi urmaşilor acestora de către stat, care ar fi trebuit să acorde compensaţii juste celor care au suferit. Tatăl său era primar în suburbiile Odessei între 1941-1943. În 1944, el, tatăl, împreună cu restul familiei, s-au refugiat în Banat, mai precis în comuna Jebel din Judeţul Timiş. Au locuit puţin în acea zonă. Tatăl, a încercat să fugă cu soţia şi copilul în străinătate, prin Gara de Nord din Bucureşti. L-au prins şi l-au arestat. Zece ani nimeni n-a a ştiut nimic despre el. Aurel Marian a plecat împreună cu bunica la Anina, unde aceasta s-a angajat ca guvernantă, deşi era absolventă de Sorbona.

Cu greu şi-a urmat şcoala. Având „origini nesănătoase", Aurel Marian a muncit mai mult pe şantiere, la întreţinerea căii ferate, la curăţat canale, ziua şi noaptea. De la 16 ani a lucrat la birourile minelor de cărbune Sovrom din Anina.

---

[50] Ottmar Trușcă, *Un veac frământat. Germanii din România după 1918*, Editura ISPMN, Cluj-Napoca, 2018, p.309-310.

La 18 ani a reuşit să intre la Facultatea de Electrotehnică la fără frecvenţă.

În timpul unei sesiuni, a fost chemat la Comisariatul din Oraviţa. În spatele lui s-au închis uşile, l-au urcat într-un tren şi s-a „trezit” la Penitenciarul Jilava. Acolo a primit normă de lucru: săpat pământul, 5mc pe zi. A fost nevoit să-şi întrerupă studiile. Cu cinci ani întârziere, s-a reînscris la facultate, dar a trebuit să susţină un nou examen. După zece ani, tatăl său a revenit din gulag.

Trecut prin combinatul de cauciuc Progresul, unde a muncit în canalul colector, în cele din urmă Aurel Marian a reuşit să ajungă la Fabrica de Automatizări şi Calculatoare. Nefiind membru de partid şi cu „probleme” la dosarul de cadre, nu i s-a aprobat iniţial cererea privind admiterea la doctorat, „aşteptând” cca. 7 ani. Abia în anul 1982 a fost admis la doctorat, iar dipoma de doctor a obţínut-o doar în anul 1992.

1.7 Deportarea saşilor şi şvabilor din Transilvania şi Banat în URSS

Peste 50.000 de saşi şi şvabi din Transilvania şi Banat au fost deportaţi în Rusia, după cel de-al Doilea Război Mondial, potrivit datelor culese de revista Historia. Aproape zece mii dintre aceştia au murit în lagărele ruseşti, conform sursei citate. Mulţi etnici germani, supravieţuitori ai gulagului, care au plecat în occident, au fost despăgubiţi de guvernele federale care s-au succedat în Germania. Nu şi de România[51].

Totul a început la 13 ianuarie 1945 (cu patru luni înainte de încheierea armistiţiului din 9 mai 1945). Guvernului Nicolae Rădescu, puterea de ocupaţie sovietică i-a impus emiterea Ordinului nr. 031/6 ianuarie 1945, de deportare a etnicilor germani, atât femei, cât şi bărbaţi, cu toate că în Convenţia de Armistiţiu, negociată şi semnată în 12 septembrie 1944 la Moscova cu Puterile Aliate, nu se prevedea acest aspect cu caracter „compensatoriu”.

[51] https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/calvarul-sasilor-din-transilvania-deportati-in-lagarele-din-rusia-povestea-unor-supravietuitori-din-cugir-si-sebes

Conducerea acţiunii de mobilizare i-a fost încredinţată NKVD[52]-ului condus de Beria, *Comisar al Poporului pentru Afaceri Interne*. Cetăţenii mobilizaţi urmau să fie folosiţi la muncă în conformitate cu instrucţiunile date de *Înaltul Comandament*, la ordinul expres al lui Stalin, din decembrie 1944.

Guvernul României din acea perioadă, condus de un militar de carieră, generalul Nicolae Rădescu, a încercat să se opună măsurii ordonată de sovietici. De asemenea, ministrul Afacerilor Externe, Constantin Vişoianu, a iniţiat o serie lungă de demersuri diplomatice pe lângă guvernele Marii Britanii şi al Statelor Unite, dar fără succes.

La 12 ianuarie 1945, Burton Y. Berry, reprezentantul politic al SUA la Bucureşti, l-a informat pe Vişoianu că guvernul Statelor Unite nu a fost înştiinţat de către guvernul sovietic de intenţia acestuia de a ridica cetăţeni români de origine germană şi că dezaprobă această măsură, dar că „recunoaşte dreptul comandamentului sovietic de a asigura liniştea şi securitatea liniilor sale de comunicaţii în spatele frontului”, deşi „socoteşte că măsura deportării depăşeşte aceste necesităţi”.

Într-o notă personală, publicată de Hannelore Baier, la Școala de vară a Memorialului Sighet din 2011, adresată la 18 ianuarie 1945 ministrului de Externe al Marii Britanii Anthony Eden, Winston Churchill comentează: „*Why are we making a fuss about the Russian deportations in Roumania of Saxons and others? It was understood that the Russians were to work their will in this sphere. Anyhow we cannot prevent them”* (De ce facem atâta zarvă despre deportările ruseşti din România ale unor saşi şi ale altor populaţii? Înţelegerea a fost că ruşii vor putea să-şi impună voinţa în această zonă. Oricum nu îi putem opri)[53].

---

[52] În limba rusă: Народный комиссариат внутренних дел (Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne) - miliţia politică a Uniunii Sovietice şi predecesoarea KGB-ului.

[53] citat din Hannelore Baier, *Deportarea etnicilor germani din România la munca de reconstrucţie în URSS*, (Școala Memoriei), Fundaţia Academia Civică, 2012.

La 13 ianuarie 1945 guvernul Rădescu i-a adresat generalului Vinogradov o notă în care protesta împotriva „mobilizării pentru lucru în URSS a unor categorii de locuitori ai României de origine germană”, precizând că „este datoria guvernului român de a veghea asupra intereselor tuturor supuşilor săi, indiferent de originea lor etnică, motiv pentru care acesta atrage atenţia asupra „dureroasei strămutări în mijlocul iernii a unei întregi populaţiuni la o atât de mare depărtare” şi asupra „suferinţelor unor familii”.

Tribunalul Internaţional de la Nurnberg nu a făcut referiri la acest abuz.

O parte din cetăţenii români de etnie germană au obţinut despăgubiri, unele chiar substanţiale, prin decizii ale instanţelor de judecată (a se vedea Dosarul nr.907/83/2010[54]).

1.8 Detaşamentele de muncă - stagiul militar în detaşamentele de muncă, din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii, din perioada 14 ianuarie 1950 – 28 februarie 1961

Ca urmare a Tratatului de Pace de la Paris de după cel De-al Doilea Război Mondial, țara noastră a intrat în tabăra învinşilor. Negociatorii ne-au refuzat statutul de ţară cobeligerantă. A trebuit să ne diminuăm forțele militare. Cu recomandări de la Moscova, s-au înființat primele unități de muncă, numite detașamente de muncă patriotică.

Prin Decretul nr. 2 al Consiliului de Stat din 14 ianuarie 1950 s-a înființat Serviciul Muncii/DGSM, fiind trecut în organigramă în subordinea Ministerului Construcţiilor. Prin nou înființata autoritate, conducerea de partid și de stat a urmărit să atragă forță de muncă tânără, fără a fi plătită. Singurul avantaj al efectuării taberei de muncă era scutirea de armată a participanților la muncile de pe Valea Jiului și de la Salva Vișeu. Tinerii munceau la construcția de căi ferare, drumuri și poduri. Ce pedepsiți ajungeau în minele de uraniu. Fiii de preoţi, de foști industriași și foşti negustori erau tratați cu maximă duritate.

[54] https://legeaz.net/spete-civil/deportare-pe-criteriul-etnic-legea-391-2010.

1.9 Deportaţii în Bărăgan

Noaptea de Rusalii, dintre 17-18 iunie 1951, a schimbat viaţa a zeci de mii de români din judeţele Timiş, Caraş-Severin şi Mehedinţi. Peste 40.000 de persoane din aproape 300 de localităţi, din apropierea frontierei cu Iugoslavia, au fost deportate în Bărăgan.

Ţăranii s-au împotrivit colectivizării. Regimul comunist îi considera duşmani ai poporului şi le spunea chiaburi. Erau de fapt ţărani înstăriţi cu mai multe hectare de pământ şi animale în gospodării.

În noaptea respectivă au fost luaţi din căminele lor şi duşi la gară. Au putut lua la ei doar strictul necesar. Timp de mai multe zile au călătorit ca animalele în așa-zisele bou-vagon. Deportaţii au fost coborâţi în mijlocul câmpului, unde fiecărei familii i s-a repartizat un lot de pământ pentru construirea unui bordei. Şi aşa a început coşmarul celor dezrădăcinaţi. Supravieţuitorii îşi amintesc de iarna din 1952, care a fost cea mai cumplită pentru copii şi bătrâni. Au locuit, aproape cinci ani, în bordeie, în condiţii insalubre, printre râme şi gândaci care ieşeau din pământ.

Normative totalitare

În contextul încordării relaţiilor dintre România şi Iugoslavia, ţara vecină fiind exclusă în 1948 de către sovietici din Internaţionala Socialistă, graniţa dintre cele două ţări a devenit o zonă sensibilă pentru guvernul comunist de la Bucureşti. Etniile prezente aici, în special în Banatul de câmpie, erau considerate drept *elemente cu un factor ridicat de risc*.

Urmând modelul sovietic, în 26 octombrie 1950, a fost emis HCM nr. 1.154, modificat prin HCM nr. 344 din 15 martie 1951, care reglementa parţial problema stabilirii domiciliului obligatoriu pentru unele categorii de persoane, autorizându-se în acest sens Ministerul Afacerilor Interne să pună în executare hotărârea[55].

---

[55] https://www.banatulazi.ro/cea-mai-criminala-deportare-a-romanilor-in-romania-igienizarea-banatului-video/

În document se prevedea că „Ministerul de Interne va putea, pe cale de decizie, să dispună mutarea din centrele aglomerate a oricăror persoane care nu-şi justifică prezenţa în acele centre, precum şi mutarea din orice localitate a celor care, prin manifestările faţă de poporul muncitor dăunează construirii socialismului în Republica Populară Română. Celor în cauză li se va putea stabili domiciliul obligator în orice localitate”.

Această Hotărâre a Consiliului de Miniştri, care contravine Cartei Universale a Drepturilor Omului, a creat cadrul prielnic desfăşurării acţiunilor de deportare săvârşite anterior, dar fără o normă juridică. Aceasta a fost a doua mare deportare din istoria contemporană a României, după deportările din ianuarie 1945, când 70.000 de etnici germani au fost trimişi în Uniunea Sovietică.

1.9.1 Mărturiile deportaţilor în Bărăgan

Sebastian Bratan era un copil de un an şi jumătate când a fost deportat. El nu-şi mai aminteşte deplasarea cu bou-vagonul. Din perioada deportării, ţine minte doar că îi era foarte foame. Şi îşi mai aminteşte cum părinţii săi au construit un bordei să se poată adăposti peste iarnă şi să nu mai fie biciuiţi de ploi. Epidemia de rabie nu l-a ocolit, mai ales că era subalimentat. Părinţii îi aduceau de la ferma în care munceau resturi de mâncare şi pâine neagră ca o lipie. Nu îşi aduce aminte să se fi bucurat de jucării. La întoarcere, după patru ani, a locuit cu familia într-un grajd de 3x3 m, la o mătuşă, care s-a îndurat să-i primească, în ciuda ameninţărilor brigadierilor. În casa lor s-a mutat noul sediu al CAP. În 1957, a început la Dudeşti, judeţul Timiş, şcoala. Aici nu i-a fost uşor din cauza stigmatizării. Nici dascălii şi nici colegii nu i-au fost prieteni. Tot timpul vieţii a trăit sub stigmatul deportării, fiind persecutat şi ultragiat pentru o vină pe care nu o avea. Era permanent urmărit de Securitate din cauza *originii nesănătoase.* În momentul realizării interviului avea o pensie de 1.800 de lei şi nu a reuşit nici până acum să-şi recupereze proprietăţile în justiţie. Nu crede că

cineva mai poate face dreptate în ţara aceasta şi că doar credinţa în Dumnezeu mai poate izbăvi poporul român.

Ecaterina Tuturilov avea 9 ani, în 1951, când ai săi au fost deportaţi. A mers timp de o săptămână, împreună cu familia sa, într-un vagon de marfă. Au fost deposedaţi de tot avutul lor - casă, grădină, coteţe de păsări, căruţă, plug, precum şi un cazan de fiert ţuică. Au dus cu ei doar câteva animale.

Îşi aminteşte cum au locuit într-o colibă de stuf, apoi s-au mutat în bordei, unde noaptea mişunau printre ei şoareci şi gândaci. În anul următor, bunicii şi părinţii au construit o căsuţă formată dintr-o cameră şi o bucătărie. Şapte persoane locuiau într-un spaţiu de câţiva zeci de metri. Mâncau fierturi primite de la cazanul fermei, acolo unde munceau părinţii. Sufereau de frig şi de umezeală, nu deţineau haine groase, adaptate iernilor geroase din Bărăgan, iar dacă se îmbolnăveau, nu aveau niciun medicament la dispoziţie. În plus, cărau apa de la kilometri.

Are amintiri foarte triste. Copilăria petrecută departe de casă a marcat-o întreaga viaţă. Când s-au întors au găsit gospodăria distrusă, mai avea doar pereţi. Din mobila lăsată nu au mai găsit nimic, nici măcar un scaun. Viaţa au reînceput-o de la zero. Au muncit pe unde au apucat pentru a-şi reface gospodăria distrusă. Şi ea şi părinţii şi bunicii ei au trudit la o fermă departe de sat. Plecau luni şi se întorceau sâmbătă.

Până în decembrie 1989, au îndurat privaţiuni, batjocura cadrelor de partid şi umilinţa profesorilor. În momentul realizării interviului, conform prevederilor legii, avea 1.894 lei, în care se includea şi pensia de la locul de muncă. A fost de părere că aceste despăgubiri nu pot înlocui privaţiunile copilăriei. Au fost deportaţi fără a avea vreo vină, nu au încălcat nicio lege a statului român, chiar comunist fiind.

Se considera o supravieţuitoare pentru a povesti copiilor şi nepoţilor atrocităţile comuniste. Celor tineri de azi nu le vine să creadă că cineva a putut suferi atât de mult fără să aibă nicio vină.

Capitolul 2. CELE MAI IMPORTANTE PERSONALITĂŢI UCISE ÎN TEMNIŢELE COMUNISTE

Două milioane de români au suferit în Gulagul comunist românesc, în diverse feluri - temniţă grea, lagăre de muncă, domiciliu forţat, anchete ale Securităţii, colectivizare etc.; printre aceştia au fost oameni politici, oameni de cultură, jurnalişti, ţărani, studenţi, prelaţi, ofiţeri ai Armatei Române, dar şi oameni simpli.

Vizaţi au fost mai ales cei care puteau să le strice planurile comuniştilor, care puteau mobiliza masele, cei care erau repere ale societăţii. Aşa se face că prima categorie urmărită şi persecutată a fost elita României. În decurs de câţiva ani, România a fost decapitată de ce avea mai valoros - foşti prim-miniştri, miniştri, istorici dintre cei mai buni, generali ai Armatei Române, toţi au fost aruncaţi după gratii, unii mai tineri şi mai puternici, supravieţuind, alţii nu. Paginile care urmează prezintă, pe scurt, biografia unor astfel de personalităţi, pentru a ne ajuta să înţelegem mai bine ce s-a întâmplat în România, după 1947.

Iuliu Maniu, unul dintre artizanii Marii Uniri, aruncat la groapa comună

Una dintre cele mai revoltătoare, ruşinoase şi zguduitoare file din istoria României este arestarea şi, după câţiva ani, asasinarea **Sfinxului de la Bădăcin**[56]. Aşa i se spunea lui Iuliu Maniu, om de stat cum rar se mai naşte, un politician care a pus credinţa, onoarea şi patria mai presus de viaţa personală, devenind reper de moralitate şi de cinste pentru tinerii care se înghesuiau să-l cunoască. Biografia lui Iuliu Maniu este impresionantă - alături de Regele Ferdinand şi de Ionel Brătianu, a realizat Marea Unire şi a creat statul naţional

[56] Petru Mureş, *Iuliu Maniu (1873-1955) - Domnul "Nu" - "Sfinxul de la Bădăcin"* , articol postat în data de 16. 03. 2016 în ziarul online *Tribuna* (http://www.tribuna.ro/stiri/special/iuliu-maniu-1873-1955-domnul-nu--sfinxul-de-la-badacin-115039.html)

modern, a fost prim-ministru al României, membru în parlamentele din Bucureşti şi din Budapesta, avocat al Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj, şef al PNŢ, şef al Consiliului Dirigent al Transilvaniei. Cu toate acestea, comuniştii nu s-au sfiit să-l condamne la ani grei de temniţă, deşi avea 74 de ani. A fost asasinat pe 5 februarie 1953, la 80 de ani, în temniţa Sighetul Marmaţiei, trupul său fiind dus, în acea noapte, cu o căruţă şi aruncat la groapa comună. Din păcate, nici până azi nu s-au găsit osemintele acestui mare român, iar Casa Memorială Iuliu Maniu nu a fost restaurată pe deplin.

Iuliu Maniu s-a născut în anul 1873 în satul sălăjean Bădăcin, într-o familie de patrioţi. Tatăl său, Ioan Maniu, era nepot al lui Simion Bărnuţiu, iar mama sa, Clara, fiica vicarului greco-catolic al Silvaniei, Demetriu Coroianu. Iuliu Maniu a urmat cursurile şcolii primare din Blaj, apoi pe cele ale Liceului Calvin din Zalău; a studiat dreptul la Cluj, Budapesta şi Viena, devenind Doctor în Drept, la fel ca tatăl său. Întors la Blaj, a devenit avocatul Mitropoliei Române Unite cu Roma, Greco-Catolică.

În 1906, el a fost ales deputat în Parlamentul din Budapesta din partea circumscripției Vinţu de Jos, judeţul Alba, reprezentând nu numai pe români, ci şi pe celelalte minorităţi - slovacă şi sârbă. S-a remarcat în Parlamentul de la Budapesta, încă de la început, prin curajul său şi prin discursurile critice la adresa politicilor promovate de statul maghiar în Transilvania.

Apoi, la doar 24 de ani, Maniu a făcut parte din conducerea Partidului Naţional Român şi a fost preşedinte al Societăţii Academice „Petru Maior."

După izbucnirea Primului Război Mondial, Iuliu Maniu a fost trimis pe front ca soldat în armata imperială, după ce a refuzat să semneze un angajament de credinţă faţă de Austro-Ungaria. În cei trei ani pe front, Iuliu Maniu a ţinut legătura cu patrioţii din ţară, organizându-se pentru eliberarea Transilvaniei şi unirea cu ţara.

Aflat la Viena, la sfârşitul războiului, a reuşit să menţină ordinea într-un

oraş aflat în degringoladă, a organizat şi condus Armata Română, care număra în jur de 60 de mii de soldaţi în afara ţării, a pus capăt tratativelor cu Ungaria şi s-a numărat printre organizatorii Marii Adunări Naţionale de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia.

Iuliu Maniu a făcut parte din conducerea Marii Adunări Naţionale, fiind ales preşedintele Consiliului Dirigent al Transilvaniei, care urma să gestioneze administraţia provinciei până la deplina sa integrare administrativă în Regatul României, deţinând şi portofoliul de ministru de interne.

După marea Unire de la 1918, Iuliu Maniu a fost de trei ori prim-ministru al României (noiembrie 1928-iunie 1930, iunie 1930-octombrie 1930 și octombrie 1932-ianuarie 1933), şi preşedinte al Partidului Naţional Ţărănesc (rezultat în urma fuziunii Partidului Naţional Român cu Partidul Ţărănesc).

Evocăm un episod, prezentat de revista online a Centrului de Studii în Istorie Contemporană, care vorbeşte de la sine despre cum gândea şi simţea Iuliu Maniu. Iată cum avea să-şi amintească Iuliu Maniu, într-un articol publicat în ziarul Dreptatea, pe 18 noiembrie 1938, ca urmare a trecerii ilegale a frontierei României, ocazie cu care vizitase Bucureştiul, unde ascultase, pentru prima dată, Imnul regal român:

> Când am trecut – destul de tânăr – pentru prima oară Carpaţii şi am ascultat pentru întâia dată imnul regal român, m-a cuprins o emoţie de nedescris. L-am ascultat cu capul descoperit şi cu lacrimi de sfântă emoţie în ochi. Melodia mi s-a părut ca venită din cer, iar textul de un sens adânc cutremurător, care trecea de la ureche prin intelect până la ultima celulă a nervilor.

Venirea comuniştilor la putere a însemnat exterminarea elitei româneşti şi sfârşitul democraţiei. Fostul prim-ministru al României Mari a fost arestat după „înscenarea de la Tămădău”, alături de alţi fruntaşi ţărăniști, printre care Ion Mihalache, Ilie Lazăr, Nicolae Carandino, Corneliu Coposu. Pe 11 noiembrie 1947, Iuliu Maniu a fost condamnat la „temniţă grea pe viaţă”, trimis la Galaţi,

iar mai apoi la Sighet, acolo unde mai erau închişi şi alţi foşti demnitari şi intelectuali, precum Constantin Argetoianu, Ion Gigurtu, Gheorghe Brătianu, Simion Mehedinţi.

Potrivit martorilor care au supravieţuit temniţei de la Sighet, Iuliu Maniu era, la sfârşitul vieţii, pe jumătate paralizat, lăsat să moară de foame şi de boală, fără îngrijire medicală şi subnutrit. În 5 februarie 1953, Iuliu Maniu s-a stins, fiind, practic, asasinat prin tratamentul la care a fost supus. Potrivit arhivelor, torţionarul Vasile Ciolpan ar fi comunicat, la Bucureşti, că *„În celula nr…s-a stins lumina”*. Foştii lui colegi de temniţă îşi amintesc că, deşi conducerea închisorii a vrut să păstreze secretă moartea marelui politician, vestea s-a dus în toate celulele, iar noaptea, au auzit, mai întâi, zgomotul făcut de sacul în care fusese pus trupul lui Iuliu Maniu şi care era târât pe scări, apoi huruitul roţilor de la căruţa cu care l-au dus la groapa comună şi pe care n-aveau să-l uite niciodată. Murise un erou. Un erou al acestei ţări, al naţiunii române[57].

Este regretabil faptul că lui Iuliu Maniu nu i s-a identificat nici până astăzi mormântul.

Ion Mihalache - modelul de cooperaţie

Ion Mihalache, o fire vulcanică, un mare apărător al cauzei ţărăneşti, s-a sfârşit în închisoarea de la Râmnicu Sărat, la vârsta de 81 de ani. N-a mai prins amnistia deţinuţilor politici.

Puţină lume ştie că fiul de ţăran din Topoloveni, născut în 1882 într-o familie săracă, a fost arestat în 1907 în timpul răscoalelor ţărăneşti şi că a fost decorat de însuşi Regele Ferdinand cu cel mai înalt ordin militar românesc, Ordinul „Mihai Viteazu.”

După începerea reformei agrare şi dispariţia Partidului Conservator, a înfiinţat Partidul Ţărănesc. După Marea Unire, pe care o celebrăm astăzi, în 1926, formaţiunea sa a fuzionat cu Partidul Naţional din Transilvania, formând

[57] https://ro.historylapse.org/lichidarea-partidelor-politice-istorice

Partidul Naţional Ţărănesc. În alegerile din 10 noiembrie 1928, PNŢ a obţinut 77,76%, formând guvernul. A fost de trei ori ministru al agriculturii. Prima oară în guvernul Vaida Voevod (16 decembrie 1919-12 martie 1920), apoi în cabinetul condus de Iuliu Maniu şi Gh. Mironescu. Între 1930-1933 a primit portofoliul Ministerului de Externe. În 1941, a solicitat să fie mobilizat pe front la vârsta de 58 de ani şi a luptat până la Nistru pentru eliberarea Basarabiei.

Înainte de primele forme de organizare cooperatistă din Franţa anilor ’30, Ion Mihalache a înfiinţat obştea satului din Topoloveni, pe modelul asocierilor în vederea desfacerii comune a produselor agricole. În alt context, modelul său de organizare economică ar fi fost un concept de cercetare. Pentru a ne face o idee asupra a ceea a însemnat cooperaţia pentru dezvoltarea economică a României interbelice, consemnăm că doar în judeţul Ialomiţa existau 109 bănci cooperatiste, în timpul mandatului său. Ion Mihalache a fost şi unul dintre precursorii doctrinei economice corporatiste[58].

În Camerele Parlamentului, Iuliu Maniu apărea îmbrăcat ca un „nobil de viţă veche”, pe când Ion Mihalache se îmbrăca în straie de ţăran. La prima sa investire a venit îmbrăcat în cămaşă şi iţari. Sfătuit de Virgil Madgearu, dus în Europa de Nicolae Titulescu, un om care a învăţat permanent (manualele de economie nu-i lipseau). Deşi îmbrăcat la Paris în costum de „vicleim”, n-a scăpat de porecla de „le paysan du Danube”.

Ion Mihalache a fost învăţător. A luptat întreaga viaţă pentru cauza ţărănească şi pentru buna funcţionare a Partidului Naţional Ţărănesc. A fost cel mai loial colaborator al lui Iuliu Maniu. Prin înscenarea de la Tămădău din vara anului 1947 a fost arestat. Şi-a sfârşit destinul în închisoarea de decimare a elitelor politice de la Râmnicu Sărat.

Unul dintre martorii audiaţi în procesul fostului comandant de penitenciar Alexandru Vişinescu a declarat în faţa instanţelor de judecată, conform

[58] https://www.activenews.ro/prima-pagina/134-de-ani-de-la-nasterea-lui-Ion-Mihalache-fondatorul-Partidului-Taranesc.-Doctrina-sa-economica-a-fost-ADOPTATA-de-Occident-si-respinsa-in-Romania-98530

„România liberă”[59] că, potrivit unui deţinut, acesta a făcut găuri în pereţii celulei sale şi a putut vedea cum şeful puşcăriei de la Râmnicu Sărat a înfipt baioneta în inima fostului ministru Ion Mihalache, pentru a se asigura că a murit.

***Gheorghe Brătianu*, un mare istoric, mort în condiţii misterioase**

În noaptea de 7 spre 8 mai 1950, la 52 de ani, istoricul Gheorghe I. Brătianu, fiul lui Ionel I.C. Brătianu şi al prinţesei Maria-Moruzi Cuza, s-a sfârşit la închisoarea de la Sighet, în condiţii misterioase. Cardinalul Todea avea să mărturisească, după o vreme, că torţionarii i-ar fi cerut să renunţe la afirmaţiile sale că Basarabia şi Bucovina de Nord sunt ţinuturi româneşti. Colegii de detenţie au mărturisit că fiul marelui om politic a fost bătut de un gardian şi că moartea ar fi fost provocată de loviturile administrate repetat. Episodul a fost prezentat de Maria G. Brătianu[60].

Trupul i-a fost aruncat la groapa comună din cimitirul de la Sighet. La aproape două decenii de la ciudata sa moarte, în 1971, Elena, fiica sa a reuşit să-l reînhumeze în cavoul Brătienilor de la Florica, din judeţul Argeş. În ciuda insistenţelor sale, însă n-a reuşit să elucideze misterul morţii unui om deosebit.

Gheorghe I. Brătianu ar fi putut fugi în Occident. Comuniştii i-au şi propus ceva în acest sens, în anul 1947. Fiind membru al Academiei Române, licenţiat al Sorbonei, fiu al celui mai performant prim-ministru al României, profesor universitar al Universităţii din Bucureşti, dar mare adversar al Uniunii Sovietice, un germanofil notoriu, acesta ar fi replicat: „*Vedeţi vreun Brătianu dezertor?”*

Gheorghe I. Brătianu a publicat prima sa lucrare de istorie la 16 ani. La 26 era deja profesor universitar. A inventat conceptul geopolitic de „Marea Neagră - spaţiu de securitate al mai multor ţări”, fiind unul dintre primii care a

---

[59] România liberă: *Martor: Vişinescu, cu baioneta în inima lui Ion Mihalache*, 8 ianuarie 2015, semnat de David Simion.
[60] Maria G. Brătianu, *Gheorghe I. Brătianu, Enigma morţii sale*, Editura Fundaţia Academia Civică, 2003.

susţinut că România trebuie să evalueze avantajul de a avea ieşire la mare.

A susţinut permanent continuitatea poporului român în actualul spaţiu carpato-danubiano-pontic.

***Constantin Titel Petrescu* – un intelectual de stânga care s-a opus regimului instaurat după anul 1945**

Constantin Titel Petrescu (născut la 5 februarie 1888 și decedat la 2 septembrie 1957) a fost un politician român, lider al PSD din România.

După ce a terminat studiile la liceul bucureştean „Sf. Sava”, în 1903, s-a înscris la Facultatea de Litere, secţia filosofie. Atras de doctrina social–democrată a devenit un fervent apărător al acesteia, stârnind o mişcare în rândurile studenţilor, care îl urmau, dar şi reacţia puţin amicală a profesorilor conservatori, fiind ameninţat cu excluderea din Facultate de mai multe ori. Luându-şi licenţa în Drept, a audiat prelegerile Universităţii Sorbona de la Paris, specializându-se în domeniul penal, după care a revenit la Bucureşti şi s-a înscris, în 1911, în Baroul de Ilfov, ca avocat pledant.

Constantin Titel Petrescu a fost un precursor al mişcării mondiale pentru apărarea drepturilor omului. De altfel, el a susţinut, fără întrerupere, ca publicist, în zeci de articole, cerinţa respectării libertăţii individuale, proprietăţii, dreptul la viaţă, muncă şi asociere, ca piloni ai democraţiei. În anul 1923, a iniţiat chiar constituirea „Ligii Drepturilor Omului”, la care au aderat mari personalităţi politice şi culturale ale ţării, printre care Grigore Iunian, Virgil Madgearu, Dem Dobrescu, Radu Rosetti, Constantin Mille, dr. N. Lupu, C. Rădulescu Motru, Victor Eftimiu. Liga a promovat numeroase acţiuni, a lansat apeluri şi manifeste.

Ca reprezentant al social–democraţilor din România, Constantin Titel Petrescu a fost prezent la congresele internaţionale, printre care cele de la Paris, Bruxelles şi Viena, unde cuvântările sale au produs o vie impresie. Constantin A susţinut şi necesitatea autonomiei naţional-culturale, prevăzută de altfel în

documentele Marii Unirii din 1918, ca şi cerinţa descentralizării administrative, desfiinţarea armatei permanente alcătuită din recruţi neinstruiţi şi înlocuirea acesteia cu trupe profesioniste, în timp de pace, reforma justiţiei şi abolirea pedepsei capitale, întreţinerea de către stat a tinerilor talentaţi, garantarea internaţională a drepturilor omului, scutirea de impozit a salariilor mici etc.

Scos în afara legii, în timpul domniei regelui Carol al II-lea, care a desființat toate partidele, creând partidul unic, intitulat "Frontul Renașterii Naţionale – FRN", PSD a continuat să existe, grupat în jurul ziarului *"Lumea Nouă",* al cărui director era Constantin Titel Petrescu.

Fruntaşii PSD - partid reînfiinţat după 1945 şi îndeosebi Constantin Titel Petrescu nu au ezitat să se opună încercărilor repetate ale conducătorilor PCR, mulţi veniţi de la Moscova, de a desfiinţa social-democraţia, fluturând ideea realizării partidului unic muncitoresc. Drept urmare, CC al PSD a votat la 25 octombrie 1945 o rezoluţie în care consemna refuzul partidului de a adera la ideea susţinută de PCR[61], textul încheind-se: „*CC al PSD îndeamnă organizaţiile sale să continue, cu toate puterile, munca de întărire şi de afirmare a partidului"*.

După Congresul din 10 martie 1946, fracţiunea din PSD condusă de Rădăceanu - Voitec s-a desprins din Partidului Social Democrat (care a fost redenumit de Constantin Titel Petrescu, Partidului Social-Democrat Independent – PSDI, pentru a se delimita de fracţiunea Rădăceanu - Voitec). Noul PSD a trecut la o campanie de excludere a membrilor partidului care îşi manifestau acum deziluzia şi împotrivirea faţă de fracţionarea nou creată.

În timp ce PSDI îşi urma drumul său firesc, sub preşedinția lui Constantin Titel Petrescu, gruparea Rădăceanu - Voitec a mers mai departe pe calea comunizării, organizând un Congres de "unificare" cu PCR, ţinut la începutul lunii octombrie 1947. La 20 februarie 1948 s-a semnat actul de deces al grupării Rădăceanu - Voitec, a doua zi având loc Congresul de "unificare" a PSD cu

[61] Partidul Comunist din România înfinţat în 1921.

PCR, noul partid luând numele de Partidul Muncitoresc Român (PMR), a cărui conducere era în proporţie uriaşă cea a fostului partid comunist.

PSDI nu a renunţat nici o clipă la doctrina şi programul său politic inspirat de tezele preşedintelui său, Constantin Titel Petrescu.

După falsificarea alegerilor din toamna anului 1946, protestele şi un apel semnate de Constantin Titel Petrescu, Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu, au fost adresate Naţiunilor Unite care reclama fraudarea alegerilor de către comunişti. Urmarea a fost un uriaş val de represiuni, de abuzuri, percheziţii, devastări şi închideri de sedii ale PSDI. La începutul lunii mai 1947 au început arestările în rândul membrilor PSDI de către Siguranţă, pentru că au refuzat fuziunea cu Partidul Comunist Român. Constantin Titel Petrescu a fost arestat în noaptea de 5 spre 6 mai 1948.

Rând pe rând, au fost târâţi în temniţele comuniste aproape toţi foştii conducători politici şi sindicali social-democraţi din Bucureşti şi din ţară. Mulţi au pierit în temniţă, printre aceştia fiind eroii naţionali precum Iosif Jumanca, Ion Flueraş şi George Grigorovici, care au luptat pentru înfăptuirea României Mari, precum și pe Ene Filipescu şi Ilie Predaru fruntaşi ai partidului.

Condamnat la muncă silnică pe viaţă, pentru „înaltă trădare”, Constantin Titel Petrescu a fost purtat din temniţă în temniţă, supus la torturi, înfometat şi distrus fizic[62]. Anul 1955 a reprezentat cel mai chinuitor pentru liderul social-democrat. Sleit de puteri, grav bolnav, Constantin Titel Petrescu se afla în pragul morţii. În această stare a fost adus de la închisoarea din Sighet la Securitatea din Bucureşti în februarie 1955, unde i s-a cerut să semneze o scrisoare contrafăcută ce urma să fie publicată în ziarul comunist „Scînteia”, drept preţ al eliberării sale. Cu demnitate a refuzat să semneze textul. Drept urmare, a fost retrimis la Sighet, unde a fost supus unor noi maltratări.

Apoi, tot în 1955, au reuşit să-l şantajeze înainte de eliberarea din închisoare. A iscălit declaraţia recunoscând realizările regimului, pentru a uşura

[62] http://www.memorialsighet.ro/constantin-titel-petrescu/

eliberarea prietenilor săi. Eliberarea s-ar fi făcut însă şi fără această declaraţie, deoarece liderul laburist din Anglia, Gaistkell, intervenise pentru ei. După ce a fost pus în libertate, Constantin Titel Petrescu și-a petrecut restul zilelor în spital, bolnav de scorbut și TBC, stingându-se din viață la 2 septembrie 1957. A fost înmormântat la Cimitirul Bellu din Capitală.

***Ion Flueraş* – tâmplarul unionist**

Ion Flueraş s-a născut în Arad, comuna Chereluş, la 2 noiembrie 1882.

Odată cu terminarea uceniciei, în 1901, a fost primit într-un atelier de tâmplărie din Arad. Ajuns în oraş, ia contact cu ideologiile politice. A considerat că trebuie să se implice activ în viaţa politică, dorind să lupte pentru ca neamul românesc să obţină Unirea. În acelaşi an s-a înscris în Partidul Socialist Democrat. În scurtă vreme a devenit unul dintre principalii militanţi ai PSD în Arad; în acelaşi timp şi-a început activitatea editorială, devenind colaborator al numeroaselor publicaţii muncitoreşti şi al ziarului „Adevărul” de la Budapesta, organul Secţiei Române a PSD din Ungaria. Între anii 1905 şi 1918 a locuit la Budapesta, unde a condus resortul propagandă şi presă al PSDU şi a devenit redactorul responsabil al ziarului „Adevărul”.

În octombrie 1918, PSDU, Secţia Română, l-a însărcinat cu misiunea de a realiza o apropiere de Partidul Naţional Român, în vederea unei colaborări care să aibă ca rezultat final Marea Unire. Ion Flueraş s-a achitat exemplar de misiune: cele două partide vor constitui Consiliul Naţional Român Central, format din câte 6 reprezentanţi din partea fiecărui partid. Unul din cei 6 reprezentanţi PSD era Ion Flueraş.[63]

Şi-a adus contribuţia la definitivarea Rezoluţiei Marii Adunări Naţionale din 1 Decembrie 1918. În cadrul Adunării a fost ales vicepreşedinte al acesteia, ar apoi în Consiliul Dirigent, ca şef al Resortului Ocrotirii Sociale şi Igienă. Tot

[63] https://www.activenews.ro/cultura-istorie/Sinaxarul-demnitatii-romanesti.-7-iunie-1953-Ion-Flueras-143798

la Alba Iulia, este ales secretar general al PSD, chiar de 1 decembrie 1918.

În anul 1920 a făcut parte din delegaţia României la Conferinţa de Pace de la Paris; în 1924, a participat la Conferinţa Internaţională a muncii de la Geneva, apoi la Londra, unde a prezentat adeziunea Federaţiei Social Democrate Române la Internaţionala Socialistă a Muncii. Între anii 1921-1926, a ocupat postul de redactor responsabil al gazetei *Tribuna socialistă* din Cluj.

Din 1922 s-a stabilit la Bucureşti, lucrând în cadrul Ministerului Muncii, la resortul Ocrotiri Sociale, până în 1938, când, odată cu dictatura regală, a activat în cadrul breslelor muncitoreşti.

În august 1929 a fost trimis la Moscova, ca reprezentant al Partidului Socialist din Transilvania şi Banat, în vederea participării la lucrările celui de al II-lea Congres al Internaţionalei a III-a şi a discutării problemei afilierii la Internaţionala a III-a a viitorului preconizat Partid Comunist în România. Nu a fost însă primit la lucrările Congresului pentru că Buharin (ideologul partidului bolşevic rus) îl acuza de faptul că participase la guvernarea României ca membru al Consiliului Dirigent al Transilvaniei. Ioan Flueraş şi-a apărat poziţia, dar sovieticii l-au catalogat ca având un comportament ruşinos. Totodată, Buharin a hotărât excluderea lui din partid. Lucru care nu s-a întâmplat.[64]

Ca urmare a raportului lui Ion Flueraș, majoritatea socialiștilor transilvăneni s-au pronunțat în favoarea menținerii programului din 1919. Ei au fost principalii inițiatori ai moțiunii „de dreapta”, supusă dezbaterii Consiliului General al PSD, în februarie 1921, și s-au retras din partid în urma respingerii moțiunii. Adepții grupării socialiste de stânga au participat la Congresul General din mai 1921, care a dus la înfiinţarea Partidul Comunist din România.

Între 1927 și 1932, a participat activ la viaţa politică a ţării, candidând pe lista de deputaţi, fiind ales în trei rânduri: 1928, 1931, 1932. În parlament, Ion Flueraş a fost un permanent şi ferm apărător al celor de jos, cu prioritate al

[64] https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1017022-serial-sfintii-inchisorilor-ion-flueras-drumul-unui-militant-stanga-catre-dumnezeu.htm

ţărănimii. După septembrie 1944 a participat la reorganizarea PSD, alături de Constantin Titel Petrescu, Lothar Rădăceanu, Ştefan Voitec, dar nu a acceptat colaborarea cu PCR, militând ferm pentru păstrarea identităţii PSD.

Chiar dacă poziţia sa a fost fermă în ceea ce-i priveşte pe sovietici, reprezentanţii acestora au încercat să îl atragă de partea lor în mai multe ocazii. Însuşi Petru Groza i-a oferit, în 1945, postul de Ministru al Muncii în Guvernul de la 6 martie. Ion Flueraş a răspuns negativ, exprimându-şi încă o dată refuzul de a accepta ocupaţia sovietică, pe care o numea dictatură.

Ion Flueraş locuia în Bucureşti împreună cu soţia sa, Ileana. Aveau un atelier de tâmplărie în preajma cartierului Izvor. Acolo se întâlneau cei din formaţia lui Mircea Ştefanovici, „*Tinerimea Liberă*" (o asociaţie de tineri cu orientare de stânga, studenţi la Politehnică, ce militau în special pentru dreptul la libertatea presei). În 1945 membrii acestei asociaţii, care, de altfel, funcţiona legal, sunt arestaţi. O dată cu ei a fost ridicat şi Ion Flueraş, care nu aparţinea „Tinerimii Libere", dar era acuzat că i-a susţinut şi găzduit. După trei luni de anchete şi detenţie la Jilava, Flueraş a fost eliberat.

După Congresul PSD din 10 martie 1946, în care s-a hotărât candidatura în alegerile parlamentare de la 19 noiembrie 1946, pe listă comună cu PCR, s-a format Partidul Social Democrat Independent (desprins din PSD), sub preşedinţia lui Titel Petrescu, la care a aderat şi Ion Flueraş, unde a mai activat până în toamna anului 1948, când a fost arestat.

Reţinut pentru convingerile sale politice şi pentru loialitatea exemplară faţă de socialismul promovat de Constantin Titel Petrescu, lui Ion Flueraş i s-au adus acuzaţii de crimă de înaltă trădare, fiind condamnat, la 16 iunie 1949, la 15 ani temniţă grea şi plata unei amenzi de 5.000 lei. Își ispășește pedeapsa în temniţa de la Gherla. Pentru că era prea bătrân şi bolnav pentru a lucra în ateliere, era folosit la diverse munci ca măturat, spălat toalete etc.

Datorită acestor munci a dobândit o oarecare mobilitate în interiorul temniţei, având posibilitatea de a se strecura din când în când într-unul dintre

corpurile închisorii, unde erau depozitate icoanele şi celelalte obiecte rămase de la fosta capelă. Cei care l-au cunoscut pe Flueraş înainte de 1948 mărturisesc că era un om extraordinar, de o cinste şi demnitate rar întâlnite, iar în temniţă sufletul lui s-a deschis total către Dumnezeu şi a descoperit *Adevărul şi Calea*[65].

Ion Flueraş a fost asasinat pe 7 iunie 1953, de criminalii Juberian şi Reck, torţionari în reeducarea de la Gherla. Alt fost deţinut politic îşi aminteşte circumstanţele în care a fost ucis:

> Pe cunoscutul social democrat Ion Flueraş, Reck l-a scos la corvoadă în curtea fabricii, pentru curăţenie, dându-i în primire closetele. L-am auzit comentând satisfăcut acest fapt:
>
> - Lasă-l, o viaţă întreagă a fost sluga burgheziei, acum să-i cureţe closetele.
>
> Dar batjocura nu a fost suficientă. Într-o zi, bătrânul om politic a fost chemat la anchetă, în faţă, la birourile închisorii. După ce a revenit în camera sa de la parter, unde stăteau „inapţii", o cameră mare, plină de bătrâni, zeci de neputincioşi, folosiţi însă la diferite corvezi, la scurtă vreme a fost scos din nou din cameră, de data asta dus însă numai la biroul organizatoric al deţinuţilor, de vizavi de camera bătrânilor. Acolo îl aşteptau Reck şi Juberian. Ce s-a întâmplat acolo, nu ştiu. Bătrânul nu a mai putut povesti, căci a fost readus în cameră într-o pătură şi la scurtă vreme a murit, dacă nu chiar în ziua aceea. În noaptea care a urmat, în fabrică au apărut manifeste scrise cu creionul pe hârtie de caiet de matematică: „*Călăii Reck şi Juberian, asasinii lui Ion Flueraş, vor plăti pentru crima lor*"[66].

Trupul bătrânului luptător pentru Unire a fost rapid pregătit pentru ultimul drum de către gardienii şi deţinuţii de la Gherla:

> Mortul era pus pe o targă şi transportat într-o cameră de la parterul zărcii. Acolo îl dezbrăcam în pielea goală şi îl întindeam pe cimentul gol, tot sub supravegherea atentă a gardianului (ca nu cumva să transmitem vreun mesaj

---

[65] https://www.activenews.ro/cultura-istorie/Sinaxarul-demnitatii-romanesti.-7-iunie-1953-Ion-Flueras-143798

[66] Ioan Munteanu, *La pas prin reeducările de la Piteşti, Gherla,* Aiud, Editura Majadahonda, Bucureşti, 1997, p.25

celor din lumea cealaltă)... Morţii se îngropau pe malul Someşului. De la etaj, prin crăpăturile jaluzelelor vedeam cum deţinuţii de drept comun săpau groapa. Morţii erau aruncaţi în pielea goală în această groapă, de pe o targă. Când cadavrele cădeau în groapa plină cu apă din infiltraţii, cioclii săreau în lături ca să nu-i stropească. Apoi aruncau pământ sau balast, sub greutatea căruia trupurile erau ţintuite pe veci în acel loc[67].

Cauza oficială a morţii lui Ion Flueraş a fost „apoplexie". Pe de altă parte, o altă versiune e că a fost ucis în iunie 1953, bătut cu saci de nisip, la Gherla, într-o celulă de la parterul închisorii; după ce a fost maltratat, a fost târât pe scări. Asasinii au fost tot deţinuţi, studenţi legionari, cărora li se dăduse mână liberă în închisoare, cu condiţia de a ucide în bătăie anumite persoane semnalate de administraţia închisorii, se arăta într-o notă a unui grec naţional-ţărănist care făcuse închisoare alături de Flueraş şi fusese eliberat adresată lui Eftimie Gherman, fost social-democrat plecat la Paris.

Ion Flueraş a fost aruncat în gropile comune de la Gherla, unde se găsesc şi astăzi oasele sale şi ale altor sute de morţi - deţinuţi politici ucişi pentru că au refuzat să îşi trădeze credinţa şi neamul românesc.

O stradă din Arad îi poartă astăzi numele, iar în 2007 a fost dezvelit, la Alba Iulia, bustul lui Ion Flueraş, amplasat în zona Muzeului Unirii.

Iosif Jumanca – bănăţeanul care a făcut distincţie clară între social-democraţie şi comunism

Iosif Jumanca (Folea, 23 decembrie 1893 – Gherla, 26 iunie 1950) a fost un politician roman social-democrat, născut la Folea, judeţul Timiş, pe acea vreme în Imperiul austro-ungar. În 1903 a devenit membru fondator al secţiunii române a Partidului Social Democrat Maghiar, devenită mai târziu Partidul Social Democrat din Transilvania şi Banat[68]. În urma Marii Uniri, la congresul

[67] Octavian Voinea, *Masacrarea studenţimii române în închisorile de la Piteşti, Gherla şi Aiud* (Mărturii redactate de Gheorghe Andreica), Editura Majadahonda 1996, p.57.
[68] Daniel Lăcătuș, *Fețele durerii. Apel la memorie*, Vol. I, Ed. StudIS, Iași, 2018, p.37.

din octombrie 1920 socialiştii din Transilvania, Banat şi Bucovina au fost absorbiţi în Partidul Socialist Român. Opt persoane din aceste provincii au ajuns în conducere, printre care şi Iosif Jumanca. Ca urmare a raportului făcut de Ion Flueraş după vizita de la Moscova la Comintern, în februarie 1921, social democraţii din Transilvania, Banat şi Bucovina au decis să respingă evoluţiile Rusiei sovietice şi să se despartă de noua conducere pro-moscovită a partidului socialist, iar Iosif Jumanca a fost ales în conducerea provizorie. S-a format o Federaţie a partidelor socialiste, în conducerea căreia Iosif Jumanca s-a alăturat lui Ion Flueraş, Gheorghe Grigorovici, Ilie Moscovici şi Constantin-Titel Petrescu. Iosif Jumanca a fost ales în comitetele de conducere al noului Partid Social Democrat Roman la congresele din mai 1927, 1930, 1933, 1936. A ajuns deputat social democrat în Camera Deputaţilor în 1928 şi 1931. Între 1932 şi 1933, a fost membru al Consiliului Municipal Cluj.

La Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, Iosif Jumanca a avut onoarea să ia cuvântul în faţa celor peste o sută de mii de români, alături de oratorii Vasile Goldiş şi Iuliu Maniu: *Social-democraţia nu-i identică cu lipsa simţului naţional. Noi nu zicem că „ubi bene ibi patria"; dimpotrivă, zicem că, unde ţi-e patria, acolo trebuie să-ţi cauţi de ea! ...". „Noi, muncitorii români, ne simţim una cu întreg neamul românesc.*[69]

A doua zi, 2 decembrie 1918, Iosif Jumanca a fost ales în Marele Sfat Naţional (Parlamentul), şi desemnat în Consiliul Dirigent (Guvernul provizoriu de tranziţie), titular la Resortul (Ministerul) Industriei.

Iosif Jumanca a fost ales senator din partea Camerelor de muncă, la Circumscripţia IV Cluj, în ziua de 29 noiembrie 1933, pentru legislatura 1934-37. Odată instaurată dictatura regală (10 februarie1938), Iosif Jumanca s-a plasat în gruparea liderilor social-democraţi care şi-au dat adeziunea pentru structurile noului regim politic, în ideea de a contribui, din interiorul sistemului,

[69] http://www.diacaf.com/m/cultura/serial-generatia-marii-uniri-episodul-7-iosif-jumanca-fruntas_72703568.html

la îmbunătăţirea situaţiei clasei muncitoare, dar şi conştienţi de necesitatea închegării unui front naţional, în faţa primejdiilor interne (recrudescenţa mişcărilor de extrema dreaptă) şi externe (revizionismul propovăduitor al dezmembrării ţării).[70]

> Ştiam mai de mult, că există numeroşi jandarmi rurali şi sergenţi de poliţie, care nu au învăţat încă să facă distincţie între Partidul Social Democrat şi Partidul Comunist." /…/ "Noi suntem împotriva oricărei dictaturi, deci și așa zisei dictaturi a proletariatului și dorim ca marile transformări sociale care se impun lumii moderne, să se producă pe calea evoluției pașnice și legale. Acest punct de vedere ne desparte hotărâtor de comuniști, care urmăresc instituirea dictaturii și cred, ca și fasciștii și hitleriștii, în facultățile creatoare ale violențe. /…/ În primul rând nu înțeleg de ce tocmai muncitorii ar trebui să rămână la rolul de paria și să nu aspire a participa și ei la conducerea treburilor publice. În al doilea rând, exemplele din Franța, Belgia, Cehoslovacia, Suedia, Danemarca, Norvegia, etc., unde Guvernele sunt formate azi fie numai din partide muncitorești, fie de coaliție între partidele burgheze și muncitorești, dovedesc în modul cel mai strălucit calitățile de guvernare ale clasei muncitoare. Nu mă îndoiesc că toți patrioții români doresc țării noastre starea înfloritoare de cultură și civilizație a acestor țări guvernate de proletariat.[71]

Iosif Jumanca a fost un aliat fidel al lui Titel Petrescu, pe care l-a urmat în PSDI, după sciziunea dintre social democraţii pro şi anti-comunişti, în martie 1946. A fost arestat, împreună cu ceilalţi lideri PSDI, în urma congresului de unificare a mişcării muncitoreşti sub titulatura de Partidul Muncitoresc Român[72], din februarie 1948. Conform martorilor, Iosif Jumanca a fost asasinat prin tortură în cadrul campaniei de reeducare la închisoarea Gherla, iar trupul său neînsufleţit a fost transportat la închisoarea Văcăreşti pentru a ascunde indiciile crimei politice.

---

[70] https://adevarul.ro/cultura/istorie/serial-generatia-marii-uniri-episodul-7-iosif-jumanca-fruntas-psd-ist-unionist-executat-comunisti-1_5ae46b41df52022f7556c696/index.html

[71] Din discursul lui Iosif Jumanca în Senatul României, ca răspuns la mesajul Tronului în anul 1936.

[72] A activat sub această titulatură până în iulie 1965 când şi-a schimbat denumirea în Partidul Comunist Român (PCR).

***Gheorghe Ene-Filipescu*, ateu convins, l-a descoperit pe Dumnezeu în temniţele comuniste**

Gheorghe T. Ene-Filipescu s-a născut la 23 aprilie 1884, în oraşul Olteniţa, judeţul Călăraşi, și a murit la 21 august 1952. Gheorghe Ene-Filipescu a făcut parte dintre numeroşii social-democraţi consideraţi indezirabili de către comunişti, şi care, prin urmare, au fost întemniţaţi împreună cu reprezentanţii PNŢ şi PNL, şi ei opunându-se cu vehemenţă dictaturii. Foarte mulţi dintre ei au murit în puşcăriile comuniste, pentru simplul motiv că nu au acceptat ingerinţele impuse de oamenii Moscovei. În vara lui 1949, Securitatea i-a arestat pe toţi social-democraţii de vază. Ene-Filipescu, ca fruntaş al partidului, a fost reţinut, judecat, condamnat, torturat şi asasinat în temniţă, la fel ca ceilalţi social democraţi care luptaseră pentru înfăptuirea României Mari: Iosif Jumanca, Ion Flueraş şi George Grigorovici.

După 1945, i s-a alăturat lui Constantin Titel Petrescu şi a făcut parte din Comitetul de Conducere (alături de Ion Flueraş, Grigore Grigorovici şi alţii) al PSDI. În 1949, i s-a naţionalizat magazinul (era cizmar de lux[73]) şi a fost arestat la 13 iunie, în cadrul acţiunii de lichidare a mişcării socialiste a lui Titel Petrescu.

Gheorghe Ene-Filipescu a fost condamnat în ianuarie 1952 la 15 ani de temniţă grea, sub acuzaţia de „crimă de înaltă trădare”. În timpul detenţiei de la Jilava a contractat TBC, pentru care a fost mutat la penitenciarul-spital Văcăreşti (iunie 1951), apoi la Târgu Ocna (din 17 februarie 1952). Când ajunsese la Târgu Ocna, Gheorghe Ene Filipescu se afla într-o stare avansată a bolii, fiind introdus direct în camera 4, cea a muribunzilor. Sosise acolo cu o zi înaintea decesului lui Valeriu Gafencu. Probabil va fi auzit de modelul de vieţuire creştină, de altfel de notorietate în rândurile tebeciştilor, şi va fi

[73] La lansarea cărţii „Ofrande,” a Corneliei Pillat, criticul Dan C. Mihăilescu a decupat extrem de interesant profilul a două lumi: una a Filipeştilor plecaţi la 1900 din Olteniţa cu o traistă pentru a face cizme de lux la Bucureşti, fiind vorba despre Gheorghe T. Ene-Filipescu, tatăl autoarei, şi alta a Brătienilor de la Florica.

beneficiat de îngrijirea medicilor şi deţinuţilor care se dedicau în veritabile acte de filantropie creştină. Probabil că acestea au fost motivele care l-au convins că în faţa morţii căutarea ajutorului divin este singura cale pentru dobândirea vieţii veşnice. Aflat în ultima fază a bolii, Gheorghe Ene Filipescu avea să fie asistat spiritual de către neobositul preot Viorel Todea din Arieşeni, judeţul Alba. Despre ultimele clipe din viaţa militantului social-democrat găsim în „Jurnalul fericirii" al lui Nicolae Steinhardt, conform mărturiei date de însuşi preotul Todea în penitenciarul Gherla (a doua detenţie):

> La Târgu Ocna, spital TBC al deţinuţilor politici până în 1956, Filipescu îşi proclamase convingerile socialiste şi atee într-o cameră de tineret legionar. (…) I-a fost din ce în ce mai rău - boala evolua repede - şi a pătimit (răsuflarea devenise chinuitoare) până la moarte. (…) Înainte de a-şi da sufletul - cu greu, fiindcă orice respiraţie ajunsese spasm - Gheorghe Ene Filipescu l-a îmbrăţişat pe cel care îndeosebi i se devotase, apoi pe toţi ceilalţi, s-a putut spovedi părintelui Todea şi s-a stins împărtăşit. După câteva săptămâni a încetat din viaţă şi băiatul care-l îngrijise filial.[74]

***Generalul Nicolae Ciupercă*, cel care a eliberat Basarabia, mort în temniţa comunistă**

Generalul Nicolae Ciupercă s-a născut pe 20 aprilie 1882, la Râmnicu Sărat, şi a decedat pe 25 mai 1950, în temniţa comunistă. El este cel care a eliberat Basarabia, în 1941, dar care a intrat în dizgraţia comuniştilor şi a fost aruncat în puşcărie, alături de alţi generali ai Armatei Române[75].

Generalul Nicolae Ciupercă a terminat Şcoala Militară de Ofiţeri Activi de Infanterie din Bucureşti ca şef de promoţie, cu gradul de sublocotenent, iar în 1913, a absolvit cu brio cursurile Şcolii Superioare de Război din Paris.

---

[74] http://ziarullumina.ro/marturii-de-spiritualitate-crestina-in-temnita-comunista-convertirea-unui-ateu-106691.html

[75] Potrivit AFDPR, 46 de generali ai Armatei Române au fost arestaţi şi aruncaţi în temniţele comuniste.

A participat la Războiul de Întregire Naţională ca maior şi ca şef al Biroului operaţii al Armatei a II-a condusă de generalul Averescu.

În 1939 a fost numit ministru al Apărării Naţionale, inspector general al Armatei, iar în anul 1940 a devenit comandantul Armatei a IV-a şi comandant al Armatei a II-a. În anul 1941, în calitate de comandant al Armatei a IV-a, a participat la eliberarea Basarabiei. Şi-a dat demisia în acelaşi an, în semn de protest faţă de continuarea războiului dincolo de Nistru.

Pentru faptele sale, Nicolae Ciupercă a fost decorat cu numeroase ordine şi medalii, printre care Steaua României cu Spade în Gradul de Cavaler și Coroana României în Gradul de Ofiţer, în 1917, Ordinul „Mihai Viteazul, Coroana României cu Spade în Grad de Mare Cruce cu Panglici de Virtute Militară”, Ordinul Polonia Restituta în Gradul de Comandor.

După 1945, a sprijinit lupta anticomunistă. E arestat în septembrie 1948, pentru „*complot şi uneltire contra ordinii sociale”* şi încarcerat la Penitenciarul Jilava, decedând în Spitalul Central nr. 1 al Penitenciarului Văcăreşti.

***Victor Rădulescu Pogoneanu* – un diplomat martir**

Victor Rădulescu Pogoneanu s-a născut în 1910, într-o familie de intelectuali. Anglofil convins, licenţiat în drept, filosofie şi sociologie, a rămas toată viaţa un adept al democraţiei parlamentare de inspiraţie anglo-saxonă. A intrat de tânăr în Ministerul de Externe, încă din 1934.

Victor Rădulescu Pogoneanu, diplomat de carieră, implicat activ în tratativele cu Aliaţii pentru armistiţiu, a fost arestat în Procesul Maniu şi condamnat la 25 de ani de temniţă grea şi cinci ani degradare civică pentru „*complot prin trădare şi insurecţie*.” S-a sfârşit din viaţă, în 1962, în temniţă, din cauza unor lungi şi grele suferinţe. Pe patul de moarte, Mihai Ralea, un ideolog comunist, responsabil cu cele mai grele răstălmăciri istorice, i-ar fi promis că-l eliberează din închisoare şi-l va ajuta chiar să ajungă la un spital din străinătate dacă va colabora. A răspuns ferm că el nu este de vânzare.

Pe vremea celui de-al Doilea Război Mondial, ca director a Direcţiei Cabinetului şi Cifrului în timpul pregătirii loviturii de stat de la 23 august 1944, a contribuit la eforturile diplomatice care au dus la ieşirea României din războiul alături de Hitler. Împreună cu Grigore Niculescu-Buzești şi Camil Demetrescu a participat la organizarea tehnică a negocierilor secrete cu Aliaţii şi cu Uniunea Sovietică.[76]

Sarcinile sale legate de contactele cu Aliaţii au fost foarte dificile. Când a devenit urgentă schimbarea poziţiei României, a cerut audienţă la Regele Mihai şi la Regina Mamă, pentru a susţine opinia lui Grigore Niculescu-Buzeşti, potrivit căreia armistiţiul trebuie să fie încheiat atunci când va apărea momentul potrivit, chiar fără Ion Antonescu, pe care îl bănuia că nu va accepta până la urmă să facă pasul decisiv pentru ruperea alianţei cu Hitler.

După 23 august 1944, Victor Rădulescu Pogoneanu a rămas un colaborator al lui Grigore Niculescu-Buzeşti. Alături de liderii partidelor istorice, a informat aliaţii de încălcările legii care au însoţit ocuparea ţării de către comunişti. A avut contacte cu reprezentanţi ai Aliaţilor la Bucureşti, între care maiorul Hall şi locotenentul Hamilton. În arhiva sa din comuna Potigrafu s-a descoperit un protocol de colaborare cu ofiţerii americani pentru desantul Armatei SUA.

În 1947 a fost arestat în Procesul Maniu şi condamnat la 25 de ani de temniţă grea şi cinci ani degradare civică pentru „*complot prin trădare şi insurecţie*”. La fel ca Radu Niculescu-Buzeşti şi Camil Demetrescu a avut o atitudine fermă şi demnă la proces. A rămas solidar cu Iuliu Maniu.

După proces a fost dus la închisoarea Galaţi, apoi la Sighet, Malmaison şi Văcăreşti. A fost anchetat şi în Procesul Pătrăşcanu. A murit în luna martie 1962 la spitalul închisorii Văcăreşti.

[76]http://inliniedreapta.net/victor-radulescu-pogoneanu-unul-din-cei-mai-impresionanti-eroi-romaniei/

***Sass Kálmán*, preotul executat**

Sass Kálmán[77] a fost preot reformat, scriitor ecleziastic, editor. A suferit o condamnare politică, fiind executat. A făcut parte din „Grupul din Valea lui Mihai," cunoscut sub numele de „Gruparea Sass Kálmán." S-a născut pe 17 aprilie 1904 în Galoş Petreu. Tatăl său, Sass Károly, mic moşier, a murit la Doberdo în 1915.

A studiat în gimnaziile piariste din Maramureş, iar ulterior la Carei, absolvind, în 1928, Institutul Teologic Protestant din Cluj, unde a dobândit diploma de preot reformat. Vorbea fluent germană şi franceză. După un scurt timp, petrecut între 1928 şi 1931 la biserica din Domăneşti, a primit o bursă de studii postuniversitare la Basel şi Zurich. Aceste studii, în viziunea regimului totalitar, au devenit capete de acuzare şi au fost folosite împotriva sa de către Securitate. A venit acasă, unde a slujit ca preot în 1932 la Tileagd, respectiv în 1937 la Valea lui Mihai. Şi-a întemeiat o familie şi a avut cinci copii.

A înfiinţat o bibliotecă în cadrul congregaţiei, a iniţiat o mişcare a iubitorilor de artă, a urgentat construirea noii şcoli reformate din Valea lui Mihai, s-a ocupat de cercetarea istoriei locale.

În 1935, a creat şi scris un catehism reformat pentru uz personal, o imprimerie proprie, cât şi o gazetă numită „Mesaj," lansată în 1944, odată cu înrolarea tinerilor, pentru enoriaşii din Valea lui Mihai. În momentul arestării, în 1957, i s-au furat informaţiile adunate despre revoluţia maghiară din 1848–1849, respectiv cele grupate pentru o viitoare biografie a lui Petőfi Sándor.

Prima dată a fost arestat în 1939, fiind acuzat de înaltă trădare, fără a avea dreptul la un proces. Expulzat din România, s-a stabilit în Ungaria, la Budapesta. În urma unui proces la Viena, în 1940, s-a putut întoarce pe meleagurile unde slujea, la Valea lui Mihai. El i-a înmormântat pe acei paraşutişti ruşi şi maghiari care au căzut în zona Valea lui Mihai şi au murit, sub focurile deschise de trupele maghiare şi germane. În urma accidentului l-a

[77] http://lexikon.kriterion.ro/szavak/3918/

ascuns pe singurul supravieţuitor, Fischer József. În iulie 1947, l-au arestat din nou în baza unor dovezi fabricate. Toată activitatea sa umanistă a fost folosită de justiţia comunistă împotriva sa. În primăvara lui 1948 a fost eliberat.

E arestat din nou pe 19 februarie 1957, tot la Valea lui Mihai. Una dintre dovezile principale a „trădării sale de ţară" a fost o notă a lui Maléter Pál, comandantul escadronului care l-a ocrotit pe Fischer József şi a ştiut despre fapta lui Sass Kálmán și care a devenit în toamna anului 1956 ministrul apărării în cadrul Guvernului Nagy Imre, guvern răsturnat prin invazia sovietică.

Tribunalul Militar Cluj i-a condamnat pe cei 31 de membri ai Grupării Sass Kálmán. Pe 6 octombrie 1958, au fost condamnaţi la moarte Sass Kálmán, dr. Hollós István, fost judecător de tribunal militar în grad de căpitan, şi Balaskó Vilmos, preot reformat la Olosig. Grație fratelui influent, condamnarea lui Balaskó a fost transformată în închisoare pe viaţă, Sass şi dr. Hollós au fost executaţi prin împuşcare, pe 02 decembrie 1958, în închisoarea din Gherla. Doi fii ai lui Sass Kálmán au fost închişi în temniţe pe baza unor probe fabricate. Familia sa a fost deportată în Bărăgan, de unde s-a putut întoarce abia după nouă ani, când i s-a comunicat faptul că tatăl lor a fost executat.

Capitolul 3. CELE MAI IMPORTANTE PERSONALITĂŢI CARE AU SUPRAVIEŢUIT ÎNCHISORILOR COMUNISTE

Mulţi deţinuţi politici au fost tineri în momentul arestării. Astfel au rezistat condiţiilor precare şi agresiunilor din închisori. Unii dintre aceştia au refuzat să colaboreze cu sistemul comunist şi după eliberare. Au muncit pe şantiere, diplomele nefiindu-le recunoscute.

***Seniorul Corneliu Coposu*, deţinut politic 17 ani şi jumătate**

Corneliu Coposu a supravieţuit închisorilor comuniste după 17 ani şi jumătate de detenţie abuzivă. Bătut, torturat, „pus la rotisor", obligat să muncească 12 ore pe zi la Canal, opt ani de izolare totală, uitând să vorbească, nu şi-a urât torţionarii şi nu a avut nici cel mai mic gând de răzbunare. A fost arestat împreună cu întreaga conducere a PNŢ în ceea ce s-a numit „Înscenarea de la Tămădău".

A fost mutat de 21 de ori în diferite închisori şi lagăre de muncă forţată: încarcerat în beciurile Ministerului de Interne, închisoarea Malmaison, apoi dus la Penitenciarul Piteşti, Penitenciarul Văcăreşti, Penitenciarul din Craiova, Penitenciarele Jilava, Bragadiru, în Unitatea de muncă nr.1 Cap Midia, de fapt Canalul Dunăre–Marea Neagră, lagărul de triere din Ghencea, Bucureşti şi muncă forţată la ferma Bragadiru, Unitatea Militară nr 4, Ocnele Mari, din nou, penitenciarele Văcăreşti, Poarta Albă, Constanţa, Sighetul Marmaţiei, iar Jilava, Penitenciarul Râmnicu Sărat, Gherla, unde a stat mulţi ani în zarcă (o cameră fără geamuri şi cu o înălţime de 1,5 m), Penitenciarul Aiud şi din nou Penitenciarul Râmnicu Sărat. A fost deportat la Rubla, în Bărăgan, unde era „cazat" şi Ion Diaconescu.

În 1956 i s-a înscenat un proces pentru *înaltă trădare a clasei muncitoare*

şi pentru „*crimă contra reformelor sociale*”. A fost condamnat la muncă silnică pe viaţă. Între 1954 şi 1962, a stat închis într-un regim sever de izolare, la Penitenciarul Râmnicu Sărat. În anul 1964, a fost eliberat odată cu amnistia generală şi s-a reîntâlnit cu soţia sa Arlette care, la rândul ei, a cunoscut ororile comuniste. Avea 32 de kilograme la eliberare, la o înălţime de peste 1,80.[78]

Într-un interviu televizat, el a vorbit, după 1989, despre întâlnirea cu torţionarul său, Alexandru Vişinescu, pe Calea Victoriei, în Capitală.

> Am întâlnit pe un torţionar, cu un grad mare, colonel de securitate care personal, cu mâna lui, m-a chinuit cu bătăi, cu saci de nisip, cearceafuri ude în baie, încercând să mă transforme într-un martor mincinos, împotriva lu Lucreţiu Pătrăşcanu. Lucru pe care l-am refuzat cu îndârjire, cu toate chinurile prin care am trecut. Pe acest om, l-am întâlnit după revoluţie, trăieşte foarte bine, are o pensie mare. Fiind o figură uşor de reţinut, când m-a văzut a încercat să treacă pe trotuarul celalalt şi l-am oprit. (…) Cât de mic era, atât de afurisit era (….) I-am spus: dacă cumva, cândva ţi se va face un proces pentru crimele pe care le-ai făcut personal, te rog să mă chemi de martor. Pentru că eu voi depune mărturie că nu eşti apt de închisoare. Pentru că un subom care s-a putut preta la ceea ce ai făcut dumneata înseamnă că nu are răspundere psihică şi ca urmare eşti de internat în casa de nebuni, nu de băgat în puşcărie[79].

Deşi au fost supuşi unui regim de exterminare inuman, nici Corneliu Coposu, nici alţi foşti deţinuţi politici nu au vrut să se răzbune după Revoluţie., așa cum o declară în cadrul interviului acordat Fundaţiei Anastasia[80].

> Nu am nicio ranchiună şi nicio ură faţă de cei care s-au pretat la crimele oribile în cei cincizeci de ani de comunism. Consider că oamenii care au ajuns să se degradeze până la a chinui pe semenul lor fără niciun fel de justificare şi-

[78] http://www.corneliu-coposu.ro/despre-noi/corneliu-coposu/
[79] https://www.aktual24.ro/corneliu-coposu-despre-tortionarul-visinescu-m-a-batut-cu-saci-de-nisip/
[80] https://www.curentul.info/special/104-ani-de-la-nasterea-seniorului-corneliu-coposu/

au pierdut calitatea de om şi ar fi o onoare pentru ei să păstrezi împotriva lor sentimente de inamiciţie. Trebuie iertaţi. Ca tâlharul de pe Cruce.

Ceea ce a surprins pe toată lumea a fost şi faptul că întrebat cum ar proceda dacă ar mai fi pus în aceeaşi situaţie, Corneliu Coposu nu a ezitat nicio secundă în a răspunde:

> Mi-am făcut un examen de conştiinţă. Am trecut în revistă toate suferinţele şi mizeriile prin care am trecut de-a lungul puşcăriilor, a anilor de detenţie, a persecuţiilor post-penitenciare. Dacă ar fi să aleg, aş opta pentru acelaşi destin. Cred că destinele noastre sunt scrise dinainte. Eu nu sunt fatalist, dar, dacă mi s-ar ridica în faţă aceleaşi alternative, ceea ce aş alege ar fi tot trecutul pe care l-am trăit şi pe care l-aş repeta cu seninătate[81].

Corneliu Coposu a fost secretarul particular al lui Iuliu Maniu. A studiat la Colegiul din Blaj, urmând facultatea la Cluj. Născut într-o familie de preoţi greco-catolici, şi-a dedicat întreaga activitate politică principiilor creştine. Între 1944 și 1947, a publicat articole şi comentarii la ziarul „Dreptatea”. A scris o istorie a secuilor, dar documentul a fost sustras de Securitate şi apoi distrus. În timpul regimului comunist, a încercat să convingă istoricii despre justeţea Actului de la 23 august 1944 şi despre rolul Regelui. A muncit pe şantier, refuzând un serviciu conform pregătirilor sale universitare, oferit de puterea comunistă. La pensionare, colegii săi de muncă i-au făcut cadou trei role de stofă de costume. Le-a cerut să le ducă înapoi la magazin şi să-şi ia banii pentru că marfa e prea scumpă pentru banii câştigaţi de muncitori. „*Partidul v-a dezbrăcat, clasa muncitoare vă îmbracă*”, ar fi spus şeful echipei la eveniment.

Permanent urmărit de Securitate, dosarul său de la CNSAS a adunat peste 60.000 de file. Era chemat lunar să dea declaraţii la Miliţie. Activitatea sa clandestină părea „duşmănoasă” regimului totalitar.

În decembrie 1989, a fost în Piaţa Revoluţiei, încă din timpul Baricadei.

[81] Marius Ghilezan, *Corneliu Coposu, 163 de vorbe memorabile*, Editura Vremea,2015, p.32.

Nu şi-a ridicat niciodată certificatul de revoluţionar. După izgonirea soţilor Ceauşescu, a încercat să intre în studioul 5 al TVR pentru a anunţa reînfiinţarea partidului. Povestea mereu că un revoluţionar cu brasardă tricoloră era permanent cu ochii pe el şi insista să nu fie lăsat să intre. În studio trona Silviu Brucan, adversarul său ideologic şi publicistic, omul care a cerut condamnarea la moarte a lui Iuliu Maniu în paginile ziarului „Scînteia."

Seniorul a afiliat, chiar în clandestinitate, PNŢ la Internaţionala Creştin-Democrată, încă din 1987. După revoluţie a reînfiinţat, împreună cu Ion Diaconescu şi alţi supravieţuitori ai comunismului, Partidul Naţional Ţărănesc (PNŢ), adăugând particula CD, devenind astfel Partidul Naţional Ţărănesc Creştin Democrat (PNŢCD). A promovat principiile moralei creştine, a patriotismului luminat şi dreptăţii sociale.

Fidel credinţei sale în valorile capitalismului creştin, s-a luptat în Parlament pentru legile proprietăţii, pentru retrocedarea caselor şi a terenurilor confiscate de regimul comunist.

Considera că intrarea în Uniunea Europeană şi aderarea la Alianţa Nord Atlantică reprezintă ţintele majore ale activităţii politice a generaţiei sale. Unionist convins, a afirmat de nenumărate ori că „*reunificarea Basarabiei cu ţara mamă*" reprezintă un Decalog pentru generaţiile care vor urma.

Încă din 1990, a fost omagiat în Congresul conservatorilor britanici[82], bucurându-se de aprecierile doamnei Margaret Thatcher, de susţinerea creştin democraţiilor europeni. A afiliat partidul la Partidul Popular European, formaţiune care a militat pentru intrarea României în Uniunea Europeană.

Regalist convins, fiind apropiat al Regelui Mihai, a considerat că restaurarea Monarhiei ne-ar fi ridicat pe o treaptă europeană foarte înaltă, de unde nu ne-am mai fi dat jos.

Un conservator de bună condiţie, considera că principiile nu se negociază,

[82] Congresul Partidului Conservator Britanic, 11 octombrie 1990 (https://www.youtube.com/watch?v=8FMhoRe2v5o)

iar compromisurile sunt necesare în politică, dar să nu fie compromiţătoare.

Dându-şi seama că blocul FSN[83] e prea solid, a înfiinţat Convenţia Democratică Română (CDR[84]), un conglomerat de partide şi de asociaţii, care a reuşit să câştige în 1996 alegerile prezidenţiale şi parlamentare, după plecarea sa la cele veşnice.

Seniorul a crezut în valorile dreptei autentice româneşti. A promovat toleranţa faţă de minorităţi. A iubit enorm Timişoara, unde spunea că trebuie să meargă pentru a „lua puteri". A inventat termenul de criptocomunism (comunism ascuns). Nu a avut duşmani, doar adversari, cum avea să mărturisească. A încercat să aducă eleganţa în viaţa politică. A promovat, alături de Ion Raţiu, ideile parlamentarismului democratic.

A trecut la cele veşnice în 11 noiembrie 1995. În Piaţa Palatului Regal au fost zeci de mii de români. Nu i s-au făcut funerarii naţionale. Regelui Mihai, prietenul său apropiat, autorităţile de la Bucureşti nu i-au dat voie să participe la evenimentul de despărţire.

Ion Diaconescu, „singurul *speaker* adevărat"

Ion Diaconescu a fost unul dintre cei mai longevivi fruntaşi ţărănişti, deşi a suferit de temniţă grea, fiind încarcerat între 1947 şi 1964 la Râmnicu Sărat, Aiud, Baia Sprie, Nistru. După eliberare, a fost deportat la Rubla în Bărăgan. Victimă a torţionarului Vişinescu, a încercat de multe ori să-şi scuze agresorul care l-a bătut şi umilit: „*Aşa au fost oamenii de atunci*." A trăit 94 de ani.

După dispariţia lui Corneliu Coposu, a preluat conducerea partidului pentru o perioadă de cinci ani. „*Când compar puşcăria în care ne-au chinuit pe noi cu cele actuale, astea de azi sunt un fel de pension. Puşcăriile comuniste au*

[83] Frontul Salvării Naționale (FSN) a fost o formațiune politică, înregistrată în registrul partidelor politice pe 6 februarie 1990, urmare a transformării în partid politic a Consiliului Frontului Salvării Naționale, organ provizoriu al puterii de stat rezultat după revoluția română din 1989.
[84] Convenția Democrată Română a fost o alianță politică și electorală formată în 1991 de partidele care, la fondarea convenției, reprezentau opoziția față de guvernarea Frontului Salvării Naționale.

fost chinurile de pe lume," avea să recunoască liderul ţărănist după prăbuşirea regimului comunist.

Dacă ar exista un premiu pentru fidelitate şi consecvenţă politică, Ion Diaconescu, nepot al lui Ion Mihalache, ar urca sigur pe podium.

Înainte de a fi arestat de Securitate, în 1 decembrie 1947, a lucrat ca inginer în Ministerul Economiei Naţionale. Ca lider al organizaţiei de tineret a PNŢ, a suferit de pe urma convingerilor sale politice. În universul concentraţionar, i-a cunoscut pe Mircea Vulcănescu, pe Ion Petrovici şi pe viitorul coleg de partid Valentin Gabrielescu. A supravieţuit timp de doi ani, între septembrie 1953 şi martie 1955, regimului de teroare din Zarca Aiudului. A stat la izolare timp de cinci ani, pentru că a participat la o grevă de 23 de zile a deţinuţilor.

Revenit în Bucureşti în 1964, şi-a găsit greu de lucru. Nu i s-a mai recunoscut diploma de inginer politehnist. A lucrat ca tehnician la Ascensorul Bucureşti, până la revoluţia din 1989.

La primele alegeri libere, din 20 mai 1990, Diaconescu a candidat pe listele PNŢCD la Bucureşti şi a obţinut unul dintre cele 12 mandate de deputat ale partidului său, care a adunat doar 2,56% din voturi. De la tribuna Camerei Deputaţilor, a cerut de nenumărate ori reforma morală, condamnarea comunismului, restaurarea monarhiei, trecerea rapidă la economia de piaţă.

În timp ce a condus partidul aflat la guvernare, Ion Diaconescu a reuşit să promoveze cele mai radicale reforme: privatizări de succes, retrocedarea proprietăţilor confiscate de comunişti, începerea procesului de deconspirare a Securităţii ca poliţie politică. A orientat politica majorităţii parlamentare spre NATO şi UE.

În 1998, Ion Diaconescu a publicat, la editura Nemira, primul său volum de memorii, intitulat *„Temniţa - destinul generaţiei noastre”*.

După pierderea alegerilor din anul 2000, s-a retras din funcţia de preşedinte al PNŢCD.

Este înmormântat la cimitirul Bellu din Bucureşti. A fost decorat *post mortem* cu Ordinul Naţional Steaua României în grad de Ofiţer de către preşedintele statului. Personalitatea sa a fost evocată într-o şedinţă specială a Camerei Deputaţilor, în 17 octombrie 2011, la care au luat cuvântul atât foşti parteneri, cât şi foşti adversari politici. Deputatul Árpád Márton l-a denumit, cu această ocazie, „singurul speaker adevărat" dintre toţi preşedinţii Camerei.

***Radu Câmpeanu*, primul preşedinte PNL de după 1989, opt ani şi jumătate de temniţă grea**

Liberalul Radu Anton Câmpeanu s-a născut la 28 februarie 1922, în Bucureşti. A fost preşedintele Tineretului Universitar Naţional Liberal şi conducătorul comitetului studenţesc de organizare a ultimei mari manifestări anticomuniste de la 8 noiembrie 1945, în calitate de student la Ştiinţe Economice din Bucureşti, după ce anterior terminase Facultatea de Drept, specializarea drept constituţional. A fost unul dintre organizatorii primei manifestaţii anticomuniste din ziua de 8 noiembrie 1945. Mai mult, Radu Câmpeanu provenea dintr-o familie de vechi liberali, tatăl lui fiind chiar prefect liberal al judeţului Dâmboviţa, ceea ce îl făcea vinovat din start în ochii regimului totalitar. Ca atare, Radu Câmpeanu a devenit deţinut politic, la fel ca toţi colegii lui de facultate şi de partid. A stat în puşcărie din 1947 până în 1956.

A refuzat să relateze torturile la care a fost supus în temniţele comuniste. Într-un interviu pentru ziarul Adevărul, Radu Câmpeanu a spus doar că Securitatea l-a arestat şi l-a anchetat, l-a înnebunit, l-a persecutat şi l-a ţinut opt ani şi jumătate în puşcărie.

După eliberarea din detenție, a lucrat în construcţii la Întreprinderea Drumuri şi Poduri Bucureşti şi a reuşit să plece din ţară în urma demersurilor familiei sale din Franţa şi Elveţia. A obţinut azil politic în 1973 şi a locuit la Paris, de unde s-a întors în ţară imediat după Revoluţia din 1989.

La Paris, a fondat, în 1978, şi a condus Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici

din România, a fost vicepreşedinte al Asociaţiei Internaţionale „Solidaritatea europeană”, formată din dizidenţi din ţările comuniste din Europa, aflaţi în exil în Franţa. Tot în 1978, s-a aflat printre fondatorii Consiliului Naţional Român.

Radu Câmpeanu a militat pentru drepturile românilor, a dezvăluit abuzurile regimului comunist din România, fiind unul dintre cei mai activi dizidenţi români aflaţi în exil. A editat la Paris „Buletinul Internaţional pentru Românii din Exil”, una dintre cele mai importante publicaţii ale exilului românesc, care a găzduit texte ale unor personalităţi marcante. De asemenea, era fondator al *Clubului de gândire liberală*[85].

A fost una dintre vocile cele mai iubite de la radio Europa Liberă, BBC şi Radio Univers din Paris, unde a fost colaborator pe toată perioada exilului. L-a avut, în exil, coleg de luptă anticomunistă pe un alt lider politic marcant al României post-decembriste, Ion Raţiu, care a militat şi s-a luptat de la Londra pentru drepturile românilor.

S-a întors în ţară pe 5 ianuarie 1990, iar a doua zi a reînfiinţat Partidul Naţional Liberal, pe care l-a condus până în 1993.

A candidat la preşedinţia României, din partea PNL, la alegerile din 20 mai 1990, situându-se al doilea după Ion Iliescu. A fost ales senator liberal de Bucureşti până în 2008, perioadă în care a fost şi vicepreşedinte al Senatului.

I s-a conferit Ordinul Naţional „Serviciul Credincios”, în grad de Cavaler, de către Preşedinţia României, pe 5 decembrie 2002.

În 2008, Radu Câmpeanu a anunţat că a decis să renunţe la Parlament şi îşi va scrie memoriile.

S-a stins din viaţă la 94 de ani, pe 19 octombrie 2016, rămânând în memoria colectivă ca fiind primul preşedinte al PNL de după 1989 şi cel care a reluat tradiţia liberală după prăbuşirea comunismului.

---

[85] http://www.rador.ro/2016/10/19/portret-seniorul-liberal-radu-campeanu-ne-a-parasit-la-varsta-de-94-de-ani/

***Cardinalul Iuliu Hossu*: „Lupta mea s-a sfârşit, a voastră continuă”**

Iuliu Hossu, primul cardinal al românilor, cel care a citit Proclamaţia Unirii Ardealului cu România în 1918, a fost aruncat în temniţele comuniste, la fel ca toţi cei care s-au opus regimului totalitar.

Episcopul greco-catolic Iuliu Hossu s-a născut la 30 ianuarie 1885, în comuna Milaş, care făcea parte din comitatul Cluj, acum în judeţul Bistriţa-Năsăud. În 1904 şi-a început studiile teologice, în 1906 a primit titlul de doctor în filosofie, iar în 1910 cel de doctor în teologie.

În anul 1914, în timpul Primului Război Mondial, Iuliu Hossu a fost preot militar în armata austro-ungară, iar în 1917, deşi era încă pe front, a fost numit episcop al Episcopiei de Gherla. La 1 decembrie 1918, la vârsta de 32 de ani, a dat citire Declaraţiei (*Rezoluţiunii Adunării Naţionale*) de la Alba Iulia[86], în faţa celor 100.000 de participanţi. La final, episcopul greco-catolic Iuliu Hossu s-a îmbrăţişat cu episcopul ortodox Miron Cristea, ca un gest simbolic, spunând următoarea frază, rămasă în memoria colectivă ca un îndemn la unitate: „***Pe cum ne vedeţi azi îmbrăţişaţi frăţeşte, aşa să rămână îmbrăţişaţi pe veci toţi fraţii români!”***

Episcopul Iuliu Hossu, alături de viitorul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române Miron Cristea, de Alexandru Vaida-Voievod şi de Vasile Goldiş, a dus Declaraţia de Unire în Parlamentul României, locul spre care s-au îndreptat toate drumurile românilor ardeleni. Şi tot Iuliu Hossu a fost cel care i-a înmânat Actul Unirii Regelui Ferdinand I al Românilor.

După 1918, Iuliu Hossu a devenit episcop de Cluj şi senator de drept. În anul 1940, când cei mai mulţi părăseau Clujul din cauza ocupaţiei horthyste, episcopul Iuliu Hossu a rămas, a condamnat violenţele împotriva românilor, deportarea evreilor şi s-a luptat pentru drepturile acestora.

După 1948, s-a opus prigoanei comuniste împotriva greco-catolicilor și a

[86] https://adevarul.ro/locale/alba-iulia/foto-manuscris--s-a-hotarat-alba-iulia-1-decembrie-1918-s-au-implinit-nazuintele-romanilor-ardelenia-1_547ad5e8a0eb96501e381b5a/index.html

fost arestat la domiciliu şi apoi întemniţat la Sighet şi Curtea de Argeş. În cele din urmă, a avut domiciliu forţat la Mănăstirea Căldăruşani, în regim de izolare, şi a murit în 1970, la Spitalul Colentina. Ultimele sale cuvinte ar fi fost: „*Lupta mea s-a sfârşit, a voastră continuă.*”[87]

În 1969, Sanctitatea Sa Papa Paul al VI-lea l-a invitat la Roma pentru a-l unge cardinal. Deşi Iuliu Hossu a refuzat, Papa, ca să-l protejeze, l-a numit cardinal în secret - *in pectore*, aflându-se despre această ridicare în rang, la trei ani după moartea sa.

***Părintele Arsenie Boca*, martir al Gulagului comunist**

Născut pe 29 septembrie 1910, în localitatea Vaţa de Sus, judeţul Hunedoara, şi decedat pe 28 noiembrie 1989, înainte de Revoluţia pe care a prevăzut-o, cunoscut acum de o ţară întreagă, părintele Arsenie Boca este unul din martirii Gulagului comunist, trimis la Canal, închis la Jilava, Bucureşti, Timişoara, Braşov şi Oradea. Arsenie Boca a fost urmărit şi hărţuit de Securitate toată viaţa sa, chiar şi pe patul de moarte.

A urmat Academia Teologică de la Sibiu şi Academia de Belle-Arte din Bucureşti , iar în paralel a frecventat cursuri de medicină. A stat la Muntele Athos patru luni și la întoarcere a intrat în monahism la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, unde a fost preot şi stareţ până în noiembrie 1948, când a fost transferat la Mănăstirea Prislop din judeţul Hunedoara.

Harul său a făcut ca mii de credincioşi să-l caute la Prislop. În 1959, comuniştii i-au interzis activităţile preoţeşti. Din acel moment, a lucrat la Atelierele Patriarhiei Române din Bucureşti, iar după pensionare, din 1967, a pictat biserica ortodoxă Sfântul Nicolae din Drăgănescu, din judeţul Giurgiu.

La terminarea lucrării s-a retras la Sinaia, acolo unde a şi închis ochii, la vârsta de 79 de ani. A fost înmormântat însă la Mănăstirea Prislop, aşa cum şi-a

[87] http://www.e-communio.ro/stire7929-lupta-mea-s-a-sfar-it-a-voastra-continua-48-de-ani-de-la-moartea-cardinalului-iuliu-hossu

dorit, mormântul devenind unul din cele mai importante locuri de pelerinaj din ţară. În ultimii ani, sute de mii de oameni au mers în pelerinaj la mormântul celui numit şi „Sfântul Ardealului”.

A fost anchetat, arestat şi torturat de mai multe ori în decursul timpului, începând cu 1945, apoi în 1948, 1950, 1951, 1953, 1955, 1956.

În ultimii ani, pe baza mărturiilor credincioşilor şi a documentelor din arhivele CNSAS, s-au scris nenumărate cărţi despre părintele Arsenie Boca, despre viaţa sa, temniţa comunistă, urmărirea permanentă a Securităţii. Există foarte multe mărturii despre minunile pe care părintele Arsenie Boca le-a făcut, inclusiv în temniţa comunistă. Fostul deţinut politic, Dan Lucinescu, a relatat într-una din cărţile sale[88], dispariţia acestuia din celula în care era închis, spre disperarea gardienilor şi a Securităţii, care nu-şi explicau oare cum era posibil ca, în spatele uşii grele de metal, celula să fie goală. Alte mărturii îl plasează pe acesta la înmormântarea mamei sale, deşi în acea perioadă era în detenţie.

Arsenie Boca, este considerat unul dintre cei mai mari duhovnici români, dovadă amploarea pelerinajelor de la mormântul său şi lucrările pe care le-a lăsat moştenire. Mulţi şi-au schimbat viaţa după întâlnirea cu părintele Arsenie Boca, iar astăzi monahismul, pildele şi rugăciunile lui sunt cunoscute de milioane de credincioşi.

Aşa se face că Biserica Ortodoxă Română a anunţat că a început procesul de canonizare al părintelui Arsenie Boca, cerut, de altfel, în ultimii ani şi de către credincioşi, pentru care acesta este deja un sfânt.

Constantin Ticu Dumitrescu, primul preşedinte al AFDPR

Constantin-Grigore Dumitrescu, cunoscut ca Constantin Ticu Dumitrescu, născut pe 27 mai 1928, în Ciumaţi, judeţul Prahova şi decedat pe 05 decembrie 2008, la Bucureşti, a fost unul dintre cei mai loiali colaboratori ai lui Corneliu Coposu, fiind senator PNŢCD, preşedinte al Asociaţiei Foştilor

[88] Dan Lucinescu, *Părintele Arsenie Boca, un sfânt al zilelor noastre,* Ed. SIAJ,Bucureşti, 2009, p.29.

Deţinuţi Politici din România, preşedinte al Uniunii Internaţionale a Foştilor Deţinuţi Politici (1991-1999) şi membru al Consiliului Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii (CNSAS), din 2006 până la moarte, adică în 2008.

Arestat în repetate rânduri de Siguranţă şi apoi de Jandarmeria comunistă, pe când era elev al „Liceului Sfinţii Petru şi Pavel", eliminat din facultate, devenit fugar, reîntemniţat şi condamnat la 23 de ani de muncă silnică pentru crimă de uneltire, trecând prin mai multe închisori şi lagăre de muncă, a fost eliberat în 1964, odată cu graţierea unei părţi a deţinuţilor politici din România.

A lucrat pe mai multe şantiere ale ţării ca muncitor. În timpul Revoluţiei din decembrie 1989, a intrat în sediul CC al PCR. Nu şi-a revendicat niciodată certificatul de revoluţionar.

După evenimentele din martie 1990, de la Târgu-Mureş, şi-a dat seama că se constituiau premizele fondării unui partid naţionalist şi a susţinut încă de la început formarea Alianţei Civice. Cerea la toate mitingurile AC, la care participau 200.000-300.000 de români, începerea procesului comunismului. Avea verb şi cuvânt angajant. Electriza mulţimile prin fraze simple. Nu menaja pe nimeni din conducerea statului de atunci.

A studiat în arhivele STASI documente ale fostei poliţii politice, fiind instruit în activitatea de cercetare şi de legiferare de celebrul pastor Joachim Gauck[89], cel ce avea să devină preşedinte al Germaniei. Şi-a constituit o echipă de jurişti şi a închegat un colectiv bun de organizare. A ridicat sute de troiţe în ţară în amintirea celor ucişi de regimul comunist.

Constantin Ticu Dumitrescu s-a luptat, încă din 1990, pentru drepturile foştilor deţinuţi politici, cerând publicarea listelor foştilor informatori. A promovat legea deconspirării Securităţii, ca poliţie politică. A susţinut legea lustraţiei. Încă de la înfiinţare, a activat ca membru al Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România la Raportul care avea să ducă

[89] La 3 octombrie 1990, pastorul Joachim Gauck a fost desemnat Comisarul federal pentru arhivele Stasi - poliţia secretă a fostei RDG. El a ocupat acest post timp de 10 ani, devenind reprezentantul eforturilor germane vizând cercetarea şi demascarea fostei dictaturi comuniste din RDG.

la condamnarea comunismului. Recunoscut ca luptător devotat pentru dreptate, adevăr, onoare şi cinste, a coordonat o campanie de convingere a parlamentarilor europeni că regimul comunist este unul criminal.

Când mulţi încercau demitizarea anticomunismului, asociindu-l curentelor radicale, Ticu Dumitrescu a acuzat fostul regim autocratic, bazat pe domnia minciunii, a resentimentului social, a urii instituţionalizate, a urei generalizate. S-a sfârşit după o lungă şi grea suferinţă. Dar marea sa neîmpăcare era că securiştii i-au râs în nas. Testamentul său nescris e ca o poruncă pentru multe generaţii: „*Deconspiraţi-i pe securişti*!”.

Este autorul unei istorii a Gulagului românesc, „*Mărturie şi document*”, volum apărut la editura Polirom, cu puţin înainte de moartea sa.

***Elisabeta Rizea*, eroina de la Nucşoara**

Elisabeta Rizea sau „Eroina de la Nucșoara“ s-a născut pe 28 iunie 1912, în Domneşti, județul Argeş. A rămas în memoria colectivă ca un simbol dârz, onest și loial al rezistenţei.

Moartea bunicului său Gheorghe Șuța, fost țărănist, ucis de Securitate în 1948, a marcat-o profund. A ajutat ofițerii armatei regale, fugiți în Munţii Făgăraşului, conduși de col. Gheorghe Arsenescu şi lt. Toma Arnăuţoiu. Pe vremea când românii ştiau doar despre „bandiţii din munţi,” eroina din Nucşoara îşi împlinea destinul. Grupul purta numele de „Haiducii Muscelului”, conform documentelor din arhivele Securităţii. Pe urmele ei au fost trimise de divizii de securiști.

Povestea sa şi a celor care s-au jertfit împotrivindu-se regimului de ocupaţie a fost aflată prima dată în 1992, când a acordat un interviu Luciei Hossu-Longin pentru serialul „Memorialul durerii”. A fost vizitată la Nucşoara de fostul preşedinte Emil Constantinescu şi de familia regală. Cu Regele Mihai se cunoscuse şi în copilărie, când acesta participase la o şezătoare în sat.

> Când m-a bătut cel mai rău Cârnu, m-a dus la miliţie, într-o cameră. A tras o masă. Avea un cârlig mare la mijloc acolo. Şi a tras Cârnu un scaun lângă masă, m-a legat cu mâinile la spate după spătar, cu frânghie, aşa, după aia a suit scaunul pe alt scaun şi a urcat scaunele pe masă şi mi-a legat coada acolo sus în cârlig. Şi era un lanţ şi a băgat lanţul aici, după frânghie, cum eram legată la mâini. Şi mi-a fost frică (...) şi stam şi ţipam şi spuneam: «Domnule, împuşcaţi-mă, tăiaţi-mi capu', scoateţi-mi ochii, tăiaţi-mi limba, nu ştiu de ei, nu mă întrebaţi, că nu ştiu!». Când m-a urcat de tot acolo, mi-a dat drumul la coadă, mi-a dezlegat părul şi m-a lăsat numa-n mâini. Da' păi tot nu i-am vândut... Şi după aia m-a dat jos, m-a dezlegat la mâini, era o căldare de apă pă sobă acolo şi a muiat un sac în apă, l-a stors, mi-a luat fota aia după mine şi-a pus sacul aşa, peste mine. Şi a băgat pe mâna dreaptă un d-ăla dă cauciuc, aşa, cu şnur, şi m-a făcut toată numai dungi groase cât mâna. Zece zile am stat în spital numa-n frunte şi genunchi.[90]

După apariţia la televizor a eroinei, fiul căpitanului Cârnu ar fi venit la poarta ei la Nucşoara şi i-ar fi spus: „Tata s-a spânzurat!”. Spunea despre comuniştii care au chinuit-o: „*Eu îi iert dacă Dumnezeu îi iartă!*” Rămâne celebră în memoria românilor rugăciunea sa făcută în gând, cu semnul crucii făcut cu limba în cerul gurii: „*Ajută-mă, Doamne, să nu spun nimic!*”[91]

S-a stins din viaţă în 2003, la Nucşoara, judeţul Argeş. Casa ei este în prezent în ruină.

***Wilhelm Filderman* – conducătorul laic al comunităţii evreieşti**

Wilhelm Filderman nu a fost niciodată pe placul autorităţilor totalitare. Fiind dintr-o familie bogată, a fost considerat de către comunişti, mult timp, membru al reacţiunii, pe linia „Maniu-Brătianu-Rădescu-Filderman”.

În 1909, alături de alţii, fonda *Uniunea Evreilor Pământeni*. A participat la Conferinţa de Pace de la Paris (1919-1920), unde şi-a adus un rol grăitor în

[90] http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/elisabeta-rizea-memorialul-durerii/
[91] https://cultural.bzi.ro/elisabeta-rizea-simbolul-femeii-romance-care-a-luptat-impotriva-comunismului-20371

respectarea şi legiferarea drepturilor minorităţilor.

În perioada interbelică, ca avocat de succes, a fost ales deputat în legislatura 1927-1928. Între cele două războaie mondiale a fost conducătorul laic al obştii evreieşti. A fost preşedintele Federaţiei Uniunii Comunităților din România şi reprezentant al evreilor în Parlamentul român.

Pentru că, după instaurarea guvernului Goga-Cuza, s-a opus prigonirii evreilor și impunerii impozitului de patru miliarde lei populaţiei evreieşti şi aşa sărăcită prin legile de românizare, Ion Antonescu, deşi prieten cu el din liceu, a ordonat personal deportarea lui în Transnistria. După trei luni (mai-august 1943) a revenit în ţară. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial i-a cerut lui Ion Antonescu să elibereze evreii din lagăre. Cu sprijinul Reginei Maria, a reuşit ca o parte să fie salvată de deportare.

Nefiind pe placul noilor autorităţi comuniste instalate după căderea guvernului Rădescu a fost arestat de câteva ori pentru „*acţiuni duşmănoase şi de colaborare cu regimul Antonescu*”, în condiţiile în care era o persoană deportată. A jucat un rol important în lovitura de stat de la 23 august 1944. În 1945, a fost arestat de mai multe ori. În 1948 a reuşit să plece din ţară, fiind judecat şi condamnat în contumacie, în anul 1950. Domiciliat la Paris, a obţinut, în 1955, şi cetăţenie americană. A fost reabilitat de către regimul comunist de la Bucureşti în 1968. Wilhelm Filderman s-a stins din viaţă la Paris, în 1963.

***Márton Áron* – episcopul Romano-catolic care a supravieţuit terorii**

Márton Áron (1896-1980) a fost arestat în 1949.

În tinereţe a urmat cursurile Institutului Teologic Romano-Catolic din Alba Iulia, imediat după Unire, şi a fost hirotonisit, în 1924, de episcopul Majláth Gusztáv Károly. A funcţionat ca preot-ajutor la Ditrău şi Gheorgheni, profesor de religie la Gheorgheni şi Târgu-Mureş, preot la Turnu Roşu, capelan al catedralei şi arhivar episcopal la Alba Iulia, secretar episcopal, director al Ligii Romano-Catolice a Naţiunilor din Transilvania, canonic, paroh al bisericii

Sfântu Mihail din Cluj, administrator apostolic al Episcopiei de Alba Iulia, episcop romano-catolic de Alba Iulia, administrator apostolic al Episcopiei de Satu Mare-Oradea.

Judecătorii Tribunalului Militar Bucureşti, în 1951, au dat sentinţa de condamnare a lui Márton Áron la zece ani de temniţă grea şi cinci ani degradare civică pentru „crima" de complot. De asemenea, s-a decis confiscarea averii şi obligaţia de a plăti o sumă de bani cu titlu de cheltuieli de judecată. A trecut prin închisorile: Jilava, Aiud, Sighet, MAI Bucureşti şi Malmaison[92].

La 03 ianuarie 1955, Prezidiul Marii Adunări Naţionale a decis suspendarea executării pedepsei şi punerea în libertate. Cu toate acestea, nu i s-a permis să revină imediat la Alba Iulia şi a fost obligat de autorităţile comuniste să stea trei luni în incinta Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti. În toată această perioadă, comuniştii au încercat să-l determine să accepte o colaborare cu regimul. Nu a acceptat. Totuşi, i s-a permis să revină la Alba Iulia, la 24 martie 1955, şi să-şi reia activitatea. A fost urmărit de serviciile de informaţii din România (Siguranţă şi Securitate) din momentul în care a ajuns în fruntea Episcopiei de Alba Iulia şi până la trecerea la cele veşnice, o dovadă în acest sens fiind cele 236 volume ale dosarelor de urmărire informativă aflate în arhiva Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii din Bucureşti.

În 1957, i s-a fixat domiciliul obligatoriu pe perioada de trei ani la Alba Iulia, pe motiv că a continuat să aibă o „activitate duşmănoasă şi după eliberare" şi că ar exercita o „influenţă negativă în rândul populaţiei de naţionalitate maghiară." În 1960, domiciliul obligatoriu a fost prelungit cu încă cinci ani.

Prezidiul Permanent al CC al PCR a hotărât abia în 1967 ca „organele de stat să ia măsuri pentru a i se ridica domiciliul obligatoriu episcopului romano-catolic Márton Áron". Din 1976, episcopul Márton Áron s-a confruntat cu probleme de sănătate tot mai grave, pe fundalul unor boli mai vechi contactate în detenţie. Starea de sănătate a episcopului l-a determinat pe Papa Paul al VI-

[92] http://www.cnsas.ro/documente/caiete/Caiete_CNSAS_nr_11-12_2013.pdf

lea să numească un episcop auxiliar (Jakab Antal). În 1980, Márton Áron s-a retras din rangul de Episcop de Alba Iulia, devenind Episcop emerit.

Papa Ioan Paul al II-lea l-a caracterizat pe slujitorul lui Dumnezeu Márton Áron „*Integerrimus Domini famulus*”, cel mai integru slujitor al Domnului, în telegrama trimisă cu ocazia acceptării demisiei sale, la 29 martie 1980.

***Remus Radina*, un martir al neamului românesc**

Viaţa lui Remus Radina ilustrează perfect ororile trăite de poporul român începând cu cel de-al Doilea Război Mondial. Remus Radina s-a născut în anul 1924, la Craiova şi a absolvit cu brio, în 1944, Şcoala de Ofiţeri de Cavalerie din Târgovişte. Proaspătul absolvent, a fost trimis în Germania unde a refuzat să rămână, în semn de protest faţă de dictatura nazistă şi faţă de lipsa de respect şi de consideraţie cu care erau trataţi ofiţerii români. Doi ani mai târziu, în 1946, în România ocupată de sovietici, era primul ofiţer român care demisiona din armată, în semn de protest faţă de falsificarea alegerilor din noiembrie 1946. Controlul politic pe care comuniştii începuseră să-l exercite în armată devenise, pentru el, de asemenea, insuportabil.

În căutarea libertăţii, ca mulţi alţi tineri în acei ani, a trecut clandestin frontiera, în 1948, în Iugoslavia. Prins, a cunoscut pentru prima dată temniţa comunistă. După 10 luni de detenţie, a fost extrădat în România, unde l-au condamnat la 5 ani de închisoare, pe care i-a executat în lagărele de muncă forţată de la Canalul Dunăre–Marea Neagră.

A protestat împotriva condiţiilor inumane de detenţie, a făcut numeroase greve ale foamei, şi-a ajutat cu multă dăruire colegii de suferinţă. Aceste detalii importante sunt dezvăluite de Alexandru Herlea, cu care Remus Radina a împărţit aceleaşi barăci, în lagărele de la Peninsula (Valea Neagră) şi Poarta Albă, cât şi de către bunul său prieten şi camarad de luptă, Cicerone Ioniţoiu.

„*Totul despre mine, nimic despre alţii!*” era deviza acestuia în timpul anchetelor de la Securitate.

Eliberat în 1954, Remus Radina a continuat, cu acelaşi curaj şi cu dârzenie, lupta împotriva dictaturii comuniste şi a ocupaţiei sovietice, pentru libertatea poporului român şi a ţării. În octombrie 1956, a redactat un manifest în care cerea eliberarea deţinuţilor politici şi retragerea trupelor sovietice din România, pe care l-a afişat în locuri publice. În luna decembrie a aceluiaşi an, a depus la ambasada SUA aceste documente şi a trecut din nou, clandestin, frontiera în Iugoslavia. Prins de sârbi, a fost extrădat şi condamnat la 10 ani de închisoare. A trecut prin închisorile Jilava şi Gherla, unde a luptat, cu acelaşi curaj care îl caracteriza, împotriva regimului de exterminare la care erau supuşi deţinuţii. A făcut, iarăşi, numeroase greve ale foamei, fiind hrănit forţat, torturat în mod bestial. A fost închis la „neagra". Grav bolnav, a fost eliberat din închisoare, în noiembrie 1960, şi următorii trei ani i-a petrecut în spitale[93].

După ieşirea din închisoare, a încercat să găsească cele mai potrivite căi pentru denunțarea realităţilor din ţară.

În anii '70, în noile condiţii create de Conferinţa pentru Securitate şi Cooperare Europeană de la Helsinki, lupta lui pentru drepturile deţinuţilor politici şi dreptul de liberă circulaţie a persoanelor s-a intensificat. A reuşit să obţină un paşaport şi a ajuns, în luna mai a anului 1978, la Paris. A redactat celebrul document acuzator „*Testamentul din Morgă*", document care a fost transmis de radio „Europa Liberă" şi care va fi publicat, ulterior, la editura Ion Dumitru, din München, cu o prefaţă de Eugen Ionescu, în care acesta scrie:

> Remus Radina, unul dintre eroii sau sfinţii epocii noastre. Un martir voluntar, care nu renunţă nici la credinţa sa, nici la ceea ce îi dictează conştiinţa. De fiecare dată când mă aflu în faţa unui asemenea document, mă întreb cu îndoială şi cu teamă: eu însumi, într-o situaţie asemănătoare, aş rezista? Mă înclin în faţa curajului lui Remus Radina şi-l invidiez de a fi îndrăznit totul.

[93] Cicerone Ioniţoiu, *Genocidul din România - Repere în procesul comunismului*, Apologeticum, 2006, ediție electronică.

Numit de prof. univ. Alexandru Herlea *martir al neamului românesc*, consecvent cu sine însuşi, s-a întors în ţară, în decembrie 1978. Va fi condamnat la 16 luni de închisoare, pe care însă nu le va executa, ca urmare a protestelor din străinătate. Revine în Franţa, în mai 1980, unde obține azil politic şi continuă să acţioneze cu aceeaşi pasiune pentru ca marile valori de libertate, democraţie, drepturile omului, să se afirme în exilul românesc şi să pătrundă în ţară. A militat pentru ca adevărata istorie a României să fie cunoscută.

În 1981, ia iniţiativa comemorării de Înălțare (Ziua Eroilor) a soldaţilor români morţi în Alsacia (Franţa) în Primul Război Mondial. Ceremonia s-a desfăşurat anual la cimitirul militar român de la Soultzmatt, una dintre primele comemorări bucurându-se de participarea Majestăţii Sale Regelui Mihai I şi a Reginei Ana. A înfiinţat, împreună cu Cicerone Ioniţoiu, „Asociaţia Deţinuţilor Politici Anticomunişti" şi a participat la numeroasele acţiuni de la Paris îndreptate împotriva demolării bisericilor şi a „sistematizării" satelor. A fost nelipsit la manifestaţiile anticomuniste, precum cele de susţinere a protestelor braşovenilor din noiembrie 1987.

Tot împreună cu Cicerone Ioniţoiu, a avut iniţiativa ridicării, în cimitirul din Montmartre, a unui monument funerar în memoria victimelor dictaturii comuniste din România, pe care scrie: „*Morţi pentru Dumnezeu şi Democraţie*"[94]. Monumentul s-a sfinţit cu ocazia vizitei la Paris a lui Corneliu Coposu, în februarie 1990. În ultimele două decenii, Remus Radina a continuat să fie activ pentru a denunţa impostura aşa-zisei revoluţii din decembrie 1989 şi monopolizarea adevăratei puteri de către fostele structuri: Securitatea şi nomenclatura. Şi-a mobilizat ultimele energii pentru a se opune încercărilor Bucureştiului de a prelua controlul bisericii ortodoxe din Paris şi a scos, cu ajutorul lui Ilie Mihalcea, care îl seconda, o nouă ediţie, lărgită, a cărţii

[94] https://alexandruherlea.wordpress.com/2014/01/30/ionitoiu-ianuarie-2014/

„Testamentul din Morgă”[95]. A refuzat distincţia pe care i-a oferit-o preşedintele Ion Iliescu prin intermediul Ambasadei României de la Paris.

A trecut la cele veşnice în 7 mai 2012, la Paris, fiind înmormântat în cimitirul Montmartre, chiar lângă monumentul victimelor dictaturii comuniste din România, la data de 10 Mai 2012 - zi simbol pentru România.

> Remus Radina este şi va rămâne un simbol al adevăratei României: cea ataşată valorilor europene şi conştientă, în acelaşi timp, de identitatea ei, identitate pe care ştie s-o afirme. Pentru aceste valori şi pentru afirmarea acestei identităţi a înţeles Remus Radina să se sacrifice.[96]

Ion Radu, un adolescent aruncat în puşcărie

Ion Radu avea 12 ani când Securitatea l-a arestat, pe motiv că la sfârşitul liceului a înfiinţat alături de alţi colegi organizaţia „Legiunea Albastră”, la sugestia unui bătrân care i-a povestit că organizaţia cu acelaşi nume a luptat împotriva comuniştilor, în timpul războiului civil din Spania. Le-a venit ideea de a ataca Fortul Bragadiru. Și-au anulat în ultimul moment acțiunea, totuși, poliția secretă a aflat de intențiilor lor. *Eram în stare să mor pentru ţară crezând că fac un bine omorând răul,* spunea Ion Radu. Şi pentru asta a fost anchetat, bătut, torturat, dus la munci inumane, înfometat, încât nu-şi dorea decât să moară, să-şi pună capăt zilelor.

De ce a făcut închisoare? Explică tot el: *„din patriotism! În trecut, oamenii se jertfeau pentru ţară, era ceva normal să-şi dea viaţa pentru ea. Acum constat cu mâhnire că acest sentiment se diminuează. Trebuie să nu uităm că pe acest pământ nu suntem veşnici şi să avem ce să lăsăm generaţiile viitoare”.*[97]

---

[95] Remus Radina, *Testamentul din Morgă,* Editura Tinerama, Bucureşti, 1991.

[96] Alexandru Herlea, „*Cuvânt la despărţirea de Remus Radina”, Jurnalul Literar,* seria noua, an XXIII, nr. 13-18, iulie-septembrie 2012, p.27.

[97] http://www.ziuanews.ro/dezvaluiri-investigatii/odiseea-lui-ion-radu-12-temni-e-politice-in-12-ani-105854

Între 1951 și 1963 a trecut prin ororile minelor de plumb, prin beciurile de la Jilava, prin penitenciarele Oradea, Aiud, Lugoj, Baia Mare şi Gherla, din lagărele de muncă de la Salcia, Stoeneşti, Periprava şi Strâmba.

Într-o noapte de la începutul lunii august 1951, s-a trezit cu mai mulţi miliţieni care loveau uşa apartamentul său cu pumnii şi picioarele. După luni de anchete la Rahova şi Jilava, a fost condamnat la zece ani de închisoare şi muncă silnică. La Rahova, deşi era aproape un copil, a fost bătut în mod repetat, izbit la nimereală cu picioarele și amenințat: „*Noi putem să te omorâm, bă, banditule! Nu vei ieşi întreg de aici!”*. La un moment dat a vrut să se sinucidă, pentru a scăpa de chinuri. Ajunsese, conform mărturiilor, un schelet ambulant. În cei 12 ani de detenţie, nu s-a culcat niciodată sătul.

Cea mai mare parte din perioada detenţiei a petrecut-o la munca silnică în mina de plumb de la Baia-Sprie, de unde a fost transferat la mina de la Cavnic. Apoi din nou Jilava, lagărul Stoeneşti, lagărul Strâmba, Gherla. La Stoeneşti, deţinuţilor slăbiţi şi bătrâni, care nu puteau sub nici o formă realiza norma, li se ordona să îşi dea pantalonii jos şi să se întindă pe burtă. Securiştii le puneau un cearşaf ud pe fese şi, în timp ce doi ţineau deţinutul de mâini, al treilea îl lovea peste fund cu pulanul.

În puşcărie l-a salvat un profesor care l-a învăţat engleza, iar la rândul lui i-a învăţat pe alţi deţinuţi. După eliberare, s-a dovedit că aşa îşi va câştiga pâinea. La 86 de ani traducea romanul „Time of Hope” de C.P. Snow, „*în primul rând, pentru mesajul din titlu - nu este fascinantă ideea unui timp al speranţei?*”[98]

Sfatul domnului profesor Ion Radu, fost deţinut politic, pentru cei tineri este să încerci din răsputeri, aici, pe pământ, să laşi în urmă ceva de care să nu-ţi fie ruşine, să poţi părăsi această viaţă liniştit şi mulţumit că ţi-ai făcut datoria de bun creştin.

---

[98] http://www.ziuanews.ro/dezvaluiri-investigatii/odiseea-lui-ion-radu-12-temni-e-politice-in-12-ani-105854.

***Ilie Lazăr*, un mare patriot din Maramureş**

Descendent a șapte familii de preoți, Ilie Lazăr, născut în comuna Giulești județul Maramureş, la 12 decembrie 1895, a organizat gărzile patriotice din zonă și a fost desemnat de semnatarii Declarației de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 să ducă documentul la București. De tânăr s-a remarcat ca mare patriot. Ca ofițer a înălțat drapelul românesc pe Primăria din Cernăuți.

Școala primară și primele clase de liceu le-a făcut la Sighet. Apoi, la Liceul din Lugoj, unde l-a avut coleg pe Traian Grozăvescu, mai târziu, prim solist al Operei din Viena. A absolvit facultatea de Drept de la Viena. De mic a fost urmărit de către autorităţile maghiare pentru că „dorea să agite pe români, ca să se răscoale ca în 1848”[99]. Ostașilor austro-ungari le-a cultivat sentimente patriotice și le-a însuflețit voința de redobândire a identității naționale.

Fiind reprezentantul circumscripției Șugatag, l-a însoțit și protejat pe drumul spre Alba-Iulia pe marele intelectual Gheorghe Pop de Băseşti. Însărcinat să ducă la București documentul Marii Uniri a fost primit de prim-ministrul Ionel Brătianu şi de generalul Prezan. După anul 1918, a organizat administraţia românească în judeţul Satu-Mare.

În 14 iulie 1947, a căzut, alături de alți fruntași ai PNȚ în cursa întinsă de poliția secretă a lui Teohari Georgescu, în celebrul caz rămas în istorie sub numele de „înscenarea de la Tămădău”[100]. Comuniștii au acuza conducerea PNȚ că dorește să fugă din țară, pe acest motiv au început lungi procese.

În „Dosarul Maniu”, pe 12 noiembrie 1947, Ilie Lazăr a fost condamnat la 12 ani de temniţă grea, pe motiv de „înaltă trădare” și obligat la plata a 50.000 de lei cheltuieli de judecată. 12 ani a stat închis, apoi i s-a strămutat pedeapsa pentru încă trei ani în lagărele de muncă din Culmea şi Periprava. A fost eliberat printre ultimii, pe 09 mai 1964, adică după 17 ani de închisoare politică.

---

[99] http://www.infootopeni.ro/prin-otopeni/orasul-otopeni.html?start=140.

[100] https://adevarul.ro/locale/alba-iulia/Inscenarea-tamadau-grosolania-folosita-comunisti-desfiintarea-pnT-arestarea-liderilor-taranisti-1_5616750ef5eaafab2c7169c6/index.html

S-a stins din viață la 81 de ani, la 6 noiembrie 1976. Bunul său prieten, Corneliu Coposu, n-a fost lăsat să participe la înmormântare. Securitatea se temea că se vor întrunui mai mulți fruntași țărăniști. Viitorul lider al PNȚCD i-a transmis o telegramă fiicei sale, prin care își exprima îndurerarea pentru dispariția unui „exemplu de loialitate."

Documentele despre urmărirea liberalului *Caius Petric* rămase încă secrete

Caius Petric a fost acuzat de crimă, de „uneltire împotriva regimului popular". A fost închis la 21 de ani, deţinut între 1949-1955, la Timişoara, apoi Piteşti, urmând după aceea ani de temniţă grea la Târgşor, Canal şi Aiud, de unde a fost eliberat. A fost coleg de temniţă cu Radu Gyr, cu Nicolae Mărgineanu (profesor universitar la Facultatea de Filosofie din Cluj), cu alţi mari luptători anti-comunişti. La Canal l-a cunoscut şi pe Radu Câmpeanu.

În 1977 a fost anchetat de Securitatea Reşița, mai exact, de col. David Ioan, care l-a anchetat şi pe scriitorul Paul Goma. Deşi a făcut demersuri să-şi vadă dosarul la CNSAS, fiica sa nu a primit documentele, fiind încă secretizate. În schimb, fiica sa a găsit la CNSAS mii de alte pagini de urmărire (din alte dosare).

Părinţii săi, Miron Petric şi Iconia Petric, preot şi învăţătoare, au suferit şi ei, fiind anchetaţi la rândul lor.

Alte mărturii din temniţa comunistă

Nicolae Chiselef s-a născut în 1929 la Constanţa şi a fost arestat în noiembrie 1950 când era student, în anul III la Facultatea de Chimie. Avea 21 de ani şi făcea parte din „*Mişcarea de Rezistenţă din România*"[101], alături luptători anticomunişti, de studenţi şi chiar şi de elevi. A fost condamnat la şase

[101] Un document german din Arhiva politică a Ministerului Federal de Externe din Bonn, din aprilie 1953, intitulat „Mişcarea de rezistenţă din România", precizează cauzele pentru care mişcarea de rezistenţă antisovietică şi anticomunistă s-a răspândit cu uşurinţă pe întregul cuprins al teritoriului României, după semnarea armistiţiului între România şi URSS, în septembrie 1944. Se apreciază că, în primul rând, opinia publică din România a fost întotdeauna anticomunistă. (https://www.art-emis.ro/istorie/2859-miscarea-de-rezistenta-din-romania-3.html)

ani de temniţă din care a ispăşit patru ani şi jumătate la Gherla. Îşi amintea cu groază cum Alexandru Popa (cunoscut şi ca Popa „Ţanu”), „marele tartor”, responsabil cu reeducarea din penitenciar, îi ducea la camerele de tortură numerele 99 şi 101, unde erau supuşi la suplicii îngrozitoare. Carcera şi „neagra” ajunseseră să fie ceva obişnuit. În toamna anului 1954, s-a îmbolnăvit de tuberculoză, dar nu a avut parte de niciun tratament medical. Spune că s-a vindecat prin rugăciune, pentru că speranţa nu şi-a pierdut-o niciodată.

A fost eliberat după şase ani, dar, din cauza dosarului, viaţa nu a fost uşoară nici după aceea. Era permanent urmărit, iar accesul la facultate l-a primit abia după ce o mătuşă de-a scriitorului Cezar Petrescu, Suzana Gâdea, a cerut o audienţă la ministrul educaţiei şi învăţământului. I s-a aprobat doar la „fără frecvenţă”. A lucrat la o fabrică de conserve unde a realizat o serie de invenţii şi a reuşit să-şi încheie şcoala.

Nicolae Chiselef avea vârstă de 87 de ani „când l-am intervievat”[102]. Era nemulţumit de faptul că toţi care au fost directori de penitenciare, care aveau retribuţii speciale, au ajuns să aibă după 1989 pensii foarte mari, spre deosebire de cei care au fost torturaţi de aceştia, adică de deţinuţii politici. Deşi nu a urmărit să obţină despăgubiri pentru nedreptăţile suferite, i-ar fi plăcut să trăiască vremea când vinovaţii sunt pedepsiţi. Fostul deţinut politic era de părere că revoluţionarii de azi nu trebuie răsplătiţi mai generos decât alţii, pentru că nu şi-au îndeplinit obiectivul: răsturnarea comunismului. Doar răniţii şi urmaşii victimelor ar fi trebuit să primească indemnizaţii compensatorii.

George Cuşa, la 91 de ani, spunea că trăieşte pentru a mărturisi suferinţele de la Gherla, Piteşti, Jilava şi Aiud. A fost condamnat la 21 de ani de închisoare, în timp ce era student la Litere în Bucureşti şi la Medicină, din care a fost încarcerat unsprezece ani şi trei luni pentru că nu a vrut să denunţe

[102] Interviu realizat de Marius Ghilezan, pentru ziarul România Liberă, şi postat pe 12.09. 2016 (actualizat) sub titlul „*Dreptate, pe priciul tehnocrat, ochii trişti vor să te vadă*” (https://romanialibera.ro/opinii/comentarii/dreptate--pe-priciul-tehnocrat--ochii-tristi-vor-sa-te-vada-427721)

activitatea anticomunistă din comuna sa natală. Între anii 1948-1953 şi anii 1958-1964 a fost întemniţat de două ori. A trecut prin două „reeducări," inclusiv cea de la Piteşti care îşi propusese masacrarea studenţimii române.

După ce a ieşit din închisoare în anul 1953 a vrut să-şi reia studiile, dar nu a fost lăsat. „*Cum îndrăzneşti să ceri să-ţi continui studiile când ai făcut o facultate burgheză,*" i s-a replicat.

În schimb, i s-a propus să devină informator. Însă i-a refuzat chiar în sediul Securităţii, deşi sora lui mai era încă în puşcărie. Soţia l-a sfătuit să nu cedeze şi să nu facă niciun compromis, pentru că ea îl va aştepta chiar dacă va fi închis a treia oară. După 1989 a aflat că pe urmele sale erau şaisprezece ofiţeri şi şaptesprezece informatori din satul său. Însă, niciunul din cei din urmă nu a scris ceva rău despre el.

Mirel Stănescu a mărturisit că la „*Capul Midia s-a mâncat carne de om*". A fost arestat la 16 ani pentru „*crima de ostilitate faţă de regimul democraţiei populare şi pentru acte pregătitoare de trecere a frontierei*." A fost anchetat trei luni, iar Judecătoria Constanţa l-a condamnat la trei ani de închisoare. A trecut prin închisorile de la Jilava, Ocnele Mari, Periprava (unde a cunoscut bătăile torţionarului Ion Ficior), Gherla.

La Cluj a cunoscut torturile torţionarului Liviu Borcea, fost locotenent major de Securitate, cu patru clase, pe care-l consideră „*un mare ticălos*".

Când a împlinit 18 ani, la Gherla, a cunoscut bestialitatea lui Petrache Goiciu, torţionarul care l-a zidit de viu pe unul dintre tineri. Era scos, alături de alţi deţinuţi, în curtea închisorii unde existau mai multe ţarcuri de lemn în formă de cerc, fiind obligat de gardieni să umble cu capul în jos ca să nu comunice unii cu alţii. A stat la izolare totală, într-un spaţiu care era de trei metri pătraţi cu apă pe jos, doar pentru că gardienii au găsit asupra sa un blacheu de la un bocanc. În timpul izolării, a primit mâncare o dată la trei zile. La Jilava, împreună cu ceilalţi deţinuţi, era pus să alerge pe culoarele stropite cu apă de gardiencele, care îi loveau la fel de crunt ca bărbaţii. „*Ce te uiţi, mă banditule,*

dacă nu iei bătaie nu eşti puşcăriaş?”, le spuneau gardiencele. La Ocnele Mari, împreună cu o serie de deţinuţi de etnie maghiară, a săpat cu o tinetă un tunel pentru a evada. Gardienii i-au descoperit şi i-au snopit în bătaie.

Mirel Stănescu confirmă că, din ceea ce a trăit pe propria piele, lagărele de muncă erau destinate exterminării fizice a opozanţilor regimului comunist.

> La lagărul de muncă silnică Periprava, a fost încarcerat pe un şlep împreună cu alţi cinci sute de deţinuţi. Erau puşi să taie stuful cu târpanele (o unealtă asemănătoare cu coasa, folosită la tăiatul stufului și al cânepii). Fiecare trebuia să adune douăzeci de baloţi de stuf. La un moment dat, Cocheci, unul dintre supraveghetori, l-a pus să taie stuful cu dinţii. Locurile de muncă erau la şapte-opt kilometri. Munceau zece-douăsprezece ore pe zi. Din cauză că a băut apă din Dunăre, s-a trezit cu o dizenterie cu sânge. La infirmerie, însă, singurul tratament era o sticlă de spirt[103].

A avut ocazia ca, după atâta timp, să vadă condamnarea la 20 de ani de închisoare a lui Ion Ficior, pentru torturarea a 107 deţinuţi la Periprava, proces la care a participat în calitate de martor al atrocităţilor torţionarului.

Mihail Giuran a povestit că la Gherla a văzut un „morman de morţi”. Acesta a fost, pentru regimul totalitar, un „bandit”, un „duşman al poporului”. Încarcerat din 1950 până în 1964, în închisorile comuniste Gherla, Aiud, Periprava, Craiova, Galaţi, și condamnat la muncă silnică pentru „uneltire împotriva orânduirii sociale”, a supravieţuit ororilor pentru a mărturisi şi a ajuta prin acte de caritate nou-născuţii din Slatina.

„Împotrivist din fire”, nu concepea ca cineva să-i facă o nedreptate, ba mai mult să-l facă informator. Avea 20 de ani când a fost condamnat cu „articolul cel mai grav, 209, uneltire împotriva orânduirii sociale” și trimis la închisoare. A stat în celulă cu poetul Radu Gyr la Aiud.

---

[103]https://adevarul.ro/locale/constanta/ultimul-martor-procesul-tortionarului-ion-ficior-mirel-stanescu-detinutii-bolnavi-erau-obligati-sa-si-faca-nevoile-ei-mars-munca-lagar-1_56fbd9735ab6550cb864cc4d/index.html

A trecut prin treisprezece închisori, dar cele mai groaznice au fost, conform mărturiilor sale, cele de la Aiud, Gherla şi Craiova. A îndurat bătăi, torturi, umilinţe. Odată, a stat mai multe zile închis într-o încăpere fără aerisire cu câteva sute de deţinuţi. A doua zi cei care nu au rezistat atmosferei asfixiante au fost duşi cu pătura în curtea închisorii. Atunci a văzut un morman de cadavre. El spune că foştii torţionari condamnaţi acum *„sunt domni la închisoare”* şi „*trăiesc în temniţe mai bine decât alţii în libertate*”[104].

Mihail Giuran a fost una dintre miile de victime ale lui Ion Ficior, când lucra la secţia grind a lagărului de muncă de la Periprava. „*Nici nu aveai curajul să ridici ochii la el, pentru că te bătea cu mare poftă. Era un criminal*”.

Fire rebelă, a fost băgat la „neagra” de nenumărate ori. Odată, în camera de izolare, unde era permanent semi-întuneric, Mihai Giuran a descoperit pe un perete un citat din Shakespeare, fapt ce i-a mângâiat sufletul: *Fii tare cât se poate, căci tot în zi sfârşeşte şi cea mai lungă noapte*!

Cu lacrimi în ochi, cu voce joasă, uneori abia şoptită, îşi amintea întoarcerea acasă, de Paşti: tatăl nu l-a recunoscut, iar mama vitregă i-a spus să plece. Intrase în puşcărie cu peste 90 de kg şi a ieşit ca un strigoi, cu ochii ieşiţi din orbite. După eliberare, Mihail Giuran a fost ajutat de un prieten englez să plece din ţară, în anii '70. Conform documentelor obţinute de el de la CNSAS, a fost urmărit de fosta Securitate, fiind suspectat de spionaj, informatorii susținând că era agent CIA, datorită contactelor sale cu un profesor american.

În 2002, Mihail Giuran a donat sute de volume în limba engleză Bibliotecii Judeţene „Ion Minulescu” din Slatina, pentru a ajuta la înfiinţarea unei secţii de limba engleză în cadrul acestei biblioteci publice, și mai multe incubatoare ale spitalului din Slatina[105] şi a ajutat copii nevoiaşi din Curtişoara.

---

[104] Reportaj, Agerpres, postat pe 02. 10. 2016 cu titlul: *Un octogenar din Slatina, persecutat de regimul comunist, ajută copiii aflați în dificultate* (https://www1.agerpres.ro/romania-colorata/2016/09/02/reportaj-un-octogenar-din-slatina-persecutat-de-regimul-comunist-ajuta-copiii-aflati-in-dificultate-09-04-36)

[105] http://www.marturisitorii.ro/2016/09/04/nobletea-unui-coleg-de-celula-cu-radu-gyr-mihai-giuran-si-a-donat-toata-agoniseala-pentru-salvarea-copiilor-prematuri-din-slatina-foto-video/

Paul Andreescu, supravieţuitorul de pe *Bacul morţii*,căruia i se datorează Monumentul de la Poarta Albă, actualul preşedinte al AFDPR-Constanţa, a fost arestat la 17 ani, 3 luni şi 18 zile. Era unul dintre iniţiatorii *Organizaţiei de Tineret Contrarevoluţionare*, cu principala misiune de a provoca tulburări, la fel ca în Ungaria, şi de a-i dezarma pe ostaşii şi ofiţerii sovietici.

Condamnat la cinci ani cu executare, a trecut prin cele mai cumplite locuri de exterminare. A muncit la stuf în Delta Dunării, la câţiva kilometri de graniţa cu URSS, fiind închis pe o barjă, cu alte sute de deţinuţi. Avea să afle mai târziu că a trecut şi el pe la Periprava.

A cunoscut frigul şi foametea. Târziu şi-a dat seama că supravieţuia unui lagăr de exterminare. „Oricare dintre paznicii noştri avea drept de viaţă şi de moarte asupra noastră", afirma acesta. Gardienii îi puneau să facă 25 de baloţi de stuf pe zi, ceea ce era peste puterea unor subnutriţi. „*Stuful era înalt şi des ca peria. Jos erau locuri îngheţate, dar şi smârcuri cu apă dezgheţată, în care intram cu picioarele. Spicele de stuf aveau promoroacă, toată cădea pe mantalele noastre, trebuia să ne luăm măsuri de precauţie, altfel nu rezistam nici 10 zile*".[106] Cine nu făcea norma primea 25 de ciomege peste fese.

Construcţia plutitoare pe care au supravieţuit au numit-o „bacul morţii". Lagărul era o îngrădire dreptunghiulară cu sârmă ghimpată, pe trei rânduri, la distanţă de un metru faţă de celălalt gard, pământul fiind arat pentru a nu se vedea nicio urmă umană. Pentru că românul face haz de necaz, Paul Andreescu îşi aminteşte cum la Gherla gardianul le-a ordonat să se încoloneze câte doi. Mereu rămânea unul singur. Apoi, a ordonat pe de „*trei*". Omul era disperat. A mai încercat, „*pe de patru*". Tot nu ieşea. A încercat unul dintre deţinuţi să-i explice că brigada lor e fără soţ: „*Bandit, când vorbeşti cu mine să taci!*".

Pentru Paul Andreescu au urmat şi alte închisori: Jilava, Gherla, unde a cunoscut şi el bătăile lui Goiciu. S-a reîntors la Strâmba, tot în Dobrogea, într-un lagăr de muncă din Insula Mare a Brăilei.

[106]Paul Andreescu, *Culorile suferinţei*, Vol .I, Ed. Stef, Iaşi, 2013, p.28

În temniţă, torturile începeau dimineaţa la 5 şi se terminau seara, la 10 când, în sfârşit, deţinuţilor li se permitea să se întindă în pat. Cine era prins stând întins înainte de această oră, era bătut crunt, iar tehnicile de tortură erau studiate de medici, astfel încât să nu ucidă instant şi să nu ducă la sângerarea trupului, declară Paul Andreescu, una dintre puţinele victime care a fost despăgubită de stat pentru anii de chinuri, înfometare şi privaţiuni de libertate.

Pe ascuns, deţinuţii ţineau prelegeri în celule şi învăţau unul de la altul limbi străine, istoria literaturii, artă sau matematică. Se juca şi şah. Tabla era făcută dintr-o bucată de cârpă iar piesele, din raţia zilnică din pâine. Toate aceste amintiri ascunse în sertarele trecutului au fost aşternute de Paul Andreescu pe hârtie în cartea intitulată *Culorile suferinţei.*

După cinci ani de lagăr, în 1962, Paul Andreescu a fost trimis la Rubla, într-un sat de deportaţi, unde l-a întâlnit şi pe Corneliu Coposu. A stat acolo doi ani, cu domiciliu forţat. A trebuit să-şi ia viaţa de la capăt.

În timpul interviului era nemulţumit că foştii deţinuţi politici nu sunt recompensaţi aşa cum prevăd normele juridice. „Mi-am chinuit tinereţea pentru a ajunge într-un sistem care respectă legea, dar legea nu e aplicabilă oricui”, a spus preşedintele AFDPR, filiala Constanţa, Paul Andreescu.

S-a declarat mulţumit că la Poarta Albă a reuşit să ridice un monument dedicat victimelor de la Canal.

Printre cei care au suferit în temniţele comuniste se numără numeroşi preoţi, ortodocşi, greco-catolici, luterani, neoprotestanţi. Comunismul a însemnat distrugerea individului ca persoană şi distrugerea ideii de om creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Era nevoie de un „om nou”, un robot care să se plieze pe sistemul comunist, o fiinţă fără identitate, fără opinii sau idealuri, bun doar de pus la muncă.

Transilvăneanul Moyses Márton şi-a dat foc la fel ca Jan Palach[107]. S-a născut pe 20 aprilie 1941, la Sfântu Gheorghe, unde tatăl său Moyses Frigyes era funcţionar, iar mama sa, Péterfi Piroska, casnică. Împreună cu alţi prieteni a trecut clandestin graniţa de vest pentru a se alătura rezistenţei maghiare împotriva ocupantului sovietic.

A terminat şcoala primară în Aita Mare, satul natal al mamei, studiile liceale le-a finalizat la Baraolt, iar în 1959 a susţinut examenul de bacalaureat la Gimnaziul Bolyai Farkas din Târgu Mureş. Timp de un an a lucrat în calitate de muncitor la Fabrica de textile Gheorghe Doja din Sfântu Gheorghe.

În perioada octombrie-noiembrie 1956, şi-a manifestat public susţinerea faţă de revoluţia maghiară şi lupta pentru liberate, prin scris. De mic a scris poezii, iar în 1960 şi-a început studiile în cadrul Universităţii Babeş-Bolyai, Facultatea de Filozofie, secţia Limbă şi literatură maghiară. A fost revoltat de excesele regimului stalinist şi a protestat împotriva abuzurilor dictaturii.

În noiembrie 1956, în urma ocupării Ungariei de către sovietici, Moyses Márton împreună cu trei colegi de liceu din Baraolt (Bíró Benjamin, Józsa Árpád Csaba şi Kovács János), s-a hotărât să treacă fraudulos graniţa româno-maghiară, pentru a se alătura tinerilor budapestani care au transformat lupta pentru libertate în revoluţie. Au călătorit cu trenul până la Oradea şi de acolo la Curtuişeni, unde în noaptea de 12 spre 13 noiembrie 1956 s-au împărţit în două grupuri. Bíró Benjamin şi Józsa Árpád Csaba au reuşit să treacă graniţa, în timp ce Moyses Márton şi Kovács János s-au pierdut şi s-au întors acasă. Bíró şi Józsa au fost găzduiţi de familii din Debrecen, dar cu ajutorul Securităţii nou reformate–AVH, (Autoritatea pentru Securitatea Statului 1948-1956) i-a identificat şi, pe 15 martie 1957, i-a predat autorităţilor române din Oradea, iar

[107] Pe 16 ianuarie 1969, Jan Palach, student, a turnat benzină pe hainele sale în piața principală din Praga, și s-a ars grav. El s-a opus, prin acest gest, intrării trupelor sovietice în Praga și dictaturii comuniste.

Tribunalul Militar i-a condamnat la câte trei ani de închisoare pentru trecere frauduloasă a frontierei.

În 22 noiembrie 1960, Securitatea l-a arestat. Tribunalul Militar Cluj l-a condamnat în primă instanţă la şapte ani de închisoare, interzicerea drepturilor şi confiscarea întregii averi. În urma apelului, aceeaşi instanţă l-a condamnat la executarea a doi ani de închisoare politică, de unde s-a eliberat pe 22 noiembrie 1962 după executarea integrală a pedepsei.

După eliberare nu a putut să-şi continue studiile universitare, lucrând ca zilier sub supravegherea poliţiei în cadrul Cooperativei Agricole Aita Mare. În vederea absolvirii liceului de matematică la seral şi-a căutat un loc de muncă la stat, însă încercările sale au eşuat.

Încă din tinereţe s-a remarcat ca un talent deosebit în culegerea folclorului, în formularea de concepte sociale şi politice, matematice, fizico-atomice, dar a dovedit şi un interes deosebit faţă de alte invenţii. Le-a trimis diferitelor instituţii, redacţiilor române sau sovietice, dar au fost fie ignorate, fie tratate cu superficialitate. În februarie 1970, şi-a găsit loc de muncă la stat în cadrul Fabricii de cărămidă din Braşov, însă din motive necunoscute până în ziua de azi, pe 13 februarie 1970, în faţa sediului partidului din Braşov, s-a stropit cu benzină şi şi-a dat foc. Din scrisoarea de adio găsită ulterior se înţelege că gestul extrem era un act de revoltă faţă de neputinţa/indiferenţa organelor partidului comunist faţă de abuzurile Securităţii. Pe 15 martie 1970, a decedat datorită rănilor provocate de arsuri.

Amintirea sa este păstrată prin amplasarea: pe casa natală a unei plăci comemorative semi-relief, a unui grup statuar în curtea Liceului Szabó Dávid din Baraolt, înfăţişându-i pe cei patru „evadaţi”, respectiv a unui monument comun dedicat lui şi altor persoane care şi-au dat foc în 1969: cehul Jan Palach şi budapestanul Bauer Sándor.

Cicerone Ioniţoiu, un mărturisitor al calvarului comunist

„*Tranzacţii nu fac cu mişelia*" a fost crezul lui Cicerone Ioniţoiu în închisorile comuniste, care considera că „*Un neam care nu ţine cont de trecut şi-l uită, încet-încet, dispare.*"

> Am făcut totul pentru a argumenta genocidul la care a fost supus poporul român de către regimul comunist.
>
> Uităm prea uşor că noi am fost ocupaţi de sovietici până în 1958. Poporul român n-a vrut comunismul.
>
> Eram plin de sânge, mă băteau ăia de la NKVD şi eu îmi spuneam că va trece şi că n-o să închid ochii până nu spun tot ce am trăit, până nu spun tot ce s-a întâmplat în România. Mă juca Nikolski în picioare şi striga: „Vă facem noi istoria, să n-o mai schimbe nimeni!". Eu, în gând, ziceam că voi scăpa şi voi spune adevărul... La NKVD (ulterior KGB), m-a bătut căpitanul Petrov. M-a jucat în picioare până am rămas o masă de carne însângerată şi inconştientă... Cel mai greu mi-a fost la NKVD.[108]
>
> Când l-am cunoscut prima oară pe domnul Cicerone Ioniţoiu nu mai ştiu. L-am cunoscut parcă dintotdeauna. Aerul său blând şi paşnic, asezonat veşnic cu un zâmbet, nu se schimba nici în pragul celor mai aprinse dispute. Aş spune acum, când încă nu realizez că nu o să îl mai pot vedea, că a avut ceea ce, de multe ori, foştii deţinuţi politici numesc puterea de a ierta şi datoria de a nu uita. La el nu au fost doar simple cuvinte. Domnul Ioniţoiu a renunţat poate cu greu la dorinţa de a-i vedea pedepsiţi de Justiţie pe aceia care au distrus nu numai tinereţea sa, ci şi destinul unei întregi generaţii şi, în cele din urmă, trecutul şi viitorul unei naţiuni. În 2008, citindu-i în manuscris memoriile, pe care am avut marea onoare de a le prefaţa, mi-am dat seama că istoria nu este doar interpretarea corectă şi onestă a trecutului, ci tocmai puterea de a face un salt - o desprindere de sine. Am intitulat atunci acele rânduri <<Spovedania unui neînvins>>, parafrazând în oglindă cartea lui Panait Istrati. Acum,

[108] citate din: Cicerone Ioniţiu, *Genocidul din România - Repere în procesul comunismului*, Apologeticum, 2006 ediție electronică (www.procesulcomunismului.com)

memoriile sale au de-a dreptul o valoare testamentară", relatează istoricul Marius Oprea. [109]

Cicerone Ioniţoiu a fost unul dintre cei mai cunoscuţi supravieţuitori ai Gulagului românesc. S-a născut în anul 1924 la Craiova, iar în 1943 a devenit student al Facultăţii de Istorie a Universităţii Bucureşti. Prima dată a fost arestat în 1945, la vârsta de 21 de ani. A fost condamnat pentru că a făcut parte din conducerea Tineretului Universitar Naţional Ţărănesc (TUNŢ) a Partidului Naţional Ţărănesc, fiind unul dintre liderii acestei organizaţii din Bucureşti.

Cicerone Ioniţoiu a ales acest partid după ce a fost puternic impresionat de personalitatea şi de un discurs al lui Iuliu Maniu. Apoi a început calvarul, fiind arestat, anchetat, eliberat, şi apoi din nou arestat de câteva ori până în 1964. În cei peste 10 ani de temniţă grea, a trecut prin închisorile Văcăreşti, Peninsula (Valea Neagră), Poarta Albă, Jilava, Oradea, Aiud. După zece ani de neacceptare a abuzurilor din temniţele şi lagărele regimului comunist, Cicerone Ioniţoiu a ieşit decis să istorisească adevărul despre genocidul la care au fost supuşi românii.

Cicerone Ioniţoiu este printre cei mai de seamă autori care a descris temniţele române sub teroarea comunistă. După ce a ajuns la Paris, în 1979 (la intervenţia personală a Majestății Sale Regele Mihai I pe lângă autorităţile occidentale, precum şi a Preşedintelui Franţei,Valéry Giscard d'Estaing, direct la Nicolae Ceauşescu), Ioniţoiu a scris şi a publicat cărţi valoroase despre ce s-a întâmplat în România comunistă: „Morminte fără cruce", în trei volume, „Cartea neagră a României", „Persecuţia Bisericii din România", „Rezistenţa armată împotriva comunismului", 10 volume sub titlul „Victimele terorii comuniste", iar ulterior „Din ţara sârmelor ghimpate".[110]

---

[109] Marius Oprea, *Testamentul unui neinvins*, Observator Cultural, 29.01.2014

[110]http://epochtimes-romania.com/news/cicerone-ioanitoiu-cutremuratoare-dezvaluiri-din-temnitele-comuniste---211322

În Franţa, contribuie din plin la reorganizarea PNŢ în exil, al cărui secretar general va fi timp de mai mulţi ani până în 1990. Păstrează o permanentă comunicare cu marele său prieten rămas în ţară, Corneliu Coposu**.** Alături de alţi români patrioţi aflaţi în exil are o activitate susţinută în cadrul asociaţiei „La Maison Roumaine" de la Paris, de afirmare a adevăratelor valori naţionale. Editează, timp de câţiva ani, cu modestele resurse financiare proprii, un ziar românesc „Lupta Română", care ajunge obiect de studiu în birourile Securităţii din România. După 22 decembrie 1989, a venit în ţară cu primul avion, aducând diverse ajutoare colectate în Franţa, precum şi o importantă contribuţie financiară, care ajută la achitarea taxei de reînscriere a PNŢ ca partid politic (aproximativ 100.000 lei în ianuarie 1990).

Atât în închisoare, cât şi după ce a plecat din ţară, nu a renunţat să-şi ajute colegii de suferinţă şi să facă cunoscute fapte şi oameni care au făcut cinste unei generaţii lovite crunt. Cicerone Ioniţoiu a adunat date şi documente despre 150.000 de deţinuţi din România stalinistă, pentru fiecare victimă existând o probă a suferinţelor îndurate. *„Am făcut totul pentru a argumenta genocidul la care a fost supus poporul român de către regimul comunist",* spunea fostul deţinut politic naţional-ţărănist. În operele document despre Gulagul românesc sunt înfăţişate pagini cutremurătoare despre suferinţă, tortură, trădare, însă şi despre iubire, răbdare, solidaritate şi curaj.

Alături de mulţi deţinuţi politici care au luptat şi suferit în vremurile acelea de restrişte, a încercat să se opună şi a crezut în democraţie, în valorile sale, opozante regimului comunist.

„Copiilor" din România şi din întreaga lume, care ar putea crede că poate exista un comunism cu faţă umană, Cicerone Ioniţoiu le-ar spune aşa: „*Comunismul e cel mai criminal regim, ei tovarăşii de drum şi-i omoară, îi*

mănâncă. Nu există încredere între doi membri de partid, unul pe altul se sapă.”[111]

A încetat din viaţă la 26 ianuarie 2014, după o îndelungată suferinţă, la puţină vreme după plecarea camaradului său de viaţă şi de crezuri româneşti – Remus Radina. Este înmormântat la Paris.

Octav Bjoza – luptător până la moarte pentru cauza deţinuţilor politici

Dincolo de liberali, ţărănişti sau legionari, există o categorie aparte de foşti deţinuţi politici, condamnaţi pentru că au refuzat să se închine unui regim, declarat târziu, criminal şi ilegitim. Istoria lui Octav Bjoza, preşedintele de astăzi al Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici, începe în anii liceului, când, însufleţit de revolta studenţilor anticomunişti din Budapesta, a decis să transforme un cenaclu literar într-o organizaţie de luptă împotriva sistemului. Aşa se face că în 1956, la doar 19 ani, Octav Bjoza, student la Facultatea de Geografie-Geologie din cadrul Universităţii „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi, a simţit pe pielea sa forţa regimului totalitar în beciurile Securităţii din Iaşi, Bucureşti şi Braşov. În loc de examene, a trecut prin interogatorii violente, iar profesorii universitari i-au fost înlocuiţi cu torţionari.

Organizaţia „*Garda Tineretului Român*”, înfiinţată împreună cu alţi paisprezece elevi, pornită dintr-un cerc literar al şaguniştilor, a avut ca scop lupta împotriva puterii comuniste. Aveau chiar şi un jurământ, un crez al mişcării anticomuniste.

> Subsemnatul, în faţa poporului meu cotropit de ruşi, jur să-mi închin întreaga activitate şi voinţă pentru eliberarea poporului meu de sub ocupaţie rusească, pentru triumful adevărului şi al libertăţii şi redarea demnităţii naţionale poporului român. Pentru a realiza acest scop nobil, nu voi precupeţi

[111]http://epochtimes-romania.com/news/cicerone-ioanitoiu-cutremuratoare-dezvaluiri-din-temnitele-comuniste---211322

niciun efort şi la nevoie îmi voi sacrifica chiar şi viaţa. Dumnezeu să ne ajute.[112]

Cei cincisprezece şi-au spus *Garda Tineretului Român*, însă mişcarea lor nu avea nicio legătură cu Garda de Fier. Tinerii membri ai organizaţiei, majoritatea studenţi, au fost arestaţi pe 25 iunie 1958. *Inculpatul, împreună cu alţi 14 inculpaţi s-au constituit şi au activat în cadrul organizaţiei subversive Garda Tineretului Român din Braşov, care avea drept scop înlăturarea pe calea violenţei a regimului democrat popular din ţara noastră,* scria în decizia de încătuşare a studentului Octav Bjoza. La Securitatea din Bucureşti a fost anchetat de căpitanul Gheorghe Enoiu, pentru ca mai apoi să fie transferat în arestul Securităţii din Braşov, unde i-a avut anchetatori pe maiorul Stelian Alexandrescu şi locotenentul major Traian Urzică.

Procesul membrilor *Gărzii Tineretului Român* a fost primul mare dosar politic al perioadei, după celebrul proces al studenţilor de la Timişoara. Însă dacă tinerii conduşi de Teodor Stanca în octombrie 1956 au primit condamnări de 7-8 ani de puşcărie, la momentul sentinţei lui Octav Bjoza, statul înăsprise deja pedepsele. Iar prin Decretul nr. 318/1958 pentru modificarea Codului penal şi a Codului de procedură penală, pedepsele pentru infracţiuni contra regimului erau dublate sau chiar triplate. Astfel, se explică de ce completul de judecată, după un proces care a durat de la 7.00 la 23.00, a stabilit ca tinerii de 17-19 ani să primească în total 232 de ani de muncă silnică şi 150 de ani de degradare din drepturile civice.

Şi aşa a început calvarul tânărului student. Acum, Octav Bjoza spune că în închisorile comuniste a uitat să plângă. Ultimele lacrimi vărsate pe care şi le aminteşte au fost în anul în care iubita sa împlinea 20 de ani.

Octav Bjoza spune că a avut două surse de putere în faţa ororilor din închisoare, gândul la iubita lui şi credinţa în Dumnezeu[113]. S-a agăţat de ambele,

[112] http://www.gazetademaramures.ro/eroii-rezistentei-anticomuniste-garda-tineretului-roman-7373

cu toată puterea pe care un tânăr atletic, ajuns prin înfometare la doar 50 de kilograme, o mai avea. Bătăile crunte din puşcăriile comuniste depăşesc orice imaginaţie prin violenţa şi inventivitatea macabră a gardienilor. Loviturile administrate de „celebrul" torţionar Constantin Istrate cu greu pot fi uitate. Octav Bjoza spune că o bătaie cu ciocanul la tălpi l-a făcut să meargă târâş timp de patruzeci de zile. Nici măcar torţionarului nu i-a fost uşor să lovească puternic, cu acel ciocan de lemn, un trup care nu răspundea la durere.

> Te punea pe burtă, iar el se dădea în spate şi cu ciocanul cu care bătea în gratii îţi dădea peste picioare. Nu era un ciocan metalic, era un cilindru de stejar lung de vreo douăzeci de centimetri, cu un diametru de 12–15 cm şi o coadă de un metru de salcâm, ca să nu se rupă. Se dădea înapoi şi te lovea. De regulă ţi se administrau cinci, zece lovituri. Mie mi-a tras douăzeci şi cinci de lovituri. Curgea apa pe el. După primele lovituri, erai ca şi anesteziat. Trupul se contracta şi aveam senzaţia că mă ridicam de la pardoseală în aer şi parcă aveam o fracţiune de secundă de levitaţie. Patruzeci de zile nu am putut să pun picioarele pe pardoseală, a trebuit să merg în genunchi şi în mâini.

În cele paisprezece temniţe comuniste, Octav Bjoza i-a întâlnit pe mulţi dintre torţionarii deveniţi cunoscuţi după 1989. Ioan Ficior, de exemplu, fostul comandant al lagărului de muncă de la Periprava.

Octav Bjoza, care declară că „nu a avut plăcerea" să fie lovit de Ioan Ficior, a fost martorul unor scene de o cruzime greu de imaginat. Obligaţi să planteze ceapă pe câmpurile de la Periprava, câţiva deţinuţi, printre care şi Octav Bjoza, şi-au umplut buzunarele cu arpagic ca să le ducă şi celor bolnavi, însă i-a surprins un gardian. Însuşi comandatul lagărului, Ioan Ficior, a vrut să le ofere o lecţie, aşa că au fost obligaţi să mănânce, fiecare, câte un kilogram şi jumătate de arpagic. Doar el şi un alt coleg deţinut au reuşit să îndeplinească ordinul gardianului, cel de-al treilea nu a reuşit. Ioan Ficior l-a lovit cu pumnul

---

[113] https://www.hotnews.ro/stiri-cultura-6851498-interviu-bjoza-octav-presedinte-afdpr-spus-unui-parlamentar-voi-sunt-demnitatile-dar-noi-demnitatea.htm

în tâmplă, iar apoi, după ce a leşinat, a început să îl calce cu cizmele pe cap până când, îşi aminteşte Octav Bjoza, nici ochii, nici nasul nu i se mai distingeau pe chip. Capul deţinutului era doar o bila neagră, plină de sânge.

Octav Bjoza îşi aminteşte că pentru gardienii de la Periprava sau din orice alte temniţe comuniste, orice gest, cuvânt sau atitudine putea fi un pretext suficient pentru o bătaie la limita inconştienţei.

În 1962, când lucra la îndiguirea Bălţii Brăilei, gardienii inventaseră un sistem prin care încercau să-i întoarcă pe unii deţinuţi împotriva altora. Echipele de patruzeci şi unu de deţinuţi aveau un *brigadier*, ales dintre cei dispuşi să colaboreze cu regimul. *Îl alegeau pe cel mai ticălos* dintre ei[114], iar la finalul zilei, în poarta închisorii, gardienii aflau de la brigadier cine nu a reuşit să îşi îndeplinească norma de muncă. Pentru cei mai în vârstă, bolnavi şi înfometaţi, normele de muncă, impuse de conducerea închisorii erau de multe ori imposibil de realizat. Însă gardienii le aplicau, fără să ţină cont de nicio justificare, pedeapsa stabilită. În poarta închisorii, de faţă cu toţi ceilalţi deţinuţi, cei indicaţi de brigadier erau bătuţi până îşi pierdeau cunoştinţa. Se întâmpla de multe ori ca cei tineri să-i salveze pe cei mai în vârstă de la bătăile zilnice. „*Noi, cei mai tineri, acceptam să spunem că munca noastră de peste zi a fost a bătrânilor şi a bolnavilor şi rămâneam noi să fim bătuţi*”, spune Octav Bjoza.

Calvarul a continuat până pe 23 iunie 1962, când, după anii de la Codlea, Gherla, Galaţi, Brăila, Văcăreşti şi Jilava, din lagărele de muncă din Balta Brăilei de la Strâmba, Stoieneşti şi Salcia, din Delta Dunării, la Bacul „4” şi Periprava – Secţia Grindu, Octav Bjoza era eliberat. După eliberare, Octav Bjoza şi-a îndeplinit o promisiune nespusă faţă de colegii săi din temniţe. A mers în fiecare colţ al ţării, acolo unde memorase adresele celor alături de care a fost închis, a vorbit cu familiile lor şi le-a spus de ce medicamente au nevoie foştii lui colegi de închisoare. Multora le-a salvat astfel viaţa.

---

[114] https://www.hotnews.ro/stiri-cultura-6851498-interviu-bjoza-octav-presedinte-afdpr-spus-unui-parlamentar-voi-sunt-demnitatile-dar-noi-demnitatea.htm

Nici comuniştii şi nici grelele încercări ale sorții nu i-au înfrânt spiritul anticomunist lui Octav Bjoza. A crezut în două persoane: Corneliu Coposu şi Constantin Ticu Dumitrescu. Pe primul l-a susţinut până la capăt, acceptând să se înscrie în Partidul Naţional Ţărănesc Creştin şi Democrat. Alături de cel de-al doilea a înfiinţat Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici, al cărui preşedinte a fost ales după moartea lui Ticu Dumitrescu.

De atunci, a străbătut întreaga ţară, a vizitat fiecare comună în care memoria sa enciclopedică păstrase amintirea unui coleg deţinut. A înfiinţat chiar şi un muzeu al perioadei petrecute după gratii, acasă, în Braşov.

S-a luptat pentru fiecare coleg de suferinţă, individual şi pentru foştii deţinuţi, în general. A văzut trecând deceniile de nepăsare ale diferitelor puteri, până când, abia după 26 de ani de la căderea comunismului, în memoria foştilor deţinuţi politici s-a ridicat un monument, pe locul fostei statui a lui V. I. Lenin din Bucureşti.

Teodor Stanca, liderul mişcării studenţeşti din Timişoara

Teodor Stanca s-a născut în 1933, în comuna Coroi, jud. Arad. Ca student la Politehnica din Timişoara, a fost liderul mişcărilor studenţeşti din octombrie 1956. Arestat în 30 octombrie 1956 şi condamnat la 8 ani închisoare pentru „agitaţie publică”, a trecut prin închisorile Timişoara, Gherla, coloniile de muncă Salcia, Giurgeni şi Periprava, fiind eliberat în 03 februarie 1963, în urma unui decret de graţiere.

După 1989, a fost membru în Parlamentul României şi secretar de stat din partea PNŢCD în Guvernul instalat în 1996, dar şi lider marcant al Asociatei Foştilor Deţinuţi Politici.

Regretul lui Teodor Stanca este că nu s-a dorit niciodată, după Revoluţia din 1989, ca cei care au participat la crimele comunismului să fie judecaţi.

> Acum, 26 de ani mai târziu, prea puţini torţionari mai sunt în viaţă. I-am avut la dispoziţie, după Revoluţie, pe toţi cei care au contribuit la crimele comunismului. În perioada de după Revoluţie, aproape toţi directorii de închisori, de la Gherla, Aiud, Râmnicu Sărat, Sighet erau încă în viaţă. Şi în mod firesc trebuiau fi aduşi măcar în atenţia publică, dacă nu şi în faţa justiţiei. Ei au fost menajaţi, pentru că după Revoluţie a venit un regim care i-a protejat.[115]

George Cucu – un highjacker

George Cucu avea 83 de ani în momentul interviului. Trăieşte în Statele Unite ale Americii. Modul în care a reuşit să plece e demn de filme de acţiune. S-a născut la Bucureşti, dar a copilărit la Chiajna. A rămas orfan de la vârsta de zece ani. A absolvit Şcoala Militară, specialitatea aviaţie. Când a terminat studiile a fost repartizat la Aeroportul Otopeni, având meseria de pilot.

La 21 de ani a intrat în conflict cu autorităţile aeronautice. La acea vreme, aeroporturile din România, aflate sub ocupaţie sovietică, aveau consilieri ruşi. După incident, împreună cu alţi patru prieteni, a plecat cu un avion din baza militară spre Iugoslavia.

„*Am fost un highjacker" (pirat al aerului),*" mărturisea raportorilor. Însă, avioanele sovietice i-au doborât, prin apropierea comunei Balş. El a supravieţuit, cu picioarele rupte. L-au arestat pentru „*a scoate spionul din el*". Nu au reuşit să obţină nicio informaţie. L-au judecat şi l-au condamnat la muncă silnică pe viaţă pentru infracţiunea de „înaltă trădare în favoarea imperialiştilor anglo-americani şi a lacheilor titoişti".

La Gherla i-a stat alături părintelui Ioan de la Vladimireşti, ctitor al mănăstirii de la Recea. Acesta a fost arestat pentru că a spovedit partizani din grupul lui Toma Arnăuţoiu din Munţii Făgăraşului. Justiţia comunistă l-a

[115] https://www.rfi.ro/presa-romaneasca-69821-adevarul-securistii-dorm-linistiti-cu-toate-crimele-la-care-au-fost-partasi

condamnat pentru vina de a nu fi denunţat locul în care se aflau cei din rezistenţa din munţi.

A trecut prin multe în anii de detenţie, dar îşi aminteşte un episod extrem de dureros, când primise misiunea, din partea colegilor de celulă, să supravegheze vizeta din uşa de tablă pentru ca părintele să poată oficia liturghia. Pentru că l-au prins în acţiune, a primit ca pedeapsă şaptezeci de lovituri. Bolnav de pneumonie, s-a vindecat mai mult cu ajutorul lui Dumnezeu.

A fost deţinut în aproape toate marile închisori. A executat zece ani şi trei luni. A beneficiat de decretul de amnistie al guvernului Gheorghe Gheorghiu Dej, la 4 august 1964, fiind unul dintre ultimii deţinuţi eliberaţi.

După ce a ieşit din închisoare, în 1966, s-a căsătorit cu Viorica, care i-a dăruit o fată şi un băiat. Singurul lui gând a fost însă să-şi ia familia şi să emigreze în America. Aşa că a depus mai multe cereri de emigrare la Ambasada SUA şi i-a trimis o scrisoare preşedintelui american Jimmy Carter prin poşta română. După două luni, s-a trezit acasă cu un individ de la Serviciul Paşapoarte cu „formularele mari" care i-a spus sec *„puteţi emigra!*". Au plecat doar cu o plapumă şi patru perne. La Viena au aşteptat opt luni documentele de emigrare.

Avocatul Mişu Benvenisti nu şi-a mai găsit dreptatea

Mişu Benvenisti, la 18 ani, ca elev de liceu, s-a înscris în 1918, în organizaţia sionistă Hatalmid. Ca student, a devenit membru al organizaţiei studenţilor sionişti Hasmonea. Din 1922, a devenit preşedintele Asociaţiei Tineretului Sionist din România. În 1936 a ajuns vicepreşedinte al Partidului Evreiesc. În anii războiului a colaborat cu centrala Evreilor. În 1941, arestat pentru că a luptat pentru eliberarea evreilor din lagăre. A fost eliberat datorită eforturilor conjugate ale dr. Fielderman şi ale ambasadorului Elveţiei, De Weck.

În anii de după abdicarea Regelui, Securitatea l-a supus la grele anchete, acuzându-l că în calitate de preşedinte al organizaţiei sioniste a colaborat cu regimul Antonescu cu privire la zisul împrumut acordat de guvern populaţiei

evreieşti în perioada 1941-1943. *Nu am întreprins, nici personal, nici în numele organizaţiei sioniste, niciun fel de acţiuni care ar fi fost favorabile regimului antonescian*, ar fi spus el franc anchetatorilor.

Anchetatorii de la Securitate încercau să exploateze disensiunile dintre conducătorii sionişti, dintre Zissu şi Benvenişti, dintre Zissu şi Cohen, dintre Cohen şi Benvenişti. Totul a început în 19 septembrie 1950, când conducătorii organizaţiilor sioniste au fost chemaţi de către Teohari Georgescu şi adjunctul acestuia, Marin Jianu, pentru a fi anunţaţi că organizaţiile sioniste au fost interzise de către regimul comunist.

În ianuarie 1952 i se cere să semneze un document prin care să menţioneze că nu a fost obligat prin tortură să declare anumite lucruri. Mişu Benvenisti a murit în 1977.

Abraham Leiba Zissu, deţinut sub două dictaturi

Personalitate polivalentă[116](militant sionist, om de afaceri, finanţator cultural, jurnalist, scriitor), Abraham Leiba Zissu a marcat prin activitatea sa istoria evreilor din România. A fost un doctrinar intransigent, care a deranjat atât „dreapta legionară", cât şi „stânga comunistă". A scris mai multe cărţi.

Prin activitatea sionistă şi controversele cu guvernarea Antonescu, a fost un „obiectiv" constant al Siguranţei, mai întâi şi apoi al securităţii, pentru a-l supraveghea şi reţine. I s-a pus anatema de „simpatizant comunist." Culmea, acuzaţia de simpatii comuniste nu l-a ajutat după instaurarea regimului de ocupaţie. A avut mai mereu o atitudine anti-stalinistă, criticând marxismul din perspectivă religioasă.

Comuniştii au pus la cale "Procesul sioniştilor," mulţi lideri fiind acuzaţi de spionaj pentru o putere străină. Evreii erau văzuţi drept cosmopoliţi de către

[116] https://www.encyclopedia.com/religion/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/zissu-abraham-leib

autorităţile comuniste. De multe ori, evreii erau trataţi la fel cu legionarii prin închisori, susţin surse din comunitatea evreiască.

La intervenţia lui conducătorului URSS Nikita Hruşciov, A.L Zissu a fost eliberat din „puşcăria” numită România şi lăsat să plece în Israel, unde a şi murit rapid, pe 6 septembrie 1956.

Capitolul 4. CADRUL LEGAL

4.1. Decretul-lege nr. 118 din 30 martie 1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare

Prin apariţia Decretului-Lege nr. 118/1990, legiuitorul a urmărit să stabilească anumite reglementări cu caracter reparatoriu pentru persoanele care au suferit atât din punct de vedere social, cât şi moral şi material, ca urmare a persecuţiilor politice la care au fost supuşi de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 martie 1945.

Alături de persoanele care au suferit în mod direct, au avut de suferit şi urmaşii acestora şi/sau soţul/soţia acestora, prin extinderea efectelor asupra lor.

Legiuitorul român a acordat atenţie acestei categorii speciale de persoane, prin instituirea unor dispoziţii legale care să stabilească acordarea unor drepturi şi beneficii echitabile pentru suferinţele cauzate, așa cum s-a precizat în expunerea de motive, decretul-lege suferind, de-a lungul timpului, numeroase modificări, completări şi republicări, astfel :

- Republicat în temeiul art. II din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 59/2008 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 366 din 13 mai 2008, aprobată prin Legea nr. 271/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 768 din 14 noiembrie 2008, dându-se textelor o nouă numerotare.
- Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie

1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri a mai fost republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 118 din 18 martie 1998, iar ulterior a mai fost modificat şi completat prin:

- Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 9/1999 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 70 din 22 februarie 1999, aprobată cu completări prin Legea nr. 18/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 106 din 10 martie 2000;
- Ordonanţa Guvernului nr. 73/1999 privind impozitul pe venit, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 419 din 31 august 1999, respinsă prin Legea nr. 206/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 275 din 24 aprilie 2002, abrogată prin Ordonanţa Guvernului nr. 7/2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 435 din 3 august 2001;
- Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 426 din 31 august 1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 553 din 8 noiembrie 2000;
- Ordonanţa Guvernului nr. 119/2000 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 425 din 1 septembrie 2000, respinsă prin Legea nr. 292/2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 309 din 11 iunie 2001;

- Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 173/2000 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 533 din 30 octombrie 2000, aprobată cu modificări prin Legea nr. 563/2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 688 din 30 octombrie 2001;
- Legea nr. 232/2006 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 508 din 13 iunie 2006;
- Legea nr. 349/2006 pentru completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 640 din 25 iulie 2006;
- Legea nr. 19/2007 pentru modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 33 din 17 ianuarie 2007;
- Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 6/2008 pentru modificarea şi completarea Legii recunoştinţei faţă de eroii-martiri şi luptătorii care au contribuit la victoria Revoluţiei române din decembrie 1989 nr. 341/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 15 februarie 1008, aprobată prin Legea nr. 184/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 362 din 29 mai 2009;
- Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 631 din 23 septembrie 2009;

- *) În anul 2013 indemnizaţiile prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990 se menţin în plată la nivelul acordat pentru luna decembrie 2012 (la 13-dec-2012 - *a se vedea referinţe de aplicare din Art. 10, litera A. din capitolul II din Ordonanţa de urgenţă nr. 84/2012*);
- *) În anul 2014 indemnizaţiile se menţin în plată la nivelul acordat pentru luna decembrie 2013. (la 15-nov-2013 - *a se vedea referinţe de aplicare din Art. 14, litera A. din capitolul I din Ordonanţa urgenţă nr. 103/2013*).

4.2. Principalele drepturi prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare

4.2.1. Principalele drepturi ale persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945*:*

Constituie vechime în muncă şi se ia în considerare la stabilirea pensiei şi a celorlalte drepturi ce se acordă în funcţie de vechimea în muncă, timpul cât o persoană, după data de 6 martie 1945, pe motive politice:

- a executat o pedeapsă privativă de libertate, în baza unei hotărâri judecătoreşti rămase definitive sau a fost lipsită de libertate, în baza unui mandat de arestare preventivă pentru infracţiuni politice;
- a fost privată de libertate, în locuri de deţinere, în baza unor măsuri administrative sau pentru cercetări, de către organele de represiune;
- a fost internată în spitale de psihiatrie;
- a avut stabilit domiciliu obligatoriu;
- a fost strămutată într-o altă localitate.

De aceleaşi drepturi beneficiază şi persoana care:

- a fost deportată în străinătate după 23 august 1944;

- a fost constituită în prizonier, de către partea sovietică, după data de 23 august 1944 ori, fiind constituită ca atare înainte de această dată, a fost reţinută în captivitate, după încheierea armistiţiului.

Fiecare an de detenţie sau internare, pentru situaţiile prevăzute mai sus, se consideră vechime în muncă de un an şi şase luni.

Perioadele prevăzute pentru persoanele care au avut stabilit domiciliu obligatoriu sau au fost strămutate într-o altă localitate constituie vechime în muncă, dacă persoanele în cauză fac dovada că nu au putut să se încadreze în muncă în funcţii pentru care aveau pregătirea profesională.

Se consideră vechime în muncă şi perioada în care o persoana, alta decât cea deportată sau constituită prizonier de război, nu s-a putut încadra ca urmare a unei invalidităţi de gradul I sau II survenite în timpul în care s-a aflat în acea situaţie sau, ulterior, dacă dovedeşte că aceasta s-a produs din cauza ori în legătură cu persecuţia la care a fost supusă.

Perioadele stabilite în condiţiile de mai sus, constituie şi vechime neîntreruptă în muncă şi în aceeaşi unitate şi intră în calculul acestor vechimi.

Persoanele prevăzute mai sus, încadrate în baza unui contract individual de muncă sau a unui raport de serviciu, pot continua activitatea după îndeplinirea condiţiilor de pensionare pentru limita de vârstă prevăzută de lege, pentru o perioadă de timp egală cu cea în care persoana respectivă a fost privată de libertate, cu acordul angajatorului.

Persoanele care au executat o pedeapsă privativă de libertate, în baza unei hotărâri judecătoreşti rămase definitive sau au fost lipsite de libertate, în baza unui mandat de arestare preventivă pentru infracţiuni politice, au fost private de libertate, în locuri de deţinere, în baza unor măsuri administrative sau pentru cercetări de către organele de represiune, au fost strămutate într-o altă localitate, au fost deportate în străinătate după 23 august 1944 sau au fost constituite în prizonieri, de către partea sovietică, după data de 23 august 1944 ori, fiind constituite prizonieri înainte de această dată, au fost reţinute în captivitate după

încheierea armistiţiului, au dreptul la **o indemnizaţie lunară de 400 de lei pentru fiecare an de detenţie, strămutare în alte localităţi, deportare în străinătate sau prizonierat, indiferent dacă sunt sau nu sunt pensionate.**

Persoanele care au fost internate abuziv în spitalele de psihiatrie sau au avut domiciliu obligatoriu au dreptul la o **indemnizaţie lunară de 200 lei pentru fiecare an petrecut în situaţiile de mai sus.**

În funcţie de evoluţia preţurilor şi a tarifelor, indemnizaţiile prevăzute mai sus, se actualizează prin hotărâre a Guvernului, o dată cu indexările aplicate pensiilor şi celorlalte drepturi de asigurări sociale de stat [art. 4 alin. (3) din Decretul-lege nr. 118/1990].

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **beneficiază de asistenţă medicală şi medicamente, în mod gratuit şi prioritar**, atât în tratament ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor.

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai **sus beneficiază de transport urban gratuit cu mijloacele de transport în comun aparţinând societăţilor cu capital de stat sau privat** (autobuz, troleibuz, tramvai, metrou); în cazul societăţilor cu capital privat, costul abonamentelor de transport se decontează integral de la bugetul local al unităţii administrativ-teritoriale în a cărei rază domiciliază beneficiarul.

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **beneficiază de douăsprezece călătorii gratuite, anual, pe calea ferată română**, cu clasa I, pe toate categoriile de trenuri de persoane, cu mijloace de transport auto sau cu mijloace de transport fluviale, după caz, la alegere, folosirea acestora fiind posibilă şi de către însoţitori, membri de familie, în cadrul numărului de călătorii stabilit pentru titular.

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **au dreptul la un bilet pe an, gratuit, pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică**.

În cadrul numărului de călătorii stabilit, titularii le pot folosi şi pentru însoţitori. Tichetele de călătorie gratuite pot fi ridicate şi utilizate şi de către

soţul/soţia sau de către alte persoane mandatate de titulari să le reprezinte interesele, pe bază de împuternicire cu dată certă, însoţită de o copie a actului de identitate al titularului tichetului, nefiind necesară prezenţa titularului la momentul realizării călătoriei.

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **beneficiază de scutire de la plata taxelor de abonament pentru radio şi televizor.**

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **au prioritate la instalarea unui post telefonic, precum şi scutire de plata taxei de abonament**.

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **pot solicita acordarea, cu titlu gratuit, a unui loc de veci.**

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **au prioritate la repartizarea de către consiliile locale a unei locuinţe din fondul locativ de stat.**

Persoanele aflate în una dintre situaţiile prevăzute mai sus **au prioritate la acordarea, prin unităţile CEC Bank, de credite avantajoase pentru cumpărarea, construirea sau repararea de locuinţe proprietate personală;** acordarea creditului se va face în condiţiile prevăzute de Legea locuinţei nr. 114/1996, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

Persoanele care dovedesc, prin hotărâre judecătorească de constatare, că nu au putut să-şi exercite profesia sau, după caz, ocupaţia pe perioada în care au fost persecutate sau urmărite din motive politice **beneficiază de vechime în muncă pe perioada în care s-au aflat în atare situaţie.**

4.2.2. Principalele drepturi ale urmaşilor celor decedaţi:

Urmaşii celor decedaţi au dreptul la pensie de urmaş în condiţiile legii, cu luarea în calcul a vechimilor stabilite potrivit Decretului-lege nr.118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor

deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare.

Soţul/Soţia celui decedat, din categoria celor dispăruţi sau exterminaţi în timpul detenţiei, internaţi abuziv în spitale de psihiatrie, deportaţi, prizonieri sau cărora li s-a stabilit domiciliu obligatoriu, **are dreptul la o indemnizaţie lunară de 400 lei neimpozabilă, dacă ulterior nu s-a recăsătorit**.

De aceleaşi drepturi beneficiază soţul (soţia) celui decedat după ieşirea din închisoare, din spitalul de psihiatrie, după întoarcerea din strămutare, din deportare, din prizonierat sau după încetarea măsurii de stabilire a domiciliului obligatoriu**, dacă ulterior nu s-a recăsătorit**.

Beneficiază de indemnizaţia de 400 lei şi soţul (soţia) celui decedat în condiţiile in care, din motive de supravieţuire, a fost nevoit (nevoită) să divorţeze de cel închis, internat abuziv în spitale de psihiatrie, deportat, prizonier, strămutat sau căruia i s-a stabilit domiciliu obligatoriu, dacă nu s-a recăsătorit şi dacă poate face dovada că a convieţuit cu victima până la decesul acesteia.

4.2.3. Autorităţi publice implicate în aplicarea Decretului Lege nr. 118/1990, cu modificările şi completările ulterioare

Pentru punerea în aplicare a dispoziţiilor legale privind persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, sunt constituite atribuţii în sarcina mai multor autorităţi publice, astfel:

a) Casa Naţională de Pensii Publice şi casele teritoriale de pensii;

b) Ministerul Afacerilor Interne;

c) Ministerul Finanţelor Publice;

d) Ministerul Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice;

e) Ministerul Transporturilor;

f) Casele de asigurări de sănătate judeţene;

g) Consiliile locale;

h) Consiliile judeţene.

Secretariatul de stat pentru recunoaşterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în România în perioada 1945-1989, funcţionează în baza Hotărârii Guvernului nr. 563/2014 privind organizarea şi funcţionarea Secretariatului de stat pentru recunoaşterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în România în perioada 1945-1989 republicată, ca organ de specialitate al administraţiei publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului, care asigură şi coordonează la nivel central aplicarea reglementărilor legale în vigoare referitoare la revoluţionarii din decembrie 1989, la luptătorii în rezistenţa anticomunistă, respectiv la foştii deţinuţi politici, precum şi la persoanele care şi-au jertfit viaţa sau au avut de suferit în urma revoltei muncitoreşti anticomuniste de la Braşov din noiembrie 1987.

Categoriile de persoane prevăzute mai sus, sunt cele la care se referă prevederile Legii recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului-Lupeni - august 1977 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, ale Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu modificările şi completările ulterioare, şi ale Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare.

Secretariatul de stat pentru recunoaşterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în România în perioada 1945-1989 exercită funcţia de autoritate de stat, prin care avizează, coordonează, monitorizează şi controlează aplicarea şi respectarea reglementărilor legale de către instituţiile

publice centrale şi locale şi de alte persoane juridice a drepturilor acordate revoluţionarilor din decembrie 1989, luptătorilor în rezistenţa anticomunistă, respectiv foştilor deţinuţi politici, precum şi persoanelor care şi-au jertfit viaţa sau au avut de suferit în urma revoltei muncitoreşti anticomuniste de la Braşov din noiembrie 1987.

4.3. Legea nr. 221 din 2 iunie 2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, cu modificările şi completările ulterioare

Legea nr. 221/2009 face parte din categoria actelor normative prin care s-au legiferat măsurile reparatorii care se acordă persoanelor privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora.

Deşi intenţia legiuitorului a fost stabilirea unor norme legale care să prevadă reparaţii pentru suferinţele cauzate de regimul comunist din perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, Legea nr. 221/2009 a fost deosebit de contestată atât de autorități cât și de persoane fizice.

Textul care a suportat însă cele mai multe critici a fost art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din lege, declarat la sfârşitul anului 2010, neconstituţional, de instanţa de contencios constituţional.

Iniţial, prin art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009, s-a stabilit acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit, **fără instituirea vreunei limite a cuantumului despăgubirilor,** ţinându-se seama numai de măsurile reparatorii deja acordate în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990 şi al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, privind acordarea calităţii de luptător în rezistenţa anticomunistă persoanelor condamnate pentru infracţiuni săvârşite din motive politice persoanelor împotriva cărora au fost dispuse, din motive politice, măsuri administrative abuzive, precum şi persoanelor care au participat la acţiuni de împotrivire cu arme şi de răsturnare prin forţă a

regimului comunist instaurat în România, cu modificările şi completările ulterioare.

Aşa cum am arătat mai sus, în forma sa iniţială, Legea nr. 221/2009 ***nu limita cuantumul despăgubirii.*** Conform art. 5 alin. (1) lit. a): *Orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, precum şi, după decesul acestei persoane, soţul sau descendenţii acesteia până la gradul al II-lea inclusiv pot solicita instanţei de judecată, în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi, obligarea statului la acordarea unor despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin condamnare. La stabilirea cuantumului despăgubirilor se va ţine seama şi de măsurile reparatorii deja acordate persoanelor în cauză în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările şi completările ulterioare.*

De asemenea, din legea menţionată reies următoarele:

- *înlătură de drept toate efectele hotărârilor judecătoreşti de condamnare cu caracter politic pronunţate între 1945–1989 şi efectele măsurilor administrative cu acelaşi caracter (...)* - art. (2)

- *consacră imprescriptibilitatea constatării caracterului politic al acelor hotărâri, recunoaşte sacrificiul împins la extrem al luptătorilor anticomunişti (...)* - art. (4)

- *îndreptăţeşte persoanele condamnate politic sau supuse unor măsuri represive cu caracter politic, care au suferit prejudicii ca urmare a acestora, să solicite, pe cale judecătorească, recunoaşterea caracterului politic al hotărârilor judecătoreşti, respectiv al măsurilor administrative asimilate acestora,*

şi acordarea cu titlu compensatoriu de despăgubiri morale şi materiale”.- art. 1 alin. (4).

În prezent, potrivit art. 5 alin. (1) lit. b) şi c) din Legea nr. 221/2009, orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic, în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, precum şi, după decesul acestei persoane, soţul sau descendenţii acesteia până la gradul al II-lea inclusiv pot solicita instanţei de judecată, în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a legii, obligarea statului la:

- **acordarea de despăgubiri reprezentând echivalentul valorii bunurilor confiscate prin hotărâre de condamnare sau ca efect al măsurii administrative, dacă bunurile respective nu i-au fost restituite sau nu a obţinut despăgubiri prin echivalent,** în condiţiile Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, sau ale Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente, cu modificările şi completările ulterioare;
- **repunerea în drepturi, în cazul în care, prin hotărârea judecătorească de condamnare, s-a dispus decăderea din drepturi sau degradarea militară**.

4.3.1. Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62 din 30 iunie 2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, şi pentru suspendarea aplicării unor dispoziţii din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente

Apariţia Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 a fost justificată de guvernarea de la acea dată (Guvernul Emil Boc și Președintele Traian Băsescu) de **necesitatea reglementării unor criterii echitabile de acordare a despăgubirilor privind condamnările cu caracter politic, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, luând în considerare dificultatea de evaluare a prejudiciului moral suferit**. De asemenea, "**era necesară menţinerea echilibrului bugetar,"** or, în baza Legii nr. 221/2009, aceasta era ameninţată, de punerea în executare a unor hotărâri judecătoreşti definitive şi irevocabile, de acordare a unor despăgubiri băneşti, al căror cuantum nu putea fi estimat.

Art. 1 pct. 1 a stabilit plafoane maxime a cuantumului despăgubirilor acordate pentru prejudiciul moral suferit. Astfel:

"I. Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 396 din 11 iunie 2009, se modifică şi se completează după cum urmează:

1.La articolul 5 alineatul (1), litera a) se modifică şi va avea următorul cuprins:

"a) acordarea unor despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin condamnare în cuantum de până la:

1. 10.000 de euro pentru persoana care a suferit condamnarea cu caracter politic în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic;

2. 5.000 de euro pentru soţul/soţia şi descendenţii de gradul I;

3. 2.500 de euro pentru descendenţii de gradul al II-lea;"

Avocatul Poporului a sesizat direct instanţa de contencios constituţional cu privire la neconstituţionalitatea art. I pct. 1 şi art. II din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 62/2010. Excepţia de neconstituţionalitate a fost invocată în temeiul art. 146 lit. d) din Constituţie, al art. 13 lit. f) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea şi funcţionarea instituţiei

Avocatului Poporului şi al art. 11 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale.

În motivarea sa, Avocatul Poporului a susţinut faptul că, *prin stabilirea unei limite a cuantumului despăgubirilor în cazul persoanelor ale căror procese sau cereri, formulate în temeiul Legii nr. 221/2009, nu au fost soluţionate prin pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti definitive, se instituie* ***un tratament juridic diferit faţă de persoanele care deţin deja o hotărâre judecătorească*** *definitivă, pronunţată în urma soluţionării unui proces sau a unei cereri formulate tot în temeiul Legii nr. 221/2009.*

Cu alte cuvinte, se putea ajunge în cazul, inechitabil desigur, în care persoane aflate în aceeaşi situaţie, care au început în acelaşi timp procedura legală de obţinere a despăgubirilor pentru prejudiciul moral suferit prin condamnare, să beneficieze de un tratament juridic diferit, constând în acordarea unei despăgubiri într-un cuantum nelimitat pentru cel căruia i-a fost soluţionată cererea, şi într-un cuantum limitat, potrivit Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010, pentru cel căruia, din motive independente de voinţa sau acţiunea sa, instanţele nu i-au soluţionat încă cererea.

Instituirea unui tratament distinct *între persoanele îndreptăţite la despăgubiri pentru condamnări politice, în funcţie de momentul în care instanţa de judecată a pronunţat hotărârea definitivă,* ***nu avea o justificare obiectivă şi rezonabilă.***

În opinia Avocatului Poporului, ***materia despăgubirilor acordate prin legi cu caracter reparatoriu, limitele valorii acestor despăgubiri şi criteriile de care trebuie să se ţină seama în aprecierea lor, sunt stabilite în mod suveran de legiuitor, având în vedere posibilităţile economice şi financiare existente, dar cu respectarea principiului egalităţii cetăţenilor în faţa legii şi a autorităţilor.***

Prin excepţia formulată, *Avocatul Poporului a mai arătat că dispoziţiile legale instituie o inechitate (diferenţă de tratament), fără a avea la bază o*

motivare temeinică, obiectivă şi raţională, deşi Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 este motivată în preambulul ei de „urgenţa şi necesitatea reglementării unor măsuri pentru instituirea unui regim echitabil în acordarea despăgubirilor privind condamnările cu caracter politic, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989”.

Prin **Decizia nr. 1354 din 20 octombrie 2010** referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. I pct. 1 şi art. II din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, şi pentru suspendarea aplicării unor dispoziţii din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente, **Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. I pct. 1 şi art. II din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 221/2009.**

În motivarea deciziei menţionate, Curtea Constituţională a reţinut în esenţă, următoarele:

- ***prin adoptarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 se creează premisele unei discriminări între persoane****, care, deşi se găsesc în situaţii obiectiv identice, beneficiază de un tratament juridic diferit, ceea ce contravine prevederilor art. 16 alin. (1) din Legea fundamentală.*

- ***prevederile legale criticate încalcă şi principiul neretroactivităţii****, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituţie, în sensul că se aplică inclusiv situaţiilor în care există o hotărâre judecătorească pronunţată în primă instanţă, care, deşi nedefinitivă, poate fi legală şi temeinică prin raportare la legislaţia aflată în vigoare la data pronunţării acesteia.* ***Astfel, la data introducerii cererii de chemare în judecată, sub imperiul Legii nr. 221/2009, nemodificată prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010, s-a născut un drept la acţiune pentru a solicita despăgubiri neplafonate sub aspectul***

întinderii, iar Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 nu constituie norme de procedură pentru a se invoca principiul aplicării sale imediate, ci este un act normativ care cuprinde dispoziţii de drept material, astfel că legea aflată în vigoare la data formulării cererii de chemare în judecată este aplicabilă pe tot parcursul procesului, în sensul aplicării principiului neretroactivităţii este şi jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului *(Hotărârea din 8 martie 2006 privind Cauza Blecic v. Croaţia, paragraful 81).*

- dispoziţiile art. I pct. 1 şi art. II ale Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945- 22 decembrie 1989, şi pentru suspendarea aplicării unor dispoziţii din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente ***înfrâng şi prevederile art. 115 alin. (6) din Constituţie****, deoarece afectează un drept fundamental - egalitatea în drepturi a cetăţenilor, consfinţit în prevederile constituţionale ale art. 16 alin. (1), drept care a fost respectat cu prilejul instituirii unor măsuri similare cu caracter reparator, astfel cum au fost recunoscute şi prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri.*

- nerespectarea acestor norme constituţionale atrage şi ***înfrângerea prevederilor constituţionale ale art. 1 alin. (5),*** *potrivit cărora "în România, respectarea Constituţiei, a supremaţiei sale şi a legilor este obligatorie".*

Prin **Deciziile nr. 1358/2010 şi nr. 1360/2010,** Curtea Constituţională a constatat că prevederile art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu modificările şi completările ulterioare, **sunt neconstituţionale**.

Astfel, Curtea Constituţională, prin Decizia nr. 1358 din 21 octombrie 2010 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a prevederilor art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, **a constatat că *prevederile art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu modificările şi completările ulterioare, sunt neconstituţionale.***

Din considerentele deciziei amintite, reiese că *având în vedere că* ***dispoziţiile art. 5 alin. (1[1]) din Legea nr. 221/2009, introduse prin art. I pct. 2 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010, fac trimitere în mod expres la prevederile alin. (1) din acelaşi articol, Curtea constată că trimiterile la lit. a) a alin. (1) al art. 5 din lege rămân fără obiect, prin declararea art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 ca fiind neconstituţional.***

În motivarea deciziei, Curtea a reţinut următoarele:

În domeniul acordării de despăgubiri pentru daunele morale *persoanelor persecutate din motive politice în perioada comunistă* - ***există reglementări paralele,*** *şi anume, pe de o parte,* **Decretul-lege nr.118/1990,** *republicat, şi* ***Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999****, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările şi completările ulterioare, iar, pe de altă parte,* ***Legea nr. 221/2009*** *privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 – care ar contravine prevederilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative – republicată.(...)*

Despăgubirile pentru daunele morale suferite în perioada comunistă trebuie să fie drepte, echitabile, rezonabile şi proporţionale cu gravitatea şi suferinţele produse prin aceste condamnări sau măsuri administrative. Or,

despăgubirile prevăzute de dispoziţiile de lege criticate, având acelaşi scop ca şi indemnizaţia prevăzută de art. 4 din Decretul-lege nr. 118/1990, nu pot fi considerate drepte, echitabile şi rezonabile*. Pe de altă parte, prin introducerea* ***posibilităţii moştenitorilor de gradul II de a beneficia de despăgubiri pentru daune morale suferite de persoanele persecutate de regimul comunist, legiuitorul s-a îndepărtat de la principiile care guvernează acordarea acestor despăgubiri, şi anume cel al echităţii şi dreptăţii.*** *Astfel, prin prevederea de lege criticată se diluează scopul pentru care au fost introduse aceste despăgubiri****, întrucât nu se poate considera că moştenitorii de gradul II au aceeaşi îndreptăţire la despăgubiri pentru daune morale suferite în perioada comunistă de predecesorul lor, ca şi acesta din urmă.***

Totodată, prin Decizia **nr. 1360 din 21 octombrie 2010 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a prevederilor art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr.** 221/2009 **privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989,** Curtea Constituţională a constatat că **reglementarea criticată nu respectă regulile de tehnică legislativă**, bazându-se doar pe afirmaţia din expunerea de motive a Legii nr. 221/2009, în sensul că *"pot exista situaţii în care măsurile reparatorii cu caracter pecuniar prevăzute de către Decretul-lege nr. 118/1990 să nu fie suficiente în raport cu suferinţa deosebită."* Aşa cum a arătat Curtea Constituţională, "***aceste despăgubiri sunt menite a produce satisfacţia morală a recunoaşterii faptelor nelegale, a încălcărilor drepturilor omului, comise în perioada comunistă, iar nu a compensa în bani suferinţa persoanelor persecutate. Prin urmare, reglementarea criticată nu a fost temeinic fundamentată.****"*

"Totodată, textul de lege criticat, astfel cum este redactat, fiind prea vag, ***încalcă şi regulile referitoare la precizia şi claritatea normei juridice****. Astfel, lipsa de claritate şi previzibilitate a dispoziţiilor art. 5 alin. (1) lit. a) referitoare la acordarea despăgubirilor din Legea nr. 221/2009 a condus la aplicarea*

incoerentă a acestora, ***instanţele de judecată acordând despăgubiri în valoare de până la 600.000 euro, ceea ce reprezintă o aplicare excesivă şi nerezonabilă. Chiar dacă prin art. I pct. 2 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 62/2010 s-au introdus nişte criterii minime de acordare a despăgubirilor, şi anume durata pedepsei privative de libertate, perioada de timp scursă de la condamnare şi consecinţele negative produse în plan fizic, psihic şi social, precum şi măsurile reparatorii deja acordate în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990 şi Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările şi completările ulterioare, Curtea constată că acestea sunt insuficiente pentru a putea caracteriza norma legală ca fiind clară şi previzibilă.*** *Principiul legalităţii presupune, de asemenea, existenţa unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise şi previzibile în aplicarea lor, astfel cum reiese şi din jurisprudenţa constantă a Curţii Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 5 ianuarie 2000 în Cauza Beyeler contra Italiei, Hotărârea din 23 noiembrie 2000 în Cauza Ex-Regele Greciei şi alţii contra Greciei, Hotărârea din 8 iulie 2008 în Cauza Fener Rum Patrikligi contra Turciei).”*

Ulterior, prin **Decizia nr. 12 din 19 septembrie 2011, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie,** ca urmare a recursului în interesul legii, declarat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti şi Colegiul de conducere al Curţii de Apel Galaţi, privind soluţionarea acţiunilor întemeiate pe dispoziţiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 221/2009, *a stabilit, că,* ***urmare a deciziilor Curţii Constituţionale nr. 1358/2010 şi nr. 1360/2010, dispoziţiile art. 5 alin. (1) lit. a) teza I din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora şi-au încetat efectele şi nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele nesoluţionate definitiv la data publicării deciziilor instanţei de contencios constituţional în Monitorul Oficial.***

Printr-o altă decizie, şi anume **Decizia nr. 6/2013, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, a admis recursul în interesul legii** declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă ÎCCJ, stabilind că: *„În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 5 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 221/2009**, stabileşte că pot fi acordate despăgubiri materiale numai pentru aceleaşi categorii de bunuri care fac obiectul actelor normative speciale de reparaţie, respectiv Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare şi Legea nr. 247/2005, cu modificările şi completările ulterioare, sub imperiul cărora partea interesată să nu fi obţinut deja o reparaţie.***

4.4. Principalele drepturi prevăzute de Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989

4.4.1. Principalele drepturi ale persoanelor condamnate politic sau asupra cărora s-au luat măsuri cu caracter administrativ în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989*:*

***Persoanele condamnate penal în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, pentru alte fapte decât cele prevăzute la art. 1 alin.* (2)** *[(art. 185-187, 190, 191, 193^{1}, 194, 194^{1}-194^{4}, 196^{1}, 197, 207-209, 209^{1}-209^{4}, 210-218, 218^{1}, 219-222, 224, 225, 227, 227^{1}, 228, 228^{1}, 229, 230, 231^{1}, 258-261, 267, 268^{7}, 268^{8}, 268^{12}, 268^{14}, 268^{29}, 268^{30}, art. 284 ultimul alineat, art. 323-329, 349, 350 şi 5786 din Codul penal din 1936, republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 48 din 2 februarie 1948, cu modificările şi completările ulterioare; Legea nr. 190/1947 pentru portul şi vânzarea armelor de foc, publicată în Monitorul Oficial nr. 134 din 16 iunie 1947; Decretul nr. 212/1948 pentru completarea pedepselor privind unele infracţiuni ce interesează siguranţa interioară şi exterioară a Republicii Populare Române, publicat în Monitorul Oficial nr. 196 din 25 august 1948; art. 4 şi 5 din Decretul nr.*

83/1949 pentru completarea unor dispoziţiuni din Legea nr. 187/1945, publicat în Buletinul Oficial nr. 1 din 2 martie 1949; art. 2 lit. a), b), d) şi e), art. 3 lit. a), b), f), g) şi h) şi art. 4 din Decretul nr. 183/1949 pentru sancţionarea infracţiunilor economice, publicat în Buletinul Oficial nr. 25 din 30 aprilie 1949; Legea nr. 16/1949 pentru sancţionarea unor crime care primejduiesc securitatea Statului şi propăşirea economiei naţionale, publicată în Monitorul Oficial nr. 12 din 15 ianuarie 1949; Decretul nr. 163/1950 pentru deţinerea, portul şi vânzarea armelor şi muniţiilor, precum şi transportul explosivilor, publicat în Buletinul Oficial nr. 54 din 26 iunie 1950; Decretul nr. 199/1950 pentru modificarea Legii nr. 16/1949 pentru sancţionarea unor crime care primejduiesc securitatea Statului şi propăşirea economiei naţionale, publicat în Buletinul Oficial nr. 68 din 12 august 1950; art. 166 alin. 2, art. 237 şi art. 238 din Codul penal din 1968, publicat în Buletinul Oficial nr. 79 bis din 21 iunie 1968] **pot solicita instanţei de judecată să constate caracterul politic al condamnării lor**.

Persoanele care au făcut obiectul unor măsuri administrative, altele decât cele prevăzute la art. 3 *(Constituie măsură administrativă cu caracter politic orice măsură luată de organele fostei miliţii sau securităţi, având ca obiect dislocarea şi stabilirea de domiciliu obligatoriu, internarea în unităţi şi colonii de muncă, stabilirea de loc de muncă obligatoriu, daca au fost întemeiate pe unul sau mai multe dintre următoarele acte normative: Decretul nr.6 din 14 ianuarie 1950, Decretul nr. 60 din 10 martie 1950, Decretul nr. 257 din 3 iulie 1952, Decretul nr. 258 din 22 august 1952, Decretul nr. 77 din 11 martie 1954 şi Decretul nr. 89 din 17 februarie 1958; Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 2/1950, Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 1154 din 26 octombrie 1950, Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 344 din 15 martie 1951, Hotărârea Consiliului de Miniştri nr. 326/1951, Hotărârea Consiliului de Miniştri nr.1554 din 22 august 1952, Hotărârea Consiliului de Miniştri nr.337 din 11 martie 1954, Hotărârea Consiliului de Miniştri nr.237 din 12 februarie*

1957, Hotărârea Consiliului de Miniştri nr.282 din 5 martie 1958 şi Hotărârea Consiliului de Miniştri nr.1108 din 2 august 1960; Ordinul nr.100/Cabinet din 3 aprilie 1950 al Direcţiunii Generale a Securităţii Poporului; Ordinul nr.5/Cabinet/1948, Ordinul nr.26500/Cabinet/1948, Ordinul nr.490/Cabinet/1952 şi Ordinul nr.8/20/Cabinet/1952 ale Ministerului Afacerilor Interne; deciziile nr.200/1951, nr.239/1952 si nr.744/1952 ale Ministerului Afacerilor Interne; Ordinul nr.838 din 4 decembrie 1952 al Ministerului Securităţii Statului) **pot, de asemenea, solicita instanţei de judecată să constate caracterul politic al acestora.**

Instanţa de judecată este obligată să ia toate măsurile pentru obţinerea sau, după caz, reconstituirea dosarului în care a fost pronunţată hotărârea de condamnare, inclusiv prin solicitarea punctului de vedere al Asociaţiei Foştilor Deținuți Politici din România. Cererea este imprescriptibilă, fiind scutită de taxa de timbru, iar competenţa de soluţionare aparţine tribunalului, secţia civilă, în circumscripţia căruia domiciliază persoana interesată.

Persoana care a suferit condamnări cu caracter politic în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, precum şi, după decesul acestei persoane, soţul sau descendenţii acesteia până la gradul al II-lea inclusiv pot solicita instanţei, în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a legii, obligarea statului:

- la acordarea de despăgubiri reprezentând echivalentul valorii bunurilor confiscate prin hotărâre de condamnare sau ca efect al măsurii administrative, dacă bunurile respective nu i-au fost restituite sau nu a obţinut despăgubiri prin echivalent în condiţiile Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, sau ale Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente, cu modificările şi completările ulterioare.

- repunerea în drepturi, în cazul în care prin hotărârea judecătorească de condamnare s-a dispus decăderea din drepturi sau degradarea militară.

4.4.2. Principalele drepturi ale altor categorii de persoane

Cererea de chemare în judecată poate fi introdusă şi după decesul persoanei condamnate politic şi administrativ în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, de orice persoană fizică sau juridică interesată sau, din oficiu, de parchetul de pe lângă tribunalul în circumscripţia căruia domiciliază persoana interesată.

4.4.3. Autorităţi publice implicate în aplicarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic si masurile administrative asimilate acestora, pronunțate in perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989

Pentru punerea în aplicare a dispoziţiilor legale privind condamnările cu caracter politic si masurile administrative asimilate acestora, pronunțate in perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 sunt constituite atribuţii în sarcina mai multor autorităţi publice şi organizaţii, după cum urmează:

- Tribunalul, secţia civilă, în circumscripţia căruia domiciliază persoana interesată;
- Ministerul Finanţelor Publice;
- Asociaţia Foştilor Deținuți Politici din România.

4.5. Legea nr. 189 din 2 noiembrie 2000 privind aprobarea Ordonanţei de Guvern nr. 105 din 30 august 1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice şi principalele drepturi reglementate

Iniţial, Ordonanţa nr. 105 din 30 august 1999 a vizat modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi

persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri.

Prin Legea nr. 189 din 2 noiembrie 2000 privind aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 pentru modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările ulterioare, denumirea ordonanţei a fost modificată în sensul că aceasta va avea următorul titlu: *"Ordonanţă privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice"*.

Potrivit art. 1 din ordonanţa amintită, *"(1) Beneficiază de prevederile prezentei ordonanţe persoana, cetăţean român, care în perioada regimurilor instaurate cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 a avut de suferit persecuţii din motive etnice, după cum urmează:*

a) a fost deportată în ghetouri şi lagăre de concentrare din străinătate;

b) a fost privată de libertate în locuri de detenţie sau în lagăre de concentrare;

c) a fost refugiată, expulzată sau strămutată în altă localitate;

d) a făcut parte din detaşamentele de muncă forţată;

e) a fost supravieţuitoare a trenului morţii;

f) este soţul sau soţia persoanei asasinate ori executate din motive etnice sau în urma masacrelor îndreptate împotriva populaţiei minoritare, dacă ulterior nu s-a recăsătorit;

g) a fost evacuată din locuinţa pe care o deţinea.

(2) De aceleaşi drepturi beneficiază, la cerere, şi persoanele care aveau domiciliul pe teritoriul statului român sau pe teritoriile româneşti vremelnic ocupate de către alte state, indiferent dacă localitatea în care au fost refugiate, expulzate sau strămutate se afla sub administraţie românească ori sub

administraţia acelor state, ale căror cereri anterioare au fost soluţionate prin hotărâri de respingere ale comisiei prevăzute la art. 7 alin. (1) şi alin. (11).”

Potrivit art. 2 din actul normativ amintit, (1) Persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. a) şi b) au dreptul la o indemnizaţie lunară de 400 lei pentru fiecare an de deportare ori de detenţie.

**) Pentru persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. a) şi b), drepturile se acordă începând cu data de 1 iulie 2017.)*

(2) Persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. c), d) şi g) au dreptul la o indemnizaţie lunară de 250 lei pentru fiecare an de strămutare, de muncă forţată sau de evacuare din propria locuinţă.

**) Pentru persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. d) drepturile se acordă începând cu data de 1 iulie 2017, iar pentru persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. c) şi g)drepturile se acordă începând cu data de 1 ianuarie 2018.*

(3) Persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. e) au dreptul la o indemnizaţie lunară de 400 lei.

**) Pentru persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. e), drepturile se acordă începând cu data de 1 iulie 2017.*

Conform art. 5 şi art. 6 din ordonanţă, persoanele prevăzute la art. 1 şi 3 vor beneficia de prevederile ordonanţe cu începere de la data de 1 a lunii următoare celei în care a fost depusă cererea şi de următoarele drepturi:

a) asistenţă medicală şi medicamente, în mod gratuit şi prioritar, atât în tratament ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor;

b) transport urban gratuit cu mijloace de transport în comun aparţinând unităţilor cu capital de stat (autobuz, troleibuz, tramvai, metrou);

c) 6 călătorii dus-întors gratuite, anual, pe calea ferată română, cu clasa I;

d) 6 călătorii dus-întors gratuite, anual, cu mijloacele de transport auto sau, după caz, cu mijloace fluviale de la localitatea de domiciliu la reşedinţa de judeţ, pentru persoanele care nu au posibilitatea să călătorească pe calea ferată;

e) un bilet pe an, gratuit, pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică;
f) scutire de plata taxelor de abonament pentru radio şi televizor;
g) prioritate la instalarea unui post telefonic, precum şi scutire de plata taxei de abonament;
h) acordarea, la cerere, cu titlu gratuit, a unui loc de veci.

Perioada în care persoana persecutată din motive etnice nu s-a putut încadra în muncă, ca urmare a unei invalidităţi de gradul I sau II survenite ca urmare a persecuţiei, constituie vechime în muncă şi se ia în considerare la stabilirea pensiei şi a celorlalte drepturi ce se acordă în funcţie de vechimea în muncă.

4.6. Legea nr. 309 din 22 mai 2002 privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961 şi principalele drepturi reglementate

Prin Legea nr. 309 din 22 mai 2002 privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, s-au stabilit nişte drepturi pentru cetăţii români care au efectuat stagiul militar în detaşamentele de muncă din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961.

Astfel, potrivit art. 1, **persoanele care s-au aflat în situaţia prevăzută la art. 1 au dreptul la o indemnizaţie lunară, neimpozabilă, de 5 lei pentru fiecare lună de stagiu miliar efectuat în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii**.

Totodată, în art. 2 se stabilesc drepturi şi pentru soţia celui decedat în sensul că aceasta va beneficia, de o indemnizaţie lunară egală cu 50% din indemnizaţia ce s-ar fi cuvenit soţului decedat, în condiţiile, neimpozabilă, începând cu data de întâi a lunii următoare depunerii cererii, dacă ulterior nu s-a recăsătorit.

Potrivit art. 5, persoanele prevăzute la art. 1 vor beneficia de prevederile legii cu începere de la data de întâi a lunii următoare depunerii cererii, precum şi de următoarele drepturi:

a) asistenţă medicală şi medicamente în mod gratuit, atât în tratamentul ambulatoriu, cât şi în timpul spitalizării;

b) scutirea de la plata taxei de abonament la radio şi televizor. De aceste drepturi beneficiază şi văduvele supravieţuitoare ale persoanelor care s-au aflat în situaţia prevăzută la art. 1, care nu s-au recăsătorit,

Potrivit art. 6 din actul normativ menționat, stabilirea şi plata drepturilor prevăzute de această lege se fac de către casele teritoriale de pensii şi a municipiului Bucureşti. Stabilirea situaţiilor prevăzute în lege se face de către comisia, care funcţionează în cadrul caselor teritoriale de pensii şi a municipiului Bucureşti, pentru aplicarea prevederilor Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată şi modificată prin Legea nr. 189/2000, cu modificările ulterioare. Din comisia mai sus menţionată face parte şi un reprezentant al centrului militar teritorial. Stabilirea drepturilor prevăzute de această lege se face, la cerere, pe baza înscrisurilor din livretele militare, din adeverinţele eliberate de centrele militare judeţene sau de UM 02405 Piteşti.

4.7. Codul Fiscal (Legea nr. 227/2015) - modul în care a influenţat în mod negativ unele drepturi ale beneficiarilor Decretul-lege nr. 118/2010

Art. 8 alin. (1) din Decretul-lege nr. 118/2010 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, care prevedea faptul că, "***persoanele aflate într-una dintre situaţiile prevăzute la art. 1 sunt scutite de plata taxelor şi impozitelor***

locale," **este abrogat în prezent de art. 502 alin. (1), punctul 7 din Titlul XI din Codul Fiscal (Legea nr. 227/2015).**

Or, în situaţia dată, abrogându-se dispoziţiile art. 8 alin. (1) din Decretul-lege nr. 118/2010, **se abroga implicit şi dreptul persoanelor prevăzute la art. 5 (soţul sau soţia celui decedat) de a mai beneficia de scutirea taxelor şi impozitelor locale, întrucât art. 8 alin. (3) din Decretul-lege nr. 118/1990** prevede că, *"de drepturile prevăzute la alin. (1) şi (2) beneficiază şi persoanele prevăzute la art. 5"*.

În prezent, Codul Fiscal (Legea nr. 227/2015) prevede în mod expres scutirea de anumite taxe şi impozite locale pentru beneficiarii Decretului-lege nr. 118/2010. Astfel, art. 62 lit. (v) coroborat cu pct. 3 alin. (1), XV litera o) din Secţiunea 2, Cap. I, Titlul IV a Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal**, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1/2016, stipulează că nu sunt impozabile veniturile reprezentând avantaje în bani şi/sau în natură, stabilite potrivit legii şi primite de persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, <u>deci indemnizaţiile acordate în baza Decretului-lege nr. 118/2010 sunt scutite de impozit.</u>**

Astfel, potrivit art. 62 lit. (v) din Codul fiscal, "*În înţelesul impozitului pe venit, următoarele venituri nu sunt impozabile: (...)* ***v)****veniturile reprezentând avantaje în bani şi/sau în natură, stabilite potrivit legii, primite de persoanele cu handicap, veteranii de război, invalizii, orfanii şi văduvele de război, accidentaţii de război în afara serviciului ordonat, persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, cele deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, persoanele care au efectuat stagiul militar în detaşamentele de muncă din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961 şi soţiile celor decedaţi, urmaşii eroilor-martiri, răniţii şi luptătorii pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov*

din noiembrie 1987, precum şi persoanele persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice;

Conform pct. 3 alin. (1), XV litera o) din Secţiunea 2, Cap. I, Titlul IV a Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1/2016, *"(1) În categoria veniturilor neimpozabile prevăzute la art. 62 lit. a) din Codul fiscal se cuprind veniturile obţinute de persoanele fizice, potrivit legii, cum sunt(...):*
XV. o) indemnizaţiile acordate în baza Decretului-Lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare;"

Legea nr. 112/2016 privind aprobarea Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr. 41/2015 pentru modificarea şi completarea unor acte normative, precum şi pentru reglementarea unor măsuri bugetare, modifică Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, stabilind anumite scutiri şi/sau reduceri pentru: mijloacele de transport (art. 469 alin. (1), lit. c), certificate, avize şi autorizaţii (art. 476 alin. (1), lit. b).

Dispoziţiile art. 469 alin. (1) lit. c) din Codul fiscal au fost modificate prin Legea nr. 145 din 20 iunie 2018 pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 18/2018 privind adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative, în sensul că *"Nu se datorează impozitul pe mijloacele de transport pentru:*

c) mijloacele de transport aflate în proprietatea sau coproprietatea persoanelor prevăzute la art. 1 şi 5 din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi

*completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, pentru un singur mijloc de transport, la alegerea contribuabilului;"***(forma în vigoare a textului la data redactării prezentului raport)**

În prezent, dispoziţiile art. 476 alin. (1), lit. b) din Codul fiscal stabilesc următoarele: "*Sunt scutite de taxa pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor următoarele: b)certificatele, avizele şi autorizaţiile ai căror beneficiari sunt persoanele prevăzute la art. 1 al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare;"*

Prin OUG nr. 84/2016 pentru completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, s-**a stabilit că scutirea de impozit se aplică pentru întreaga proprietate în situaţia în care unul dintre soţi este beneficiarul Decretului-lege 118/2010, cu excepţia situaţiei în care proprietatea aparţine mai multor proprietari, caz în care scutirea nu se acordă pentru cota-parte deţinută de terţi** -art. 456 alin. 1 lit. s) şi alin. 5 lit. b) - *scutirea se acordă pentru întreaga clădire de domiciliu deţinută în comun cu soţul sau soţia, pentru clădirile aflate în proprietatea persoanelor menţionate la alin. (1) lit. s) şi t). În situaţia în care o cotă-parte din clădirea de domiciliu aparţine unor terţi, scutirea nu se acordă pentru cota-parte deţinută de aceşti terţi.*

În prezent, potrivit art. 456 lin. (1) lit. s) din Codul fiscal, aşa cum a fost modificat prin Art. I din Legea 145/2018, (1) *Nu se datorează impozit/taxă pe clădiri pentru: s)clădirea folosită ca domiciliu aflată în proprietatea sau coproprietatea persoanelor prevăzute la art. 1 şi 5 din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare;"*

4.8. Legislaţia în domeniul retrocedării - modul în care a influenţat în mod negativ unele drepturi ale beneficiarilor Decretul-lege nr. 118/2010

Legea nr. 10/2001 a instituit o procedură administrativă în vederea restituirii în natură a imobilelor preluate în mod abuziv, cu sau fără titlu valabil, de către stat sau de către alte persoane juridice, în perioada 6 martie 1945 − 22 decembrie 1989, indiferent de destinaţia imobilelor, deţinute, la data intrării în vigoare a legii, de persoanele juridice prevăzute la art. 21 alin. (1). Regula instituită de lege în această materie o reprezintă restituirea în natură a imobilelor, excepţia fiind despăgubirea prin echivalent în cazurile expres prevăzute de lege. Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 10/2001, dacă restituirea în natură nu era posibilă, se stabileau măsuri reparatorii prin echivalent, care constau în compensare cu alte bunuri ori servicii oferite în echivalent de deţinător, cu acordul persoanei îndreptăţite, în acordare de acţiuni la societăţi comerciale tranzacţionate pe piaţa de capital, de titluri de valoare nominală folosite exclusiv în procesul de privatizare sau de despăgubiri băneşti.

Declanşarea procedurii instituite de acest act normativ are loc pe calea unei notificări adresate, de către persoana îndreptăţită, unităţii deţinătoare. Ca toate actele normative care au reglementat procesul de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv, pentru evitarea perpetuării stării de incertitudine în ceea ce priveşte situaţia juridică a unor asemenea imobile, şi Legea nr. 10/2001 a avut o aplicabilitate limitată în timp, legiuitorul stabilind un termen de decădere în interiorul căruia persoanele îndreptăţite au putut formula notificări.

Astfel, art. 22 din Legea nr. 10/2001 a instituit un termen de 6 luni de la data intrării sale în vigoare, timp în care trebuia depusă o notificare, termenul fiind prelungit de două ori cu câte 3 luni, expirând la un an după intrarea în vigoare a legii, şi anume la data de 14 februarie 2002.

Noua lege adoptată în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, şi anume Legea nr. 165/2013, nu a modificat art. 22 din Legea nr. 10/2001, deci

nu a instituit un nou termen de depunere a notificărilor de către persoanele îndreptăţite, în locul termenului încheiat la data de14 februarie 2002. În aceste condiţii, la data adoptării Legii nr. 165/2013 termenul de depunere a notificărilor nu mai era în derulare.

Prin urmare, toate persoanele care au depus notificări în termenul legal se află într-o situaţie juridică identică, şi anume au dobândit vocaţia fie la restituirea în natură a imobilelor preluate abuziv, fie la măsuri reparatorii prin echivalent, care pot consta şi în compensare cu alte bunuri ori servicii oferite, în echivalent, de deţinător.

Or, prin art. 1 alin. (2), (3) şi art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013, legiuitorul a stabilit că, atunci când restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv nu mai este posibilă, - *în situaţia în care titularul a înstrăinat drepturile care i se cuvin potrivit legilor de restituire a proprietăţii, singura măsură reparatorie care se acordă este compensarea prin puncte*- singura măsură reparatorie, în echivalent, care se acordă este compensarea prin puncte, fiind eliminată compensarea cu alte bunuri ori servicii oferite în echivalent de deţinător.

Din analiza situaţiei actuale, singurul criteriu de diferenţiere între persoanele îndreptăţite la restituirea în natură sau la măsuri reparatorii prin echivalent, aflate în situaţii identice, apare ca fiind soluţionarea cu întârziere a notificărilor de către unităţile deţinătoare. Or, o simplă situaţie de fapt nu poate fi calificată drept un criteriu obiectiv şi rezonabil de diferenţiere şi nu poate justifica, pe plan legislativ, tratamentul diferenţiat aplicabil persoanelor îndreptăţite, aflate în situaţii identice.

Din această perspectivă, noua reglementare tinde să genereze discriminări între persoanele îndreptăţite la restituirea în natură a bunurilor ce fac obiectul notificărilor, care, după intrarea în vigoare a modificărilor, vor beneficia doar de restituirea în natură sau măsura reparatorie în echivalent, care constă în compensarea prin puncte.

Caracteristica raporturilor juridice create, în baza Legii nr. 10/2001, între titularii notificărilor şi persoanele juridice deţinătoare ale imobilelor ce fac obiectul legii, este aceea că, odată înregistrată notificarea, în condiţiile legii, pentru fostul proprietar se naşte dreptul de a redobândi în natură imobilul sau de a primi despăgubiri, iar, pentru unitatea deţinătoare se naşte obligaţia de a emite, în termen de 60 de zile, decizia sau dispoziţia privind restituirea sau propunerea acordării despăgubirilor.

Motivat de faptul că unităţile deţinătoare nu au soluţionat notificările depuse în termenul legal, persoanele îndreptăţite au formulat, înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, cereri de chemare în judecată, solicitând instanţelor să se pronunţe asupra notificărilor.

Însă, prin art. 33 din Legea nr. 165/2013, legiuitorul a stabilit că entităţile învestite de lege au obligaţia de a soluţiona cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, înregistrate şi nerezolvate până la data intrării în vigoare a acestei legi şi de a emite decizie de admitere sau de respingere a acestora, astfel: a) în termen de 12 luni, entităţile învestite de lege care mai au de soluţionat un număr de până la 2.500 de cereri; b) în termen de 24 de luni, entităţile învestite de lege care mai au de soluţionat un număr cuprins între 2.500 şi 5.000 de cereri; c) în termen de 36 de luni, entităţile învestite de lege care mai au de soluţionat un număr de peste 5.000 de cereri.

După cum se poate observa, termenul iniţial de 60 de zile, instituit prin art. 25 din Legea nr. 10/2001, de la înregistrarea notificării sau, după caz, de la data depunerii actelor doveditoare în care unitatea deţinătoare era obligată să se pronunţe, prin decizie sau, după caz, prin dispoziţie motivată, asupra cererii de restituire în natură, a fost modificat, iar noile termene curg de la data de 1 ianuarie 2014. Pe fondul noilor reglementări (coroborarea dispoziţiilor art. 4 cu art. 33 din Legea nr. 165/2013), instanţele judecătoreşti au respins ca prematur

introduse acţiunile, deşi cererile de chemare în judecată au fost formulate în anii precedenţi, anterior intrării în vigoare a noului act normativ.

În cele mai multe cauze aflate pe rolul instanţelor de judecată, judecătorii, în aplicarea art. 4 din Legea nr. 165/2013 coroborat cu art. 33 din acelaşi act normativ au ridicat, din oficiu, excepţia prematurităţii acţiunilor formulate potrivit Legii nr. 10/2001. Urmare a excepţiilor formulate, Curtea Constituţională, s-a pronunţat în sensul neconstituţionalităţii, astfel:

Prin Decizia nr. 88/2014, a constat că *"dispoziţiile art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România sunt constituţionale în măsura în care termenele prevăzute la art. 33 din aceeaşi lege nu se aplică şi cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanţelor la data intrării în vigoare a legii"*.

Ulterior, prin Decizia nr.210/2014, Curtea Constituţională statuează că *"dispoziţiile art. 4 teza a doua raportate la cele ale art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, în redactarea anterioară modificării acestor prevederi prin Legea nr. 368/2013 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 165/2013, sunt neconstituţionale"*.

Printr-o altă decizie, Curtea Constituţională *a admis excepţia de neconstituţionalitate şi constatat că prevederile art. 4 teza a doua sunt constituţionale în măsura în care termenele prevăzute la art. 34 alin. (1) din aceeaşi lege nu se aplică şi cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanţelor la data intrării în vigoare a legii* (Decizia 269/2014).

Capitolul 5. CAZUISTICA INSTITUȚIEI AVOCATUL POPORULUI

5.1. Disfuncţionalităţi administrative

Demersurile întreprinse pentru soluţionarea petiţiilor persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945

Prin cazurile pe care urmează să le prezentăm, dorim să subliniem disfuncţionalităţi administrative, care au condus la încălcări ale dreptului la un nivel de trai decent, dreptului la ocrotirea sănătăţii sau egalitatea în drepturi. Din demersurile efectuate de Avocatul Poporului, rezultă lipsa capacităţii administraţiei publice din România de a răspunde exigenţelor persoanelor fizice. Implicarea administraţiei publice este una mai degrabă reactivă, decât proactivă, existând cazuri în care autorităţile administraţiei publice locale şi funcţionarii publici sunt nesiguri, iar capacitatea managerială de implementare a responsabilităţilor descentralizate este insuficient întărită.

Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România a învederat, în cadrul unei întâlnirii cu Avocatul Poporului, domnul Victor Ciorbea, aspecte aduse şi la cunoştinţa Guvernului României şi care vizează, printre altele, faptul că:

- persoanele cărora li se adresează Decretul-lege nr. 118/1990 beneficiază doar de **anumite medicamente gratuite** (şi asta **numai pentru substanţa de bază**, diferenţa de cost fiind suportată de către beneficiari);
- beneficiarilor Decretului-lege nr. 118/1990 li se acordă **un număr foarte mic de bilete pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică**; în plus, acestea se acordă la un loc cu biletele destinate altor categorii de beneficiari, cei cărora biletele le-au fost atribuite având în vedere dispoziţiile Ordinului nr. 62/2005 al Preşedintelui C.N.P.P **(N.B. acesta**

stabilea, la nivelul anului 2015, criteriile în baza cărora se acordă pensionarilor bilete la tratament; în prezent, le stabileşte Ordinul nr. 129/2017 al Preşedintelui CNPP).

- beneficiarii întâmpină dificultăţi referitoare la **vizarea lunară şi/sau trimestrială a legitimaţiilor de transport**, în condiţiile în care celelalte categorii de pensionari nu au o astfel de obligaţie;
- modificarea legislaţiei fiscale are implicaţii asupra unor dispoziţii din Decretul-lege nr. 118/1990.

5.2. Cazuistică

Menționăm că toate atât petițiile și răspunsurile instituției Avocatul Poporului menționate în această secțiune sunt raportate la legislația în vigoare la momentul formulării petiției, respectiv redactării răspunsului către petenți

Printr-o petiție adresată instituției Avocatul Poporului, petentul aprecia că Legea nr. 221/2009 este blocată, motiv pentru care solicită să i să transmită dacă legea menţionată mai este valabilă, a fost blocată sau anulată, întrucât tribunalele nu mai primesc dosare şi nici nu dau explicaţii.

În virtutea dreptului la informaţie, s-a adus la cunoştinţă petentului că **Legea nr. 221/2009** privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu modificările şi completările ulterioare, **este în vigoare**.

În completare, însă s-a precizat că, prin Deciziile nr. 1358/2010 şi nr. 1360/2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, cu numărul 761 din data de 15 noiembrie 2010, Curtea Constituţională a constatat *că prevederile art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu modificările şi*

completările ulterioare, sunt neconstituţionale.

Ca urmare a deciziilor pronunţate, **trimiterile la lit. a) alin. (1) al art. 5 din lege rămân fără obiect,** prin declararea art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 ca fiind neconstituţional.

Deciziile menţionate s-au comunicat celor două Camere ale Parlamentului şi Guvernului, în vederea punerii de acord a prevederilor declarate neconstituţionale cu dispoziţiile Constituţiei, în conformitate cu prevederile art. 147 din Legea fundamentală.

Din verificările efectuate, nu s-a constatat existenţa unor dispoziţii legale (în vigoare) care să le înlocuiască pe cele declarate neconstituţionale.

În completare, s-a adus la cunoştinţa petentului că, prin Decizia nr. 12 din 19 septembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 789 din data de 7 noiembrie 2011, pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, ca urmare a recursului în interesul legii, declarat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Colegiul de conducere al Curţii de Apel Bucureşti şi Colegiul de conducere al Curţii de Apel Galaţi, privind soluţionarea acţiunilor întemeiate pe dispoziţiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 221/2009, a stabilit că, *urmare a deciziilor Curţii Constituţionale nr. 1.358/2010 şi nr. 1.360/2010, dispoziţiile art. 5 alin. (1) lit. a) teza I din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora şi-au încetat efectele şi* ***nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele nesoluţionate definitiv la data publicării deciziilor instanţei de contencios constituţional în Monitorul Oficial.***

Cu atât mai mult, dispoziţiile art. 5 alin. (1) lit. a) teza I din Legea nr. 221/2009 nu mai pot constitui temei juridic pentru eventuale acţiuni adresate instanţelor de judecată, întrucât acestea şi-au încetat efectele prin declararea lor ca neconstituţionale.

Prin urmare, dispoziţiile Legii nr. 221/2009 produc efectele juridice avute în vedere de legiuitor, cu excepţia dispoziţiilor declarate neconstituţionale.

O altă categorie de petiţii înregistrate la instituţia Avocatul Poporului vizează situaţia beneficiarilor Legii nr. 189/2000 privind aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 pentru modificarea şi completarea Decretului - lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările ulterioare.

Concret, nemulţumirea acestora a vizat prevederile Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal care au modificat textele de lege mai sus indicate, începând cu data de 1 ianuarie 2016.

Petenţii au fost informaţi în legătură cu dispoziţiile Codului Fiscal aplicabile la momentul transmiterii sesizărilor, dispoziţii care nu mai prevedeau scutirea de la plata impozitelor şi taxelor locale pentru beneficiarii Legii nr. 189/2000 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive etnice de guvernele instaurate în România, în perioada septembrie 1940 - martie 1945.

Astfel, la capitolul referitor la scutirile de impozite datorate administraţiilor locale, Legea nr. 227/2015 privind Codul Fiscal făcea trimitere doar la categoriile de persoane prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990, excluzând beneficiarii Legii nr. 189/2000 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive etnice de guvernele instaurate în România, în perioada septembrie 1940 - martie 1945.

Cu acea ocazie, au fost învederate petenţilor dispoziţiile art. 502 alin. (1) pct. 16 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal (lege organică), conform cărora: *„orice alte dispoziţii contrare prezentului Cod fiscal se abrogă de la data intrării sale în vigoare.”*

Prin apariţia Legii nr. 112/2016 privind aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 41/2015 pentru modificarea şi completarea unor acte normative, precum şi pentru reglementarea unor măsuri bugetare, noile

prevederi ale Codului fiscal - care au în vedere situaţia beneficiarilor Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările ulterioare şi ai Legii nr. 189/2000 privind aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 pentru modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990, au fost modificate după cum urmează:

- art. 456 alineatul (1) litera s): clădirea folosită ca domiciliu, aflată în proprietatea sau coproprietatea persoanelor prevăzute la art. 1 al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare;

- art. 464 alineatul (1) litera s): terenul aferent clădirii de domiciliu, aflat în proprietatea sau coproprietatea persoanelor prevăzute la art. 1 al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare;

- art. 469 alin. (1) litera c): mijloacele de transport aflate în proprietatea sau coproprietatea persoanelor prevăzute la art. 1 al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, pentru un singur mijloc de transport, la alegerea contribuabilului;

- art. 476 alineatul (1) litera b): certificatele, avizele şi autorizaţiile ai căror beneficiari sunt persoanele prevăzute la art. 1 al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor

fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare;

- art. 485 alineatul (1) litera b): persoanele prevăzute la art. 1 al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi persoanele fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare.

Toate modificările de mai sus au fost indicate tuturor petenţilor care ne-au sesizat după data de 30 mai 2016.

O petentă ne-a solicitat informaţii referitoare la modalitatea prin care ar putea să beneficieze de despăgubiri sau alte drepturi, având în vedere că instanţa de judecată a constatat, prin hotărâre judecătorească, caracterul politic al măsurii arestării şi internării într-o colonie de muncă a tatălui acesteia, decedat în anul 1953.

Aceasta a fost informată asupra faptului că, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 761, din data de 15 noiembrie 2010, au fost publicate Deciziile Curţii Constituţionale nr. 1358/2010 şi nr. 1360/2010 referitoare la admiterea excepţiei de neconstituţionalitate a prevederilor art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989.

Astfel, potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 “Orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, precum şi, după decesul acestei persoane, soţul sau descendenţii acesteia până la

gradul al II-lea inclusiv pot solicita instanţei prevăzute la art. 4 alin. (4), în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi, obligarea statului la: **acordarea unor despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin condamnare**. La stabilirea cuantumului despăgubirilor se va ţine seama şi de măsurile reparatorii deja acordate persoanelor în cauză, în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările şi completările ulterioare;.

Potrivit dispoziţiilor Legii nr. 221/2009, chiar dacă acţiunea prin care se solicită instanţei constatarea caracterul politic al condamnării este imprescriptibilă, ***dreptul la despăgubiri a fost declarat neconstituţional***.

Totodată, petenta a fost informată şi asupra drepturilor prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, referitoare la indemnizaţia lunară acordată titularului, în funcţie de perioada de persecuţie din motive politice (ani, luni, zile sau, după caz, sumă fixă), indemnizaţie în sumă fixă, stabilită prin lege, pentru urmaşi (soţul /soţia), alte facilităţi.

În cazul celor decedaţi, urmaşii acestora au dreptul la pensie de urmaş în condiţiile legii, cu luarea în calcul a vechimilor stabilite potrivit Decretului-lege nr. 118/1990.

Un petent a sesizat instituţia Avocatul Poporului cu privire la faptul că este beneficiar al Decretului-lege nr.118/1990, iar, conform Deciziei emise de Agenţia Naţională pentru Prestaţii Sociale Covasna, se stabileşte că

„drepturile se acordă începând cu data de 01.09.2009 şi se plătesc prin Casa Judeţeană de Pensii Covasna", ca urmare a Deciziei Curţii de Apel Braşov, prin care s-a stabilit că petentul a suferit persecuţii politice în sensul art.1 alin.(1) lit.d) din Decretul-lege nr.118/1990. În acest context, petentul se considera îndreptăţit ca, retroactiv, să beneficieze şi de celelalte drepturi reglementate de Decretul-lege nr.118/1990, inclusiv de scutirea de la plata impozitelor şi taxelor locale.

Aspectele semnalate au fost analizate în contextul unei posibile încălcări a dreptului persoanei vătămate de o autoritate publică, prevăzute de art.52 din Constituţia României, republicată.

Au fost solicitate informaţii de la Primăria Comunei Cernat, respectiv de la Prefectul Judeţului Covasna în legătură cu soluţionarea celor pretinse de către petent. Ca urmare a demersurilor Biroului Teritorial Braşov al instituţiei Avocatul Poporului, Primăria Comunei Cernat, respectiv Prefectul Judeţului Covasna ne-au comunicat că petentul este scutit de la plata tuturor impozitelor şi taxelor locale prevăzute de art. 284 alin.(1) din Codul Fiscal, cu modificările şi completările ulterioare. În ceea ce priveşte data de la care i se aplică aceste scutiri, se consideră că aceasta ar fi data de întâi a lunii următoare celei în care a fost depusă cererea şi documentele justificative pentru scutirile anterior menţionate.

Pentru recunoaşterea retroactivă a scutirii de la plata impozitelor şi taxelor prevăzute de Codul Fiscal, este necesară precizarea expresă în hotărârile judecătoreşti pronunţate. În caz contrar, scutirile se acordă începând cu luna următoare celei în care se prezintă actele prin care se atestă situaţia respectivă.

Întrucât Comuna Cernat nu a fost parte în procesul soluţionat, aceasta nu poate fi obligată la plata retroactivă a sumelor de bani solicitate de către petent.

Un petent a relatat faptul că doreşte ca instituţia Avocatul Poporului să se pronunţe asupra unor prevederi din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului

nr. 214 din 29 decembrie 1999 privind acordarea calităţii de luptător în rezistenţa anticomunistă, persoanelor condamnate pentru infracţiuni săvârşite din motive politice, persoanelor împotriva cărora au fost dispuse, din motive politice, măsuri administrative abuzive, precum şi persoanelor care au participat la acţiuni de împotrivire cu arme şi de răsturnare prin forţă a regimului comunist instaurat în România, astfel cum aceasta a fost modificată prin Legea nr.568/2001.

Astfel, prin art.1 punctul 8 din legea anterior menţionată, a fost inserată litera f) la art.3 din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr.214/1999, fiind astfel recunoscută calitatea de luptător în rezistenţa anticomunistă persoanelor supuse măsurii administrative abuzive de a fi „exmatriculat din şcoli, licee şi facultăţi". Petentul preciza că, în temeiul art.14 din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr.214/1999, persoanele care, în baza probelor prezentate la Comisia pentru constatarea calităţii de luptător în rezistenţa anticomunistă, au obţinut această calitate, beneficiază de drepturile prevăzute de Decretul-lege nr.118/1990. Petentul aprecia că unele direcţii de muncă judeţene acordă toate drepturile prevăzute atât la art.6, cât şi la art.3 din acelaşi Decret-lege nr.118/1990, pe când alte direcţii de muncă judeţene, fără niciun motiv, refuză acordarea şi a drepturilor prevăzute de art.3 din Decretul-lege nr.118/1990, ceea ce apreciază domnia sa ca fiind o situaţie discriminatorie.

În consecinţă, a solicitat ca instituţia Avocatul Poporului să se pronunţe asupra modului de interpretare şi aplicare a art.14 din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr.214/1999, şi anume dacă persoanele nominalizate prin Legea nr.568/2001 „exmatriculaţi din şcoli, licee şi facultăţi" pot beneficia de toate drepturile prevăzute de Decretul-lege nr.118/1990, inclusiv cele prevăzute la art.3.

Faţă de toate aceste împrejurări, în ceea ce priveşte drepturile persoanelor care au calitatea de luptător în rezistenţa anticomunistă, precum şi cele din rezistenţa armată care au participat la acţiuni de împotrivire cu arma şi de

răsturnare prin forţă a regimului comunist, petentului i s-a precizat că acestea beneficiază, în temeiul art.7 alin.1 lit.b) din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr.214/1999 şi de drepturile prevăzute în Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, cu modificările ulterioare.

Astfel, aşa cum se observă din dispoziţiile anterior menţionate, Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, cu modificările şi completările ulterioare, nu reglementează anumite limitări în acordarea acestor drepturi, ca urmare, acestea sunt reglementate de Decretul-lege nr.118/1990.

Conform art. 4 din Decretul-lege nr.118/1990, republicat, persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. a), b) şi e) şi alin. (2) (din Decretul-lege nr.118/1990) au dreptul la o indemnizaţie lunară de 200 lei pentru fiecare an de detenţie, strămutare în alte localităţi, deportare în străinătate sau prizonierat, indiferent dacă sunt sau nu sunt pensionate. Persoanele care s-au aflat în una dintre situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) lit. c) şi d) au dreptul la o indemnizaţie lunară de 100 lei pentru fiecare an de internare abuzivă în spitalele de psihiatrie sau de domiciliu obligatoriu, indiferent dacă sunt sau nu sunt pensionate.

Cazul mai sus menţionat a fost soluţionat de instituţia Avocatul Poporului în cursul anului 2014, ulterior, în anul 2016, Legea 69/2015 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, a majorat indemnizaţiile cuvenite beneficiarilor decretului mai sus indicat la 400 lei, respectiv 200 lei, legiuitorul făcând un gest reparatoriu faţă de această categorie, în condiţiile în care Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015 prevedea că nivelul acestor indemnizaţii va rămâne acelaşi, până în anul 2017.

Un petent ne-a prezentat întrebarea adresată ziarului la care lucrează, de către domnul Florin, (nume fictiv), cu domiciliul în SUA, şi anume: "În condiţiile în care beneficiez de pensie de stat (de vârstă), se aplică prevederile art. 8? Adică se impozitează pensia?" [cu referire la art. 8 alin. (1) din Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare]. Petentul a precizat faptul că solicitare a fost formulată „în baza Legii 544/2001".

Petentului i s-au învederat dispoziţiile art. 2 lit. b) din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public, cu modificările şi completările ulterioare, care stabileşte că: "*prin informaţie de interes public se înţelege orice informaţie care priveşte activităţile sau rezultă din activităţile unei autorităţi publice sau instituţii publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informaţiei*".

Astfel, solicitarea sa nu a vizat o informaţie de interes public, ci calificarea juridică, încadrarea în drept a unei situaţii de fapt prezentate de către petent.

În vederea clarificării situaţiei prezentate de către petentul Florin, i-am comunicat faptul că alin. (1) al art. 8 din Decretul-lege nr. 118/1990 a fost abrogat de pct. 7 al alin. (1) al art. 502 din Legea nr. 227 din 8 septembrie 2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688 din 10 septembrie 2015.

Scutirile acordate beneficiarilor Decretului-lege nr. 118/1990 pentru impozitele şi taxele locale sunt reglementate de Codul fiscal distinct, pentru fiecare tip de impozit/taxă în parte.

Impozitul pe pensii nu intră în categoria impozitelor şi taxelor locale, ci este un impozit pe venit. Art. 60 din Codul fiscal stabileşte contribuabilii care

sunt scutiţi de la plata impozitului pe venit, iar beneficiarii Decretului-lege nr. 118/1990 nu se regăsesc în textul de lege indicat.

Un petent şi-a exprimat nemulţumirea în legătură cu prevederile art. 10 lit. a) şi c) din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, precum şi ale art. 14 lit. a) şi c) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice.

Motivele de nemulţumire enunţate în conţinutul petiţiei sunt legate de faptul că, deşi Decretul-lege nr. 118/1990 şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 105/1999 stabilesc că indemnizaţiile ce se acordă, potrivit acestor acte normative, vor fi indexate odată cu indexările aplicate pensiilor şi celorlalte drepturi de asigurări sociale de stat, prin intermediul celor două ordonanţe de urgenţă criticate, aceste indemnizaţii au fost menţinute la nivelul acordat pentru luna decembrie 2012, respectiv, pentru luna decembrie 2013.

A solicitat instituţiei Avocatul Poporului să analizeze şi să intervină în spiritul legii, chiar şi la Curtea Constituţională, cu privire la aspectele enunţate. A precizat, de asemenea, că doreşte să fie luate măsurile ce se impun pentru a fi indexate indemnizaţiile pe anul 2013 şi 2014, în aceeaşi proporţie ca şi pensiile.

Până la data la care petentul s-a adresat instituţiei noastre, Curtea Constituţională a fost sesizată cu privire la neconstituţionalitatea prevederilor art. 10 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 84/2012 (dosar nr. 617D/2013). Potrivit informaţiilor publicate pe site-ul www.ccr.ro, în data de 27.02.2014, Curtea Constituţională s-a pronunţat în sensul respingerii acestei excepţii.

De asemenea, în mod constant, Curtea s-a pronunţat în sensul respingerii excepţiilor care vizau prevederi referitoare la plafonarea sau suspendarea unor

indemnizaţii acordate în temeiul unor legi speciale (Decizia nr. 1576/2011, Decizia nr. 554/2013).

Cazul mai sus menţionat a fost soluţionat de instituţia Avocatul Poporului în cursul anului 2014, şi ulterior, în anul 2016, Legea 69/2015 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, a majorat indemnizaţiile cuvenite beneficiarilor decretului mai sus indicat la 400 lei, respectiv 200 lei.

Un petent şi-a exprimat nemulţumirea generată de faptul că în cazul său, Casa Judeţeană de Pensii Iaşi nu i-a comunicat, până la data sesizării instituţiei Avocatul Poporului, un răspuns la cererea sa prin care a solicitat acordarea drepturilor prevăzute la art. 8 alin. (2) lit. d) al Decretului-lege nr. 118/1990, respectiv, un bilet pe an, gratuit, pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică.

Prin urmare, petentul a solicitat comunicarea unui răspuns la cererea formulată, prin care să se dispună aprobarea unui bilet pe an, gratuit, pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică.

Faţă de aspectele sesizate, Biroul Teritorial Iaşi al instituţiei Avocatul Poporului s-a adresat Casei Judeţene de Pensii Iaşi, iar ca urmare a demersurilor întreprinse s-au comunicat următoarele:

Petentul nu beneficiază de drepturi de pensie din sistemul public (este pensionar din sistemul militar şi beneficiar de indemnizaţie acordată conform prevederilor Decretului-lege nr. 118/1990, stabilită şi achitată tot de către Casa Sectorială de Pensii).

Începând cu data de 01.01.2016, au intrat în vigoare prevederile Legii nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat, cu modificările şi completările ulterioare şi, ca urmare, sistemul pensiilor militare de stat este un sistem

neintegrat în sistemul public de pensii, noile prevederi legislative conducând la o serie de modificări în ceea ce priveşte acordarea biletelor de tratament balnear pentru beneficiarii de pensii neintegrate în sistemul public.

Acordarea biletelor pentru tratament balnear pentru anul 2016 se face cu respectarea criteriilor stabilite prin Ordinul nr. 38 din 04.02.2016, conform căruia pot beneficia de tratament balnear prin sistemul organizat şi administrat de Ministerul Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice doar persoanele care au calitatea de: pensionar al sistemului public de pensii; asigurat al sistemului public de pensii; beneficiar al prevederilor unor legi speciale, care reglementează dreptul la un bilet de tratament balnear prin sistemul public de pensii.

Petentul a solicitat un bilet de tratament balnear Casei Judeţene de Pensii Iaşi, formularul de cerere completat şi semnat de către acesta specificând faptul că persoana primeşte o adresă de înştiinţare la domiciliu numai în condiţiile în care cererea este soluţionată ***favorabil şi primeşte repartiţie pentru un bilet de tratament balnear.***

Deopotrivă, precizările referitoare la modul de acordare a biletelor de tratament balnear pentru pensionarii din sistemul pensiilor militare de stat au venit ulterior înregistrării cererii petentului.

Urmare a prezentării la ghişeul de bilete de tratament din cadrul Casei de Pensii Iaşi, petentul a fost îndrumat să se adreseze Casei Sectoriale de Pensii în vederea obţinerii unui bilet de tratament balnear.

O petentă a susţinut că este proprietara imobilului înscris în CF XXX nr. topo XXX, casă de locuit şi teren în suprafață de 200 mp din anul 1973 şi foloseşte un teren aferent casei în suprafaţa de 355 mp, aflat în proprietatea Statului Român.

Petenta era beneficiară a Decretului lege nr. 118/1990, conform căruia este scutită de la plata impozitelor şi taxelor locale.

Petenta susţinea că a solicitat scutirea de la plata impozitului pentru întreaga suprafaţă, dar beneficiază de scutire doar pentru cei 200 mp.

În conformitate cu art. 284 alin.(1), (6) şi (7) din Codul Fiscal, persoanele fizice beneficiare ale Decretului-lege nr.118/1990, sunt scutite de impozitul pe clădiri pentru o singură locuinţă, situată la adresa de domiciliu, şi pentru impozitul pe terenul aferent acesteia.

Petenta şi-a exprimat nemulţumirea cu privire la refuzul Primăriei municipiului Oradea de a acorda scutirea şi pentru suprafaţa de 355, întrucât această suprafaţă face parte din terenul aferent casei de locuit.

Faţă de cele de mai sus, Avocatul Poporului s-a adresat Primăriei municipiului Oradea.

Autoritatea sesizată a comunicat temeiul de drept care reglementează situaţia juridică a petentei, respectiv, art. 284 alin. (7) din Legea nr. 571/2003 privind Codul Fiscal, care prevede scutirea de la plata impozitului pe teren şi nicidecum a taxei pe teren aşa cum este aceasta reglementată prin art. 256 alin. (3).

În condiţiile în care legiuitorul intenţiona acordarea scutirii de la plata taxei pe teren, acest aspect s-ar fi regăsit la art. 257 – „*Scutiri,,*- articol unde se prevede în mod expres scutirea de la plata impozitului pe teren şi nu a taxei pe teren proprietate de stat aflat în folosinţă. Prin sintagma *„în condiţii similare impozitului pe teren”* se înţelege similitudinea doar în ceea ce priveşte modul de calcul al taxei pe teren şi al impozitului pe teren şi nicidecum acordarea scutirii în condiţii similare. În ceea ce priveşte noţiunea de teren aferent clădirii utilizate ca domiciliu, aceasta se referă strict la terenul reprezentând amprenta pe sol a clădirii şi la căile de acces.

Totodată, se menţiona că art. 284 alin. (5) din Legea 571/2003 privind Codul Fiscal prevede clar că *„în cazul unei clădiri, teren sau al unui mijloc de transport...scutirea fiscală se aplică integral pentru proprietăţile deţinute în comun de soţi”*, text imperativ regăsit şi în art. 256 alin. (4) al aceluiaşi act

normativ în vigoare, respectiv *„în cazul terenului care este deţinut în comun de două sau mai multe persoane, fiecare proprietar datorează impozit pentru partea din teren aflată în proprietatea sa.”*

Un petent, în calitate de reprezentant al Asociaţiei Refugiaţilor de Război Botoşani, a sesizat instituţia Avocatul Poporului în legătură cu o posibilă încălcare a art. 47 din Constituţia României, privind dreptul la un nivel de trai decent.

Din conţinutul petiţiei şi a actelor anexate, a rezultat că petentul era nemulțumit de răspunsul primit din partea Ministerului Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice referitor la aplicarea dispoziţiilor *art. 5 lit. e) din Legea 189/2000 privind aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 pentru modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările ulterioare.*

În acest sens, s-a menţionat că în răspunsul transmis de autoritatea de mai sus că, acordarea biletelor de tratament (inclusiv cele pentru persoanele strămutate în altă localitate) se efectuează potrivit Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi în baza Ordinului nr. 39/2014 emis de Casa Naţională de Pensii Publice, în limita fondurilor aprobate prin bugetul asigurărilor sociale de stat.

Văzând dispoziţiile art. 121 lit. a) din Legea nr. 263/2010, cu modificările şi completările ulterioare, care prevăd că *„În sistemul public de pensii, în afara pensiilor, se mai pot acorda, în condiţiile prezentei legi, următoarele prestaţii: tratament balnear, altul decât cel care, potrivit legii şi se suportă de la bugetul Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate, pentru asiguraţi şi pensionari*”, precum şi dispoziţiile art. 5 lit. e) din Legea 189/2000, cu

modificările şi completările ulterioare, referitoare la persoanele care au fost strămutate în altă localitate decât cea de domiciliu şi care au dreptul la un bilet pe an, gratuit, pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică, **s-a constatat faptul că acestea reglementează două situaţii juridice diferite. Astfel, în primul caz este reglementat modul de acordare a prestaţiilor privind tratamentul balnear pentru persoanele care au calitatea de asigurat sau pensionari, iar prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, sunt acordate anumite drepturi, inclusiv acela de a beneficia de un bilet gratuit, pe an, pentru tratament, acelor persoane care au fost strămutate în altă localitate decât cea de domiciliu.** Astfel, s-a considerat că Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, are caracterul unei legi speciale, motiv pentru care s-a apreciat că persoanele care au fost strămutate în altă localitate au dreptul de a beneficia de un bilet gratuit pe an, pentru tratament, fără ca acest drept să fie supus altor condiţionalităţi.

Faţă de toate aceste împrejurări, s-a sesizat Casa Naţională de Pensii Publice şi s-a solicitat să comunice instituţiei Avocatul Poporului informaţiile pe care le deţine în legătură cu cele prezentate, precum şi eventualele măsuri dispuse.

Prin răspunsul transmis, autoritatea mai sus menţionată a comunicat temeiul de drept care reglementează situaţia semnalată de petent şi a invocat, de asemenea, dispoziţiile art. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 54/2015 privind acordarea prestaţiilor sub forma biletelor de tratament balnear, pentru anul 2015, prin sistemul organizat şi administrat de Casa Naţională de Pensii Publice, în unităţile de tratament balnear, proprietate a Casei Naţionale de Pensii Publice, potrivit cărora în anul 2015 a fost asigurat un număr maxim de 59.641 de locuri la tratament balnear. Acestui număr i-a fost adăugat, până la nivelul sumelor prevăzute cu această destinaţie în bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2015, numărul de locuri la tratament balnear contractat de alţi operatori economici interesaţi.

A învederat, de asemenea, dispoziţiile art. 4 ale actului normativ mai sus menţionat, conform cărora biletele de tratament balnear se acordă gratuit categoriilor de persoane beneficiare ale prevederilor unor legi speciale, cu caracter reparatoriu, stabilind în acest sens o cotă de maximum 15% din totalul numărului de bilete. Numărul de bilete şi procentul mai sus indicate au fost menţinute şi pentru anul 2016.

După trecerea în revistă a tuturor categoriilor de beneficiari ai biletelor de tratament, autoritatea a comunicat faptul că numărul biletelor alocate este total insuficient, raportat la nevoile efective.

Nu în ultimul rând, ne-a informat faptul că, ***potrivit criteriilor de acordare a biletelor de tratament balnear prin sistemul organizat şi administrat de Ministerul Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice, aprobate prin Ordinul nr. 62/2005 al Preşedintelui C.N.P.P., biletele de tratament se pot acorda numai în limita numărului locurilor la tratament balnear, finanţat din bugetul asigurărilor de stat.*** *Numărul total al biletelor acordate cu titlu gratuit se împarte pe serii, proporţional cu numărul total al persoanelor beneficiare de prevederile unei legi cu caracter special.*

Cu această ocazie, petentul a fost informat că pentru anul 2016, din fondurile alocate prin legile bugetului asigurărilor sociale de stat, se contractează aproximativ 220.000 bilete de tratament, din care 33.000 bilete gratuite, iar potrivit tuturor legilor cu caracter reparatoriu, un număr de 1.600.000 de persoane ar trebui să beneficieze de acestea.

În consecinţă, ***criteriile pe baza cărora se acordă bilete de tratament balnear se aprobă anual prin ordin****. Numărul total al biletelor acordate cu titlu gratuit se împarte pe serii, proporţional cu numărul total al persoanelor beneficiare de prevederile cu caracter special.*

Faţă de toate aceste împrejurări, deşi petentul reprezenta o altă organizaţie decât cea a foştilor deţinuţi politici, aceasta este guvernată tot de o lege cu caracter reparatoriu, **persoanele vizate de norma legală**, potrivit

dispoziţiilor *art. 5 lit. e) din Legea 189/2000 privind aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 pentru modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările ulterioare,* **beneficiind, printre altele, de un bilet pe an, gratuit, pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică.**

Tratamentul legislativ este aplicabil şi foştilor deţinuţi politici, beneficiari ai Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv ai dispoziţiilor art. 5 lit. e) din Legea 189/2000 privind aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 pentru modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările ulterioare.

Având în vedere premisele legislative identice pentru ambele categorii de beneficiari, s-a opinat în sensul necesităţii modificării conţinutului instrumentului normativ privind criteriile de acordare a biletelor de tratament prin sistemul organizat şi administrat de Ministerul Muncii, Familiei, Protecţiei Sociale şi Persoanelor Vârstnice şi punerea acestuia în acord cu actele normative cu caracter reparator.

Capitolul 6. REVENDICĂRI ALE PERSOANELOR PERSECUTATE DIN MOTIVE POLITICE

6.1 Revendicări ale foştilor deţinuţi politici

Prin Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 46/2016 pentru completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal şi ulterior prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 84/2016 pentru modificarea şi completarea unor acte normative din domeniul financiar-fiscal, s-au făcut modificările care se impuneau pentru ca, în caz de coproprietate, soţii/soţiile beneficiarilor legii să nu plătească parte din aceste impozite (clădiri şi terenuri), **deşi unele neconcordanțe între cele două acte normative mai pot da naştere încă la interpretări.**

AFDPR considera că abrogarea art.8 alin.(1) din Decretul-lege nr. 118/1990 a condus la lipsirea de conţinut a dispoziţiilor art. 5 privind soţul/ soţia celui decedat de a fi scutit/ consacrăcutită de taxele şi impozitele locale, astfel că persoanele prevăzute la art. 5 nu sunt scutite de taxele şi impozitele locale.

Redăm, în cele ce urmează, memoriul formulat de către reprezentanţii AFDPR şi adresat domnului Secretar General al Guvernului, astfel cum a fost publicat în Buletinul Informativ al Asociaţiei din 11 octombrie 2016.

"Domnului Secretar al Guvernului, Florin Marius TACU

Domnule Secretar General,

Prin prezenta vă comunicăm problemele, pentru a căror rezolvare solicităm sprijinul Guvernului României.

*Respectarea art.8 alin.2) lit.a) din Decretul lege nr.118/1990 care prevede"**asistenţă medicală şi medicamente, în mod gratuit şi prioritar, atât în ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor**".*

În prezent se acordă anumite medicamente gratuite (numai pentru substanţa de bază, diferenţa fiind suportată de noi) şi analize în limita unor sume acordate de casele de asigurări de sănătate şi care sunt total nesatisfăcătoare.

Respectarea art.8 alin.2) lit.d) din Decretul lege nr.118/1990, care prevede „acordarea unui bilet gratuit pe an pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică”.

În prezent se acordă un număr foarte mic de bilete, la un loc cu celelalte categorii de beneficiari ai unor astfel de bilete, după criterii pe care nu le cunoaştem, ori aceste tratamente, în mod uzual, trebuie repetate an de an.

Se încalcă prevederile Decretului lege nr.118/1990, care prevede acordarea „transport urban gratuit cu mijloacele de transport în comun etc.”.

Respectarea art. 8 alin.(2) lit.b) din Decretul lege nr.118/1990, care prevede acordarea „transport urban gratuit cu mijloacele de transport în comun etc.”.

În prezent, se acordă această gratuitate, dar cu vizarea lunară şi/sau trimestrială a legitimaţiilor, spre deosebire de pensionari care nu beneficiază de Decretul lege nr.118/1990 care trebuie să-şi vizeze legitimaţiile anual sau le au pe viaţă. Propunem acordarea unor legitimaţii pe viaţă, cu fotografie, care să fie valabile în toate localităţile din România.

Respectarea art. 8 alin.(3) corelat cu prevederile art.8 alin. (1) care din păcate, a fost abrogat prin Legea nr.227/2015, privind Codul fiscal.

Art.8 alin. (1) (abrogat prin Legea nr.227/2015) prevedea că persoanele aflate în una din situaţiile prevăzute la art.1 sunt scutite de plata taxelor şi impozitelor locale. În prezent, în cazul acestora, Codul Fiscal prevede în mod expres, scutirea de diferitele taxe locale.

De asemenea, prin OUG nr.46/2016 s-a stabilit că scutirea de impozit se aplică pe întreaga proprietate în cazul că unul din soţi este beneficiarul Decretului lege nr.118/1990.

Problema este că, abrogând art.8 alin.(1) este abrogat şi dreptul persoanelor prevăzute la art.5 (este vorba de soţul sau soţia celui decedat) de a fi scutite de taxele şi impozitele locale, deoarece la art.8 alin.(3) se prevede că "de drepturile prevăzute la alin.(1) şi (2) beneficiază şi persoanele prevăzute la art.5. Abrogând art.8 alin.1, referirea la acesta de la art.8 alin.(3) nu mai are obiect, astfel că persoanele prevăzute la art.5 nu sunt scutite de taxele şi impozitele locale.

Deşi chiria pentru spaţiul în care funcţionăm este una modică, am dori ca acest spaţiu să ne fie pus la dispoziţie de către autorităţile locale, în mod gratuit.

Dorim să se introducă mai multe ore în programa şcolară, pentru studiul istoriei recente, cu referire expresă la crimele comise de regimul comunist, de la instalarea sa la 6 martie 1945 până la Revoluţia din Decembrie 1989."

La acel moment, AFDPR solicita amendarea Decretului-lege nr.118/1990 prin care să se introducă drept beneficiari de drepturi şi copiii foştilor deţinuţi politici şi ai deportaţilor. *"Este nedrept ca aceştia să nu beneficieze de acest Decret-lege, întrucât au suferit împreună cu părinţii lor şi nu s-au bucurat de nici cea mai mică facilitate din partea Statului Român-Buletinul Informativ nr. 31/19.09.2016)".*

Până la promovarea reglementărilor mai sus contestate de către persoanele vătămate într-un drept sau interes legitim, instanţele de judecată au pronunţat mai multe sentinţe cu caracter reparatoriu.

Potrivit plângerilor făcute de AFDPR, ulterior Deciziei nr. 1358/2010 a Curţii Constituţionale **"hotărârile de respingere a cererilor de despăgubiri au curs pe bandă rulantă".** Lipsa de unitate în practica instanţelor, existenţa a două etape în activitatea acestora, cu modalităţi diferite de soluţionare a unor cereri de acelaşi tip, deşi constatate, au rămas neremediate.

Astfel, de exemplu :

Alexandru Mihalcea, student la Filosofie, secţia Ziaristică (*Universitatea Bucureşti*), a fost arestat în anul IV, împreună cu colegul său Florin Constantin Pavlovici. După o anchetă dură, au fost condamnaţi la patru ani pentru *„calomnii la adresa artei, literaturii şi scriitorilor progresişti de după 23 August”* (sentinţa penală nr. 636/19.06.1959). După zece ani de la condamnare justiţia comunistă i-a achitat, în urma recursului extraordinar, din oficiu, al procurorului general, care descoperise că fuseseră condamnaţi pe nedrept. *Tribunalul Suprem* a constatat inexistenţa infracţiunii şi atât. Anii furaţi din viaţă, suferinţele din închisoare, deznădejdea familiilor, supravegherea perpetuă, dificultăţile reinserţiei sociale n-au interesat pe nimeni. Au suportat mult timp consecinţele etichetei de *„duşman al poporului”*. Nu şi-au găsit serviciu, erau etichetaţi şi stigmatizaţi. Prin cererea nr. 7461/118/2007, Alexandru Mihalcea a solicitat Tribunalului Constanţa, instanţă de fond, obligarea statului român la plata unor daune morale şi materiale, cerere admisă. Ziaristul persecutat şi-a pledat cauza în faţa judecătorilor *Curţii Constituţionale,* unde fusese trimis dosarul. *Curtea de Apel Constanţa* şi, în ultimă instanţă, *Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie* la data de 31.05.2012, au respins cererea ca nefondată. La capătul a cinci ani de procese, conform aprecierilor intimatului, reprezentanţi ai Parchetului şi ai Finanţelor nu au ezitat să-i atribuie *“intenţia de a se îmbogăţi fără just temei”*. *“Nu a contat nici măcar faptul că însăşi justiţia comunistă rejudecase, fără ca eu să fi solicitat, procesul şi mă declarase, caz rarisim, nevinovat. Fără îndoială, respingerea acţiunii mele (şi a celorlalţi foşti deţinuţi) a fost pricinuită de amestecul factorului politic în actul de justiţie,”* afirmă Alexandru Mihalcea.

AFDPR susţine în continuare, în contradictoriu cu opinia Curţii Constituţionale, teza (la care a achiesat şi instituţia Avocatul Poporului) potrivit căreia Decretul - lege nr. 118/1990 a rezolvat doar asigurarea unei protecţii sociale minimale pentru foştii deţinuţi politici - prin indemnizaţiile acordate. Acestea nu pot acoperi şi reparaţiile materiale şi morale de care ar trebui să

beneficieze foştii deţinuţi politici. Propunerile formulate de asociaţie viza următoarele modificări:

"La art.1 alin (3) din proiectul de lege, se precizează că "negarea crimelor comunismului şi a existenţei victimelor regimului totalitar comunist este interzisă".

Art. 2 alin. (1) Victimelor regimului totalitar comunist le sunt garantate în mod distinct şi independent următoarele categorii de drepturi băneşti: despăgubiri pentru prejudiciile materiale sunt destinate să repare prejudiciile materiale ale victimelor, compensaţii băneşti pentru prejudiciile morale suferite, indemnizaţii de securitate socială şi alte drepturi.

Art. 2 alin. (2) Despăgubirile pentru prejudiciile materiale sunt destinate să repare prejudiciile materiale ale victimelor, fiind reglementate la art. 5 alin 1, lit. b) din Legea nr 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989.

Art. 2 alin. (3) Compensaţiile băneşti pentru prejudiciile morale sunt menite, în principal, să aline suferinţele morale deosebite şi de durată ale victimelor iar în plan secundar, să ofere satisfacţie morală acestora.

Art. 2 alin. (4) Drepturile de securitate socială cuprind indemnizaţiile lunare, gratuităţile la medicamente şi asistenţă medicală, scutirile de la plata anumitor taxe şi alte asemenea drepturi, expres reglementate în lege, în favoarea victimelor.

Art. 2 alin. (5) Este interzisă diminuarea oricărora dintre aceste drepturi, pe considerentul exercitării lor concomitente, deoarece scopurile pentru care acestea au fost recunoscute, sunt distincte."

În proiectul de lege, este introdusă asumarea răspunderii morale de către Stat, pentru prejudiciile morale cauzate prin măsuri penale sau administrative arbitrare."

Comparând textul legii, propus de iniţiatori, cu forma adoptată de Senat, **AFDPR a identificat diferenţe mai ales cu privire la categoriile de victime care trebuie să beneficieze de reparaţii morale**. Senatul nu a ţinut cont de amendamentele propuse de AFDPR, de includere a familiilor în rândul beneficiarilor legii, golind-o, în mare parte, de conţinut. **Conducerea AFDPR a depus la Comisia Juridică a Camerei Deputaţilor un set de amendamente menite a rezolva diferenţele dintre cele două formulări ale legii, în cele două camere ale Parlamentului.**

Amendamentele se găsesc pe site-ul AFDPR, la rubrica Buletin Informativ, sub titlul „*Amendamente la varianta de la Senat”*.

În concluzie, potrivit opiniei AFDPR, însuşită şi de iniţiatorii Plx 244/2011, în practica legislativă, *“indemnizaţia lunară”* constituie un drept de securitate socială şi nu o reparaţie morală, astfel:

- **Drepturile de securitate şi de protecţie socială se acordă în scopul ocrotirii persoanelor persecutate politic de regimul comunist şi a familiilor acestora, care au suferit grave discriminări sociale şi profesionale, ceea ce a determinat restrângerea veniturilor acestora şi ale familiilor lor. Mulţi nu au putut să-şi practice profesia până în 1990. Pensiile foştilor deţinuţi politici sunt mult mai mici decât ale foştilor gardieni şi ale şefilor închisorilor, care i-au bătut şi supus anilor de teroare.**
- **Compensaţiile băneşti pentru daune morale, şi nu indemnizaţiile sociale, sunt cele care trebuie calculate pe numărul de zile de detenţie sau măsuri administrative coercitive şi în comparaţie cu alte categorii de luptători, împotriva regimului comunist (spre exemplu, revoluţionarii)**
- **Aşa cum s-a statuat în jurisdicţia internaţională, victimelor comunismului trebuie să li se recunoască aceleaşi drepturi cu cele ale**

persoanelor condamnate pe nedrept, pentru că au fost supuse la tratamente inumane, tortură şi discriminare pe criterii politice.

- **Menţinerea erorii legislative constând în neacordarea de compensaţii băneşti proporţionale pentru prejudiciile morale suferite de victimele regimului totalitar echivalează cu negarea crimelor comunismului şi a statutului de victimă atribuit persoanelor persecutate politic de statul totalitar.**

AFDPR a criticat şi prevederile Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România.

Cu titlu de exemplu, a fost prezentat cazul domnului Pavel Corbu, în vârstă de 82 de ani, membru al AFDPR Neamţ, căruia i se tergiversează soluţionarea dosarului depus la Autoritatea Naţională pentru Restituirea Proprietăţilor (A.N.R.P.). Dosarul său, privind restituirea bunurilor imobile preluate abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, a presupus restituirea prin echivalent, suma de care trebuia să beneficieze urmând să-i fie acordată eşalonat în trei tranşe, **în ciuda nevoii urgente dovedite de beneficiar prin documentele medicale depuse**, atestând starea gravă de sănătate a fiului său, ce necesită o intervenţie chirurgicală în străinătate. Din compensaţia bănească, în cuantum de 45.000 de Euro, mai are de primit 18.000 Euro. Iar operaţia de care are nevoie fiul său se efectuează la Viena şi costă 60.000 Euro, sumă pe care Pavel Corbu ar putea-o strânge în şapte ani din veniturile sale de pensionar şi indemnizaţia de fost deţinut politic.

Alte legi care au acordat drepturi persoanelor persecutate politic de dictatura comunistă şi care au fost retrase sau modificate în defavoarea beneficiarilor, precum Legea 145/1997 - Legea asigurărilor sociale de sănătate - la art.6 alin. (1) lit.d) ca şi noua lege a sănătăţii, Legea 95/2006 -

Legea privind reforma în domeniul sănătăţii - la art.213 alin.(1) lit.c) stabilea că:

Următoarele categorii de persoane beneficiază de asigurare, fără plata contribuţiei: „persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate, din motive politice, de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate şi constituite în prizonieri, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum şi unele drepturi ale invalizilor şi văduvelor de război, precum şi persoanele prevăzute la art. 2 din Legea nr. 42/1990 pentru cinstirea eroilor-martiri şi acordarea unor drepturi urmaşilor acestora, răniţilor, precum şi luptătorilor pentru victoria Revoluţiei din decembrie 1989, dacă nu realizează alte venituri decât cele provenite din drepturile băneşti acordate de aceste legi, precum şi cele provenite din pensii."

Conform Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr. 107/2010 privind modificarea şi completarea Legii 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii s-a eliminat prevederea: „*precum şi cele provenite din pensii*", astfel că, prin această modificare a Legii 95/2006, marea majoritate a beneficiarilor Decretului-lege nr.118/1990 erau obligaţi la plata contribuţiilor de asigurări de sănătate, **fapt apreciat, la acea dată, de AFDPR, ca fiind nelegal.**

Conform dispoziţiilor din Articolului unic alin. (1) lit.d) din **Legea nr.225 din 28 iulie 2015 privind anularea contribuţiei de asigurări sociale de sănătate pentru anumite categorii de persoane fizice:**

(1) Se anulează contribuţia de asigurări sociale de sănătate datorată începând cu 1 ianuarie 2012 şi până la data intrării în vigoare a prevederilor art. I pct. 17 şi 18 din Ordonanţa Guvernului nr. 4/2015 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, aprobată prin Legea nr. 178/2015, de către următoarele categorii de persoane fizice:

(...)

d) persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr.118/1990, privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politici de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr.51/1993, privind acordarea unor drepturi magistraţilor care au fost înlăturaţi din justiţie pentru considerente politice în perioada anilor 1945-1989, cu modificările ulterioare, prin Ordonanţa Guvernului nr.105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor de către regimurile instaurate în România cu începerea de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr.189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr.44/1994, privind veteranii de război, precum şi unele drepturi ale invalizilor şi văduvelor de război, republicată, cu modificările şi completările ulterioare prin Legea nr.309/2002, privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii, în perioada 1950-1961, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi persoanelor prevăzute în art.3 alin.(1) lit. b) pct.1 din Legea Recunoştinţei pentru Victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru Revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov, din noiembrie 1987, nr.341/2004 cu modificările şi completările ulterioare, ***pentru veniturile acordate în baza acestor legi sau, după caz, pentru venitul bază de calcul reprezentat de salariu de bază minim brut pe ţară stabilit în baza art.296[32] Legea nr.571/2003 cu modificările şi completările ulterioare, dacă nu au realizat alte categorii de venituri pentru care s-a datorat contribuţia****.”*

Deoarece majoritatea membrilor asociaţiei beneficiază de unul sau mai multe drepturi prevăzute în actele normative de mai sus, **AFDPR a solicitat Ministerului Finanţelor Publice** să precizeze „*care sunt categoriile de venituri care înlătură aplicarea dispoziţiilor art. unic (1), lit. d) din Legea nr.225/2015,*

sau să ne indicaţi dispoziţiile legale în vigoare în care sunt prevăzute aceste categorii de venituri."

"Analiza temeinică a actelor legislative pe linie de asigurări de sănătate cu baze Legea nr.95 şi legi rezultate de pe aceasta, pe care s-a emis Legea nr.225/28 iulie 2015, scot în evidenţă o atitudine neprietenoasă, chiar ostilă faţă de persoanele protejate prin Decretul-lege nr.118/1990, reactualizat în 2015-07-01, victime ale regimului comunist demonstrată clar prin reformularea părţii finale ale al. d) al Legii nr.225 ajungându-se prin interpretarea unor acte legislative dintre care subliniem art.296[32] *Legea 571/2006 şi art.213 Legea 95/2006 – cert legale – pentru aplicarea cărora s-a emis Ordinul M F 2202/19 august 2015, la blocarea legii, motivându-se cu al. 6) art.224 Legea 95/2006 - MO 652/28.08.2015."*- Buletin Informativ AFDPR nr. 36/11.10.2016.

În prezent, potrivit art. 224 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, "*Următoarele categorii de persoane beneficiază de asigurare, fără plata contribuţiei, în condiţiile art. 154 din Legea nr. 227/2015, cu modificările şi completările ulterioare(...)persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 51/1993 privind acordarea unor drepturi magistraţilor care au fost înlăturaţi din justiţie pentru considerente politice în perioada anilor 1945-1989, cu modificările ulterioare, prin Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum şi unele drepturi ale invalizilor şi văduvelor de război, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 309/2002 privind*

recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului-Lupeni - august 1977 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, pentru drepturile băneşti acordate de aceste legi;"

Conform art. 154 alin.(1) din Codul fiscal *"Următoarele categorii de persoane fizice sunt exceptate de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate:* ***d)*** *persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 51/1993 privind acordarea unor drepturi magistraţilor care au fost înlăturaţi din justiţie pentru considerente politice în perioada anilor 1945-1989, cu modificările ulterioare, prin Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum şi unele drepturi ale invalizilor şi văduvelor de război, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 309/2002 privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea recunoştinţei pentru victoria*

Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, pentru drepturile băneşti acordate de aceste legi;"

Prin adresele transmise Secretarului General al Guvernului şi Ministrului Finanţelor Publice 3741 si 3742 din 14 mai 2018, Preşedintele Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România, domnul Octav Bjoza a solicitat în mod expres modificarea Decretului- lege nr. 118/1991, anexând şi un proiect de lege în acest sens.

În expunerea de motive la propunerea legislativă mai sus menţionată, se arată următoarele:

"Propunerea legislativă pe care o supunem atenţiei dumneavoastră are ca obiect modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri-în sensul restabilirii unei echităţi de natură morală şi materială pentru cei care şi-au sacrificat viaţa în închisorile şi lagărele comuniste pentru apărarea libertăţii, demnităţii şi credinţei străbune ale poporului român.

Simbol al luptei anticomuniste şi al rezistenţei împotriva sistemului comunist, foştii deţinuţi politici, cei care au îndurat ani de temniţă în numele libertăţii, ca şi cei deportaţi şi strămutaţi prin măsuri administrative abuzive, nu au beneficiat, ei şi familiile lor, de un sprijin real din partea statului român, a patriei pentru care s-au jertfit, sau, în cele mai dramatice cazuri au plătit cu viaţa.

Romania este un stat membru al Uniunii Europene. Revenirea noastră în marea familie europeană, desprinderea ţării de sistemul criminal comunist, impus de Rusia sovietică, se datorează în mare măsură luptei duse pe parcursul a peste patru decenii de cei mai demni fii ai poporului nostru. În lumina acestui

adevăr de necontestat, prin măsurile pe care le propunem, nu facem altceva decât să recunoaştem sacrificiul lor în consonanţă cu gratitudinea şi respectul pe care se cuvine să le acordam celor ce s-au împotrivit prin toate mijlocele asasinării morale a societăţii romaneşti. Apartenenţa noastră la Uniunea Europeană ne obligă să ţinem cont de o serie de declaraţii şi rezoluţii referitoare la asigurarea reparaţiilor cuvenite victimelor regimului totalitar comunist. Pentru exemplificare amintim de: ***Rezoluţia 1096 din. 1996 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind "Măsurile de eliminare a moştenirii fostelor sisteme totalitare comuniste" şi de Rezoluţia 1481 din 2006 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind "Necesitatea condamnării internaţional a crimelor regimurilor comuniste totalitare"*** *. În baza acestor acte cu caracter de recomandare pentru statele membre ale Consiliului Europei, la care Romania a aderat, este necesar ca persoanele nevinovate care au fost persecutate pentru fapte, care ar fi considerate legale într-o societate democratică, să fie reabilitate,* ***să le fie restituite proprietăţile confiscate şi, atât timp cât victimele regimului comunist sau familiile lor mai sunt în viaţa, să poată primi compensaţii pentru daunele morale suferite.***

Se cuvine a adăuga la exemplele de mai sus şi :"Raportul final al Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania" în baza căruia în data de 18 decembrie 2006, Preşedintele României în faţa Parlamentului, a condamnat regimul comunist declarând-l ilegitim şi criminal. În discursul său, Preşedintele României condamna politica de anihilare a unor întregi categorii sociale în numele luptei de clasă, spunând: "Cei mai de seamă reprezentanţi ai elitelor din Romania au fost eliminate fie prin asasinat, fie prin deportare, întemniţare, munca forţată sau marginalizare. S-a recurs la o logică a vinovăţiei colective şi persecutarea familiilor celor bănuiţi de intenţii sau de acţiuni anticomuniste. S-a recurs la criterii aberante pentru a distruge şansele copiilor din familiile cu "origine nesănătoasa" de a studia în învăţământul superior. "

Şi ca o consecinţă firească, Preşedintele declara:

"În numele Statului român, îmi exprim regretul şi compasiunea pentru victimele dictaturii comuniste. în numele Statului român, cer scuze celor care au suferit, familiilor lor, tuturor celor care, într-un fel sau altul, şi-au văzut destinele ruinate de abuzurile dictaturii."

Acest regret şi aceasta compasiune este întărita de Preşedinte când spune:

"Susţin solicitările foştilor deţinuţi politici legate de recunoaşterea publică a tragediei prin care au trecut. "

Pentru aceasta recunoaştere se impune luarea unor masuri reparatorii, cum ar fi:

- majorarea pensiilor foştilor deţinuţi politici şi a urmaşilor direcţi ai acestora prin acordarea unei pensii suplimentare;

- acordarea unor indemnizaţii retroactive compensatorii;

- acordarea a cât mai multe gratuităţi (asistenţa medicală şi medicamente, transport urban şi interurban, compensaţii la căldura, energie electrică, apă, gaz metan etc.)

Din păcate, de la data condamnării comunismului şi până în prezent, nu s-a produs nici o îmbunătăţire semnificativă în viaţa foştilor deţinuţi politici in timp ce numărul lor s-a micşorat în mod dramatic fiind pe cale de dispariţie. ***Din cei cca 150 de mii de foşti deţinuţi politici care mai erau în viaţa în 1990, an în care a apărut Decretul-lege nr. 118, mai supravieţuiesc astăzi mai puţin de 2000. Marea majoritate a beneficiarilor acestui Decret-lege (cca. 35 de mii) este constituită din deportaţi, strămutaţi, şi soţiile celor decedaţi, numărul acestora scăzând anual într-o proporţie alarmantă. Spre exemplu, din cele peste 44.000 de persoane deportate (strămutate) în Bărăgan în perioada 1951-1956 au mai rămas în viaţă cca. 6-7 mii.***

Singura încercare, eşuată de altfel, de a aduce reparaţiile cuvenite pentru suferinţele îndurate de sutele de mii de victime ale regimului comunist s-a

datorat apariţiei ***Legii 221/2009****, în baza căreia persoanele în cauză se puteau adresa justiţiei, în procese individuale, cerând reparaţii morale şi materiale în conformitate cu prevederile acestei legi. Din păcate, în cca. un an de la apariţia acestei legi, Curtea Constituţionala consideră ca art.5 lit. a) din lege, cel care se referă la acordarea de compensaţii băneşti pentru daune morale, ca neconstituţional, motivul principal invocat fiind existenţa* ***Decretului-lege 118/1990,*** *pe care Curtea Constituţională îl consideră ca fiind de aceeaşi speţă cu legea în cauză şi care, chipurile, ar fi tot o lege de reparaţii morale. Ori, aici ne găsim* ***într-o gravă eroare de interpretare a spiritului celor două acte normative. Decretul-lege 118/1990 intră, în mod exclusiv, în sfera legilor de securitate socială, şi se aplică în scopul ocrotirii sociale a victimelor regimului comunist, aflate în viaţă, care datorită persecuţiilor politice, vădit nedrepte, au fost grav discriminate social şi profesional, ceea ce a avut ca efect limitarea şi restrângerea majoră a veniturilor materiale a acestora şi ale familiilor lor, timp îndelungat, în toată perioada comunistă. De asemenea, se are în vedere faptul ca deţinuţii politici au depus muncă forţată perioade îndelungate, în condiţii inumane, pentru care nu au fost niciodată remuneraţi****, iar statul a profitat de munca acestora. De asemenea, deportaţii au trudit în IAS-urile din Bărăgan, inclusiv bătrânii şi copii, pe bani puţini, atât cât să supravieţuiască.*

Pentru a aduce clarificările de ordin juridic privind diferenţele dintre cele două legi, la care facem referire, şi de a da răspuns la obiecţiile Curţii Constituţionale, venind în ajutorul victimelor regimului totalitar comunist, un grup de parlamentari au depus o iniţiativă legislativă în luna decembrie 2010. Aceasta iniţiativă, cunoscută ca proiectul PL-x 244/2011, timp de şase ani nu a primit nici o soluţie din partea Parlamentului României iar răbdarea posibililor beneficiari al acestui proiect a ajuns la limita suportabilităţii. Şi ca batjocora să continue, Comisia juridică a Camerei Deputaţilor, în noua sa configuraţie, a decis să acorde aviz de respingere acestei iniţiative legislative, invocând

decizia Curţii Constituţionale, care rămâne valabilă şi în noul context de legiferare.

De aceea, noi semnatarii acestui proiect de lege, în situaţia în care se persistă în ideea ca Decretul-lege 118/1990 este o lege din domeniul reparaţiilor morale, consideram că acesta trebuie fundamental modificat, în aşa fel, încât de el ***să beneficieze şi urmaşii celor care au fost victime dovedite ale regimului comunist indiferent că acestea mai sunt în viaţă sau au decedat,*** *cei mai mulţi chiar înainte de 1989. Numai aşa Decretul Lege nr.118/1990 ar putea aduce, oarecum, reparaţii pentru daunele morale suferite de opozanţii regimului comunist şi ale victimelor acestui regim criminal.*

Facem de la început precizarea ca modificările şi completările aduse legii pornesc de la forma ultimei republicări a Decretului-lege 118/1990 în Monitorul Oficial al României, Partea l, nr.631 din 22 septembrie 2009.

Ce îşi propune prezenta iniţiativă legislativă:

1. Definirea mai riguroasă a categoriilor de beneficiari ai legii, fără a elimina nici o persoana care şi-a obţinut statutul de beneficiar anterior prezentei iniţiative legislative. (a se vedea art.1 în varianta nouă).

2. Introducerea în rândul beneficiarilor şi a altor categorii care, în mod greşit, n-au beneficiat de nici o reparaţie din partea statului român cum ar fi ***copiii foştilor persecutaţi politici****, în perioada în care părinţii erau în detenţie, sau, au decedat în detenţie ori în alte împrejurări legate de lupta lor împotriva comunismului. De un nou tratament se vor bucura şi soţii (soţiile) celor decedaţi în împrejurările definite în art.1 alin.(1) şi alin.(2). A se vedea, cu precădere, art.5 din prezenta iniţiativă în comparaţie cu prevederile art.5 din actualul decret-lege.)*

*3.****Introducerea în rândul beneficiarilor la art. l alin. (l) lit. f) a "participanţilor la acţiuni de împotrivire cu arma şi de răsturnare prin forţă a regimului comunist".*** *Introducerea acestei categorii este legal definită prin*

Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, cu modificările şi completările ulterioare.

4. Organizarea textului legii grupând pe articole şi aliniate prevederile de acelaşi tip, astfel:

-Art. 1 : stabileşte categoriile de beneficiari în noua lor definiţie;

-Art.11 : stabileşte vechimea în muncă şi modul de calcul al punctului de pensie pentru perioada în care persoana beneficiară a avut statutul de persecutat politic, dovedit ca atare;

-Art.4 : stabileşte indemnizaţiile cuvenite persoanelor încadrate în art. l, alin. (l) şi (2) raportate la salariul minim brut pe economie;

-Art.5 : stabileşte noile indemnizaţii cuvenite soţiilor şi copiilor celor încadraţi la art. l, alin. (l) şi (2);

-Art.8 : stabileşte drepturile, altele decât indemnizaţiile;

Nota 1:

Litera f) a art .8 din prezentul proiect legislativ se bazează pe prevederea articolul VII6 din Legea 127/2013.

Nota 2:

1.Un număr de articole din actuala lege vor fi abrogate pe considerentul că prevederile acestora se regăsesc în alte articole după reorganizarea textului actual.

2.Unele articole se vor abroga întrucât acestea nu mai sunt actuale sau au fost abrogate anterior prin decizia Curţii Constituţionale nr.55/2000. (a se vedea art.14 din legea actuala).

3.Facem menţiunea ca nici un drept câştigat prin actuala lege nu va fi eliminat ci, din contră, beneficiarii noii legi vor beneficia şi de alte drepturi, aşa cum rezultă din prezentul proiect legislativ."

Propunerea legislativă are următorul conţinut:

"Art. 1 Decretul-lege nr.118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere

de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat in Monitorul Oficial al României, Partea l. nr. 631 din 22 septembrie 2009, cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează :

1. La articolul 1, aliniatul (1) se redefineşte, se modifică şi se completează şi va avea următorul cuprins :

"(1) Se consideră persecutat din motive politice şi victimă a dictaturii comuniste, instaurată cu începere de la 6 martie 1945, beneficiind de prevederile prezentei legi, acea persoana care s-a găsit în una din următoarele situaţii:

a) a executat o pedeapsă privativă de libertate, din motive politice, în baza unei hotărâri judecătoreşti rămasa definitiva sau a fost lipsită de libertate în baza unui mandat de arestare preventivă pentru infracţiuni politice;

b) a fost privată de libertate în locuri de deţinere în baza unor măsuri administrative cu caracter politic sau ca o prelungire a perioadei de detenţie la sfârşitul executării acesteia; a fost reţinuta pentru cercetări de către organele de represiune;

c) a fost internată în spitale de psihiatrie;

d) a avut stabilit domiciliu obligatoriu;

e) a fost strămutată într-o alta localitate;

f) a participat în acţiuni de împotrivire cu arma şi de răsturnare prin forţă a regimului comunist."

2. La articolul 1, aliniatul (2), teza introductivă se modifică după cum urmează :

"(2) Se consideră persecutat din motive politice şi victimă a dictaturii comuniste, beneficiind de prevederile prezentei legi şi persoana care :"

3. La articolul 1, după aliniatul (2), se va introduce un nou aliniat, aliniatul (21), cu următorul cuprins :

"(21) Beneficiază, în mod corespunzător, de toate prevederile prezentei legi şi soţii (soţiile) şi copiii celor prevăzuţi în alin.(l) şi alin.(2) "

4. Aliniatele (3),(4),(5) şi (6) se vor reformula şi vor constitui un nou articol — art. 11cu următorul cuprins :

"Art. 11

(1)Fiecare an în care o persoană s-a găsit în una din situaţiile prevăzute la art.1 alin.(l) şi alin.(2) se consideră vechime în muncă un an şi şase luni.

(2) Se consideră vechime în muncă şi perioadele în care o persoană aflată în una din situaţiile prevăzute în art. 1 alin.(1) şi alin.(2) nu s-a putut încadra în muncă, ca urmare a unei invalidităţi de gradul 1 sau 2 survenite în timpul în care s-a aflat în acea situaţie, sau ulterior, dacă dovedeşte că aceasta s-a produs din cauza sau în legătură cu relele tratamente la care a fost supusă.

(3) Persoanele care fac dovada printr-o hotărâre judecătorească de constatare, că nu au putut să-şi exercite profesia sau, după caz, ocupaţia pe perioada în care au fost persecutate din motive politice, beneficiază de vechime în muncă pe perioada respectivă.

(4)Perioadele stabilite în conformitate cu alin.(1)-(3) vor fi încadrate cu salariul mediu brut pe economie, din anii respectivi, şi vor fi luate în calculul punctajului cu ocazia pensionarii.

5. Articolul 2 se abrogă.

6. Articolul 4 se modifică şi va avea următorul cuprins:

(1) Persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art. 1, alin. (1) lit. a), b), e) şi f) şi alin. (2) au dreptul la o indemnizaţie lunară egală cu 40% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare an petrecut in situaţiile respective, indiferent dacă sunt sau nu sunt pensionate.

(2) Persoanele care s-au aflat în situaţiile prevăzute la art.1, alin. (1), lit. c) şi

d) au dreptul la o indemnizaţie lunară egală cu 25% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare an petrecut în situaţiile respective, indiferent dacă sunt sau nu sunt pensionate.

(3) Indemnizaţiile prevăzute în aceasta lege se actualizează odată cu creşterea salariului minim brut pe economie.

(4) Indemnizaţiile acordate în baza prezentului decret-lege sunt neimpozabile şi nu afectează alte drepturi."

7. Articolul 5 se modifică şi va avea următorul cuprins:

Art. 5

(1) ***Soţul (soţia) şi copiii celui ucis sau exterminat*** *în timpul rezistenţei armate anticomuniste sau, ca urmare a participării la demonstraţii, răscoale ţărăneşti sau alte forme de luptă împotriva comunismului, a celui executat cu sau fără sentinţe de condamnare la moarte pentru o infracţiune cu caracter politic şi a celui care a decedat în timpul anchetelor securităţii sau în timpul executării pedepsei sau măsurii administrative, vor beneficia, fiecare, de o indemnizaţie lunară egală cu salariul mediu brut pe economie avut in vedere la fundamentarea bugetului de asigurări sociale pe anul în curs.*

(2)Copiii minori la data la care unul sau ambii părinţi s-au aflat în una din situaţiile prevăzute la art.1, alin. (1) şi (2) vor beneficia de o indemnizaţie lunară cuvenită părintelui, calculată conform art.4, optându-se pentru varianta cea mai favorabilă.

*(3)****Copiii născuţi în închisoare, în lagăre, în deportare, în strămutare*** *sau în domiciliu obligatoriu vor beneficia de o indemnizaţie lunară egală cu cea cuvenită mamei pe toată perioada în care aceasta s-a aflat în una din situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) şi (2) sau pentru perioada în care ei înşişi s-au aflat în atare situaţie, la alegere.*

(4) Copiii născuţi după eliberarea părintelui din situaţiile prevăzute la art. 1 alin. (1) şi (2) vor beneficia de o indemnizaţie lunară egală cu 50% din indemnizaţia părintelui calculată conform art.4.

(5) Soţul (soţia) celui decedat după eliberarea din închisoare, spitale de psihiatrie, după întoarcerea din strămutare, din deportare, din prizonierat sau după încetarea măsurii de stabilire a domiciliului obligatoriu, va beneficia de o

indemnizaţie lunară egală cu 50% din indemnizaţia de care ar fi beneficiat titularul, daca ulterior nu s-a căsătorit, dar nu mai puţin decât indemnizaţia corespunzătoare pentru un an petrecut în atare situaţie.

(6)Beneficiază de indemnizaţia prevăzută la alin. (5) şi soţul (soţia) celui decedat în condiţiile corespunzătoare acestui aliniat şi care, din motive de supravieţuire, a fost nevoit (ă) să divorţeze de cel închis, internat abuziv în spitale de psihiatrie, deportat, strămutat, prizonier sau căruia i s-a stabilit domiciliu obligatoriu, daca nu s-a recăsătorit şi dacă poate face dovada ca a convieţuit cu victima până la decesul acesteia."

8. Articolul 6 se modifică şi va avea următorul cuprins:

Art.6

În situaţiile în care ambii soţi s-au aflat într-una din situaţiile prevăzute la art. 1, alin.(l) şi alin.(2), soţul supravieţuitor va beneficia de o indemnizaţie pentru perioada proprie sau pentru jumătate din cea cuvenita soţului (soţiei), la alegere."

9. Articolul 8 se modifică, se completează şi va avea următorul cuprins:

Art. 8

Persoanele aflate în una din situaţiile prevăzute la art. 1 vor beneficia de următoarele drepturi :

a) scutire de plata impozitelor şi taxelor locale;

b) asistenţă medicală şi medicamente, în mod gratuit şi prioritar, atât în tratament ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor, atât în unităţi spitaliceşti de stat cât şi private;

c) transport urban gratuit cu mijloacele de transport în comun aparţinând societăţilor cu capital de stat sau privat (autobuz, troleibuz, tramvai, metrou). În acest scop se vor elibera legitimaţii cu fotografie ce vor putea fi folosite în orice localitate din ţară, acestea având un caracter permanent, pe tot timpul vieţii titularului;

d) douăsprezece călătorii gratuite, anual, pe calea ferată română, cu clasa 1, pe toate categoriile de trenuri de persoane, cu mijloacele de transport auto sau cu mijloacele de transport fluviale, după caz, la alegere, folosirea acestora fiind posibilă şi de către însoţitori, în cadrul numărului de călătorii stabilit pentru titular;

e) în cadrul numărului de calatorii stabilit pentru titular conform lit. d) tichetele de călătorie pot fi ridicate şi folosite de către alte persoane mandatate de titular să le reprezinte interesele, pe bază de împuternicire cu dată certă însoţită de o copie a actului de identitate al titularului, nefiind necesară prezenţa titularului în momentul realizării călătoriei;

f) un bilet pe an, gratuit, pentru tratament într-o staţiune balneoclimaterică;

g) scutire de plata taxelor de abonament pentru radio si televizor;

h) scutire de taxa de abonament la un post de telefonie fixă;

i) acordarea la cerere, cu titlu gratuit, a unui loc de veci;

j) prioritate la repartizarea de către consiliile locale a unei locuinţe din fondul locativ de stat;

10. Articolul 9 se abrogă (cuprins în art.8, lit. j))

11. Articolul 10 se modifică şi va avea următorul cuprins:

Art. 10

(1) ***Beneficiază de prevederile prezentului decret-lege şi persoanele prevăzute la art.1 cu domiciliul în străinătate, indiferent dacă şi-au păstrat sau nu cetăţenia.***

(2)Dovedirea situaţiilor prevăzute la art. 1 se face, de către persoanele interesate, cu acte oficiale eliberate de către organele competente, iar în cazul în care nu este posibil, prin orice mijloc de probă prevăzut de lege. Actualii beneficiari ai decretului-lege îşi păstrează statutul obţinut.

(3)Cererile pentru stabilirea drepturilor prevăzute de prezentul decret-lege, se vor depune la Agenţiile de plăti şi inspecţie socială judeţene şi ale

municipiului Bucureşti, care sunt obligate să se pronunţe asupra acestora în termen de 30 de zile printr-o decizie motivată. Împotriva deciziei persoana interesată poate face contestaţie potrivit Legii contenciosului administrativ. "

(4)Dacă o persoană se găseşte în două sau mai multe situaţii prevăzute la art.1, beneficiază de drepturile oferite de fiecare situaţie în parte, dacă acestea nu sunt concomitente.

(5)Consiliile locale, Casele de pensii judeţene şi ale municipiului Bucureşti, Casele de asigurări de sănătate judeţene şi ale municipiului Bucureşti vor pune în aplicare toate prevederile prezentei legi, ce aparţin domeniilor lor de activitate."

12.Articolul 11 se abrogă (este cuprins în art. 11, alin. (3).

13.Articolul 12 se abrogă (prevederile sunt cuprinse în art. 10)

14.Articolul 14 se abrogă.

15.După articolul 14 se introduce art.141 cu următorul cuprins:

"Art. 141

Consiliile locale ale municipiilor pe raza cărora funcţionează filiale sau subfiliale ale Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici şi ale Deportaţilor, sau sedii centrale ale acestora, vor atribui spaţii corespunzătoare cu scutire de la plata taxelor, impozitelor şi chiriilor pe perioada existentei acestora."

Art. II. Decretul-lege nr.118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura comunistă instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite in prizonieri, republicat in Monitorul Oficial al României, Partea l, nr.631 din 23 septembrie 2009 cu modificările şi completările ulterioare şi cu modificările aduse de prezenta lege, se va publica în Monitorul Oficial al României, Partea l, dându-li-se textelor o nouă numerotare."

6.2 Revendicări ale refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru

Cu acest prilej, subliniem şi **situaţia refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru,** ai căror reprezentanţi s-au întâlnit în cursul anului 2018 cu Avocatul Poporului, domnul Victor Ciorbea.

Asociaţia Naţională a Refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru (ANRPN), prin vocea domnului doctor inginer Aurel Marian, preşedinte, s-a arătat nemulţumită de faptul că **grupul social pe care îl reprezintă nu este definit de *Legea nr. 189/2000 pentru aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999*[117]** *privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice*. Membrii asociaţiei au solicitat modificarea cadrului legal care reglementează aceste situaţii, subliniind faptul că, spre deosebire de celelalte categorii de refugiaţi şi evacuaţi, basarabenii şi transnistrenii, originari din acele locuri, nu s-au întors la casele lor, au pierdut bunuri, au lăsat în urmă familii şi s-au confruntat cu un regim ostil.

Cu prilejul întâlnirilor avute, au transmis Avocatului Poporului expunerea de motive şi propunerea de modificare a Legii 189/2000 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în Romania cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice ale căror texte le redăm mai jos:

"**EXPUNERE DE MOTIVE**

pentru modificarea Legii 189/2000 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în Romania cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice.

---

[117] Iniţial ordonanţa a avut denumirea:*Ordonanța nr. 105/1999 pentru modificarea și completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri*, iar foştii refugiaţii de peste Prut şi Nistru au primit drepturile stabilite prin lege în baza Decretului-lege nr. 118/1990.

Legea 189/2000, cu toate că a apărut cu 10 ani după primele legi reparatorii (ex. Legea 118/1990,) include grave erori privind considerarea specificităţii grupurilor sociale la care se referă alterând reala istorie şi datele caracteristice care definesc aprecierea drepturilor diferitelor grupuri sociale beneficiare.

Astfel, în cadrul articolului 1 la punctele a),b),c),d) şi e) sunt specificate categoriile de persoane care beneficiază de prevederile acesteia. La articolul 2 sunt precizate indemnizaţiile lunare pentru fiecare an de detenţie, de deportare sau de strămutare în alte localităţi indicând perioada care se determină ca începând de la data deportării/strămutării persoanei vizate şi care se termină prin considerarea sfârşitului exodului, pentru toate categoriile sociale indicate data de 6 martie 1945. Se poate remarca ca în textul legii nu este specificată data sfârşitului real al deportării sau strămutării.

Considerând că grupurile sociale care cad sub prevederile legii nu sunt omogene prin structură, istorie şi parcursul evenimentelor se pot distinge următoarele situaţii:

-cei care au fost deportaţi în ghetouri şi lagăre de concentrare au fost ridicaţi în anul 1941 şi s-au întors în anii 1944-1945;

-refugiaţii din Ardeal au plecat în refugiu în 1940 şi s-au întors în 1944-1945 la casele lor;

-toate celelalte categorii menţionate în lege au revenit la locurile de baştină până în martie 1945.

În ce priveşte situaţia refugiaţilor şi evacuaţilor din cele trei guvernăminte din est. Basarabia, Bucovina şi Transnistria aceasta este cu totul diferită faţă de alte categorii. Evacuările din aceste teritorii s-au făcut sub ordonanţa Marelui Stat Major nr. 1111 (A,B,C- indicatori pentru fiecare guvernământ) în mod ordonat; în paralel existând şi un puternic flux de refugiaţi neordonat.

Structura refugiaţilor din est include pe de o parte ***(a)*** *pe cei născuţi în ţară şi plecaţi în zona estică în anul 1941/42 sau în anii 1930-1940, pe de altă parte* ***(b)*** *persoanele originare din zonele evacuate inclusiv acelea care au funcţionat în administraţia română în perioada 1941 -1944.*

Acestui grup social ***(b) nu i se poate defini o perioadă pentru care se poate aplica legea*** *întrucât refugiul are un început dar* ***nu are un sfârşit*** *care să fie momentul întoarcerii la locurile de baştină şi care există pentru toţi ceilalţi beneficiari ai actului normativ.*

Mai mult atitudinea guvernului comunist faţă de această categorie de refugiaţi a fost absolut represivă. ***Astfel la 11 decembrie 1944****, în urma ordinului Comandamentului Aliat* ***se trece la arestarea persoanelor "născute în URSS" şi returnarea lor în spaţiul sovietic****.* ***În anii 1944-1946 au fost arestate în jur de 100.000 de persoane,*** *ceea ce a dus la "dezmembrarea familiilor şi un val de sinucideri" (citat din scrisoarea regelui Mihai I către preşedintele Roosevelt). Cei născuţi în URSS au fost în continuare victime ale tuturor formelor de marginalizare şi restricţii în toată perioada comunistă, pe plan social, administrativ, învăţământ, deplasări în străinătate, mai mult presiunea restricţiilor a funcţionat şi după anul 1963 - perioadă de relaxare a actelor punitive ale statului din considerente politice.* ***Nimic din avutul acestor oameni nu a fost recuperat iar legăturile familiare în cele mai multe cazuri distruse.***

Spre exemplificare remarcăm atitudinea antisocială a regimului faţă de acest grup social prin faptul că prima categorie menţionată în decretul de dislocare a populaţiei 'Periculoase" din sudul Banatului (1951) a fost cea a "basarabienilor", ca şi categoria celor vizaţi de înrolare în Detaşamentele de Muncă (1951-1961)- replica "naţională " a Gulagurilor sovietice pentru industrializare-.

Pentru a evita prevederile legale privind durata refugiului s-a considerat că refugiaţii din est "născuţi în URSS" au intrat în ţară în aprilie

1944 şi că acesta s-a încheiat la data de 6 martie 1945, adică un refugiu de doar un an de zile, ceea ce, pentru acest grup social frizează absurdul.

Adevăratul sfârşit al refugiului pentru acest grup ar putea fi doar după anul morţii lui Stalin (1953) *după care represiunea sovietică a mai slăbit. Reîntoarcerea până la această dată însemna o probabilă deportare în Siberia sau o posibilă condamnare pentru internare în Gulag (cu o durata "standard" de 10 ani.*

O altă completare a legii se referă la art.5 lit.h) privind acordarea unui loc de veci. Pentru a preveni dispariţia locurilor de veci acordate şi a da astfel posibilitatea rudelor din Moldova şi Ucraina să găsească mormintele membrilor lor de familie se propune acordarea încadrarea acestora în categoria mormintelor protejate având un statut specific.

PROPUNERE

privind modificarea Legii 189/2000 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate in Romania cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, cu referire la persoanele evacuate şi refugiate din teritoriile din est în anii 1940 şi 1944

Art. 1

Ordonanţa Guvernului nr. 105 din 30 august 1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în Romania cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 426 din 31 august 1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

Art.2

La articolul 1 se introduce alin. h cu paragrafele:

h.1[I] "a fost evacuată sau refugiată din Bucovina, Basarabia şi Transnistria în anii 1940 şi 1944, înregistrată în actele personale ca fiind "născut în URSS".

h.2. "Perioada pentru care se stabileşte indemnizaţia pentru situaţia prevăzută în art.1 alin. (h1) este de la 15.03-1944 la 05.03-1953.

h.3 "Indemnizaţie lunară pentru fiecare an al perioadei prevăzute la alin.h2 este de 350 lei"

h4 "Persoanele prevăzute în Decretul- lege 118/1990 prin art. 1(1) c), d) şi e) nu vor beneficia de indemnizaţia prevăzută mai sus pentru perioada efectului Decretului-lege "

La articolul 5 se adaugă al. i

i) "Persoanele prevăzute la art. l alin h vor beneficia în afară de prevederile prezentei legi privind acordarea la cerere, cu titlu gratuit a unui loc de veci; şi de asigurarea pentru locurile de veci acordate a unui regim de protecţie (mormânt protejat)".

Capitolul 7. DEMERSURI ALE INSTITUȚIEI AVOCATUL POPORULUI

În cadrul activităţii desfăşurate, instituţia Avocatul Poporului a primit numeroase plângeri din partea persoanelor persecutate politic sau urmaşi ai acestora, formulate, atât în nume propriu, cât şi prin asociaţiile constituite de aceştia, fie în scris, fie în cadrul audienţelor acordate de Avocatul Poporului sau de alţi reprezentanţi ai instituţiei.

Sesizările primite relevă existenţa unei stări de nemulţumire la nivel naţional. Autorii acestor petiţii apreciază că textele legiferate sunt, din mai multe puncte de vedere, neconstituţionale, discriminatorii, vădit nelegale şi date cu încălcarea gravă a normelor obligatorii adoptate de Uniunea Europeană şi cu nesocotirea jurisprudenţei Curţii Constituţionale a României. Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România a învederat în cadrul unor întâlniri cu Avocatul Poporului, domnul Victor Ciorbea, aspecte aduse şi la cunoştinţa Guvernului României şi care vizează numeroase ilegalități, lacune legislative etc. Nemulţumiri au fost exprimate şi cu prilejul întâlnirilor avute cu reprezentanţii instituţiei Avocatul Poporului şi Asociaţia Naţională a Refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru.

Astfel, din discuţiile purtate şi din cazuistica instituţiei Avocatul Poporului, a rezultat că există probleme de natură să afecteze drepturile foştilor deţinuţi politici şi a altor categorii de persoane persecutate politic de regimul comunist.

a) În context, reiterăm că dată fiind existenţa Deciziilor nr. 1354/2010, nr. 1358/2010 şi nr. 1360/2010, ale Curţii Constituţionale, **în anul 2012, Avocatul Poporului, a întocmit şi transmis preşedinţilor celor două camere ale Parlamentului, precum şi Primului Ministru un Raport special privind**

lacuna legislativă creată ca urmare a declarării ca neconstituţional a art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, şi pentru suspendarea aplicării unor dispoziţii din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente, cu modificările şi completările ulterioare, în care propune crearea unui cadru legislativ menit să prevadă reparaţii pentru suferinţele cauzate de regimul comunist din perioada 6 martie 1945- 22 decembrie 1989.

Astfel, în Raportul menționat, Avocatul Poporului, având în vedere:

- dispoziţiile art. 147 alin. (1) din Constituţie şi
- Rezoluţiile Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, amintite în prezentul Raport special, precum şi
- situaţia acţiunilor în justiţie întemeiate pe dispoziţiile declarate neconstituţionale, aflate în curs de soluţionare pe rolul instanţelor de judecată, care se respingeau ca urmare a caracterului obligatoriu *erga omnes* al deciziilor instanţei de contencios constituţional şi
- imposibilitatea formulării de noi acţiuni în vederea obţinerii unor despăgubiri de persoanele vizate de Legea nr. 221/2009,

a considerat că se impune cât mai curând cu putinţă, legiferarea unor dispoziţii care să înlocuiască prevederile art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009, declarate neconstituţionale.

O primă propunere a Avocatului Poporului a vizat modificarea art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009, astfel: (1) *„Orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, precum şi, după decesul acestei persoane, soţul sau descendenţii acesteia până la gradul al II-lea inclusiv pot solicita instanţei prevăzute la art. 4 alin. (4), în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a*

prezentelor dispoziţii, obligarea statului la: a) „acordarea de compensaţii băneşti pentru prejudiciile morale, cauzate de condamnările cu caracter politic sau de măsurile administrative cu caracter politic. Pentru sume mai mari de 50 000 de lei, plata se face în tranşe egale, în termen de 5 ani de la pronunţarea hotărârii judecătoreşti definitive şi irevocabile."

O altă soluţie avansată de Avocatul Poporului în Raportul special amintit a fost **aceea a finalizării procedurilor parlamentare în cazul Proiectului de Lege privind regimul juridic al drepturilor cuvenite victimelor regimului totalitar comunist PL-x nr. 244/09.05.2011,** desigur, într-o formulare care să răspundă atât deciziilor Curţii Constituţionale, cât şi exigenţelor impuse de art.138 alin. (5) din Constituţie.

La data întocmirii prezentului Raport special, Proiectul de Lege privind regimul juridic al drepturilor cuvenite victimelor regimului totalitar comunist PL-x nr. 244/09.05.2011, se află la comisii la Camera Deputaţilor (ultimul punct de vedere fiind transmis de către Guvern în 24.03.2017).

În context, menţionăm faptul că Senatul a adoptat Proiectul mai sus menţionat, în 4.05.2011, art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009, modificându-se şi completându-se după cum urmează:

"*Partea introductivă şi litera a) ale alineatului (1) al articolului 5 vor avea următorul cuprins:*

(1) Orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic, în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, poate solicita instanţei competente, în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi, obligarea statului la:

a) acordarea de compensaţii băneşti pentru prejudiciile morale, cauzate de detenţia politică personală, constând într-o sumă egală cu echivalentul a 24 de mii de euro pentru fiecare an de condamnare efectuat. Pentru sume cuvenite mai mari de 100 de mii de euro plata se face în două tranşe egale, în

interiorul a doi ani după pronunţarea hotărârii judecătoreşti definitive şi irevocabile.''

b) Prin adresa Avocatului Poporului nr. 17467/02.10.2018, înregistrată la Casa Naţională de Asigurări de Sănătate, sub nr. RV 979/0410.2018, s-a solicitat comunicarea actelor normative în materia asigurărilor sociale de sănătate cu referire la aplicarea Decretului-Lege nr. 118 din 30 martie 1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, având în vedere elaborarea de către instituţia Avocatul Poporului a unul Raport special privind drepturile foştilor deţinuţi politici.

Ca urmare a solicitării Avocatului Poporului, **Casa Naţională de Asigurări de Sănătate, ne-a comunicat următoarele:**

„I. Precizări prealabile

Prin dispoziţiile art. 8 din Decretul-Lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, este reglementat dreptul persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constitute în prizonieri, la asistenţă medicală şi medicamente, în mod gratuit şi prioritar, atât in tratamentul ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor.

Totodată este de observat că potrivit art. 1 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 170/1999 privind acordarea, în mod gratuit, a asistenţei medicale, medicamentelor şi protezelor pentru unele categorii de persoane prevăzute în legi speciale, cu modificările şi completările ulterioare, persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin acte normative speciale beneficiază de drepturile acordate asiguraţilor, în condiţiile prevăzute de actele normative care reglementează materia asigurărilor sociale de sănătate, de actele normative prin care au fost instituţionalizate şi în conformitate cu prevederile Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 170/19995 cu modificările si completările ulterioare.

Prin dispoziţiile art. 5 lit. a) şi b) din nr. 170/1999, cu modificările şi completările ulterioare, se prevede faptul că persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constitute în prizonieri, beneficiază de:

"a) asistenţă medicală gratuită;

b) medicamente, în mod gratuit si prioritar, atât în tratament ambulatoriu, prevăzute în 'Lista cuprinzând denumirile comune internaţionale ale medicamentelor din Nomenclatorul de produse medicamentoase de uz uman de cate beneficiază asiguraţii pe bază de prescripţie medicală, cu sau fără contribuţie personală", cât şi pe timpul spitalizării în condiţiile Contractului-cadru privind condiţiile acordării asistentei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale(...) "

Analizând aceste ultime dispoziţii legale, se poate constata că legiuitorul a înţeles să reglementeze drepturile conferite persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constitute în prizonieri, ***numai cu respectarea dispoziţiilor cuprinse în Legea nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, Contractul cadru privind condiţiile acordării asistenţei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate, Normele de aplicare a Contractului-cadru şi Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 170/1999, cu modificările si completările ulterioare, ceea ce înseamnă că voinţa legiuitorului este în sensul acordării asistenţei medicale şi medicamentelor din Fondul naţional unic de asigurări sociale de sănătate, în condiţiile reglementate de actele normative anterior invocate***.

II. Consideraţii generale privind sistemul de asigurări sociale de sănătate şi cadrul normativ incident în materie

În conformitate cu dispoziţiile Legii-cadru nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, coroborate cu reglementările Hotărârii Guvernului nr. 144/2010 privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Sănătăţii, cu modificările şi completările ulterioare, Ministerul Sănătăţii, în calitate de autoritate centrală în domeniul sănătăţii publice, are atribuţii în ceea ce priveşte elaborarea politicilor, strategiilor şi programelor din domeniul sănătăţii populaţiei, la nivel naţional, regional şi local.

În domeniul sanitar, Casa Naţională de Asigurări de Sănătate aplică politicile şi programele Guvernului în coordonarea Ministerului Sănătăţii, având competenţă specifică pe domeniul administrării sistemului de asigurări sociale de sănătate.

Precizăm faptul că în concordanţă cu dispoziţiile art. 1 alin. (5) din Constituţia României, republicată, în România respectarea Constituţiei a supremaţiei sale şi legilor este obligatorie".

Totodată, art. 34 din Constituţie, prevede că: „(1) Dreptul la ocrotirea sănătăţii este garantat. (2) Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei şi a sănătăţii publice. (3) Organizarea asistenţei medicale şi a sistemului de asigurări sociale pentru boală, accidente, maternitate şi recuperare, controlul exercitării profesiilor medicale şl a activităţilor paramedicale, precum şi alte măsuri de protecţie a sănătăţii fizice şi mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii. "

Astfel, potrivit Legii fundamentale, organizarea sistemului de asigurări sociale de sănătate se stabileşte în condiţiile legii, respectiv prin legislaţia primară, Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea l, nr. 562 din 28 august 2015, precum şi prin legislaţia secundară, reprezentată de acte normative subsecvente şi acte administrative cu caracter normativ în domeniul

sănătăţii, elaborate în temeiul acestei legi, care s-au raportat la prevederile legii fundamentale a statului.

Legea nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, reglementează la Titlul VIII, sistemul asigurărilor sociale de sănătate din România şi cuprinde prevederi exprese cu privire la statutul de asigurat, drepturile şi obligaţiile asiguratului, documentele prin care se atestă calitatea de asigurat, pachetul de servicii medicale de bază, modalitatea de acordare şi de decontare a acestor servicii, precum şi modelul de contract de furnizare de servicii medicale care se încheie între furnizori şi casele de asigurări de sănătate, aşa cum sunt prevăzute de:

Contractul-cadru privind condiţiile acordării asistentei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate, respectiv, Hotărârea Guvernului nr. 140/2018 pentru aprobarea pachetelor de servicii şi a Contractului cadru care reglementează condiţiile acordării asistenţei medicale, a medicamentelor şi a dispozitivelor medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2018 - 2019, cu modificările şi completările ulterioare;

Normele metodologice de aplicare a Contractului-cadru, în speţă, Ordinul ministrului sănătăţii şi al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate nr, 397/836/2038 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare în anul 2018 a Hotărârii Guvernului nr. 140/2018, cu modificările şi completările ulterioare.

III. *În cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate,* ***drepturile acordate persoanelor prevăzute de Decretul lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, sunt reglementate prin dispoziţiile Legii nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, Hotărârii de Guvern nr. 140/2018, cu modificările şi completările ulterioare, Ordinului ministrului sănătăţii şi al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate nr. 397/836/2018 cu modificările***

şi completările ulterioare şi Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 170/1999, cu modificările si completările ulterioare.

Este important de precizat, faptul că din dispoziţiile Legii nr. 95/2006, republicată, cu modificările si completările ulterioare, rezultă că legiuitorul a înţeles să facă ***o distincţie, pe de o parte, cu privire la statutul de asigurat exceptat de plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate şi pe de altă parte, cu privire la calitatea de persoană asigurată, prevăzută în legile speciale şi beneficiară de gratuitate suportată din Fondul naţional unic de asigurări sociale de sănătate,*** *în condiţiile Legii nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi în condiţiile Contractului-cadru şi a Normelor de aplicare a Contractului-cadru.*

1. *Sub aspectul* ***statutului de asigurat al categoriei de persoane persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945,*** *precum şi celor deportate în străinătate ori constitute în prizonieri, categorie prevăzută de Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare* ***şi exceptată de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate,*** *menţionăm prevederile art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prin raportare la art. 154 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare, care stabilesc în mod expres faptul că* ***persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, sunt exceptate de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate, pentru drepturile băneşti acordate de decretul-lege anterior invocat.***

Prin urmare, ***legiuitorul a instituit în semn de recunoştinţă, în favoarea acestor categorii de persoane asigurate, dreptul de a beneficia, în condiţiile Contractului-cadru şi ale Normelor de aplicare a Contractului cadru, de servicii medicale, medicamente şi dispozitive medicale fără plata contribuţiei la Fondul naţional unic de asigurări sociale de sănătate,***

pentru drepturile băneşti acordate de Decretul-lege nr. 118/1990*, republicat, cu modificările şi completările ulterioare.*

2. *Având în vedere cea de-a doua distincţie făcută de legiuitor, referitoare la aspectul* ***calităţii de persoană asigurată****, prevăzută în Decretul-lege nr. 118/1990 republicat, cu modificările şi completările ulterioare şi beneficiară de drepturile de asigurare corelative calităţii de asigurat se impune a stabili în continuare, în ce condiţii beneficiază în mod gratuit, persoanele vizate de actul normativ anterior invocat, de asistentă medicală, medicamente şi dispozitive medicale a căror decontare se suportă din bugetul Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate.*

2. a) Astfel, este de precizat faptul că în conformitate cu prevederile art. 219 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, asigurările sociale de sănătate reprezintă principalul sistem de finanţare a ocrotirii sănătăţii populaţiei care asigură accesul la un pachet de servicii de bază pentru asiguraţi în mod echitabil şi nediscriminatoriu.

Dispoziţiile art. 230 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, coroborate cu dispoziţiile Hotărârea Guvernului nr. 140/2018, cu modificările şi completările ulterioare, prevăd foarte clar că asiguraţii au dreptul de a beneficia de pachetul de servicii de bază, ***în condiţiile legii mai sus menţionată, ale Contractului cadru şi Normelor de aplicare a Contractului cadru****.*

Cu privire la aspectul asistenţei medicale gratuite suportată din Fond, pentru categoriile de persoane prevăzute în Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, menţionăm că art. 206 ***alin. (1) din Anexa 2 la Contractul cadru privind condiţiile acordării asistenţei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2018 -2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 140/2018, stipulează că****:*

„Pentru categoriile de persoane prevăzute ***în legi speciale, care beneficiază de asistenţă medicală gratuită suportată din Fond, în condiţiile stabilite de reglementările legale în vigoare, casele de asigurări de sănătate decontează suma aferentă serviciilor medicale furnizate prevăzute în pachetul de servicii medicale de bază, care cuprinde atât contravaloarea serviciilor medicale acordate oricărui asigurat cât şi suma aferentă contribuţiei personale prevăzute pentru unele servicii medicale ca obligaţie de plată pentru asigurat, în condiţiile prevăzute în norme. "***

Totodată este de menţionat faptul că art. 5 lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 170/1999, cu modificările si completările ulterioare, stabileşte că persoanele prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările si completările ulterioare, beneficiază de asistenţă medicală gratuită.

Referitor la aspectul acordării gratuite a asistentei medicale persoanelor prevăzute de Decretul-Lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, menţionăm faptul că legiuitorul a avut în vedere:

pe de o parte, ***exceptarea de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate a persoanelor la care am făcut referire mai sus;***

şi pe de altă parte, ***suportarea asistenţei medicale din Fond****, în condiţiile stabilite de Contractul cadru privind condiţiile acordării asistenţei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate şi Normele de aplicare a acestuia.*

<u>2. b)</u> Cu privire la aspectul ***acordării de dispozitive medicale pentru persoanele prevăzute în legi speciale*** *(implicit şi de prevederile Decretului-Lege nr. 118/990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare), care beneficiază de gratuitate suportată din FNUASS în condiţiile prevederilor legale în vigoare, sunt de menţionat* ***reglementările care privesc decontarea contravalorii dispozitivului medical şi a sumei de închiriere a dispozitivului medical,*** *respectiv, art. 168 alin. (3) si alin. (4) din Anexa 2 la Contractul-*

cadru privind condiţiile acordării asistenţei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2018 - 2019, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 140/2018, potrivit cărora:

Art. 168 alin. (3): *„Pentru persoanele prevăzute în legi speciale, care beneficiază de gratuitate din Fond în condiţiile prevederilor legale în vigoare, în situaţia în care pentru un dispozitiv medical preţurile de vânzare cu amănuntul ale tuturor furnizorilor de dispozitive medicale aflaţi în relaţie contractuală cu aceeaşi casă de asigurări de sănătate sunt mai mart decât preţul de referinţă al acestui dispozitiv medical, casa de asigurări de sănătate decontează contravaloarea dispozitivului medical la preţul cel mai mic de vânzare cu amănuntul. În situaţia în care pentru un dispozitiv medical preţurile de vânzare cu amănuntul ale tuturor furnizorilor de dispozitive medicale aflaţi în relaţie contractuală cu aceeaşi casă de asigurări de sănătate sunt mai mici sau mai mari decât preţul de referinţă, casele de asigurări de sănătate decontează integral preţul de vânzare cu amănuntul al dispozitivului medical dacă acesta este mai mic decât preţul de referinţă, respectiv preţul de referinţă, dacă preţul de vânzare cu amănuntul al dispozitivului medical este mai mare decât preţul de referinţă.”*

Art. 168 alin. (4)*:”Pentru persoanele prevăzute în legi speciale, care beneficiază de gratuitate din Fond în condiţiile prevederilor legale în vigoare, în situaţia în care pentru un dispozitiv medical sumele de închiriere ale tuturor furnizorilor de dispozitive medicale aflaţi în relaţie contractuală cu aceeaşi casă de asigurări de sănătate sunt mai mari decât suma de închiriere a acestui dispozitiv medical, stabilită conform metodologiei aprobate prin ordin al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate, casa de asigurări de sănătate decontează suma de închiriere cea mai mică. În situaţia în care pentru un dispozitiv medical sumele de închiriere ale tuturor furnizorilor de dispozitive medicale aflaţi în relaţie contractuală cu aceeaşi casă de asigurări de sănătate sunt mai mici sau mai mari decât suma de închiriere stabilită conform*

metodologiei aprobate prin ordin al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate, casele de asigurări de sănătate decontează integral suma de închiriere a dispozitivului medical, dacă aceasta este mai mică decât suma de închiriere stabilită conform metodologiei aprobate prin ordin al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate, respectiv suma de închiriere stabilită conform metodologiei aprobate prin ordin al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate, dacă suma de închiriere a dispozitivului medical este mai mare."

2. c) *Menţionăm că pentru serviciile medicale din pachetul de bază în asistenta medicală stomatologică tarifele prevăzute în Anexa 14 la Ordinul ministrului sănătăţii şi al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate nr. 397/836/200, cu modificările şi completările ulterioare, se suportă de către casele de asigurări de sănătate în proporţie de 100% pentru persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul- lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare. (pct. 7 de la Cap, A din Anexa 14 Ia Ordinul 397/836/2018).*

2. d) *Totodată, este de precizat faptul că pentru persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, partea de contribuţie personală a asiguratului pentru serviciile de recuperare medicală. medicină fizică şi de reabilitare acordate în sanatoriile balneare/secţiile sanatoriale balneare din spitale se suportă din FNIJASS. (art. 1 alin. (4) din Anexa 34 la Ordinul 397/836/20181).*

2. e) *Cu privire aspectul acordării în mod gratuit a medicamentelor a căror decontare se suportă din bugetul Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate, pentru categoriile de persoane prevăzute în legi speciale stabilite de reglementările legale în vigoare precizăm următoarele:*

Potrivit art. 241 alin. (1) din Legea nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, "asiguraţii beneficiază de medicamente

cu sau fără contribuţie personală, pe bază de prescripţie medicală pentru medicamentele cuprinse în lista de medicamente prevăzută la an. 242", în speţă, Lista cuprinzând denumirile comune internaţionale corespunzătoare medicamentelor de care beneficiază asiguraţii, cu sau fără contribuţie personală, pe bază de prescripţie medicală, în sistemul de asigurări sociale de sănătate, precum şi denumirile comune internaţionale corespunzătoare medicamentelor care se acordă în cadrul programelor naţionale de sănătate, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 720/2008, cu modificările si completările ulterioare.

În completarea dispoziţiilor anterior precizate, prevederile art. 241 alin. (3) din legea cadru în sistemul asigurărilor sociale de sănătate, stipulează că: "Modalităţile de prescriere şi eliberare a medicamentelor se prevăd în contractul-cadru şi în normele sale de aplicare, precum şi în hotărârea Guvernului privind aprobarea programelor naţionale de sănătate şi în normele tehnice de realizare ale acesteia. "

În acest context, se impune menţionarea dispoziţiilor alin. (4) de la articolul mai sus invocat, potrivit cărora, "prescrierea medicamentelor se face cu respectarea protocoalelor terapeutice, elaborate de comisiile de specialitate ale Ministerului Sănătăţii, aprobate prin ordin al ministrului sănătăţii şi al preşedintelui CNAS, iar pentru medicamentele care nu au protocol terapeutic prescrierea se face cu respectarea indicaţiilor dozelor şi contraindicaţiilor din rezumatul caracteristicilor produsului în limita competenţei medicului prescriptor. "

Prin prisma celor de mai sus, este semnificativ de precizat, faptul că art. 244 alin. (2) din Legea nr. 95/2006, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prevede că:

(2)Valoarea medicamentelor prevăzute la art. 242 alin. (1), prescrise pentru tratamentul afecţiunilor persoanelor prevăzute la art. 224 alin. (1) lit. d) şi e),

se suportă din fond, la nivelul preţului de referinţă, în condiţiile contractului-cadru şi ale normelor sale de aplicare.

În completarea dispoziţiilor anterior precizate, art. 156 alin. (4) din Anexa 2 la Contractul-cadru care reglementează condiţiile acordării asistenţei medicale, a medicamentelor şi a dispozitivelor medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2018-2019, aprobat prin H.G. nr. 140/2018, cu modificările şi completările ulterioare, precizează că:

„(4)Pentru persoanele prevăzute în legile speciale, care beneficiază de gratuitate suportată din Fond, în condiţiile legii, casele de asigurări de sănătate suportă integral contravaloarea medicamentelor al căror preţ pe unitatea terapeutică este mai mic sau egal cu preţul de referinţă, corespunzătoare medicamentelor cuprinse în sublistele pentru care se calculează preţ de referinţă pentru forme farmaceutice asimilabile, cu respectarea prevederilor referitoare la prescrierea medicamentelor.”

Prin raportare la cele precizate mai sus, în conformitate cu prevederile art.1 alin. (9) lit. c) din Anexa 36 de la Ordinul ministrului sănătăţii şi al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate nr. 397/836/2018, cu modificările şi completările ulterioare, „prescripţiile medicale aferente medicamentelor în regim de compensare 100% din preţul de referinţă se eliberează în următoarele situaţii:

c) ***pentru persoanele prevăzute în legile speciale****, cu respectarea prevederilor referitoare la prescrierea medicamentelor”.*

În raport de obiectul solicitării adresate CNAS trebuie avută în vedere şi reglementarea de la punctul 4 lit. h) din Capitolul II. Titlul I “Modul de completare a formularului de prescripţie medicală electronică pentru medicamente cu şi fără contribuţie personală componenta prescriere” de la Anexa 2 din Ordinul ministrului sănătăţii şi al preşedintelui CNAS nr. 674/252/2012, cu modificările şi completările ulterioare, potrivit căreia:

“% Preţ 'ref. “ - se notează, după caz; procentul corespunzător de compensare (90%, 50%, 100% sau 20% din preţul de referinţă) al medicamentelor corespunzătoare DCI-urilor din sublistele A, B, C (secţiunea C1) şi D; .) ***procentul de compensare 100% din preţul de referinţă aferent sublistelor A, B, C (secţiunea C1) şi D pentru categoriile de asiguraţi beneficiari ai legilor speciale (veterani, revoluţionari, persoane cu handicap etc.)(.. .) “.***

Totodată, este de menţionat faptul că dispoziţiile art. 5 lit. b) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 170/1999, cu modificările şi completările ulterioare, prevăd că persoanele persecutate din motive politice dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi cele deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, beneficiază de “medicamente, în mod gratuit şi prioritar, atât în tratament ambulatoriu, prevăzute în «Lista cuprinzând denumirile comune internaţionale ale medicamentelor din Nomenclatorul de produse medicamentoase de uz uman de care beneficiază asiguraţii pe bază de prescripţie medicală, cu sau fără contribuţie personală», cât şi pe timpul spitalizării, în condiţiile Contractului-cadru privind condiţiile acordării asistenţei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate.”

Prin prisma celor de mai sus, este de reţinut că legiuitorul condiţionează acordarea gratuită a medicamentelor pentru persoanele menţionate mai sus, în sensul că nu orice medicament se poate acorda gratuit, în tratament ambulatoriu, ci numai medicamentele prevăzute în “Lista cuprinzând denumirile comune internaţionale ale medicamentelor din Nomenclatorul de produse medicamentoase de uz uman de care beneficiază asiguraţii pe bază de prescripţie medicală, cu sau fără contribuţie personală”, iar pe timpul spitalizării medicamentele se acordă în condiţiile Contractului-cadru privind condiţiile acordării asistentei medicale în cadrul sistemului de asigurărilor sociale de sănătate.

În concluzie, având în vedere esenţa considerentelor expuse în prezenta adresă şi coroborând reglementările actelor normative în materia asigurărilor sociale de sănătate cu referinţe de aplicare la Decretul-Lege nr. 118 din 30 manie 1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, precizăm că persoanele prevăzute de actul normativ anterior invocat, beneficiază de drepturile de asigurări sociale de sănătate la care am făcut trimitere în cuprinsul prezentei adrese, în condiţiile Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, republicată. cu modificările şi completările ulterioare şi a actelor normative subsecvente care reglementează materia asigurărilor sociale de sănătate."

La o solicitare asemănătoare, Ministerul Sănătăţii, prin adresa nr. SP11559/31.10.2018, a indicat următoarele actele normative în materia asigurărilor sociale de sănătate cu referinţe de aplicare la Decretul-Lege nr. 118 din 30 martie 1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare:

"Ordonanţa de urgentă a Guvernului nr. 170/1999 privind acordarea, în mod gratuit, a asistentei medicale, medicamentelor şi protezelor pentru unele categorii de persoane prevăzute în legi speciale, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr.783/2001, cu modificările şi completările ulterioare - art.2 lit.c);

- *Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, republicată, ci modificările şi completările ulterioare - art.224 alin.(l) lit.d), art.244 alin.(2);*
- *Legea nr.227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare - art. 154 alin.(l) lit.d);*
- *Hotărârea Guvernului nr. 140/2018 pentru aprobarea pachetelor de servicii şi a Contractului cadru care reglementează condiţiile acordării asistenţei medicale, a medicamentelor şi a dispozitivelor medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2018-2019, cu modificările şi completările ulterioare -Anexa nr.2, art.156 alin.(4);*

- *Ordinul ministrului sănătăţii şi al preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de Sănătate nr.397/836/2018 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare în anul 2018 a Hotărârii Guvernului nr. 140/2018 pentru aprobarea pachetelor de servicii şi a Contractului-cadru care reglementează condiţiile acordării asistenţei medicale, a medicamentelor şi a dispozitivelor medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2018 - 2019, cu modificările ulterioare — Anexa nr. 14, Anexa nr.34 art. 1 alin. (4), Anexa nr.36 art. 1 alin. (9) lit. c), Anexa nr. 40 pct.VI, art. 8 alin. (3).”*

Capitolul 8. CONCLUZII

După 1989, legiuitorul s-a preocupat de reglementarea unor norme referitoare la reparațiile pentru suferinţele cauzate de regimul comunist din perioada 6 martie 1945- 22 decembrie 1989.

În acest sens, au fost adoptate reglementări privind:

1. restituirea bunurilor mobile şi imobile preluate abuziv şi, în măsura în care acest lucru nu mai este posibil, acordarea de compensaţii pentru acestea;

2. reabilitarea celor condamnaţi din motive politice;

3. acordarea de indemnizaţii, de despăgubiri pentru daunele morale suferite şi de alte drepturi.

Relevante în această materie sunt: prevederile **Decretului-lege nr. 118/1990** privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **Legea nr. 221/2009** privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, cu modificările și completările ulterioare, **Legea nr. 189/2000** privind aprobarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 pentru modificarea şi completarea Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările ulterioare, precum și **Legea nr. 309/2002** privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a

Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, în materia restituirilor au fost adoptate mai multe acte normative privind retrocedarea bunurilor imobile confiscate sau naţionalizate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989. Astfel, prin **Legea fondului funciar nr. 18/1991**, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările şi completările ulterioare, s-a recunoscut dreptul la restituirea terenurilor, iar prin Legea nr. **1/2000** pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole şi celor forestiere, s-a recunoscut dreptul la despăgubiri în caz de imposibilitate a restituirii integrale în natură. De asemenea, prin **Legea nr. 112/1995** pentru reglementarea situaţiei juridice a unor imobile cu destinaţia de locuinţe, trecute în proprietatea statului, și ulterior prin **Legea nr**. **10/2001** privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, a fost stabilit dreptul la restituire în natură, iar în măsura în care aceasta nu este posibilă, dreptul la măsuri reparatorii prin echivalent, asupra imobilelor preluate abuziv de stat în perioada comunistă.

Totodată, cetăţenii aparţinând minorităţilor naţionale au beneficiat de reglementări speciale în materia restituirii proprietăţilor, potrivit **Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 83/1999** privind restituirea unor bunuri imobile care au aparţinut comunităţilor cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale din România, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Este de remarcat faptul că deși prin Decretul-lege nr. 118/1990, s-au stabilit o serie de drepturi pentru persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi pentru cele deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, în decursul timpului aceste drepturi au fost condiționate, diminuate sau anulate, prin diverse acte normative *(legile emise în materie fiscală sau care privesc dreptul de proprietate, legea sănătății, legea privind sistemul unitar de pensii,*

Contractul cadru privind condiţiile acordării asistenţei medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate, Normele de aplicare a Contractului-cadru etc. ordine, instrucţiuni sau alte acte normative).

În pofida faptului că aceste drepturi se regăsesc în mare parte în Decretul-lege nr. 118/1990, în realitate, prin reglementările cuprinse în alte acte normative emise în cele mai variate domenii, acestea au fost diminuate, practic până desfiinţarea acestora.

Este adevărat că prin unele acte normative, în special din ultimii ani, unele dintre aceste discriminări, ”amputări” au fost înlăturate parţial sau chiar total, iar anumite indemnizaţii au fost majorate.

Un moment important în care s-a conturat ideea acordării unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri a fost ***Raportul de condamnare a comunismului din anul 2006,*** precum și ***Rezoluţia 1481 din 2006 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind "Necesitatea condamnării internaţional a crimelor regimurilor comuniste totalitare***".

În acest context, a fost adoptată și **Legea nr. 221/2009** privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, cu modificările și completările ulterioare, prin care s-au legiferat măsuri reparatorii, inclusiv acordarea de despăgubiri morale pentru persoanele care au suferit condamnări cu caracter politic şi măsuri administrative asimilate acestora.

Iniţial, prin art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009, **s-a stabilit acordarea de despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit, fără instituirea vreunei limite a cuantumului despăgubirilor**, ţinându-se seama numai de măsurile reparatorii deja acordate în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990 şi al Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, privind acordarea calităţii de

luptător în rezistenţa anticomunistă persoanelor condamnate pentru infracţiuni săvârşite din motive politice persoanelor împotriva cărora au fost dispuse, din motive politice, măsuri administrative abuzive, precum şi persoanelor care au participat la acţiuni de împotrivire cu arme şi de răsturnare prin forţă a regimului comunist instaurat în România, cu modificările şi completările ulterioare.

Sub **pretextul impactului semnificativ asupra bugetului de stat**, care ar fi generat implicaţii financiare suplimentare asupra cheltuielilor bugetare, ca urmare a plății despăgubirilor pentru prejudiciul moral suferit prin condamnare, stabilite în baza Legii nr. 221/2009, **Guvernul de atunci a adoptat Ordonanţa de urgenţă nr. 62/2010** pentru modificarea şi completarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, şi pentru suspendarea aplicării unor dispoziţii din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente, **prin care a stabilit plafoane maxime a cuantumului despăgubirilor acordate pentru prejudiciul moral suferit. Aceste plafoane erau derizorii:**
Astfel, acordarea unor despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin condamnare se făcea în cuantum de până la:
1. 10.000 de euro pentru persoana care a suferit condamnarea cu caracter politic în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic;
2. 5.000 de euro pentru soţul/soţia şi descendenţii de gradul I;
3. 2.500 de euro pentru descendenţii de gradul al II-lea;"

În urma excepției de neconstituționalitate formulate de Avocatul Poporului cu privire la neconstituţionalitatea art. I pct. 1 şi art. II din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 62/2010, prin Decizia nr.

1354/2010, instanța de contencios constituțional a admis excepția de neconstituționalitate, reținând în esență, că:

- *prin dispozițiile legale criticate se creează premisele unei discriminări între persoane;*

- *prevederile legale criticate încalcă principiul neretroactivităţii;*

- *normele legale înfrâng prevederile art. 115 alin. (6) din Constituţie şi ale art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală.*

Totodată, în decizia menționată, Curtea Constituțională a reținut că ***în materia despăgubirilor acordate prin legi cu caracter reparatoriu, limitele valorii acestora şi criteriile de care trebuie să se ţină seama în aprecierea lor sunt stabilite în mod suveran de legiuitor, având în vedere posibilităţile economice şi financiare existente, dar cu respectarea principiului egalităţii cetăţenilor în faţa legii şi a autorităţilor*.**

Ulterior, prin Deciziile nr. **nr. 1358/2010 şi nr. 1360/2010, Curtea Constituţională a constatat că prevederile art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009** privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, cu modificările şi completările ulterioare, **sunt neconstituţionale**.

În esență, din deciziile menționate reies următoarele:

- ***în domeniul acordării de despăgubiri pentru daunele morale*** *persoanelor persecutate din motive politice în perioada comunistă* ***există reglementări paralele,*** *şi anume, pe de o parte,* ***Decretul-lege nr.118/1990,*** *republicat, şi* ***Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999*** *şi pe de altă parte,* ***Legea nr. 221/2009;***

- *prin introducerea* ***posibilităţii moştenitorilor de gradul II de a beneficia de despăgubiri pentru daune morale suferite de persoanele persecutate de regimul comunist, legiuitorul s-a îndepărtat de la principiile***

<u>care guvernează acordarea acestor despăgubiri, şi anume cel al echităţii şi dreptăţii;</u>

- reglementarea criticată nu respectă regulile de tehnică legislativă - "*aceste despăgubiri sunt menite a produce satisfacţia morală a recunoaşterii faptelor nelegale, a încălcărilor drepturilor omului, comise în perioada comunistă, iar nu a compensa în bani suferinţa persoanelor persecutate. Prin urmare, reglementarea criticată nu a fost temeinic fundamentată.*"

- ***lipsa de claritate şi previzibilitate*** *a dispoziţiilor art. 5 alin. (1) lit. a) referitoare la acordarea despăgubirilor din Legea nr. 221/2009* ***a condus la aplicarea incoerentă a acestora, (…) ceea ce reprezintă o aplicare excesivă şi nerezonabilă;***

- prin Decretul-lege nr. 118/1990, legiuitorul a stabilit condiţiile şi cuantumul indemnizaţiilor lunare, astfel încât intervenţia sa prin art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009, după 20 ani de la adoptarea primei reglementări cu acelaşi obiect, aduce atingere valorii supreme de dreptate, una dintre valorile esenţiale ale statului de drept, astfel cum este proclamată în prevederile art. 1 alin. (3) din Constituţie.

Prin **Legea nr. 69/2015 pentru modificarea Decretului-lege nr. 118/1990** privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, intrată în vigoare de la 1 iulie 2015, **s-au majorat (dublat practic) indemnizațiile pentru persoanele** vizate de actul normativ menționat **de la 100 lei la 200 lei**, respectiv de la **200 lei la 400 lei,** în funcție de criteriile stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990.

Codul Fiscal (Legea nr. 227/2015) prevede în mod expres scutirea de anumite taxe şi impozite locale pentru beneficiarii Decretului-lege nr. 118/2010. Astfel, art. 62 lit. (v) coroborat cu pct. 3 alin. (1), XV litera o) din Secţiunea 2, Cap. I, Titlul IV a Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1/2016, stipulează

că nu sunt impozabile veniturile reprezentând avantaje în bani şi/sau în natură, stabilite potrivit legii şi primite de persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, deci indemnizaţiile acordate în baza Decretului-lege nr. 118/2010 sunt scutite de impozit.

Conform pct. 3 alin. (1), XV litera o) din Secţiunea 2, Cap. I, Titlul IV a Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1/2016, *"(1) În categoria veniturilor neimpozabile prevăzute la art. 62 lit. a) din Codul fiscal se cuprind veniturile obţinute de persoanele fizice, potrivit legii, cum sunt(...):*
XV. o) indemnizaţiile acordate în baza Decretului-Lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare;"

Dispoziţiile art. 476 alin. (1), lit. b) din Codul fiscal stabilesc următoarele: "*Sunt scutite de taxa pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor următoarele: b)certificatele, avizele şi autorizaţiile ai căror beneficiari sunt persoanele prevăzute la art. 1 al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare;"*

Potrivit art. 456 lin. (1) lit. s) din Codul fiscal, aşa cum a fost modificat prin Art. I din Legea 145/2018, (1) *Nu se datorează impozit/taxă pe clădiri pentru: s)clădirea folosită ca domiciliu aflată în proprietatea sau coproprietatea persoanelor prevăzute la art. 1 şi 5 din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare"*

Potrivit art. 469 alin. (1) lit. c) din Codul fiscal *"Nu se datorează impozitul pe mijloacele de transport pentru:*

(...)

c)mijloacele de transport aflate în proprietatea sau coproprietatea persoanelor prevăzute la art. 1 şi 5 din Decretul-lege nr. 118/1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, şi a persoanelor fizice prevăzute la art. 1 din Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, pentru un singur mijloc de transport, la alegerea contribuabilului...

Prin Legea nr. 234/2016 pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 309/2002 privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, **s-au modificat și indemnizațiile pentru persoanele care au efectuat stagiul militar în detaşamentele de muncă din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961** (**de la 15.000 lei (vechi) pentru fiecare lună de stagiu militar** efectuat în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii, **la 5 lei (Ron).**

De asemenea**, prin Legea nr. 126/2017** pentru modificarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 **din motive etnice**, **s-au modificat și indemnizațiile pentru această categorie de persoane,** acestea acordându-se diferențiat, după criteriile stabilite de ordonanța de urgență amintită (**400 lei pentru fiecare an de deportare ori de detenţie, sau 250 lei pentru fiecare an de strămutare, de muncă forţată sau de evacuare din propria locuinţă**).

Din păcate, deși indemnizațiile pentru persoanele vizate de actele normative mai sus menționate au suportat unele majorări, acestea sunt nesemnificative în raport de nevoile celor în cauză, au fost ignorați copiii lor, care au pătimit și ei toată viața, pentru a nu mai menționa faptul că s-au creat, tot timpul, discriminări nejustificate și inacceptabile între aceste

categorii de luptători anticomuniști și cei la care se referă prevederile Legii nr. 341 din 12 iulie 2004 a recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977.

În acest context, apreciem că este imperios necesară revizuirea legislației în materie, astfel cum arătăm la propuneri.

Capitolul 9. PROPUNERI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA CADRULUI LEGISLATIV ȘI A ACTIVITĂȚII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE ÎN MATERIE

9.1 Propuneri care vizează legislația în materie

Având în vedere cele constatate de Avocatul Poporului cu ocazia redactării prezentului raport special și în mod special, lipsa unor reglementări unitare, coerente și previzibile în scopul reabilitării sau primirii de compensații pentru suferinţele politice, economice, sociale, morale şi materiale ale persoanelor persecutate de regimul instaurat în România după anul 1944, apreciem că este oportun ca **legiuitorul să aibă în vedere crearea unui cadru legislativ adecvat menit să asigure respectarea efectivă a drepturilor şi libertăţilor prevăzute în Constituţia României, deciziile Curții Constituționale și documentele internaționale pentru această categorie de persoane.**

I.1 <u>Astfel, o propunere a Avocatului Poporului pentru rezolvarea acestei situații ar fi aceea a adoptării unui act normativ unic prin care să se stabilească un regim juridic comun, în principal, în sensul acordării aceloraşi drepturi sau cel puțin a unor drepturi similare, pentru toate persoanele persecutate de regimul politic comunist.</u>

O asemenea soluție ar fi justificată, în esență, de următoarele aspecte:

a) Suferințele persoanelor persecutate politic de regimul comunist care, în urma opresiunilor la care au fost supuse, au îndurat chinuri de neimaginat, mulți dintre aceștia pierzând-și viața sau suportând grave discriminări economice, sociale şi morale, cu urmări pentru tot restul existenței acestora și a familiilor lor, inclusiv a copiilor

În acest context, **apreciem că este necesar ca persoanele persecutate de regimul politic comunist să fie reabilitate, să le fie restituite proprietățile confiscate sau să fie despăgubite cu prioritate, în cazul în care restituirea în natură nu mai este posibilă, și, atât timp cât acestea sau familiile lor (soții, copii) mai sunt în viață, să poată primi compensații pentru daunele inclusiv morale suferite, în condiții care să le garanteze o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări.**

De subliniat este faptul că în timp, **numărul acestor persoane s-a diminuat în mod considerabil**. Astfel, **din cei aproximativ 150 000 mii de foşti deţinuţi politici care mai erau în viaţă în anul 1990, astăzi supravieţuiesc mai puţin de 2000. Marea majoritate a beneficiarilor Decretului-lege nr. 118/1990, (circa 35 000 mii) este constituită din deportaţi, strămutaţi, şi soţiile celor decedaţi, numărul acestora scăzând anual într-o proporţie alarmantă. Spre exemplu, din cele peste 44.000 de persoane deportate (strămutate) în Bărăgan în perioada 1951-1956 au mai rămas în viaţă aproximativ 6-7 000.**

Prin măsura pe care o propunem, nu facem altceva decât să recunoaştem sacrificiul persoanelor persecutate politic de regimul comunist și să arătăm respectul ce li se cuvine celor care s-au împotrivit măsurilor impuse de acest regim, care, prin temnițele, ”experimentele” (de tipul fenomenului Pitești, canalul Dunăre- Marea Neagră etc. a fost adesea, cel puțin la nivelul la cruzimii și sălbăticiei Gulagului sovietic.)

b) Dispozițiile Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri și prevederile Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989

În materia acordării unor drepturi persoanelor persecutate de regimul comunist, se poate constata că există o serie de acte normative cu caracter reparatoriu pentru anumite categorii de persoane care au avut de suferit atât din punct de vedere economic, moral, cât şi social, ca urmare a persecuţiei politice la care au fost supuse de regimul comunist.

În principiu, deși **prin Decretul-lege nr. 118/1990 sunt consacrate drepturile de care beneficiază persoanele persecutate din motive politice, deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, din păcate, sunt o multitudine de exemple, care limitează sau desființează practic aceste drepturi, după cum am menționat mai sus.**

Astfel, **cu titlu de exemplu**, se poate reține că: **facilitățile fiscale sunt prevăzute de Codul de procedură fiscală, restituirea în natură a bunurilor confiscate și despăgubirea pentru acestea sunt stabilite prin legile adoptate în materia proprietății, beneficiile legate de respectarea dreptului la sănătate sunt prevăzute de legea sănătății, biletele de tratament țin de legea privind sistemul unitar de pensii etc. Totodată, subliniem faptul că în baza actelor normative emise de legiuitor sunt emise o serie de hotărâri de guvern, ordine ale miniștrilor, instrucțiuni etc. care condiționează sau pur și simplu anulează ceea ce se recunoaște de drept prin legea/legile speciale.**

Concludente în acest sens sunt prevederile Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri și dispozițiile Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989.

Aceste acte normative stabilesc o serie de drepturi, cum ar fi: **dreptul la o indemnizaţie lunară de 400 lei pentru fiecare an de detenţie, strămutare în alte localităţi, deportare în străinătate sau prizonierat;**

dreptul la o indemnizaţie lunară de 200 lei pentru fiecare an de internare abuzivă în spitalele de psihiatrie sau de domiciliu obligatoriu (art. 4 din Decretul-lege nr. 118/1990); **asistenţă medicală şi medicamente, în mod gratuit şi prioritar,** atât în tratament ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor; **transport urban gratuit cu mijloacele de transport în comun aparţinând societăţilor cu capital de stat sau privat** (autobuz, troleibuz, tramvai, metrou); douăsprezece călătorii gratuite, anual, pe calea ferată română, la clasa I, **pe toate categoriile de trenuri de persoane, cu mijloace de transport auto sau cu mijloace de transport fluviale** (art. 8 din Decretul-lege nr. 118/1990); **soţul (soţia) celui decedat,** din categoria celor dispăruţi sau exterminaţi în timpul detenţiei, internaţi abuziv în spitale de psihiatrie, deportaţi, prizonieri sau cărora li s-a stabilit domiciliu obligatoriu, precum şi **soţul (soţia) celui decedat după ieşirea din închisoare,** din spitalul de psihiatrie, după întoarcerea din strămutare, din deportare, din prizonierat sau după încetarea măsurii de stabilire a domiciliului obligatoriu au dreptul la o indemnizaţie lunară de 400 lei, neimpozabilă, dacă ulterior nu s-au recăsătorit (art. 5 din Decretul-lege nr. 118/1990); **acordarea de despăgubiri reprezentând echivalentul valorii bunurilor confiscate prin hotărâre de condamnare sau ca efect al măsurii administrative,** dacă bunurile respective nu i-au fost restituite sau nu a obţinut despăgubiri prin echivalent în condiţiile Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, sau ale Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente, cu modificările şi completările ulterioare; [art. 5 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 221/2009]; **repunerea în drepturi, în cazul în care prin hotărârea judecătorească de condamnare s-a dispus decăderea din drepturi sau degradarea militară** [art. 5 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 221/2009].

Cele două acte normative consacră o serie de drepturi persoanelor persecutate din motive politice de regimul comunist, care, potrivit deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională **nu sunt clare și previzibile**.

c) Deciziile Curții Constituționale nr. 1358/2010 și nr.1360/2010

În Decizia nr. 1358/2010, Curtea Constituțională a constatat că scopul *acordării de despăgubiri pentru daunele morale suferite de persoanele persecutate în perioada comunistă este nu atât repararea prejudiciului suferit, prin repunerea persoanei persecutate într-o situaţie similară cu cea avută anterior - ceea ce este şi imposibil, ci finalitatea instituirii acestei norme reparatorii este* ***de a produce o satisfacţie de ordin moral, prin înseşi recunoaşterea şi condamnarea măsurii contrare drepturilor omului, principiu care reiese din actele normative interne, fiind în deplină concordanţă cu recomandările Adunării Parlamentare a Consiliului Europei***.

Instanța de contencios constituțional reţine, de asemenea, că *despăgubirile pentru daunele morale suferite în perioada comunistă trebuie să fie drepte, echitabile, rezonabile şi proporţionale cu gravitatea şi suferinţele produse prin aceste condamnări sau măsuri administrative.*

În Decizia nr. 1360/2010, Curtea Constituțională a constatat că *reglementarea criticată încalcă şi normele de tehnică legislativă, prin crearea unor situaţii de incoerenţă şi instabilitate, contrare prevederilor Legii nr. 24/2000, republicată.*

Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) din acest act normativ, tehnica legislativă asigură sistematizarea, unificarea şi coordonarea legislaţiei, precum şi conţinutul şi forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ, iar art. 14 - "Unicitatea reglementării în materie" prevede că reglementările de acelaşi nivel şi având acelaşi obiect se cuprind într-un singur act normativ. În acelaşi sens, art. 16, cu denumirea marginală "Evitarea paralelismelor", ***stabileşte că în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceloraşi reglementări în două sau mai multe acte normative, iar în cazul existenţei unor paralelisme,***

acestea vor fi înlăturate fie prin abrogare, fie prin concentrarea materiei în reglementări unice.

Or, ***Curtea observă că*** *-* ***în domeniul acordării de despăgubiri pentru daunele morale persoanelor persecutate din motive politice în perioada comunistă - există reglementări paralele****, şi anume, pe de-o parte, Decretul-lege nr. 118/1990, republicat şi Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 214/1999, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările şi completările ulterioare, iar, pe de altă parte, Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989.*

Față de cele de mai sus, apreciem că actele normative cu incidență în acordarea drepturilor persoanelor persecutate politic de regimul comunist sunt insuficiente pentru a putea caracteriza norma legală ca fiind clară și previzibilă. De altfel, în sprijinul acestei susțineri se poate reține că ***principiul legalităţii*** presupune, printre altele, ***existenţa unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise şi previzibile în aplicarea lor***, astfel cum reiese şi din jurisprudenţa constantă a Curţii Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 5 ianuarie 2000 în Cauza Beyeler contra Italiei, Hotărârea din 23 noiembrie 2000 în Cauza Ex-Regele Greciei şi alţii contra Greciei, Hotărârea din 8 iulie 2008 în Cauza Fener Rum Patrikligi contra Turciei).

În context, apreciem că **în materia acordării drepturilor persoanelor persecutate de regimul politic comunist trebuie să existe o legislaţie clară, precisă, adecvată, proporţională și nediscriminatorie care să nu dea naştere la interpretări şi aplicări diferite în practică, ceea ce ar putea conduce, între altele, la constatări ale violării drepturilor omului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.**

Prin urmare, considerăm că elaborarea unui act normativ unic sau cel puțin a unei legislații unitare, pentru toate persoanele persecutate politic ar trebui să se facă ținând seama în principal de:

- **rezoluţiile Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1.096 (1996)** intitulată "Măsurile de eliminare a moştenirii fostelor sisteme totalitare comuniste" şi **nr. 1.481 (2006)** intitulată "Necesitatea condamnării internaţionale a crimelor comise de regimul comunist". Potrivit acestor acte cu caracter de recomandare pentru statele membre ale Consiliului Europei (la care România a aderat prin Legea nr. 64/1993 pentru aderarea României la Statutul Consiliului Europei, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 238 din 4 octombrie 1993), având în vedere **încălcarea drepturilor omului de către regimul comunist, este necesar ca persoanele nevinovate care au fost persecutate pentru fapte care ar fi considerate legale într-o societate democratică să fie reabilitate, să le fie restituite proprietăţile confiscate (sau să primească compensaţii, dacă acest lucru nu mai este posibil) și, atât timp cât victimele regimului comunist sau familiile lor mai sunt în viaţă, să poată primi compensaţii pentru daunele morale suferite,**

și

- **Deciziile Curții Constituționale nr. 1354/2010, nr. 1358/2010 și nr.1360/2010 precum și de alte decizii relevante în materie.**

De altfel, se poate reține că **stabilirea unor drepturi și acordarea unor despăgubiri pentru persoanele persecutate de regimul politic comunist este la libera apreciere a legiuitorului, care** - în temeiul art. 61 din Legea fundamentală, potrivit căruia "*Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român şi unica autoritate legiuitoare a ţării*"- **este competent să stabilească condiţiile şi criteriile de acordare acestora.** Însă, Parlamentul, elaborând politica legislativă a ţării, este în măsură să opteze pentru adoptarea oricărei soluţii legislative de acordare a unor măsuri reparatorii celor îndreptăţiţi

pentru daunele suferite în perioada comunistă, dar cu respectarea prevederilor şi principiilor Constituţiei.

<u>În concluzie, apreciem că un cadru legislativ unic sau, cel puţin, o reglementare unitară, clară, precisă, adecvată, proporţională şi nediscriminatorie constituie situaţia ideală a restabilirii unei echităţi de natură morală şi materială atât pentru cei care şi-au sacrificat viaţa în închisorile şi lagărele comuniste pentru apărarea libertăţii, demnităţii şi credinţei poporului roman, cât şi pentru cei care au fost persecutaţi sub altă formă de regimul politic comunist</u> *(au executat o pedeapsă privativă de libertate, în baza unei hotărâri judecătoreşti rămase definitive sau a fost lipsită de libertate, în baza unui mandat de arestare preventivă pentru infracţiuni politice; a fost privată de libertate, în locuri de deţinere, în baza unor măsuri administrative sau pentru cercetări, de către organele de represiune; a fost internată în spitale de psihiatrie; a avut stabilit domiciliu obligatoriu; a fost strămutată într-o altă localitate; din motive etnice, au făcut parte din detaşamentele de muncă etc.)*.

În acest fel s-ar evita orice interpretare eronată, incorectă sau nedreaptă referitoare la drepturile care se cuvin persoanelor persecutate politic de regimul comunist.

2.În subsidiar, în măsura în care adoptarea unui asemenea act normativ nu ar fi posibilă:

- **având în vedere strânsa legătură dintre prevederile Decretului-lege nr. 118/1990** privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri și **dispozițiile Legii nr. 221/2009** privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989;

- **numeroasele decizii ale Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție**, **în legătură cu reglementările celor două acte normative**;
- **modificările legislative aduse acestora**;
- **lacuna legislativă creată ca urmare a deciziilor Curții Constituționale nr. 1354/2010, nr. 1358/2010 și nr.1360/2010 care nu a fost "acoperită" prin reglementările Parlamentului în materie;**
- **evitarea unor reglementări paralele;**
- **nepunerea în acord a deciziilor menționate de către legiuitor;**
- **propunerile asociațiilor persoanelor persecutate politic de regimul comunist**, reținute în prezentul raport;

recomandăm elaborarea unei legi cu caracter reparatoriu în privința persoanelor aflate în ipoteza Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri **şi a Legii nr. 221/2009** privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, **ținând cont de toate aspectele menționate mai sus.**

II. Până la adoptarea unui act normativ unic sau a unei legislații unitare care să stabilească drepturi asemănătoare pentru toate categoriile de persoane persecutate de regimul politic comunist, propunem următoarele modificări şi completări ale unor acte normative în vigoare:

a) Având în vedere dispoziţiile art. 147 alin. (1) din Constituţie, precum şi Rezoluţiile Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, amintite în prezentul raport special, dar şi situaţia acţiunilor întemeiate pe dispoziţiile declarate neconstituţionale, aflate în curs de soluţionare pe rolul instanţelor de judecată, care se resping ca urmare a caracterului obligatoriu *erga omnes* al deciziilor

instanţei de contencios constituţional şi imposibilitatea formulării de noi acţiuni în vederea obţinerii unor despăgubiri de persoanele vizate de Legea nr. 221/2009, ***considerăm că se impune legiferarea unor dispoziţii care să înlocuiască prevederile art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009, declarate neconstituţionale cu respectarea îndrumărilor Curţii Constituţionale.***

b) De asemenea, **ţinând seama** şi de **sesizarea Parlamentului de către Curtea Constituţională,** o soluţie pentru rezolvarea acestei situaţii ar fi **finalizarea procedurilor parlamentare în cazul Proiectului de Lege privind regimul juridic al drepturilor cuvenite victimelor regimului totalitar comunist** - PL-x nr. 244/09.05.2011 (*Proiectului de Lege privind regimul juridic al drepturilor cuvenite victimelor regimului totalitar comunist*), desigur, **într-o formulare care să răspundă atât deciziilor Curţii Constituţionale, cât şi exigenţelor impuse de art.138 alin. (5) din Constituţie.**

2. În contextul lacunei legislative generate de deciziile Curţii Constituţionale se impune şi **eliminarea din art. 5 alin. (1) din Legea nr. 221/2009, în forma actuală, a sintagmei *"în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a*** *prezentei* ***legi(…)"*** **şi stabilirea unui nou termen în care beneficiarii să aibă posibilitatea de a solicita instanţei acordarea drepturilor de la data intrării în vigoare a noilor modificări.**

3. Potrivit **art. 122 alin. (1) din Legea nr. 263/2010** privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările şi completările ulterioare, acordarea prestaţiilor privind tratamentul balnear se face prin atribuirea de **bilete de tratament** solicitanţilor îndreptăţiţi*, în limita numărului de locuri asigurate în unităţi de tratament din proprietatea Casei Naţionale de Pensii Publice, precum şi a numărului de locuri contractate cu alte unităţi de profil şi a sumelor alocate pentru această prestaţie prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat.* Totodată, conform art. 124 din actul normativ menţionat, *numărul biletelor de tratament balnear,* ***inclusiv cele care se acordă gratuit categoriilor de***

persoane beneficiare ale unor legi cu caracter reparatoriu *(și pentru* ***foştii deţinuţi politici****), precum şi modul de acordare, de distribuire şi de decontare a acestora se stabilesc, anual, prin hotărâre a Guvernului.*

În condiţiile date, în noua lege a pensiilor aflată în dezbaterea Parlamentului, considerăm că se impune introducerea unei prevederi care să consacre faptul că persoanele persecutate politic de regimurile totalitare să beneficieze de un bilet gratuit pe an, pentru tratament, fără ca acest drept să fie supus altor condiţionalităţi.

4. În ceea ce priveşte **acordarea asistenţei medicale şi a medicamentelor,** în mod gratuit şi prioritar, atât în ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor, dat fiind faptul că, **în prezent, se acordă doar anumite medicamente gratuit (şi numai pentru substanţa de bază) şi unele investigații medicale,** doar în limita unor sume acordate de casele de asigurări de sănătate şi care sunt total nesatisfăcătoare, **propunem revizuirea prevederilor legale în materie pentru categoriile de persoane prevăzute de Decretul-lege nr. 118 din 30 martie 1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri sau de alte legi care vizează persoanele persecutate politic** (ex. din motive etnice sau religioase ori care au suferit măsuri administrative cu caracter politic).

5. Abrogarea art.8 alin.(1) din Decretul-lege nr. 118/2018, cu modificările şi completările ulterioare, a condus la lipsirea de conţinut a dispoziţiilor art. 5 din actul normativ menționat (este vorba de **soţul sau soţia celui decedat de a fi scutit de taxele şi impozitele locale**), astfel că persoanele prevăzute la **art. 5 din Decretul-lege nr. 118/2018 nu sunt scutite de taxele şi impozitele locale. Apreciem că, și în acest caz, este necesară o revizuire a legislației în ceea ce privește scutirea și a acestei categorii de la plata tuturor impozitelor și taxelor locale.**

6. **Emiterea unei ordonanţe de urgenţă de modificare a Decretului-lege nr. 118/2018**, în sensul:

a) **actualizării indemnizaţiilor cuvenite persoanelor vizate de decret la nivelul celor acordate beneficiarilor** Legii nr. 341/2004 a recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977;

b) acordării unor **indemnizaţii descendenţilor de gradul I ai persoanelor care fac obiectul Decretului-lege nr. 118/2018, la fel ca și în cazul celor vizați de** Legea nr. 341/2004 a recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977;

c) **exonerării de la plata sumelor reprezentând indemnizaţii acordate în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990, sume considerate a fi încasate necuvenit şi pe care beneficiarii trebuie să le restituie drept consecinţă a constatării, prin decizie, de către Casa de Pensii a Municipiului Bucureşti sau de către casele judeţene de pensii ori alte instituţii cu atribuţii de control, a unor așa-zise prejudicii, generate, în special, de modul diferit de interpretare a sintagmei *"domiciliu obligatoriu"*** ,existând deja un precedent care poate fi încadrat ca având un caracter discriminatoriu (a se vedea Art. II din *Legea nr. 237 din 10 octombrie 2018 pentru modificarea Ordonanţei Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice*).

Astfel, **textul poate avea, spre pildă, următoarea formulare**:

"I. *(1) Se exonerarează de la plată sumele reprezentând indemnizaţii acordate în temeiul Decretului-lege nr. 118 din 30 martie 1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de*

dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, cu modificările şi completările ulterioare, sume considerate a fi încasate necuvenit şi pe care beneficiarii trebuie să le restituie drept consecinţă a constatării, prin decizie, de către Casa de Pensii a Municipiului Bucureşti sau casele judeţene de pensii ori alte instituţii cu atribuţii de control, a unor prejudicii.

(2)*Sumele recuperate până la data intrării în vigoare a prezentei legi, ca urmare a deciziilor prevăzute la alin. (1), nu se restituie.*

(3)*La data intrării în vigoare a prezentei legi încetează plata de către beneficiari a sumelor reprezentând indemnizaţii acordate potrivit alin. (1), pentru care Casa de Pensii a Municipiului Bucureşti sau casele judeţene de pensii ori alte instituţii cu atribuţii de control au constatat că au fost acordate cu crearea de prejudicii, precum şi orice formă de recuperare a acestora. "*

7. <u>Construirea, dotarea şi administrarea unor centre de îngrijire şi asistenţă pentru persoanele beneficiare ale Decretului - lege nr. 118/1990 sau altor legi care vizează drepturile persoanelor persecutate politic</u> (ex. **din motive etnice,** ori care au efectuat stagiul militar în detaşamentele de muncă din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961 etc.);

8. **<u>Modificarea Ordinului Ministrului Sănătăţii şi al Preşedintelui Casei Naţionale de Asigurări de sănătate nr. 397/836/2018</u>** privind aplicarea Hotărârii Guvernului nr. 140 din 21 martie 2018 pentru aprobarea pachetelor de servicii **<u>şi a Contractului-cadru care reglementează condiţiile acordării asistenţei medicale, a medicamentelor şi a dispozitivelor medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2018-2019,</u>** ***<u>în sensul recunoaşterii asistenţei medicale şi medicamente, în mod gratuit şi prioritar, atât în tratament ambulatoriu, cât şi pe timpul spitalizărilor, aşa cum prevede art.8 alin.(2) lit. a) din Decretul-Lege nr. 118 din 30 martie 1990, republicat, cu modificările şi completările ulterioare.</u>***

9. Faţă de faptul că, pe de o parte, **drepturile refugiaţilor de dincolo de Prut şi Nistru nu sunt definite clar** în *Legea nr. 189/2000 care reglementează drepturile persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în Romania cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945,* cu modificările şi completările ulterioare, iar **pe de altă parte, prin actualele reglementari**, **se iau în calcul unele drepturi doar pentru perioada 1944 -1945, considerăm că ar fi necesară promovarea unei legi speciale în domeniu.**

***Având în vedere acest aspect, propunem ca, la stabilirea bazei de calcul al drepturilor de care beneficiază refugiaţii de dincolo de Prut şi Nistru, să fie avută în vedere realitatea istorică şi juridică care priveşte această categorie de beneficiari, începând cu data de 23 august 1944 şi până în 1953*.**

10. Având în vedere suferinţele îndurate de persoanele persecutate politic după 23 august 1944, precum şi faptul că drepturile recunoscute acestora sunt neunitare şi necorelate cu ale altor categorii de luptători împotriva regimului comunist, **propunem recunoaşterea unor drepturi asemănătoare şi a unor indemnizaţii stabilite la acelaşi nivel, sau în cuantum foarte judicios, corect, legal şi echitabil corelat pentru toate persoanele persecutate de regimul comunist care au fost deţinuţi, prizonieri, privaţi de libertate în locuri de deţinere în baza unor măsuri administrative sau pentru cercetări de către organele de represiune, internate în spitale de psihiatrie, au avut stabilit domiciliu obligatoriu, au fost strămutate într-o altă localitate, au fost deportate în străinătate după 23 august 1944; au suferit măsuri administrative cu caracter politic sau au fost persecutate din motive etnice sau religioase** (cu titlu de exemplu: **să beneficieze de aceleaşi drepturi atât persoanele strămutate într-o altă localitate cât şi persoanele care au avut domiciliu obligatoriu în altă localitate).**

11. Emiterea unei act normativ de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 563/2014 privind organizarea şi funcţionarea Secretariatului de stat pentru recunoaşterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în

România în perioada 1945-1989 republicată, în sensul **înființării în cadrul acestuia a două structuri distincte pentru categoriile de persoane vizate de hotărârea de guvern amintită.**

În opinia Avocatului Poporului, **s-ar impune o structură pentru revoluţionarii din decembrie 1989 și o structură pentru luptătorii în rezistenţa anticomunistă, foştii deţinuţi politici, precum şi pentru persoanele care şi-au jertfit viaţa sau au avut de suferit în urma revoltei muncitoreşti anticomuniste de la Braşov din noiembrie 1987, având în vedere, în mod deosebit faptul că aceste persoane fac obiectul unor acte normative distincte, cu drepturi diferite.**

Propunem ca structurile nou înființate să aibă buget, sediu, și organigramă proprie, iar atribuțiile personalului și ale structurilor din cadrul acestuia să fie prevăzute în mod expres pentru fie categorie în parte, dat fiind specificul lor, inclusiv prin acordarea dreptului de control asupra punerii în aplicare a prevederilor legilor speciale.

12. Completarea art. 33 și a art. 34 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România după cum urmează:

Completarea art. 33 alin. (4) astfel:

(4) Cererile se analizează în ordinea înregistrării lor la entităţile prevăzute la alin. (1). **Prin excepţie, se analizează cu prioritate (…),** ***cererile formulate de beneficiarii Decretului - Lege nr. 118/1990*** *privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat* ***și cererile formulate de beneficiarii Legii nr. 221/2009*** *privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989.*

Completarea art. 34 alin. (5) cu o nouă literă, lit. e) astfel:

(5) Prin excepţie de la prevederile alin. (4), **se soluţionează cu prioritate:**

(…)

e) dosarele în care s-au emis decizii privind propunerea acordării de despăgubiri/măsuri compensatorii pentru beneficiarii Decretului - Lege nr. 118/1990 *privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat și* ***cererile formulate de beneficiarii Legii nr. 221/2009*** *privind condamnările cu caracter politic şi măsurile administrative asimilate acestora, pronunţate în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989.*

***9.2 Propuneri privind îmbunătăţirea activităţii administraţiei publice locale şi centrale*:**

1.Autorităţile administraţiei publice au obligaţia aplicării şi monitorizării dispoziţiilor legale referitoare la acordarea drepturile cuvenite tuturor categoriilor care fac obiectul Decretului-lege nr. 118 din 30 martie 1990 și a celorlalte acte normative, privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri sau al altor legi care vizează persoanele persecutate politic (ex. din motive etnice, ori care au efectuat stagiul militar în detaşamentele de muncă din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961 etc.) Astfel, **nerespectarea acestei obligaţii poate atrage răspunderea administrativă, civilă sau penală, după caz.**

Autorităţile administraţiei publice implicate trebuie să dispună examinarea cu profesionalism a cererilor ce au ca obiect acordarea drepturilor stabilite prin legi sau alte acte normative.

Funcţionarii publici sau salariaţii din cadrul administraţiei publice trebuie să beneficieze de programe de pregătire profesională continuă care să le asigure dezvoltarea competenţelor profesionale.

2. Faţă de cazurile supuse atenției instituției Avocatul Poporului, acesta va analiza posibilitatea promovării unui recurs în interesul legii în scopul unificării practicii instanţelor de judecată, în cazul în care, unele dintre acestea decid, în mod expres, în conţinutul hotărârilor pronunţate, neretroactivitatea scutirilor de la plata taxelor şi impozitelor prevăzute de Codul Fiscal, stabilite în sarcina beneficiarilor.

Bibliografie selectivă:

1. Lavinia Stan, *Transitional Justice in Post-Communist Romania, The Politics of Memory*, Cambridge, University Press, 2015
2. Samuel Huntington, *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*, London: University of Oklahoma Press, 1991
3. Daniel Lăcătuş, Feţele durerii. Apel la memorie, Vol. I, Ed. StudIS, Iaşi, 2018
4. Anne Applebaum, *Gulagul*, trad. Simona-Gabriela Vărzan/Vlad Octavian Palcu, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2011
5. Ottmar Truşcă, *Un veac frământat*. *Germanii din România după 1918*, Editura ISPMN, Cluj-Napoca, 2018
6. Jean-Jacques Marie, *Gulagul*, traducere şi note de Florin Constantiniu, Ed. Corint, Bucureşti, 2001
7. Paul Johnson, *Stalin*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2014
8. Paul, Andreescu, *Culorile suferinţei*, Editura Ştef, Iaşi, 2013
9. Baurceanu, Ion, *O viaţă ratată. Un deţinut politic în România, 1951-1964*, Bucureşti, Editura Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, 2016
10. Constantin, Iulian, *Din lagărul România evadează morţii*, Bucureşti, Editura Sânziana, Bucureşti, 2012
11. Orlea, Oana, *Întâlniri pe muchie de cuţit*, Bucureşti, editura Corint, 2011
12. Zarojanu, Tudor Călin şi Fulger, Cristian, *Seniorul Corneliu Coposu*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2014
13. Dan Lucinescu, *Părintele Arsenie Boca, un sfânt al zilelor noastre*, Edtura SIAJ, Bucureşti, 2009
14. Diaconescu, Ion, *Temniţa. Destinul generaţiei noastre*, Bucureşti, Editura Nemira, Bucureşti, 1998

15. Mihalcea, Alexandru, *Călău şi Victimă,* Editura Ex Ponto, Constanţa, 2015
16. Boia, Lucian, *Capcanele istoriei. Elita intelectuală românească între 1930 şi 1950*, Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Humanitas, 2013
17. Ionescu-Gură, Nicoleta, *Stalinizarea României. Republica Populară Română 1948-1950: transformări instituţionale*, editura Corint, Bucureşti, 2005
18. Boia, Lucian; *Mitologia ştiinţifică a comunismului*, Bucureşti, Humanitas, 1999
19. Boia, Lucian; *Miturile comunismului românesc,* Bucureşti, Editura Nemira, 1998
20. Cioroianu, Adrian; *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2005
21. Victor Roşca, *Experimentul Tîrgşor*, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2011
22. Andrei Muraru, *Dicţionarul Penitenciarelor din România Comunistă (1945-1967)*, Editura Polirom, Bucureşti, 2008, pg.98
23. Ioan Munteanu - *La pas prin reeducările de la Piteşti, Gherla, Aiud*, Editura Majadahonda, Bucureşti, 1997
24. Selejan, Ana; *Reeducare şi prigoană. România în timpul primului război cultural,(1944-1948)*, vol. II, Sibiu, Editura Transib, 1993.
25. Tănase, Stelian; *Elite şi societate. Gheorghe Gheorghiu-Dej-1948-1965,* Bucureşti, Humanitas, 1998.
26. Tismăneanu, Vladimir; *Fantoma lui Gheorghiu-Dej,* Bucureşti, Editura Univers, 1995
27. Tismăneanu,Vladimir, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, trad. C. Petrescu şi Dragoş Petrescu, Iaşi, Editura Polirom, 2005

28. Paul Andreescu, *Culorile suferinţei*, Vol .I, Ed. Stef, Iaşi, 2013
29. Robert Conquest, *Marea teroare. Procesul comunismului*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2012
30. Maria G. Brătianu - Gheorghe I. Brătianu, *Enigma morţii sale*, Editura Fundaţiei Academia Civică, 2003
31. Colecţia revista: Arhivele Totalitarismului Anul VI, nr.21/1998 - Anul XXVI, nr. 98-99/2018, director Radu Ciuceanu, Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, Academia Română
32. Colecţia revista Historia: ianuarie 2002 – noiembrie 2018
33. Raportul Final al Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, 2006 (https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/RAPORT%20FINAL_%20CADCR.pdf)
34. Cicerone Ioniţiu, *Genocidul din România - Repere în procesul comunismului*, Apologeticum, 2006 ediţie electronică (www.procesulcomunismului.com)
35. Cicerone Ioniţiu, *Râmnicu Sărat – cea mai odioasă închisoare*, Revista Memoria, august 1991
36. Marius Ghilezan, Dilema veche, *Un aristocrat al spiritului*, revista Dilema Veche, 20 mai 2014
37. Avocatul Poporului, Rapoarte de activitate pentru anii: 2011, 2015, 2016, 2017, subcapitolele Fişe de caz, (<http://www.avp.ro/index.php?lang=ro-ro>, secţiunea: Rapoarte speciale)
38. Buletin informativ nr. 3/2013 al Instituţiei Avocatului Poporului, Bucureşti, pct.9, Fişe de caz. (http://www.avp.ro/Buletine-informative/buletin3-2013.pdf)

Abrevieri:

P.N.ŢC.D. - Partidul Naţional Tărănesc (Creştin şi Democrat)

P.N.L. - Partidul Naţional Liberal

C.I.C.C.R. - Centrul de Investigare a Crimelor Comunismului din România

IICCMER - Institutului pentru Investigarea Crimelor Comunismului şi Memoria Exilului Românesc

M.Ap.N – Ministerul Apărării Naţionale

AFDPR - Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politic

C.F.R. – Căile Ferate Române

F.S.N. – Frontul Salvării Naţionale

URSS – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

C.C. P.M.R. – Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român

H.C.M. – Hotărârea Consiliului de Miniştri

C.A.P. – Cooperativa Agricolă de Producţie

C.N.S.A.S. – Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii

C.I.A. – Central Intellingence Agency

C.N.P.P. – Casa Naţională de Pensii Publice

CF – Cartea Funciară

A.F.D.B. – Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici Bucureşti

A.N.R.P. – Autoritatea Naţională pentru Restituirea Proprietăţilor

M.F.P. – Ministerul Finanţelor Publice

N.K.V.D – Narodnîi Komissariat Vnutrennihe Del (Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne)

C.E.K.A.- Comisia Extraordinară pe întreaga Rusie pentru combaterea contrarevoluţiei şi sabotajului